

CARMINI FIMIANI

IN REGIO NEAPOLITANO ARCHIGYMNASIO

ORDINARII IVRIS CANONICI PROFESSORIS

DE ORTV ET PROGRESSV

METROPOLEON ECCLESIASTICARVM

IN REGNO NEAPOLITANO ET SICVLO

Qua & doctrina PETRI DE MARCA lib. I. Concord. Sacerdot.
& Imp. cap. VII. num. IV. ad examen evocatur, & variae
Regni utriusque antiquitates quum civiles, tum
ecclesiasticae passim explicantur.

Opportune accedit ΠΑΡΕΠΤΟΝ DE EPOCHΑ ET CAΥSSA NOMINIS
CALABRIAE AD BRVTTIOS TRANSLATI, quo ipsius
MARCAE ea de re sententia expenditur.

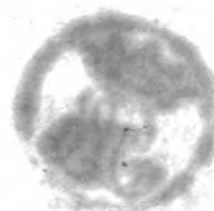

NEAPOLI CIOCCCLXXVI.

EX OFFICINA MICHAELIS MORELLII.

AVCTORITATE PVBLICA.

*Res enim ardua est vetustis novitatem dare , novis auctori-
tatem , obsoletis nitorem , obscuris lucem , fastiditis gratiam ,
dubiis fidem . Plinius in praef.*

REVERENDISSIMO ET EXCELLENTISSIMO DOMINO
SERAPHINO FILANGERIO
ARCHIEPISCOPO NEAPOLITANO
ORDINIS S. IANVARII EQVITI TORQVATO

CARMINVS FIMIANVS
FELICITATEM.

T A sum natura comparatus, optimo-
rumque hominum consuetudine innu-
tritus, ARCHIPRAESVL AMPLISSIME,
nulla ut re capiar magis, quam vi eximiae sapien-
tiae, si quam in aliis animadverto cum virtute pie-
tateque raro admodum foedere copulatam, inque o-
mnes

omnes me partes agam, ut viris meritorum magnitudine commendatis publicam observantiae significationem expromam, quamque iis obstrictus sim futurus, velut in tabula profitear. Quum enim magni nihil conari, nihil ingenio perficere possim, in quo aut aliis, aut certe mihi ipse placeam; eam tamen laudis particulam, vel morosioribus ultro deferentibus, in quibus animi aequitas elucet nulla infuscata insolentia, facile mihi vindico, quae in aliorum contemplatione admirationeque virtutum est posita. Mirum itaque videri nemini debet, qui vitae meae rationes satis perspectas habet, si deposito subrustico illo pudore, quo potentiorum limina reformido, ad Te virum principem, in sublimi hac christianae rei specula constitutum, virtute tua florentissimum accedere, Tibique intentatam haecenus operam eo lubentius nuncupare decreverim, quo Te non tam summa dignitas eruditionis arbitrum, quam bonarum rerum aequissimum aestimatorem summa facit eruditio. Te autem quum dico, non respicio virum summo vetustoque genere factum, Maiorumque rebus domi militiaeque praeclare gestis emicantem; non Antistitem ad amplissimum ecclesiastici ordinis gradum, virtutibus licet praeaeuntibus, euectum; ei enim ornando, qui sua nixus virtute ac labore famam decusque sibi peperit, adscititium exquirere splendorem, absurdum est: nec porro mihi propositum ea persequi, quae etsi cum paucis, tamen cum quibusdam aliqua saltem ex parte communia habes. Virum unice spectro, in quo congesta simul quae in unum raro coeunt ornamenta illa, quibus vere homines aliis hominibus praecellunt, doctrina scilicet, virtus,

tus, ac pietas. Doctrina sine virtute cassa est & umbratilis: virtus doctrinae consortio destituta, prorsus imperfecta & manca videtur, quippe quae aliis prodesse vix potest: virtutum vero maxima & in primis praedicanda, religio est.

Atque iam in eum me locum adductum sentio, ut unde incipiat, aut quo desinat oratio, plane non suppetat: tot scilicet ac tanta confertim se se mihi offerunt splendidissima ingenii animique Tui ornamenta! Agmen ducat doctrina, quo firmissimo sustentaculo praecelsam virtutum tuarum molem superstruxisti. Praeditus ingenio, vividoque impetu ad summa quaeque tendente, ea ope atque labore litteris enitendum putasti, nullum ut gravioris disciplinae genus numeretur, in quo non es ita versatus, ut in uno illo versatus videaris. Sed quemadmodum vitae, sic etiam eruditionis genere custos, & tenax propositi humana fugitantis, eam sapientiae partem praecipue colendam delegisti, in qua nihil vanum fucatumque, non inaniter absumens ingenia, non animos misere ludificans inest. Ad divinam sapientiam, e qua uberrimi exsurgunt fructus, Deum, naturam eius & opera cognoscenda Te contulisti, Theologica sedulo speculatus; unde & cognitio animi pulcherrima existit, & facile animus contemplatione rerum divinarum ad Deum ipsum erigitur; libros divino afflatu conscriptos perlegere; quae in Dei cultum & reverentiam Ecclesia observaret sollemnia ritusque inspicere; Patrum scita & sententias de rebus divinis, de moribus christiane regendis, temperandisque ad regulam divinitus promulgatam, Ecclesiae denique res gestas, perinvestigare:

eiusmodi nimirum te cura continuo exercuit, sollicitumque habuit. Haec Regem providentissimum perpulerunt, ut Te in publicum Antecessorum ordinem honorificentissime referret, munusque gravissimum alacriter obiens, magna Auditorum celebritate, difficilima quaeque copiosissime interpretatus es. Vel in gravescente hac aetate tanto erga litteras amore abriperis, ut si qua tot curis distento incidunt tempora subsceciva, colloquiis impendas hominum vario doctrinae genere excultorum: qui quum alia in Te admiran-
 tur, tum felicitatem, qua optimis testimoniis, & adcommodatissimis exemplis, quacumque de re oboriatur oratio, numquam non abundas. Quid ego ni de Te praedicem, quod Hieronymus Nepotiano in laude ponit? qui divina & ecclesiastica sic habebat in numero, ut quavis data occasione statim reponeret: *Illud Tertulliani, istud Cypriani, hoc Lactantii, illud Hilarii est. Sic Minucius Felix, ita Victorinus, in hunc modum locutus est Arnobius.* Nec vero in fortuna florentissima, ad quam per doctrinarum seriem, continenti laborum cursu, pervenisti, litteras promovere, litterarumque cultores impensius suspicere, fovere & amplificare praetermittis; eamque ex lege muneris tui beneficentiam Ecclesiae princeps bonis artibus praestas, quam sponte privatus adhuc exhibere consueveras.

Ingens haec tua divinarum humanarumque rerum cognitio, cum virtute, sine qua doctrina rite non subsistit, rarissimo exemplo certat. Dicam paucis: in Te singularis virtutum consensio, incredibili rerum gerendarum prudentiae, consiliorumque explicandorum dexterritati adiuncta alacritas, & invicta fortitudo; fortitudi
 dini

dini felicitas, felicitati mira animi modestia; in summa fortuna amans aequi restique tenax animus. in tantae auctoritatis splendore effusa adversus omnes humanitas. in humanitate erga honestos beneficentia. Quid enim? Nemini iniucunda est laudum suarum praedicatio: vel magni viri quasi mercedem rerum gestarum fructumque virtutis, gloriam expetunt: Tu singulari modestia non avidus modo laudis & appetens gloriae numquam fuisti, sed etiam virtutum tuarum praecoënes, qua licuit vi, compescuisti semper. Eximia gentis claritas, quae aliis ingentes addit spiritus, Te nihil de consueta animi moderatione removet. Magnam fortunam plerumque sequitur naturae difficultas: Tu, quod rari in culmine tanto exempli est, comitate facilitateque naturae Te omnibus aequas. Ecquis vel tenuissimorum hominum Te tanta dignitate auctoritateque praeditum sensit dominum? Quis copiam tui aut prece impetravit, aut itu, redituque pervicit? Quis ad Te veniens, non obviam, non vocantem; non compellantem ultro habet? Blandam vero vim praeterire nullo modo possum. Scilicet concurrunt ad Archiepiscopium quotidie quamplurimi, quasi ad principem aram. Singuli quod e re sua esse arbitrantur, summo studio assequi connituntur. Tu cunctos sereno illo vultu tuo suspicis, universis patientem adcommodas aurem: mox percepta veritate & aequitate incipis oracula fundere. Tum rem miram cernere non raro est, homines sensim demutatos, lepore sermonis ac rationum pondere devictos, contra suam voluntatem in tuam sententiam, etsi invitos ultro concedere.

Quid nunc virtutum maximam ac praestantissimam,

mam, sinceram omnisque fuci expertem pietatem, cui ab ineunte aetate Te totum dedisti, commemorem? Haec nimirum inter innumera quae Te undique circumfluunt ornamenta, ad summos ecclesiae honores Tibi stravit iter, feliciterque perduxit. Primum Materanum Pontificatum obire iussus es, ut in sublimi loco positus virtutem tuam latius extenderes, lucemque morum in rem christianam princeps ecclesiae disseminares. Mox a castissimae sponsae amplexu legitima auctoritate bonoque publico aegre avulsus, & Paenormitanae ecclesiae administrandae praefectus, mirum profecto est, quam gravi moerore universa Lucania Te sibi erepto fuerit perculsa, & gaudio quanto maximo Sicilia Te adepto exsilierit. Tandem Neapolitana Sede pastore viduata, statim in Te consensere non tacita modo desideria & voluntates, sed palam etiam voces atque sermones omnium; plurimum namque intererat, sacrorum nostrorum moderatorem ac praesidem potius accipere magnum, quam delatis honoribus facere. ~~Voti compotes facti~~, inde usque ab exoptatissimo tuo in Urbem adventu, quo maius gaudium, incredibilisque laetitia nostros complevit animos, quo magis de amplissimis fortune nostris gratulamur, eo maiori cura animique labore angimur universi, ne e sinu complexuque nostro aliquando divellaris. Iam vero praegrande, quod humeris tuis succollasti, episcopatus onus & gravissima moles, Tibi nihil honoris addidit, quippe tantum spectata virtus ac probitas tua demerebatur: nobis autem id praeceteris contulit, ut in Te tamquam in speculum pellucidum intuentes, viva singularum virtutum simulacra & incitamenta perspiceremus.

mus. Ecquæ umquam pastorali sollicitudini, pietatis studio, vitae integritati, morum innocentiae, quam in christiana republica procuranda ab initio praetulisti, par invenietur oratio? Testis est Lucania sanctissimam ecclesiae disciplinam canonum ignorantia labefactam atque convulsam integritati suae abs Te operosissime restitutam; divinis reverentiam conciliatam; Sacerdotio dignitatem adsertam; sedulum sacrorum ministrorum delectum; templis nitorem redditum; provinciam vel difficillimis temporibus Apostolico more peragratam; infelix lolium in Dominico agello succretum radicitus extirpatum; fanos ubique mores reductos; licentiam auctoritate tua coercitam, planeque excisam; similtates compositas; perditos e miseranda vitiorum colluvie ereptos. Testis est Sicilia impigram tuam ad pastoralia munia obeunda alacritatem; ecclesiastica negotia ad canonum amussim exacta; iudiciorum cum aequitate severitatem; dignitates pretio & gratia exemptas, honorum sortem virtuti addictam; publicae salutis tuendae studium, in optimum Principem fidem; episcopium tuum miseris facile patens perfugium; tot privatorum inopiam per Te ad copiam usque sublevatam, inopes familias statim victu sustentatas; aegros, debiles, eiectiones sinu tuo benigne exceptos, & humanissime confirmatos. Testis tandem est Campania, in qua e primo temporis vestigio, quo ad Neapolitanae Cathedrae gubernacula paucis abhinc mensibus adsedisti, ita uno tempore in omnes simul partes vim Apostolatus exeruisti, ut divinum paene ingenium, quo tot ac tanta uno tempore pervidisti, & miram alacritatem, qua eadem simul

mul perfecisti, nulla delebit oblivio. Quid primum referam, quidve postremum? Optimos, lectissimosque Apostolici muneris ministros & adiutores designatos? Promulgata loquar decreta sanctissima, latas regulas saluberrimas Sacerdotio, clerum populumque officii admonitum, & ad religionem eximie cohortatum; feriam ad reformanda si quae forte per atros dies diffluxerant indaginem; germanam, nec fucatam religionem commendatam & constabilitam; pietatis simulatores, qui non abscindendis cupiditatibus, honoribusque declinandis, sed flectendis cervicibus conniterentur, in ordinem redactos? Efferam absolutissimum christianae pietatis exemplar, quod cunctis inspectantibus simulque demirantibus praebuisi, dum piacularibus recurrentibus temporibus domestica modestissime stipatus caterva semel iterumque templa reviseres: quo pastoris sui exemplo excitatus & inflammatus universus Clerus, populus, homines cuiuscumque gradus, dignitatis, sexus, aetatis, ~~talia toto hoc expiatorio tempore~~ certatim edidit singularis pietatis specimina, qualia ne cogitando quidem animus consequi potest? Praedicem curam magno principe dignam in iuventute rite educanda & instituenta, enixosque conatus ad desidiam & inscitiam, christianae reipublicae pestem utramque deterrimam, quam longissime a Tuis amoliendam; rectam studiorum emendationem; Gymnasium Archiepiscopale oratoriae disciplinae accessione adauctum; cui crebro, PATER, ades ipse hortator, animos praesens confirmas, certaminum ipse iudex & laudas & ornas? Qui sine piaculo heic praeteream mores Aulae tuae ad virtutem per Te compositos, ut e domo tua ad lares privatorum

rum aemulationes integritatis, humanitatis, frugalitatis, modestiae, ceterarumque pulcherrimarum rerum diminuerent? Scilicet blandissime iubetur exemplo, & vicia occulta quadam vi repelluntur. Ita Te tamquam Antistitem benignitate Numinum terris nostris commodatum intuemur, novumque saeculorum ordinem cum his Apostolatus tui exordiis iniisse videmur.

Quae quum ita se res habeat, causam teneo, cur omnium animos in Te convertas, Teque viri doctrina, genere, aut dignitate conspicui omnibus effusae existimationis & amoris significationibus prosequantur: cur tandem gloria, famaue Tua tam longe lateque omnium ordinum, ac sapientum virorum praedicatione celebretur, ut nihil equidem accessionis fieri posse videatur; quae quidem gloriae amplitudo, si nonnullis fortuna commodata videtur, Tibi certe a virtute donata, partaque singulari probitate, magnitudine meritorum, rerumque laudabiliter gestarum. Illud vero in primis praedicabile ac memorandum, Te Regi optimo, populorum felicitate nato, placere; Teque dignum Maestate sua pontificem a Procere incomparabili, acerrimo magnorum ingeniorum aestimatore, Bernardo Tanucio numerari. Quare fortunis nostris id etiam accensemus, quod sacerdotalis animi Rex Sacerdotem invenerit Regiae mentis, qui artam Ecclesiae cum Regno necessitudinem utriusque salutem merito putat.

Sed quum tot sustineas, ac tanta negotia, nae in publica commoda peccem, si longiore sermone morer Tua tempora; prorsusque verendum, ne Tuam laessere modestiam videar, qui recte facta ad conscientiam

tiam referre solitus, magnus esse, quam praedicari
mavis. Patere itaque, PRINCEPS INDVLGENTISSIME,
in effusa omnium ordinum gratulatione ac plausu, quo,
Te ad Neapolitanae Ecclesiae speculam vix admoto,
universa personuit urbs, hunc etiam librum tanquam
laetitiae nostrae interpretem ac internuncium appare-
re, qui nomine Academiae nostrae, in qua professo-
ris munere perfunctus perpetuum sapientiae Tuae mo-
numentum defixisti, gloriam Tibi virtute pietateque
Tua partam, ex animo gratuletur. Vnum vero pu-
blicae privataeque omnium beatitati restat, ut Ponti-
fex post hominum memoriam vere Maximus, cuius
res ab intelligentia, gravitate, providentia, virtute
divina, qua christianum orbem moderatur, profectae
omnes aeternum commendabuntur, inter praeclara fa-
cinora, Te recte factis tuis unice contentum illuc bo-
no publico quantocys evehat, unde quantus sis, &
quanta bonitate ac doctrina, universae pateat christia-
nae reipublicae. Interim a praepotenti Deo enixis
contendere precibus numquam desistam, ut in omnibus
Tibi dexter adsit, conatus tuos fortunet, Teque chri-
stianae rei altius extollendae natum diutissime servet in-
columem. Neap. iv Idus Quinctiles a.n.c.1706CLXXVI.

CARMINI FIMIANI REG. PROF.

DIATRIBA I.

De ortu & progressu metropoleon ecclesiasticarum in Regno Neapolitano & Siculo, qua doctrina Petri de Marca lib.I.

Concord. Sacerd. & Imper. cap. VII. n. iv. ad examen evocatur. Opportune accedit ΠΑΡΕΠΤΟΝ *de epocha nominis Calabriae ad Brutios translati*, quo ipsius Marcae ea de re sententia expenditur.

ANTELOQVIVM.

V Niversa qua late a freto Siculo ad Alpium radices protenditur Italia, ab antiquissimis ecclesiae temporibus ad saeculi quarti exitum, nullum alium habuit metropolitam, praeter Romanum pontificem, cui episcopi omnes in ea constituti tamquam suffraganei adhaerebant. Non obscura in monumentis priorum quatuor saeculorum supersunt vestigia antistitum totius Italiae a Romano metropolita consecratorum, & ad synodum Romam evocatorum; quibus duobus metropolitica iura praecipue continentur (1). Roma itaque ecclesiastica totius Italiae metropolis olim extitit, adeoque metropolitica Romani antistitis dioecesis amplissima. Ut enim Italia in civili dispositione primum in undecim regiones ab Augusto, deinde in septemdecim provincias a Constantino tributa est, quae a diversis magistratibus administrabantur; sic in ecclesiastica unam constabat provinciam, cui Romanus tantum metropolita praeerat. Novam deinde regiminis formam sub Constantino M. induit Italia, a quo in septemdecim descripta provincias, Praefecto Praetorio subiecta est, sub quo Vicarii

Tom. VI.

2

duo,

(1) Conf. infra diatrib. V.

II. F I M I A N I D I A T R I B A I.

duo, quorum alter Mediolani, alter Romae degerebat. Vicario Mediolanum incolenti septem suberant provinciae I. *Venetia & Histria*, II. *Aemilia*, III. *Liguria*, IV. *Flaminia & Picenum annonarium*, V. *Alpes Cottiarum*, VI. *Rhaetia prima*, VII. *Rhaetia secunda*; quae *Italicae* contractiori sensu dictae sunt. Priores quatuor sub Consularibus, posteriores tres sub Praesidibus erant. Reliquae vero decem, I. *Campania*, II. *Tuscia & Umbria*, III. *Picenum suburbicarium*, IV. *Sicilia*, V. *Apulia & Calabria*, VI. *Lucania & Brutii*, VII. *Samnium*, VIII. *Sardinia*, IX. *Corfica*, X. *Valeria*, Vicario Urbis parebant; unde *urbicariae*, ac *suburbicariae* adpellatae sunt (2). Harum priores quatuor a Consularibus, sequentes duae a Correctoribus, reliquae quatuor a Praesidibus regebantur. Nova hac investita politia, metropolitica Romani Pontificis dioecesis angustioribus limitibus sensim coërcita est. Primum in Italicis provinciis id factum. Quarto enim declinante saeculo duo emerferunt metropolitae eodem prope tempore, Aquileiensis, & Mediolanensis: quorum illi Venetiae cum Histria; huic Liguria & Aemilia contributae sunt. Saeculo quinto episcopus Ravennatensis metropolitica dignitatem in Flaminiam adeptus est. Reliquae vero Italicae provinciae Romano metropolitae subiectae remanserunt. Quod citius in Italicis, id serius in urbicariis provinciis factum, ut scilicet per metropolitanorum institutiones metropolitica Romani pontificis in eas potestas passim coangustaretur. Primus ex urbicariis episcopis Calaritanus sexto ineunte saeculo, ad metropolitica decus evectus, cui provincia Sardinia attributa est; reliquae novem Romano metropolitae parere perrexerunt. In his quinque sunt, quibus Neapolitanum & Siculum Regnum nunc coalescit, Campania, Apulia & Calabria, Lucania cum Brutis, Samnium, & Sicilia. Harum omnium episcopi unum agnovere metropolitam, Romanum pontificem, a primis ecclesiae saeculis ad Leonem Isaurum. Huius vi Calabria & Sicilia a Romano metropolita ad CPnum patriarcham

anno

(2) Vide Notitiam Imperii, quam edidit, & commentariis illustravit Panci-

rolus. Ext. apud Graev. Antiq. Roman. tom. VII.

anno DCCXXXII. abductae sunt, passimque in iis *metropolitani*, & *archiepiscopi* a Graecis instituti. Tandem primus Romanorum pontificum Ioannes XIII. ab anno DCCCCLXVI. metropolitica dignitatem nonnullis Regni episcopis indulgit: quod & alii deinceps Romani antistites praestitere.

Profecto, nullum ante Isaurum in regionibus utriusque Regni metropolitam extitisse, sed episcopos omnes per eas constitutos Romano pontifici tamquam metropolitano suo adhaesisse, tam luculenta & multiplicia suppetunt argumenta, ut ne vix quidem ambigi de ea re liceat. Neminem latet, ad metropolitam inter cetera pertinere, suffraganeos episcopos recens electos confirmare, atque consecrare; ad provinciae synodum eos cogere; controversias inter provinciae episcopos obortas auctoritate sua componere, provocationes ab iis accipere, eosque criminis reos censuris coercere; suffraganeos episcopos desides officii admonere, atque corrigere; canones, & leges ad ecclesiasticum regimen perlatas suffraganeis communicare, ac observantiam ungere. Ad haec, ecclesiae pastore orbatae curam gerere, negotia dirigere, reditus in tuto ponere, & canonicam novi episcopi electionem procurare: quod deputato vacanti sedi *visitatore* fieri consuevit; provinciae episcopatus, & monasteria unire; oratoriorum, & basilicarum consecrandarum licentiam suffraganeis episcopis dare. Hactenus omnia metropolitica iura unum Romanum pontificem in Campania, Apulia & Calabria, Lucania & Brutiis, Samnio, atque Sicilia, ante Isauri tempora, & quod excurrit, exercuisse per se, & quaedam interdum pro necessitate utilitateve ecclesiarum per suffraganeos episcopos, qui privatis meritis commendabantur, aut civili provinciae metropoli praeterant, vel per Subdiaconos Romanos explicuisse, ecclesiastica monumenta plane commonstrant; praesertim epistolae nonnullae Leonis M., & permultae Gregorii I. ad episcopos harum regionum datae; quibus nimirum nihil ratum fixumque, nisi quod in antiquitate sanctum esset, nihil tam antiquius, quam sua cuique Occidentis metropolitano iura facta recta servare, atque tueri. Passim enim Leo (3) *metropolit*

IV. F I M I A N I D I A T R I B A I.

politanorum iura primatum convelli vetat; ac Byzantini antistitis audaciam sic perstringit (4): *Superbum nimis est & immoderatum ultra fines proprios tendere, & antiquitate calcata, alienum ius velle praeripere, atque ut unius crescat dignitas, tot metropolitano- rum impugnare primatus. Eadem sanctissimum pontificem Gregorium cura exercuit: Absit hoc a me, inquit (5), ut statuta maiorum confacerdotibus meis in qualibet ecclesia infringam; quia mihi iniuriam facio, si fratrum meorum iura perturbo. Ac iterum (6): Si ea destruerem, quae antecessores nostri statuerunt, non constructor, sed everfor esse iuste probarer, testante veritatis voce; quae ait: omne regnum in seipso divisum non stabit. Item (7), Virgilio Arelateni sedis Apostolicae vices in ecclesias Gallicanas iuxta veterem morem committit, singulis metropolitans, secundum priscam consuetudinem, proprio honore servato. Numnam ii Pontifices, religiosi canonum & antiquitatis custodes, in metropolitano- rum iura, & muneris & sui obliti, invaserunt? At nihil omnino est, unde quidquam ab iis hac in re innovatum suspiceris. Quod si nec aevo Leonis, nec Gregorii ullus apud nos metropolitanus extitit, praeter Romanum; profecto superioribus quoque temporibus nullum extitisse, ne ambigas.*

Quae cum in se res habeat, est cur mireris, viros doctrinae ac eruditionis laude praestantes in ea sententia esse, ut metropolitas a primis ecclesiae temporibus in singulis urbicariis provinciis, adeoque iis, quae Regnum nostrum nunc constituunt, admittant. Horum numero est Petrus de Marca (8), qui in omnes se partes agit, ut metropolitas in urbicaria dioecesi statuatur. Qua in re sibi parum constat; agnoscit enim episcopos urbicariarum provinciarum ab ipsa nascentis ecclesiae origine in Urbis synodo convenisse, & a Romano pontifice ordinatos; ac nihilominus eas provincias suos habuisse metropolitans adseverat, qui & ipsi a Romano antistite ordinabantur. Nulli dubium, inquit (9), esse poterit, quin episcoporum ordina-

(4) Ep. LV.

(5) Lib. II. ep. LII. al. XXXVII. ad Na-
salem episcop. Salonitan.

(6) Lib. X. ep. XXXI.

(7) Lib. V. ep. LIII. Virgil. Arelatenf.

(8) De Concord. Sacerd. & Imp. lib. I.
cap. VII. n. IV.

(9) Ibid. n. III.

tionem, non solum in provincia Romana (quo iure complures metropolitani potiebantur), sed etiam in vicinis quibusdam provinciis obtineret Romanus pontifex. De provinciis urbicariis, idest de provinciis illis decem, quae Vicario Urbis parebant, & per Campaniam, Brutios, Apuliam, Calabriam ad Siciliam usque protendebantur, non est dubitandi locus. Hoc Romani pontificis ius consecrandi episcopos in urbicariis provinciis constitutos ex illa veteris disciplinae regula, qui pertinent ad synodum, pertinent ad consecrationem, confirmat. Porro, pergit, cum superius Synodorum conventum tam urbicariae dioeceseos, quam Italicæ speciali iure ex antiqua consuetudine Romae saepe habitum demonstraverimus, quid aliud inde consequi potest, quam episcopos earum provinciarum ab episcopo Romano, aut eius decreto ordinatos fuisse? Tandem (10): de urbicariae autem dioeceseos episcopis, qui ab ipsa nascentis ecclesiae origine se Urbis synodo sistebant, dubitandum non esse scribit. Haec autem quo pacto cohaereant inter se, non satis video; qui enim esse metropolitae in urbicariis provinciis potuerunt, si earum episcopi omnes, ipso fatente Marca, a Romano pontifice & ordinabantur, & ad Romanam synodum arcessiebantur; quibus duobus metropolitana iura praecipue continentur? Ea vero in suam sententiam argumenta producit vir summus, quibus nulla sibi infestiora metuere potest. Primum affert Caelestini I. (11) verba, qui ordinationes episcoporum Apuliae & Calabriae sibi diserte tribuit, detestatus quarundam civitatum errores, quae, posthabitis clericis, laicos sibi episcopos eligere pertentabant. Inde colligit, Caelestinum non solum metropolitani episcopi, sed omnium episcoporum per illas provincias (Apuliae & Calabriae) constitutorum, ordinationem sibi adserere. At qui etiam metropolitanorum ordinationem tribuere sibi poterat Pontifex, si liquido patet, nullum in urbicariis provinciis, quarum numero Apulia & Calabria, metropolitanum ad Leonem Haurum fuisse, Sardinia excepta, quae a sexti saeculi initiis proprium nata est metropolitam Calaritanum? Aut si & metropolitanorum, & episcoporum omnium Apuliae & Calabriae.

(10) Ibid. n. iv.

(11) Epist. III. ad episcopos Apuliae &

Calabriae, apud Labbeum collect. Conc. tom. III. p. 482.

VI. F I M I A N I D I A T R I B A' I.

lâbriae ordinationes sibi vindicabat Romanus pontifex, quo pacto potuerunt ibi metropolitani & nomine & re esse, qui nec provinciae suae episcopos consecrabant, nec ad synodum cögebant, quibus iuribus metropoliticae dignitatis *ista* est posita? Sunt haec plane *assurata*. Ipse vero Caelestinus in eadem illa epistola diserte meminit *episcoporum*, non metropolitanorum, *civitatum propriis rectoribus destitutarum*, quibus scilicet episcopi, non provinciarum, quibus metropolitae, praesunt: adeo nihil in ea est, quod Marcae velificari quodammodo possit. Sed vel ex una eiusdem epistolae epigraphe colligere is poterat, episcopos Apulos & Calabros nullum, nisi Romanum, habuisse metropolitam; ea enim inscribitur, *universis episcopis per Apuliam & Calabriam constitutis*: quod etiam argumento est, eas provincias propriis caruisse metropolitae, quibus alias fuisset inscribenda, uti Romanorum pontificum more positum comperimus. Iam vero Marcae adeo persuasum, in urbicaria dioecesi metropolitae extitisse, ut continuo subdat, se *viris eruditis adsentiri non posse*, qui *provincias istas* (urbicarias) *metropolitae destitutas fuisse putant*, cum vera ratio in contrariam sententiam impellere debeat. Haec autem vera ei ratio est visa, quod *cuique provinciae suae praeesse debet metropolitanus*, ex Concilii Nicaeni (12), Innocentii (13), & Leonis (14) constitutionibus; plerasque vero ex iis, uti Campaniam, Calabriam, Apuliam, Brutios, Siciliam, & Sardiniam, revera in provinciarum censum referendas esse, quippe quas Patres, ac Romani pontifices in litteris ad peculiare earum episcopos datis veras distinctasque inter se provincias agnoverunt. Ita Athanasius (15) Campaniam, Calabriam, Apuliam iis provinciis adnumerat, quae eius communionem retinuerant; Innocentius I. (16) provinciarum Apuliae, & Brutiorum meminit; Episcopi provinciarum Campaniae, Calabriae, Brutiorum, & Siciliae subscribunt Synodicae Romani Concilii sub Agathone an. DCLXXIX. habiti. Haec tanti non sunt, ut Marcae

ad-

(12) Can. v.

(13) In Decret. cap. ix. & x.

(14) In Decret. cap. xii.

(15) Ep. ad Solitar.

(16) Epist. v. ad Maximum & Severum

per Brutios, & ep. vi. ad Agapitum, Macedonium & Marianum episcopos Apuliae, apud Labb. concil. tom. iii. p. 21. & 22.

ad stipulanti cogamur. Decernunt quidem Patres, suum cuique provinciae metropolitam praesidere: at id in Oriente observatum; ubi civiles metropoles etiam ecclesiasticae erant, non in urbicariis provinciis, in quibus ecclesiasticae civilibus metropolitibus haud respondebant; nam eae in civili dispositione decem erant, quae a diversis magistratibus regebantur; in ecclesiastica vero unam componebant provinciam, cui Romanus tantum metropolita praeerat. Distinguant porro Athanasius provincias Campaniam, Apuliam & Calabriam; ac Innocentius Apuliam, & Brutios: Synodicae Agathonis Campaniae, Calabriae, Brutiorum, aliarumque provinciarum episcopi subscribant. Quid tum ad rem? Hinc nihil aliud consequitur, quam Apuliam, Calabriam, Brutios, ceterasque urbicarias provincias & civili & ecclesiastico iure seiunctas ab Italia fuisse, non item a Romana provincia. Suum vero civili iure urbicariis provinciis discrimen erat, cum & numero, & nomine, & territorio inter se distinguerentur, & a diversis magistratibus gererentur; at ecclesiastico eae omnes unam conflabant provinciam, cuius metropolita alius a Romano non erat. In Pontificum vero epistolis, & Conciliorum subscriptionibus, civilis, non ecclesiastici iuris ratio plerumque habita est. Quamvis enim universi urbicariarum provinciarum episcopi unum haberent Romanum metropolitam, non unius tamen provinciae iure ac nomine censebantur, sed ex civili divisione per provincias, in quibus degebant, distinguebantur. Ita ex civili dispositione Athanasius Campaniam, Apuliam & Calabriam ab Italia; non a Romana provincia dividit; namque distinguit episcopos Italiae ab episcopis Romae, Campaniae, Calabriae, Apuliae, & Brutiorum: Ἀπο τῆς μεγάλης Ρώμης, inquit, καὶ τῆς Ἰταλίας πᾶσης, Καλαβρίας τε καὶ Ἀπουλίας, καὶ Καμπανίας, Βρυττίους, τε καὶ Σικελίας. Sic etiam Innocentius (17) *ad Maximum & Severum episcopos per Brutios*, itemque *ad Agapitum, Macedonium & Marianum episcopos Apulos*; Caelestinus I. (18) *ad episcopos Apuliae & Calabriae*; Leo, M. (19) *ad episcopos per Campaniam*,
 Pi-

(17) Cit. ep. v. & vi.

(18) Cit. ep. III.

(19) Ep. III. Opp. tom. I. p. 210. edit. Lugdun. MDCC.

VIII. F I M I A N I D I A T R I B A T .

Picenum, Tusciam, & per universas provincias constitutos, hoc est, reliquas urbicarias, suas inscribunt epistolas. Ex eadem Imperii forma Synodicae Agathonis epistolae subscribunt inter ceteros Petrus Cumanus provinciae Campaniae, Iulianus Consentinus provinciae Brutiorum, Germanus Tarentinus provinciae Calabriae, Theodosius Syracusanus provinciae Siciliae. Nec absimili ratione Concilio Sardicensi subscribunt ex Italicis provinciis Prothasius ab Italia de Mediolano, Ursatius ab Italia de Brinia, Fortunatianus ab Italia de Apulia, Lucillus ab Italia de Verona; ex urbicariis autem, Vincentius a Campania de Capua, Ianuarius a Campania de Benevento, Stercorius ab Apulia de Canusio. Et iam antea Concilio Arelateni I. ex provincia Italiae civitate Mediolanensi Miracles episcopus, ex provincia Campaniae de civitate Capuensium Proterius episcopus, ex provincia Apuliae de civitate Arpiensium Pardus episcopus, subscribere. Nulla vero Marcae fides, ad Gregorii M. Regesta provocanti, in quibus, ait, Calabriae, Siciliae, Sardiniae metropolitanos videre est. Nam contrarium omnia Gregorii Regesta luculentissime produnt. Nullus quidem Gregorio locupletior, nullus sincerior adhiberi testis potest, ut neminem, praeter Romanum pontificem, a perantiquis temporibus ad annum DCIV., quo Gregorius decessit, metropolitanam in urbicariis regionibus, Sardinia excepta, fuisse intelligamus. Pergit Noster, & Syracusanum praesulem vetustissimum Siciliae metropolitanum pronuntiat: quin Siciliae, inquit, administrationem ecclesiasticam obtineret metropolita Syracusanus, dubitare non sinit epistola Constantini Imp. apud Eusebium (20). At ex Constantini verbis metropolitanum Syracusanum antistiti decus numquam extunderetur. Imperator Chrestum Syracusanum episcopum ad Arelatense Concilium arcessit, sociis sibi adscitis duobus aliis ex ea diocesi, ex secunda sede; pro viris autem secundae sedis, sive ordinis, ministros potius eiusdem Ecclesiae, quam aliarum episcopos esse intelligendos, colligitur in primis ex eiusdem Concilii Arelatensis epistola ad Silvestrum P. data, cui praeter ipsum Chrestum, & Florum Syracusanum diaconum, Siculorum episcopo-

(20) Lib. x. Hist. Eccles. cap. v. pag. 430. seq. edit. August. Taurin. MCCXVI.

scoporum nemo subscripsit. Metropolitica quoque dignitatem Calaritano antistiti adiudicat, Theodoreti (21) auctoritate fretus, a quo inter episcopos, qui conciliabulo Mediolanensi contra Athanasium subscribere recusarunt, recensetur *Λυκίφρ ὁ τῆς μετροπόλεως τῶν κατὰ Σαρδινίαν νήσων*, *Lucifer metropolis insularum Sardiniae*. At magis est, ut Theodoretum, aliorum veterum scriptorum exemplo, civilem, non ecclesiasticam metropolim spectasse putes; erat quippe Calaris civilis Sardiniae metropolis. Quare Luciferum, non *Sardiniae metropolitanum*, sed *ex metropoli Sardiniae* episcopum appellat, ut urbis, non episcopi dignitatem designaret. Et propius fidem est, Calarim saeculo sexto in metropolim ecclesiasticam primum evasisse, cum Sardiniam Wandalis ereptam non amplius Vicario Urbis, sed novo Praefecto Praetorio Africae attribuit Iustinianus (22). Certe aevo Gregorii I., qui ab anno DLXXX. ad DCIV. pontificatum gessit, Calaritanum praesulem Sardiniae metropolitam fuisse, nec tum primum, sed iam antea institutum, ex eodem Gregorio (23) constat. Capuanum etiam episcopum Campaniae metropolitam ab antiquissimis temporibus Marca statuit: *Capuam vero*, subdit, *Campaniae metropolim fuisse*, disertis verbis testatur Athanasius (24); quae tamen minuta capite pristinam dignitatem circa an. DCCCCLXX. recuperavit beneficio Iohannis Papae. Frustra quidem Athanasius obiiicitur, qui legatum ad Concilium Sardicense missum ait episcopum *Vincen- tium Capuae*, quae est metropolis Campaniae, ἐστὶ δὲ αὐτῇ μετροπολις τῆς Καμπανίας; is enim de civili, non ecclesiastica metropoli loquitur: unde Vincentium, non *metropolitanum Campaniae*, sed *episcopum Capuae*, quae metropolis est Campaniae, adpellat, ut plane intelligas, metropoleos praerogativam urbis, non episcopi fuisse. Fuit quidem Capua civilis Campaniae metropolis (25); at ecclesiastica ante Ioannem XIII. anno DCCCCLXVI., non DCCCCLXX., uti Marca scribit, haud extitit. Illud autem clarissimo viro excidisse nollem, Capuam nempe capite minutam

Tom. VI.

b

bene-

(21) Lib. II. Hist. Eccles. cap. 15. pag. 81. edit. August. Taurinor. MDCCXLVIII.

(22) L. I. C. de officio Praefecti Praetorio Africae.

(23) Lib. I. ep. XLIX. & LXXXIII. Lib. IV.

ep. IX. & XXIX., lib. IX. ep. VIII.

(24) Ep. ad Solitar.

(25) Conf. Dominic. Georgium exercit. de antiq. Italiae metropolib., & Patib. diff. de Consularib. Campaniae.

beneficio Iohannis XIII. pristinam recuperasse dignitatem. Qui enim potuit ea Iohannis beneficio amissum ecclesiasticae metropoleos decus recuperare, ac veluti in integrum restitui, quod nunquam ante Iohannem ipsum habuisse, ambigi nequit? Hanc porro capitis deminutionem Capuam aliquando passam, nusquam scriptum offendes; nec ea iuribus suis semel quaesitis aut tam facile spoliari passa, aut tam negligenter usa fuisset. Pari mox liberalitate Noster metropolitica Regino in Brutiis episcopo dignitatem adserit, *quod vetus Notitia Ecclesiae CPnae inter metropoles avulsas a Romana dioecesi Syracusas recenset, atque Regium ex Italiae provinciis*. Sed primum diatyposis Leoni Sapientii tributa pertinet, non ad vetustissima tempora, de quibus loquimur, sed ad tempora Leone Isauro recentiora, quibus Metropolititas in Sicilia & Calabria a patriarchis CPnis institutos, ultro fatemur. Deinde in ea Notitia Regium & Syracusae inter metropoles a Romana dioecesi abstractas recensentur, non quod metropoles essent, cum fuerunt avulsae, sed quod tales iam essent, quo tempore in laterculum illud fuerunt relatae. Profecto ^{DIATYPOSIS} Auctor de metropolibus loquutus est, quae cum Notitiam scribebat, metropoles erant, earum originem ac antiquitatem nihil moratus. Hinc avulsis metropolibus Patras & Athenas accenset, quas metropoles ante Isaurum non fuisse, ex Gregorio M. (26) constat. Nimirum Calabria & Sicilia per Isaurum a Romana ad CPnam sedem abductis, Reginus in Brutiis, seu nova Calabria, Syracusanus in Sicilia, qui antea Romano metropolitae adhaeserant, metropolitani a Byzantino patriarcha constituti sunt. Tandem de metropolitanis in his provinciis a Graeco antistite creatis nonnulla obiter perhibet Marca: *In Calabria antiqua, inquit, & in Apulia duae metropoles excitatae videntur a Graecis post tempora Leonis Isauri, Hydruntina scilicet & sanctae Severinae. Earum meminit diatyposis Leonis Philosophi, quae nupero Graecorum invento nullum episcopatum Hydruntinae subiicit; sanctae Severinae vero metropoli, quae Calabria quoque dicitur, quatuor episcopatus submittit, quorum unus est Acherontinus in*
Apu-

(62) Lib.viii.ep.v. in epigraphe, & lib.iv.ep. lvi.

Apulia. Res ita se habuit. In Calabria & Sicilia, a Romana ad CPolitanam sedem per Leonem Isaurum traductis, nonnulli a patriarcha Byzantino metropolitae, & archiepiscopi simplices sine suffraganeis, passim instituti sunt. In nova Calabria metropolitica dignitatem primus omnium adeptus est Reginus episcopus sub ipso forte Isauo; deinde s. Severinae antistes, cui non quatuor, uti Marca scribit, sed quinque episcopatus subduntur in diatyposi Leoni tributa n. XLIX. In veteri vero Calabria Hydruntinus primum archiepiscopus honorarius sub ipso fere Isauo factus est: unde inter Archiepiscopos sine suffraganeis recensetur in laudata Leonis dispositione n. LV., donec sub Nicephoro Phoca Imp. & Polyeucto patriarcha CP. metropolitica ei dignitas oblata est. Porro in Sicilia Syracusanus praesul sub eodem fortasse Isauo metropolita evasit; mox Catanensis, aut aevo s. Leonis Catanensis episcopi, aut paullo post, archiepiscopus renunciatus est. Sed & illud Noster interiicit, stetit adhuc Agathonis P. aevo veterem provinciarum Calabriae, & Brutiorum distinctionem; idque colligit ex subscriptionibus episcoporum Regni in Synodica ipsius Agathonis epistola anno DCLXIX. ad futuram sextam oecumenicam synodum data, in qua ex episcopis, qui in Brutiis erant, quinque provinciae Calabriae, quatuor provinciae Brutiorum se dicunt: contra, ex episcopis Calabriae nonnulli se provinciae Brutiorum inscribunt. At potius ex hac Synodica conficitur, paullo ante eum annum DCLXIX. duas illas provincias confundi promiscuo nomine coepisse, donec tandem Calabriae nomen Brutiis haesit: nec porro quibus ex provinciis essent nostrates episcopi, qui Synodicae illi subscripserunt, satis magnus vir intellexit.

Haec habet Parisiensis Archiepiscopus de ecclesiasticis metropolibus in urbicariis provinciis, maxime iis, quibus Neapolitanum ac Siculum Regnum nunc componitur. Quanti ea sint habenda, iam obiter aperuimus. Ne quis autem supersit habitandi locus, nullum ab antiquissimis temporibus metropolitam, praeter Romanum, in Regno exstitisse, multoque recentiore esse in his provinciis metropolitano institutionem, quam vir clarissimus statuit, atque ea item suppleantur, quae is de Regni

metropolitae differens omisit, rem omnem ex instituto persequi est animus; idque eo libentius, quo nobis spartam hanc exornantibus, varia & multiplicia monumenta, ad veterem ecclesiarum Regni disciplinam pertinentia, afferendi ac illustrandi peropportuna defertur occasio. Tres itaque erunt huiusce commentationis partes; quarum prima ostendetur, a primis ecclesiae temporibus ad Leonem Isaurum, nullum in provinciis nostris metropolitam, praeter Romanum antistitem, extitisse; altera vero metropolitanos & archiepiscopos in nonnullis Regni provinciis ab aeo Isauri per CPnos patriarchas institutos exhibebit; tertia tandem ecclesiasticas metropoles a Romanis pontificibus in utroque Regno erectas a tempore Ioannis XIII. complectetur. Ne vero quidquam intactum praetermittatur, quod faciat ad rem, singulari adiecto excursu, in tempus sedulo inquiretur, quo primum Calabriae nomen ad Brutios translatum est.

DE ORTV ET PROGRESSV

METROPOLEON ECCLESIASTICARVM

IN REGNO NEAPOLITANO ET SICVLO.

P A R S P R I M A,

IN QVA NVLLVM IN REGNO NEAPOLITANO ET SICVLO METROPOLITANVM, PRAETER ROMANVM PONTIFICEM, A PRIMIS ECCLESIAE SAECVLIS AD LEONEM ISAVRV, ET QVOD EXCVRRIT, EXTITISSE OSTENDITVR, AC SECVS SENTIENTES REFELLYNTVR.

C A P V T I.

Nullus in Campania & Samnio metropolitanus, praeter Romanum pontificem, a primis ecclesiae saeculis ad Leonem Isaurum, & quod excurrit.

NEAPOLITANVM & Siculum Regnum quinque urbicariis provinciis coaluit, Campania, Apulia & Calabria, Lucania & Brutiis, Samnio, & Sicilia. Harum omnium inde usque ab antiquissimis saeculis ad Leonem Isaurum unus extitit metropolitanus, Romanus antistes. A
Cam-

Campania exordiendum. Vrbes Campanae episcopali sede a perantiquis temporibus insignitae sunt Fundi, Sora, Aquinum, Velitrae, Cassinum, Aquinum, Vulturnum, Formiae, Atella, Minturnae, Sueffa, Teanum, Venafrum, Capua, Nola, Abellinum, Neapolis, Puteoli, Misenum, Cumae, Surrentum, Stabiae, Amalphis, Nuceria, Salernum, aliaeque. Harum episcopi unum prioribus octo saeculis, & quod excurrit, agnovere metropolitam, Romanum praesulem. Hunc metropolitica omnia iura in Campania exercuisse, omnes per se loquuntur historiae. At in re certa multorum testimoniis uti, opus non est. Vnus Gregorius M. nobis instar omnium fit; quem enim testem sive potiolem, sive tutiolem ea in re appellemus?

Primum metropoliticum ius est suffraganeos episcopos cleri populiue consensu electos confirmare ac ordinare, uti Concilium Nicaenum (1), Antiochenum (2), Laodicense (3), & Chalcedonense (4) sanxerunt. Ius hoc unus Romanus antistes in universa Campania exercuit. Exempla satis multa suppeditant Gregorii M. Regesta. Praestat selectiora congerere; ceterarum enim ecclesiarum Campaniae par est ratio. Deposito Demetrio Neapolitano praesule, Gregorius (5) Neapolitanos hortatur, ut sine mora & discordia pastorem sibi eligant: *Ecclesiam Dei sine doctore diu vacare non patimur Ideoque caritatem vestram scriptis praesentibus duxi necessario commonendam, ut ad eligendum pontificem nec mora, nec discordia, quae consuevit scandala generare, proveniat.* Paulum interim Nepefinum episcopum Neapolim visitatorem mittit: hunc Neapolitani cardinalem a Gregorio episcopum postulant. Respondit Pontifex (6), ut Paulum diutius experiantur, ipsi obediant, eumque tandem, si fructum animarum fecerit, atque ita Deus inspiret, episcopum habebunt: *Quem (Paulum) quoniam ita estis in paucis diebus experti, ut eum cardinalem habere desideretis episcopum, gratulamur Praefatum quoque episcopum dum fructum animarum, quem desideramus Deo nostro, ipso quoque suffragante facere.*

(1) Can. IV. & VI.

(2) Can. XIX.

(3) Can. XII.

(4) Aet. XIII. & can. XXV.

(5) Lib. II. ep. VI.

(6) Lib. II. ep. IX.

*cere senserimus, quidquid post haec de eius persona vestroque desiderio cordi nostro inspiratio divina ministraverit, faciemus. Tum Paulum ipsum (7) hortatur ad episcopalibus muneribus sic interea fungendum, ut Neapolitanorum testimonia & vota firmentur. Paulus autem ad propriam reverti ecclesiam expetiit, & obtinuit. Quare Gregorius Petro Subdiacono Campaniae (8) praecipit, ut e clero Neapolitano duos tresve Romam mitti curet, qui vice omnium episcopum eligant: *Experientia tua clerum ecclesiae Neapolitanae conveniat, quatenus duo vel tres de suis eligere, & huc ad eligendum episcopum transmittere non omittant . . . Nam amplius eam sine proprio non patimur esse rectore. Qui si fortasse admonitionem tuam quolibet modo differre tentaverint, ecclesiasticum in eos vigorem exerce . . . Haec vero omnia vivaciter districteque implere festina, & sub omni hac celeritate electos, sicut diximus, de clero trans mitte, ut quia diversi hic nobiles civitatis Neapolitanae praesentes sunt, una cum eis de episcopali ordinatione & tractare, & adiutore Domino deliberare possimus. Idem pontifex (9) Scholasticum Campaniae Iudicem hortatur, ut quoniam Florentius Subdiaconus a Neapolitanis electus episcopatum fuga declinavit, alium eligi curet: Dum de Neapolitanae civitatis cura destitutae Sacerdotis solatio vehementius angeremur, supervenientes praesentium latores cum decreto in Florentium Subdiaconum nostrum confecto, aliquid nobis in tanto cogitationum pondere revelationis invenerant. Sed dum praefatus Subdiaconus noster refugiens civitatem ipsam, ordinationem suam lacrymabiliter evitasset, quasi ex maiori quadam dispensatione nostram cognoscite crevisse moestitiam. Atque ideo salutantes hortamur magnitudinem vestram, ut convocantes priores vel populum civitatis, de electione alterius cogitetis, qui dignus possit cum Christi solatio ad sacerdotium promoveri. In quo decreto solemniter facto, atque ad hanc urbem transmissa, ordinatio illic tandem, Christo auxiliante, proveniat. Sin autem aptam non invenitis in quam possitis consentire personam, saltem tres viros rectos & sapientes eligite, quos ad hanc urbem generalitatis vice mittatis, quorum & iudicio plebs tota con-**

(7) Lib.II.ep.x.

(8) Lib.III.ep.xxxv.

(9) Lib.III.ep.xv.

*sensiat. Forsitan hic venientes, praestante Dei misericordia, talem reperient, qui vobis antistes irreprehensibiliter ordinatur. Tandem cum clerus populusque Neapolitanus in duas partes scissus esset, ac ab altera Iohannes diaconus, ab altera Petrus item diaconus, in episcopum Neapolitanum electus esset, utrumque respuit Gregorius (10): Iohannem quidem, quod castus non esset; Petrum vero, quod incautus & foenerator. Alium igitur ex Neapolitano clero aptum eligi mandat: Si vero, ait, *subtili habita inquisitione hoc falsum esse patuerit, quia persona eius (Petri diaconi electi) nobis ignota est, & utrum ita sit de simplicitate eius, quod ad nos perlatum est, ignoramus, cum decreto a vobis facto ad nos eum venire necesse est, ut de vita moribusque ipsius sollicitius inquirentes, sensum quoque pariter agnoscamus; ut si huic iudicio aptus extiterit, vestra in eo, adiuvante Domino, desideria compleamus. Studii praeterea vestri sit etiam alium, qui aptus sit, providere, ut si forte huic ordini hic non videatur idoneus, sit in quem se vestra declinare possit electio. Nam grave cleri illius erit opprobrium, ut si hic fortasse approbatus non fuerit, alium se dicant qui eligi debeat non habere. Idem (11) Misenatis ecclesiae visitationem Fortunato Neapolitano antistiti iniungit, iubetque eum, clerum plebemque Misenatem admonere, ut remoto contentionis studio, uno eodemque consensu talem sibi praeficiendum expetant Sacerdotem, qui & tanto ministerio dignus valeat reperiri, & a venerandis canonibus nullatenus respuatur. Qui dum fuerit postulatus, & cum solemnitate decreti omnium subscriptionibus roborati, & dilectionis tuae testimonio litterarum, AD NOS SACRANDVS OCCURAT. Et alibi (12) Clerum, ordinem & plebem Miseni consistentem hortatur, ut Fortunato Neapolitano, quem Misenatis ecclesiae visitatorem deputavit, obtemperent, & remoto strepitu, uno eodemque consensu, episcopum dignum expetant. Qui dum fuerit postulatus, cum solemnitate decreti omnium subscriptionibus roborati, & visitatoris pagina prosequente, ad nos veniat ordinandus. Idem (13) Anthemio Subdiacono Campaniae imponit, ut quum Atellae, tum*
Cu-*

(10) Lib.X.ep.LXXI.

(11) Lib.IX.ep.LXXV.

(12) Lib.II.ep.LXXVII.

(13) Lib.X.ep.LXXVIII.

XVI. FIMIANI DIATRIBAI.

Cumis idoneum episcopum quantocius eligi procuret: Clerum vero plebemque eiusdem ecclesiae (Atellanae) cum omni te volumus instantia commonere, quatenus praeficiendum sibi sine dilatione aliqua eligant Sacerdotem... Pariter etiam clerum, plebemque ipsius ecclesiae, vel aliarum, quae ei unitae sunt, instantius commonero, quatenus & ipsi, omni mora dilationeque postposita, aptum sibi eligere debeant Sacerdotem, ne diu, & tali praesertim tempore, pastoris proprii sint regimine destituti. Et Benenato episcopo (14) iniungit, ut e Cumanae ecclesiae clero idoneum pastorem eligi procuret, qui dum fuerit postulatus, cum solemnitate decreti omnium subscriptionibus roborati, & dilectionis tuae testimonio litterarum, ad nos sacrandus occurrat. Rursus (15) Anthemio Subdiacono Campaniae praecipit, ut inquirat de Amandi vita in Surrentinum episcopum electi, eumque Romam quamprimum mittat: Postquam is, qui ad episcopatum Surrentinae civitatis electus fuerat, aptus nobis visus non est, Amandum presbyterum Oratorii s. Severini, quod in Castro Lucullano situm est, elegerunt. Eapropter experientiae tuae praecipimus, ut eundem presbyterum, excusatione postposita, sub omni ad nos studeat festinatione transmittere, quatenus petentium desideria cum Christi auxilio, si nihil est quod eum impediat, impleantur. Cuius vita, vel actus, quia melius possunt illic ubi diu est versatus agnosci, curae tuae sit cum fratre & coepiscopo nostro Fortunato de eo diligenter inquirere. Et si nulla sunt, quae ad sacrum ordinem obsistere valeant, ad nos debet omni postposita tarditate transmitti. Et (16) Petro Subdiacono Campaniae iniungit, ut Numerium Nucerrinae ecclesiae diaconum, si episcopatu dignum iudicet, Romam mittat consecrandum: Ante aliquot dies tibi scripsimus, ut Numerium diaconum Nucerrinae ecclesiae interrogare subtiliter debuisses; & si nihil esset, quod ei ad sacerdotii gradum potuisset obsistere, huc eum consecrandum Deo auctore transmitteres. Et ideo si facta interrogatione, quam diximus, superscriptum ad nos diaconum transmissurus es, clerum & populum civitatis ipsius admonere curabis, ut cum eo quanticumque potuerint, venire non differant, quatenus iis

prae-

(14) Lib. II. ep. xxv.

(15) Lib. X. ep. xix.

(16) Lib. III. ep. xl.

praesentibus, si Deo placuerit, & ordinandus fuerit, consecratur.

Secundum metropoliticum ius est provinciae episcopos ad synodum congregare, eique praeesse, ut ex Conciliis Nicaeno I. (17), Arelatensi II. (18), Theodoreto (19), & Augustino (20) patet. Campani autem antistites ad synodos a Romano metropolita coacti sunt. Vtramque profecto paginam ii faciunt in synodis Romae celebratis. Concilio Romano sub Hilario P. an. CCCCLXV. adfuere Primus Atellanus, Soter Neapolitanus, Tiburtius Capuanus, Adeodatus Cumanus, Claudius Puteolanus. Concilio Romano sub Felice III. P. an. CCCCLXXXVII. Constantinus Capuanus, Severus Casinas, Martinianus Formianus, Vitalis Fundanus. Concilio Romano sub Symmacho P. an. CCCXCIX. Coelius Rusticus Minturnensis, Aucupius Puteolanus, Adeodatus Formiensis, Constantinus Capuanus, Constantinus Venafranus, Fortunatus Sueffanus, Gaudentius Salernitanus, Misenus Cumanus, Martyrius Terracinensis, Paschasius Vultur-nensis, Rosarius Surrentinus, Stephanus Neapolitanus, Timotheus Abellinus, Valens Fundanus, Vrsus Stabianus. Concilio Romano sub Symmacho an. CCCCI. Stephanus Neapolitanus, Concordius Misenas, Vitalis Fundanus, Martyrius Terracinensis, Serenus Nolanus, Paschasius Vultur-nensis, Sebastianus Soranus, Felix Atellanus, Adeodatus Formianus, Fortunatus Sueffanus. Concilio Romano sub Symmacho an. CCCCCII. Concordius Misenas, Paschasius Vultur-nensis, Fortunatus Sueffanensis. Concilio Romano sub Symmacho an. CCCCCIV. Felix Atellanus, Adeodatus Formianus, Stephanus Neapolitanus, Fortunatus Sueffanus, Concordius Misenas, Serenus Nolanus, Paschasius Vultur-nensis. Concilio Romano sub Gregorio M. an. DLXXXV. Iohannes Surrentinus, Fortunatus Neapolitanus, Agnellus Terracinensis. Concilio Romano sub Martino P. an. DCXLIX. Gaudiosus Capuanus, Eusebius Atellanus, Iuventius Stabien-sis, Barbatus Cumanus, Maximus Misenas, Leontius Neapolitanus, Felix Terracinensis. Concilio Romano sub Agathone an. DCLXXX. Agnellus Terracinensis provinciae Campaniae, Adeodatus Formianus provinciae

Tom. VI.

c

Cam-

(17) Can. v.
(18) Can. XVIII.

(19) Ep. LXXXI.
(20) Ep. CCXVII.

XVIII. F I M I A N I D I A T R I B A I.

Campaniae, Petrus Cumanus provinciae Campaniae, Agnellus Misenas provinciae Campaniae, Gaudiosus Puteolanus provinciae Campaniae, Agnellus Neapolitanus provinciae Campaniae, Aurelius Nolanus provinciae Campaniae, Decorosus Capuanus provinciae Campaniae, Hyacinthus Surrentinus provinciae Campaniae. Concilio Romano sub Leone IV. an. DCCCLIII. Alipertus Fundensis, Iordanes Terracinenfis, Sergius Cumanus, Talarus Minturnensis. Et Concilio Romano sub Nicolao I. an. DCCCLXI. Landolphus Capuanus, Leo Caietanus, Iohannes Terracinenfis, Georgius Traiectanus: quibus adde Athanasium Neapolitanum, quem ei synodo adversus Iohannem Ravennatem habitae subscripsisse, testatur Petrus Subdiaconus (21).

Tertium metropolitanum ius est controversias inter suffraganeos episcopos obortas dirimere, eos criminis reos censuris coercere, aliorum accusationes audire, qui de iniuria sibi ab episcopis suis illata queruntur, a quibus ad eorum metropolitam semper provocare licuit. Haec Romanus metropolita praestitit in Campania. Gregorius M. (22) Demetrium Neapolitanum episcopum ob nefanda crimina deposuit: *Demetrius tantis ac talibus negotiis inventus est involutus, ut si secundum suorum qualitatem facinorum iudicium sine misericordia recepisset, divinis mundanisque legibus durissima procul dubio fuerit morte plectendus. Sed quia poenitentiae reservatus, sacerdotii honore privatus est.* Idem (23) Anthemio Subdiacono Campaniae praecipit, ut Benenatum Misenatem episcopum facinus abnegantem, Romam cum accusatore aliisque personis mittat: *Comperimus Benenatum Misenatem facinus, quod de se per scripturam manus prius professus est, abnegare. Et ideo quia huius sceleris negatio, sicut maiori discussione, ita & maiori indiget ultione; experientiae tuae praesenti auctoritate praecipimus, ut eundem Benenatum, accusatoremque ipsius, simul & personas de quibus accusatus est, atque omnes qui in accusationis chartula leguntur, sub omni hac cautela & celeritate transmittat: quatenus causae huius*

(21) In vita Athanasii Neapolit. apud Murator. tom. II. Rer. Italic. part. II. n. 16. p. 1059.

(22) Lib. II. ep. VI.

(23) Lib. IX. ep. I.

huius veritas districta, ut dignum est, inquisitione examinari valeat & agnosci. Et iterum (24), eundem Anthemium subdiaconum, aliosque in causa Iohannis diaconi iudices arguit, quod Hilarum subdiaconum calumniatorem nulla poena affecerint; iubetque hunc privatum officio, ac verberibus publice castigatum exulare: Cum fortius punienda sint crimina, quae insonitibus, & maxime sacris ordinibus ingeruntur: quam sitis culpabiles omnes, qui in causa Iohannis diaconi resedistis, attende: ut Hilarum criminatorem ipsius nulla ex definitione vestra poena veniens castigaret.... Quia ergo tantae nequitiae malum sine digna non debet ultione transire, superscriptum fratrem nostrum Paschasium (Neapolitanum episcopum) volumus, ut eundem Hilarum prius subdiaconatus, quo indignus fungitur, privetur officio, atque verberibus publice castigatum faciat in exilium deportari.. Cuius si forte lenitatem diaconi sui adhuc opinio lacerta non commoveret, & in hoc, quod non credimus, torpens extiterit; experientia tua haec quae diximus faciat, & de illius nobis neglectu renuntiet. Rursus Fortunato Neapolitano antistiti (25) iniungit, ut a pueris Petrum de tentatione sceleris accusantibus veritatem accuratius exigat, Petro ipso id postulante: Valde nos vestra mirari fecit fraternitas, ut causam clerici sui aut noluisse, aut non assurgeret definire. Petrus itaque praesentium portitor ad nos veniens, questus est pueros a quibus de tentatione sceleris falso se asserit criminatum, non ut oportuit esse discussos; sed tantummodo verbo tenus inquisitos, & sibi propter hoc solum, ne vobiscum procedere audeat, interdictum. Aut enim vera fuere quae dicta sunt, & iuxta causae qualitatem canonicae fuit coëctioni subdendus: aut falsa, & diu non debuit in crimine remanere. Quia & ratio indicit, & hic pro sui purificatione sollicitus, quae adversum se dicta sunt, Apostolicam sedem adiit, & iuxta examinatione finire perquirat: necesse est, ut una cum Anthemio Subdiacono nostro, subtili ac districta discussione a pueris illis veritatem exigere debeatis. Et si praedictus portitor attentati facinoris reus esse patuerit, canonica modis omnibus ultione plectatur. Si vero insons fuerit declaratus, celeri

(24) Lib.XI.ep.LXXI.

(25) Lib.X.ep.XL.

absolutione respiret, & vobiscum habeat procedendi licentiam. Mox (26) Anthemio subdiacono Campaniae negotium dat, ut illati Petro criminis veritatem una cum Fortunato Neapolitano diligentissime inquirat. Rursus (27) Petro subdiacono Campaniae praecipit, ut Secundinum abbatem ob crimina deponat, ordinetque Theodosium a congregatione postulatam: *Quamvis horrenda execrandaque nimis Secundinum ad aures nostras pervenerit crimina commisisse, hoc tamen solum ad eius damnationem potest sufficere, quod etiam ipse de se dicitur confessus. Cognovimus autem ab eo dictum, quod dum tertius a loco esset abbatis, a statu habitus sui in lapsum corporis ceciderit: & licet ad abbatis ordinem tanto coinquinatus facinore nulla debuerit ratione proficere; tamen quia temerario post ausu ac tanta pollutione detentus, hoc indignus arripuit, experientiae tuae huius auctoritatis tenore praecipimus, ut suprascripto Secundino remoto ab abbatis officio, Theodosium, quem congregatio ipsa sibi perit ordinari, in monasterio s. Martini abbatem solemniter per eum, cuius provisio interest, ordinari.* Anthemio subdiacono Campaniae (28) praecipit, ut monachos vagos peculiaritati studentes, & uxoratos coërceat: e clericatu vero ad monachismum converfos ecclesiam in qua militavit, repetere non sinat. Eidem (29) mandat, ut Importuni Atellani episcopi testamentum discutiatur. Demetrio Neapolitano episcopo (30) praecipit, ut quosdam prius in fide dubios; iam vero catholicam communionem repetentes excipiat. Petro subdiacono Campaniae (31) imponit, ut Festum Capuanum episcopum civibus suis conciliet. Iubet (32) Fortunatum Neapolitanum praesulem Theodoro portas, & Rustico aquaeductum tandem restituere, causam deinde adversus illos movere, si voluerint. Paschasio Neapolitano episcopo (33) mandat, ut quam eius decessor ex pecuniis ecclesiae detinuerat cleri vel pauperum portionem, ipse secundum praescriptum sibi in epistola modum distribuat. Importunum Atellanum episcopum (34) monet

(26) Lib. X. ep. XLII.

(27) Lib. III. ep. XLII.

(28) Lib. I. ep. XLII.

(29) Lib. IX. ep. LXXVII.

(30) Lib. I. ep. XIV.

(31) Lib. III. ep. XXXIV.

(32) Lib. X. ep. XXV.

(33) Lib. XI. ep. XXXIV.

(34) Lib. II. ep. XIII.

monet de presbytero a se, ut in quadam dioecesis illius ecclesia praesit, deputato. Gaudenzio Nolano (35) praecipit, ut clericis Capuanae ecclesiae, qui in civitate Neapolitana consistunt, quartam in presbyterium eorum, de hoc quod antedictae ecclesiae singulis annis acceperit, iuxta antiquam consuetudinem distribuere secundum personarum studeat qualitatem... Praeterea decem solidos, quos Rufico archidiacono suo Fuscus quondam episcopus supradictae ecclesiae abstulit, omni cessante ambiguitate restituat (*). Anthemio subdiacono Campaniae (36) mandat, ut reliquum pecuniae pro castro construendo datae apud Benenatum Milenatem perquirat, eamque in illud ipsum ex toto impendi curet. Iubet, Fortunatum Neapolitanum (37) Ianuariae reliquias sanctorum Severini & Iulianae dare. Paschasio Neapolitano praefuli (38) imponit, ut Venantio s. Severini reliquias ad oratorii consecrationem concedat. Iubet (39), Iohannem Surrentinum episcopum Gregorio expraefecto basilicam aedificare cupienti reliquias concedere. Permittit Fortunato Neapolitano antistiti (40) Venafranae ecclesiae diaconum Neapolitanae incardinari; vetatque, ne coram laicis in ius vocentur clerici. Anthemio subdiacono Campaniae (41) praecipit, ut sacram Venafranae ecclesiae suppellectilem, quam clerici Iudaeo vendiderant, restitui curet, eosque ad poenitentiam compellat.

Quantum metropolitico ius est suffraganeos episcopos negligentes officii admonere atque corrigere, ecclesiasticae disciplinae in provincia excubare, abusus inde evellere, eiusque u-

ni-

(35) Lib.V.ep.xxxiii.

(*) Habebat tum Capuanus episcopus Neapoli ecclesiam sibi subditam, quam presbyterium Gregorius adpellat. Id forte factum ob Longobardorum in Campaniam incursionem sub Zotone Duce an. DLXXI, ob quam Capuani clerici una cum episcopo, barbarorum gladiis devitaturi, Neapolim munitam urbem confugerunt, ubi a Neapolitano episcopo ecclesiam impetrarunt, quam postea tenuerunt, etiam dum sub Longobardorum ditione tuto viverent. Neapolitanae tunc ecclesiae praeerat Vincentius, Demetrii, qui sub

Gregorio M. vivebat, decessor; quem ab anno DLVI. ad DLXXX. sedisse, scribit Io. Diaconus in eius vita. Nunc intelligis, quod de ecclesia Capuano episcopo Neapoli concessa, in qua clerici Capuanae ecclesiae consistebant, Gregorius perhibet.

(36) Lib.X.ep.LI.

(37) Lib.IX.ep.LXXXV.

(38) Lib.XI.ep.xxi.

(39) Lib.IX.ep.xxv.

(40) Lib.VI.ep.xi.

(41) Lib.I.ep.LXVIII.

niverſae curam gerere. Haec Romanus metropolita in Campania praefitit. Gregorius M. (42) Fortunati Neapolitani epifcopi negligentiam erga monaſteria arguit, & Mauricii aliorumque monachorum fugam dolet: *Cum fraternitas veſtra minus erga monaſteria ſibi ſubiecta ſtudet eſſe ſollicita, & ipſa culpam reprehentionis incurrit, & nos de ſua lenitate contriſtat. Pervenit autem ad nos, Mauriciū quemdā, qui nuper in monaſterio Barbaciani converſus eſt, ablatis ſecum aliis monachis, fuga de eodem monaſterio diſceſſiſſe. Qua in re praedictum nobis Barbacianum ſua praecipitatio vehementer accuſat, qui temere ſaecularem hominem, & non ante probatum, conſuravit. Numquid non vobis ſcripſimus, ut prius eum probaretis, & tunc ſi aptus eſſet, abbatem facere deberetis? Vel nunc ergo circa eum, quem elegiſtis, eſtote ſolliciti. Nām vos illo delinquente delinquitis, ſi ita coeperit ſe exhibere, ut ſe ad fratrum oſtendat regimen indignum. Deinde vetat ne Monachi deinceps, niſi per biennium probati, conſurentur, neve milites ſine ſuo ipſius conſenſu, in monaſteriis ſuſcipiantur. Eidem Fortunato (43) praecipit, ne milites in monaſterio virginum hoſpitentur. Eundem edocet (44), quomodo in eccleſia ſua converſari debeat. Anthemio Campaniae ſubdiacono (45) praecipit, ut Amalphitanum epifcopum in eccleſia ſua reſidere cogat: *Pervenit ad nos Pimenium Amalphitanæ civitatis epifcopum in eccleſia ſua reſidere non eſſe contentum, ſed foris per diverſa loca vagari.... idcirco hac tibi auctoritate praecipimus, ut ſupradicto epifcopo interminari non deſinas, quatenus hoc de cetero facere non praefumat, ſed in eccleſia ſua ſacerdotali more reſideat. Quem ſi forte non emendari poſt tuam interminationem cognoveris, in monaſterio eum deputare, & nobis curabis modis omnibus indicare, ut quid facere debeas, noſtra iterum praeceptione cognoscas.* Baſilius Capuanus epifcopus forenſes cauſſas apud Siciliae praefectum actitabat; eum Gregorius (46) per Romanum in Sicilia defenſorem redire ad ſedem ſuam intra quinque dies iubet: *Perlatum ad nos eſt reverendiſſimum fra-**

(42) Lib.X. ep.xxiv.

(43) Lib.IX. ep.ciii.

(44) Lib.III. ep.lxi.

(45) Lib.VI. ep.xiii.

(46) Lib.X. ep.x.

fratrem nostrum Basilium episcopum, velut unum de ultimis, in causis occupari, & praetoribus inutiliter observare. Quae res quoniam & ipsum vilem reddit, & reverentiam sacerdotalem annihilat, statim ut experientia tua hoc praeceptum susceperit, eum ita ad revertendum districta excusatione compellat, quatenus & illic te insistere quinque diebus, sub qualibet excusatione immorari non liceat; ne si quolibet modo eum ibidem moram habere permiseris, cum ipso apud nos graviter incipias esse culpabilis. Anthemio subdiacono Campaniae (47) praecipit, ut Paschasii episcopi negligentiam coram selectis testibus reprehendat, eumque hortetur, ut vitio corporis excusso, deses esse non debeat, sed in ecclesiae suae ac monasteriorum cura sit vigilans Si vero post hanc adhortationem nostram solito adhuc more negligens esse tentaverit, ad nos est modis omnibus transmittendus, ut hic positus discere possit quid vel qualiter secundum timorem Dei agere conveniat sacerdotem. Eidem Anthemio (48) mandat, ut Campaniae episcopos officii sui immemores convocet, moneatque ut vigilantius agant, ac si quem postea noverit desidem, mittat illum Romam.

Quintum metropoliticum ius est vacantis intra provinciam sedis curam gerere, negotia ecclesiastica, quamdiu sedes vacat, dirigere, redditus episcopales in tuto ponere, & canonicam novi pastoris electionem procurare: quod misso vacanti sedi *visitatore* expediri consuevit, ut ex Ambrosio (49) aliisque constat. Visitatores autem ecclesiis Campaniae proprio pastore orbatis Romanus pontifex deputavit. Gregorius M. (50) Gaudentium Nolanum episcopum Capuam visitatorem mittit: *Quoniam Fuscus Capuanae ecclesiae episcopus, in Romana civitate positus, de hac luce migravit, curae nobis fuit.. ad fraternitatem tuam praesentia scripta dirigere, ut memoratae ecclesiae visitator accedas: sic tamen, ut nihil de profectionibus clericorum, redditu, ornatu, ministeriisque, vel quidquid praefati loci esse patuerit, a quoquam praesumi patiaris. Eadem significat clero ecclesiae Capuanae degenti Neapoli (51).*

Idem

(47) Lib. XIII. ep. xxvi.

(48) Lib. XIII. ep. xxvii

(49) Ep. xix. ad Constatium.

(50) Lib. V. ep. xiii.

(51) Lib. V. ep. xiv.

Idem pontifex (52) Fortunato Neapolitano episcopo Misenatis ecclesiae visitationem iniungit: *Cognoscentes Misenatē ecclesiā sacerdotis regimine destitutā, visitationis eiusdem ecclesiae fraternitati tuae operam solemniter delegamus. Quam ita te convenit exhibere, ut nihil de profectionibus clericorum, redditu, ornatu, ministeriisque, vel quidquid aliud est in patrimonio eiusdem, a quoquam praesumatur ecclesiae. Et ideo caritas tua ad praedictam ecclesiam ire properabit, & assiduis adhortationibus clerum plebemque eiusdem ecclesiae admonere, ut remoto contentionis studio, uno eodemque consensu talem sibi praeficiendum expetant sacerdotem, qui & tanto ministerio dignus valeat reperiri, & a venerandis canonibus nullatenus respiciatur.* Idem (53) Agnello Terracinenſi episcopo Formienſis ecclesiae visitationem delegat: *Obitum Bataudae antistitis directā relatio patefecit; quapropter visitationem ecclesiae (Formienſis) destitutae fraternitati tuae operam solemniter delegamus: quam ita te convenit exhibere, ut nihil de profectionibus clericorum, redditu, vel ornatu, ministeriisque, vel quidquid illud est in patrimonio eiusdem, a quoquam praesumatur. Tum eum ad Formienſem ecclesiam properare iubet, & assiduis adhortationibus clerum plebemque eiusdem ecclesiae admonere, ut remoto studio, uno eodemque consensu dignum expetant pastorem.* Et alibi (54) Benenato Misenati episcopo visitationem Cumanae ecclesiae delegat, ut tum ecclesiam illam tueatur, tum ex ipsius clero idoneum eligi episcopum curet: *Quoniam Cumanae ecclesiae Liberius quondam antistes de hac luce migrasse cognoscitur, propterea visitationis destitutae ecclesiae fraternitati tuae operam solemniter delegamus, quam ita te convenit exhibere, ut nihil de profectionibus clericorum, redditu, ornatu, ministeriisque, vel quidquid illud est, a quoquam praesumatur ecclesiae. Deinde iubet Benenatum clerum plebemque Cumanam admonere, ut dignum sibi praeficiendum expetant sacerdotem.*

Sextum metropoliticum ius est oratoria & basilicas consecrandi veniam suffraganeis episcopis dare. Hinc Montanus metropolita
To-

(52) Lib. IX. ep. LXXV.
(53) Lib. VII. ep. XVI.

(54) Lib. II. ep. XXV.

Toletanus (55), conquestus a suffraganeis episcopis, qui nec provinciae privilegiis, nec rerum domini noscuntur, se infcio ecclesias consecrari, haec mandat: litteris nos informare debeatis, ut per nos, aut eum qui nobis ex fratribus & coëpiscopis nostris visus fuerit, & consecratio ecclesiarum, Deo auspicio, poterit celebrari. Eiusmodi licentia urbicariarum provinciarum episcopis a Romano metropolita concedebatur: *Basilicas noviter institutas*, inquit Gelasius P. (56), *non repetitis ex more praeceptionibus, dedicare non audeant*. Scite Coustantius (57) observat, praeter eos, qui inter provincias debebant suburbicarias, inventum esse neminem, qui basilicas vel oratoria consecrandi ius a Sede apostolica petierit. Formulas, quibus istiusmodi veniam urbicarii episcopi a Romano metropolita postulabant, exhibet Garnerius (58). Iam vero Campani episcopi utpote suffraganei non nisi petita & impetrata Romani antistitis venia basilicas & oratoria consecrarunt. Exemplorum abunde est in Gregorii M. Regestis. Is (59) Fortunato Neapolitano praesuli praecipit, ut monasterium Gratosae abbatissae consecret: *Gratiosa abbatissa una cum congregatione sua postulavit, quod Patriciae recordationis Rustica per ultimum voluntatis suae arbitrium in civitate Neapolitana, in domo propria, in regione Herculensi, in vico qui appellatur Lampadi, monasterium construere voluerit ancillarum Dei, in quo praefatam Gratosam abbatissam praeesse disposuit; simulque & oratorium extruxisse dignoscitur, quod in honorem Dei-parae ac Iesu Christi desideravit consecrari. Et ideo praesenti praeceptione dilectionem tuam duximus adhortandam, ut... ad praedictum locum cum postulaverint, ingravanter accedas, venerandae sollemnium dedicationis impendens*. Eidem Fortunato (60) imponit, ut monasterium in honorem sanctorum Petri & Michaëlis dedicet: *Theodosius, abbas monasterii s. Martini, petitoria nobis insinuatione suggestit, in domo quondam Martini, ex*

Tom.VI.

d

eius

(55) Epist. ad fratres Palentini territorii in Concilio Toletano II., apud Binium Concil. tom. II. p. 401.

(56) Epist. ad episcop. per Lucaniam & Brutios & Siciliam constitutos cap. IV. apud Labb, Conc. tom. II. p. 312.

(57) Praef. ad epistol. Romanor. Pontif. p. XXVI. n. 28., & p. XLVIII. n. 46.

(58) In Diurn. Romanor. Pontif. cap. v. tit. 3. & 4.

(59) Lib. III. ep. LXIII.

(60) Lib. V. ep. XXXVII.

eius voluntate decessorem suum Andream abbatem, monasterium, in quo monachi habitare debeant, construxisse. Et quia id in honorem beati Petri Apostolorum principis, & s. Archangeli Michaëlis postulat dedicari, dilectionem tuam praesentibus apicibus duximus adhortandam, quatenus ad praedictum locum, cum postulaverit, ingruanter accedas, venerandae sollemnia dedicationis impendens. Rursus eidem Fortunato (61) iniungit; ut ecclesiam pro monachis, sine missis publicis, baptisterio, & presbytero cardinali consecret: *Fraternitati vestrae esse non putamus incognitum, quia Romanus clarissimae memoriae vir, per ultimae suae voluntatis arbitrium, in domo iuris sui ecclesiam, quae in civitate vestra sita est, aedificari deputavit Sanctitas vestra illic ingruanter accedat, & locum ipsum in honorem ss. Hermetis, Sebastiani, atque Cyriaci, nec non & Pancratii solemniter studeat absque missis publicis cum veneratione debita consecrare; ita ut in eodem loco baptisterium numquam construatur, nec presbyterum constituas cardinalem. Idem Petro subdiacono Campaniae (62) significat, oratorium beatæ Mariæ, quod nuper in cella fratrum aedificatum est, ubi Marinianus abbas praeesse dignoscitur, Augusto mense disposuisse se summopere dedicare. Et Iohanni Surrentino episcopo (63) mandat, ut in s. Stephani monasterio reliquias beatæ Agathæ solemniter collocet: Savinus abbas monasterii s. Stephani insulae Capris suggestit nobis, se s. Agathæ martyris reliquias iam olim apud se habere concessas, & in monasterio suo vult ipsa sanctuaria collocari: ideo ad praedictum monasterium te iubemus accedere, & si nullum ibidem corpus constat humatum, praedicta sanctuaria solemniter collocabis.*

Septimum metropolitico ius est provinciae episcopatus & monasteria unire. Romani autem pontifices Campaniae ecclesias ac monasteria cum aliis univerunt. Gregorius M. (64) Minturnensem ecclesiam desolatam Formiensi univit: *Ecclesiam Minturnensem funditus tam cleri quam plebis destitutam desolatione cognovimus, tuam-*

que

(61) Lib. X. ep. II.

(62) Lib. I. ep. LVI.

(63) Lib. I. ep. IV.

(64) Lib. I. ep. VIII.

que pro ea petitionem, quatenus Formianae ecclesiae . . . cui fraternitas tua praesidet, adiungi debeat, piam esse ac iustissimam providentes; necessarium duximus, consulentes, tam desolationi loci illius, quam ecclesiae tuae paupertati, redditus supradictae ecclesiae Minturnensis, vel quidquid antiquo modernoque iure vel privilegio potuit potestve qualibet ratione competere, ad tuae ecclesiae impotestatemque hac praecepti nostri auctoritate transmigrare. Idem pontifex (65) Cumanam & Misernatem ecclesias univit, ac utriusque episcopum constituit Benenatum: Et temporis qualitas, & vicinitas nos locorum invitat, ut Cumanam atque Misernatem unire debeamus ecclesias: quoniam eae non longo a stationis spatio seiunctae sunt, nec peccatis facientibus, tanta populi multitudo est, ut singulos, sicut olim fuit, habere debeant sacerdotes. Quia igitur Cumani castri sacerdos cursum vitae huius explevit, utramque nos ecclesiam praesentis auctoritatis pagina unisse, tibi commisisse cognosce, propriumque utrarumque ecclesiarum scito te esse pontificem. Et (66) Velitrensis episcopi sedem in tutiorem locum transtulit: Temporis qualitas admonet, episcoporum sedes antiquitus certis civitatibus constitutas, ad alia, quae securiora putamus, eiusdem dioeceseos loca transponere. Propterea te Iohannem fratrem coepiscopumque nostrum Velitrensis civitatis, sedemque tuam in locum, qui Harenata dicitur, ad s. Andream Apostolum praecipimus exinde transmigrare. Nec episcopatus modo, sed & monasteria in Campania sita Gregorius univit. Agapiti abbatis monasterio in Surrentina dioecesi sito univit aliud in fundo Marciano provinciae Campaniae positum, & ob hostilitates prorsus desertum, sic tamen, ut non Surrentino episcopo, sed Nucertino subsit (67). Idem monasterio s. Sebastiani, Neapoli posito, cui Adeodatus abbas praeerat, monasterium Gazarense, quousque Neapoli ordinaretur episcopus; Puteolanum vero, in perpetuum univit (68). Et eiusdem Adeodati monasterio Craterense coenobium univit (69).

(65) Lib. II. ep. XLV.

(66) Lib. II. ep. XIV.

(67) Lib. XI. ep. LXXII.

(68) Lib. X. ep. LXI.

(69) Lib. XIII. ep. II.

Vt in Campania, sic in Samnio nullus praeter Romanum pontificem metropolitanus extitit ad Leonis Isauri tempora, & quod excurrit. Episcopales Samnii urbes sunt Beneventum, Sulmo, Bovianum, Alipha, Theate, Hortona, Saepinum, Samnium, Valva, aliaeque. His unus praefuit metropolita Romanus. Denato Hortonenſi episcopo, Gregorius M. (70) destitutae ecclesiae visitatorem Barbarum Beneventanum praefulem delegat, eique negotium dat, ut dignus eligatur antistes, *qui dum fuerit postulatus, cum solemnitate decreti omnium subscriptionibus roborati, & visitatoris pagina prosequente, AD NOS VENIAT ORDINANDVS.* Eundem Barbarum, utpote suffraganeum (71), Panormitanae ecclesiae visitatorem sub consueta formula instituit, monetque, ne ad Panormitanum episcopatum cuiuslibet conversationis vel meriti laicam personam aspirare permittat; ne & conatus eorum habeatur inefficax, & in periculum ordinis sui, quod absit, incurrat. Et (72) a Romano, Patricio & Exarcho Italiae, postulat, ut Blandum episcopum Hortensem, aut in synodo iudicari, aut in ecclesiam suam reverti concedat: *Peruenit ad nos, Blandum episcopum Hortensis civitatis, longo iam tempore in civitate Ravennate a vestra excellentia detineri. Et sit ut ecclesia sine rectore, & populus, quasi sine pastore grex, defluat; & ibidem infantes pro peccatis absque baptismo moriantur... Oportet ut habita synodo palam fiat, si quod in eum crimen intenditur. Et si talis in eo culpa reperitur, quae usque ad degradationem sacerdotii perducatur, aliam necesse est ordinationem inquiramus... Sin autem excellentia vestra aliter se habere, quam de eo quod dicitur esse perspexerit, eum ad ecclesiam suam reverti concedat, ut officium suum in commissis sibi animabus adimpleat.* Idem (73) Scholastico defensori praecipit, ut Calumnioso antistiti episcopium restituat, non ablatis inde quae decessor episcopus Scholastici pater adquisierit: *Questus nobis est (Calumniosus), quod & episcopium ecclesiae ipsius hactenus detineas, & occasione blandiaris,*
ut

(70) Lib. IV. ep. xli.

(71) Lib. XIII. ep. xiii.

(72) Lib. I. ep. xxxvii.

(73) Lib. XI. ep. xx.

ut episcopi patris tui vestes tibi, vel alia quae in episcopio inventa sunt, applies. Et ideo si ita est, & ab episcopo te praecipimus sine mora recedere, & quidquid praedictus pater tuus episcopatus sui tempore de proprio ecclesiae constiterit conquistasse, ne tollas. Alibi (74) Opportunum de Aprutio, sive episcopum, sive abbatem, ob asperam correctionem contristatum lenit, & ad perfectam conversionem hortatur. Leo M. (75) Dorum Beneventanum episcopum de perturbato presbyterii ordine, primosque presbyteros iuri suo cedentes, increpat: ac suum cuique ordinem vindicat pro ordinationis tempore, primis, qui cesserant, ad infimum ablagatis. Sunt hi actus metropoliticae Romani pontificis in Samnium auctoritatis.

Porro Samnii episcopi pergere ad Romanam Synodum cogebantur. Ita Concilio Romano sub Symmacho an. CCCCLXXXIX. interfuere Epiphanius Beneventanus, Palladius Sulmontinus, Clarus Aliphanus, Quintus Theatinus. Concilio Romano sub Symmacho an. CCCCII. Proculeianus Saepinas, & Laurentius Boiacensis. Concilio Romano sub eodem Symmacho an. CCCCII. Proculeianus Saepinas, Laurentius Boianensis, Marcus Samninus. Concilio Romano sub Agathone P. an. DCLXXX. Barbarus Beneventanus, & Clarentius Balnensis (lege Valvensis). Et Concilio Romano sub Leone IV. an. DCCCLIII. *Ursus archidiaconus vicem agens Petri episcopi Theatinensis, & Rampertus presbyter vicem agens Hieremiae episcopi Aprutienensis*, subscribere.

Sunt & alia, quae Romanum pontificem Campaniae, & Samnii metropolitam fuisse, confirmant. In Notitia Imperii Campania, & Samnium inter decem urbicarias provincias recensentur; sat autem liquet, ecclesiasticam Romani metropolitae provinciam iisdem coaluisse provinciis, quae in civili dispositione a Vicario Urbico administrabantur. Porro Leo M. (76) epistolam *ad universos per Campaniam, Samnium, & Picenum constitutos episcopos* inscribit: quod etiam nullum, praeter Romanum

(74) Lib. X. ep. LXVIII.

(76) Apud Labb. Concil. tom. IV.

(75) Ep. XVII. ad Dorum Beneventan. p. 552.

pontificem, tunc Campaniae & Samnii metropolitam fuisse, demonstrat; nam in provinciis proprium metropolitanum habentibus, illi tantum licebat Romanum pontificem consulere, eiusque responsa excipere.

C A P. II.

Nullus in Apulia & Calabria metropolitanus, praeter Romanum pontificem, ad Leonem Isaurum, & quod excurrit.

Non in Campania & Samnio solum, verum etiam in Apulia & Calabria nullus, praeter Romanum, extitit metropolita, a primis ecclesiae temporibus ad Leonem Isaurum, & quod excurrit. Nimirum episcopales Apuliae sedes sunt Barium, Trani, Canusium, Sipontum, Cupersanum, Melphis, Venusia, Acherontia, Vigiliae, Egnatia, Cannae, ceteraeque; Calabriae autem Tarentum, Brundisium, Hydruntum, Aletium, Callipolis, Vria, Lupia, Alexanum & Leuce. In has ecclesias metropolitana iura unus exercuit Romanus antistes. Longum est ire per omnia: brevitati in re certa studendum.

Profecto Apuliae & Calabriae episcopi a Romano metropolita suo consecrabantur. Diserte Apulorum Calabrorumque praefulum ordinationes sibi asserit Caelestinus I. (1): *Audivimus, inquit, quasdam propriis destitutas rectoribus civitates episcopos sibi petere velle de laicis, tantumque fastigium tam vile credere, ut hoc bis, qui non Deo, sed saeculo militaverunt, aestimet nos posse conferre, non solum male de suis clericis (in quorum consensum hoc faciunt) iudicantes, sed de nobis pessime, quas credunt hoc facere posse, sentientes.* Gregorius M. (2) Petro Hydruntino episcopo visitationem ecclesiarum Brundisii, Lipiae, seu Lupiae, & Callipolis, pastoribus suis destitutarum, delegat, eique praecipit, ut clerum plebemque earundem ecclesiarum

(1) Ep. III. ad episcopos Apuliae & Calabriae, apud Labb. Conc. t. III. p. 482. & Coustant. epist. Roman. Pontif.

p. 403.

(2) Lib. VI. ep. xx.

liarum admoneat, quod dignos sibi praeficientes expectant sacerdotes, *qui dum fuerint postulati, cum solemnitate decreti omnium subscriptionibus roborati, & dilectionis tuae testimonio litterarum, AD NOS VENIANT CONSECRANDI.*

Ab eodem Romano metropolita Apuliae & Calabriae episcopi ad synodum Romam evocabantur. Concilio Romano sub Hilario P. an. CCCCLXV. adfuerunt Felix Sipontinus, & Concordius Barinus. Concilio Romano sub Symmacho P. an. CCCCXCIX. Iustus Acherentinus, & Rufinus Canusinus. Concilio Romano sub Symmacho an. DI. Stephanus Venusinus, Euthychius Tranensis, Hilarius Cuperfanensis, & Memor Canusinus. Concilio Romano sub eodem Symmacho an. DII. Stephanus Venusinus, Eutyechius Tranensis, & Memor Canusinus. Idem subscribunt Romanis synodis sub Symmacho an. DIII. & DIV. celebratis. Concilio Romano sub Martino P. an. DCXLIX. Iohannes Tarentinus, Rufinus Sipontinus, & Andreas Hydruntensis. Tandem Concilio Romano sub Agathone P. an. DCLXXX. Iohannes Hydruntinus, & Germanus Tarentinus, subscripserunt.

Causas quoque episcoporum Apuliae & Calabriae Romanus pontifex prae metropolitana auctoritate sua iudicavit sive per se, sive per alios. Gregorius M. (3) Felicem Sipontinum episcopum arguit de illato a nepote stupro, eique imponit latae in reum sententiae executionem: *Pervenit ad nos, quod suprascriptus Felix Evangelii tui diaconi filiam, quod nefas est dicere, stupro deceperit. Quod si verum est; quamvis gravi esset de lege poena plectendus, nos tamen aliquatenus legis duritiam mollientes, huiusmodi disponendo praecipimus, ut, aut quam stupravit uxorem habeat, aut certe si renuendum putaverit, districtius ac corporaliter castigatus excommunicatusque, in monasterium, ubi poenitentiam peragat, retrudatur: de quo ei nulla sit egrediendi sine nostra praeceptione licentia.* Iubet eundem Felicem Sipontinum (4) solidos duodecim, quibus Tribunus clericus redemptus fuit, redemptori ex ecclesiae pecuniis restituere. Idem pontifex (5) Andream Tarentinum

(3) Lib.III.ep.XLIII.

(4) Lib.IV.ep.XLIII.

(5) Lib.III.ep.XLV.

tinum episcopum hortatur, ut sacerdotium ipse deponat, si peccati cum concubina sit conscius; eundem vero, quod mulierem fustibus caedi iusserit, a missarum celebratione per duos menses abstinere iubet. *Habuisse te concubinam manifesta veritate comperimus, de qua etiam contraria est quibusdam nata suspicio. Sed quia in rebus ambiguis absolutum non debet esse iudicium, hoc tuae conscientiae elegimus committendum. Qua de te si in sacro ordine constitutus, eius te permixtione esse recolis maculatum, sacerdotii honore deposito ad administrandum nullo modo praesumas accedere.... Praeterea quoniam mulierem de matriculis (*) contra ordinem sacerdotii caedi crudeliter fustibus deputasti, propterea duobus te mensibus ab administratione missarum statuimus abstinere. In quibus ab officio tuo suspensum, flere te convenit quod fecisti. Et Iohanni Calipolitano episcopo (6) praecipit, ut Iohannem Tarentinum, si concubinam in sacro ordine constitutus contigerit, a ministerio prohibeat; eundem vero a missarum celebratione suspendat ob caesam fustibus mulierem, & clericorum de illo querelas expendat: Ex gestis, quae ad nos fraternitas tua direxit, inventum est Andream fratrem & coepiscopum nostrum habuisse sine dubio concubinam. Sed quia incertum est, si eam in sacro ordine constitutus contigerit; necesse est, ut eum commoneas, ut si positus in sacro ordine, cum ea se novit immixtum, ab eo quo est officio quiescat, & nullatenus administrare praesumat.... Matriculam vero quam fecit fustibus castigari, duobus hunc (Andream) mensibus a missarum solemnitate suspende.... Praeterea oblata nobis petitione clerici praedicti episcopi multa se mala ab eo sustinere commemorant. Ob quam rem fraternitas tua subtiliter cuncta curet addiscere, & ita ea rationabili modo emendare atque disponere, ut nulla eis pro hac re hic remeandi de cetero necessitas imponatur. Tandem Petro Hydruntino episcopo (7) imponit, ut Opportuno abbati reliquias s. Leontii concedat.*

Vi-

(*) Matricula dicebatur album, in quo descripti erant pauperes, orphani, viduae, quae ecclesiae sumtibus alebantur. Inde matricularii, ac matriculariae appellabantur. Mulierem, quae fustibus caesa est, fuisse unam e matricula ecclesiae Tarentinae inde liquet, quod id factum est

iussu episcopi, ad quem pertinebat cura & potestas in matriculis ecclesiae. Idem ostendit Gregorius M. lib. III. ep. XLVI. matriculam vero, inquit, quam fecit (Andreas Tarentinus) fustibus castigari.

(6) Lib. III. ep. XLVI.

(7) Lib. VI. ep. LXII.

Visitatores vacantium ecclesiarum a proprio metropolita dabantur : in Apulia vero & Calabria a Romano praefule assignati. Gregorius M. (8) Felicem Sipontinum episcopum Canusinae ecclesiae visitatorem deputat, duosque in ea parochiales presbyteros ordinare, permittit: *Pervenit ad nos, quod Canusina ecclesia ita sit Sacerdotii officio destituta, ut nec poenitentia ibidem decedentibus, nec baptisma praestari possit infantibus. Huius igitur tam piae rei, tamque necessariae mole permoti, iubemus dilectioni tuae, ut huius praeceptionis auctoritate communitus, memoratae ecclesiae visitator accedas, & vel duos parochiales presbyteros debeas ordinare.* Idem pontifex (9) Petro Hydruntino episcopo commendat tres ecclesias propriis pastoribus destitutas, Brundusinam, Lupianam, & Callipolitanam: *Quia ecclesias Brundusii, Lippias, atque Callipoli, obeuntibus earum pontificibus, omnino destitutas agnovimus; idcirco fraternitati tuae visitationis earum operam dukimus iniungendam, quam ita te convenit exhibere, ut nihil de profectionibus clericorum, redditu, ornatu, ministeriisque, vel quidquid illud est in patrimonio earum, a quoquam patiaris imminui.* Honorio Tarentino episcopo (10) permittit constructo baptisterio uti: *Fraternitate tua indicante didicimus in civitate Tarentina, in qua praeesse dignosceris, in ecclesia s. Mariae baptisterium te noviter construxisse. Et ideo praesenti auctoritate suscepta, tui desiderii complebis effectum, quatenus per sacrum lavacrum peccatorum illic maculae deleantur.*

Suffraganeorum negligentiam reprehendere, monialium, clericorum, ecclesiasticae disciplinae in omni provincia curam gere-re, pravos mores dissiicere, metropolitani est. Innocentius I. (11) Agapitum, Macedonium & Marianum episcopos Apulos arguit, vetatque poenitentium quempiam in clerum adscisci: *Multa in provincia, inquit, contra canones ecclesiasticos decretaque maiorum usurpari a plurimis, & relationes diversorum, & suggestiones fidissimae retulerunt: quae quidem possent facile rescari, si episcopi in his non invenirentur auctores. Qui dum aut a-*

Tom. VI.

e

micis,

(8) Lib. I. ep. LIII.

(9) Lib. VI. ep. XXI.

(10) Lib. XIII. ep. XX.

(11) Ep. VI.

micis, aut obsequentibus gratiam praestare nituntur, religionem violant, ordinesque corrumpunt. Ac sic evenit, ut indigni quique honores suscipiant ecclesiasticos, & admittantur ad clerum, qui nec inter laicos quidem dignum locum habere merentur; sicuti in nunc dato nobis libello monstratum est, Modestum quemdam, multis criminibus involutum, propter quae etiam poenitentiam egisse dicitur, non solum clericum effectum, quod non licet, verum etiam ad episcopatus apicem eum tendere: cum canones apud Nicaeam constituti, poenitentes etiam ab infimis officiis clericorum excludant. Et ideo, fratres carissimi, perspecto tenore libelli, eum isbete praesentari; ac si vere constiterit talem, qualem libellus affirmat, non solum ab episcopatus ambitione, sed etiam a clericatus removeatur officio. Gregorius M. (12) Vitaliani episcopi Sipontini negligentiam carpit, eique imponit, ut Tulliani magistri militiae filiam ad religiosum habitum revocet, in monasterium detrudat, ac obstitentes a sacra communione suspendat: Quia tantum habes, tantumque es negligens, ut nisi canonicam in te fueris coërtitionem expertus, in aliis distractionem & disciplinam nescias custodire, qualiter debeas esse sollicitus, congruo tibi, si Domino placuerit, tempore demonstrabimus. Praesentia igitur scripta suscipiens evigila, & excitatus saltem exequere, quod pressus usque nunc ignavia distulisti. Instantiae ergo tuae sit, praedictam mulierem una cum Sergio defensore nostro comprehendere, & statim non solum ad male contemptum habitum sine aliqua excusatione revocare, sed etiam in monasterium, ubi omnino districte valeat custodiri, detrudere: & ita omnem circa illam sollicitudinem exhibere, ut quam sit nefarium quod commisit, ex tua possit distractione cognoscere. Qua in re si quis, quod non credimus, laicorum aliquo tibi ingenio tentaverit obstitendum, a sacratissimae eum communionis participatione suspendere, nobisque renuntiare festina. Idem pontifex (13) Felici episcopo Sipontino praecipit, ut ecclesiarum ministeria, pecuniae, aliaeque res ecclesiae Sipontinae describantur, earumque index Romam mittatur; Propositi nostri sollicitudo nos vehementer adstringit, ut ita rerum eccle-

(12) Lib. VIII. ep. VIII.

(13) Lib. I. ep. LIII.

ecclesiasticarum debeamus providere cautelam, quatenus in eis nulla possit ex neglectu evenire iactura. Proinde fraternitas tua una cum Bonifacio, nec non & Pantaleone latore praesentium, sedis nostrae notariis, res ecclesiarum, quae apud Sipontinam noscuntur esse ecclesiam, curet subtiliter singulas quasque describere: ut tam ministeria ecclesiarum, quam etiam usuale argentum, vel quidquid aliud est, idem brevis a vobis conscriptus, veraciter rerum facta inspectione, contineat. Nec quamdam ad hoc moram vel excusationem fraternitas tua tentet adducere; sed omni excusatione cessante, haec quae a nobis iniuncta sunt, modis omnibus implere festina, eundemque nobis brevem manu tua subscriptum per antedictum Pantaleonem trans mitte: quatenus quid de hoc fieri salubriter debeat, divina possumus gratia suffragante disponere.

Quid plura ad metropoliticum Romani antistitis in Apuliam & Calabriam ius adstruendum? Apulia & Calabria una erant e decem urbicariis provinciis, quibus omnibus metropolitana Romani praefulis provincia constabat. Adhaec, Caelestinus I. (14) *universis episcopis per Apuliam & Calabriam constitutis*; & Innocentius I. (15) *Agapito, Macedonio & Mariano episcopis Apulis*, suas inscribunt epistolas. Cur ita? Quia nullus, praeter Romanum, metropolitanus in Apulia & Calabria tunc extitit; secus enim ad metropolitam, quod Romani pontifices consuevere, fuissent inscribendae.

C A P. III.

Nullus in Lucania & Brutiis metropolitanus, praeter Romanum pontificem, ad Leonem Isaurum, & quod excurrit.

Quum aliis provinciis, tum Lucania & Brutiis metropolitana Romani praefulis provincia constabat. Episcopales Lucaniae urbes sunt Potentia, Buxentum, Paestum, Acropolis, Blanda, Velia, Grumentum; Brutiorum autem Regium, Taurianum, Tropea, Vibo, Nicotera, Tempa, Thurium, Consentia, Crotona, Scyllatium, Locri, Muraenum, Orestis, Carina,

(14) Apud Labb. Conc. tom. III. p. 482.

(15) Apud Labb. Conc. tom. III. p. 22.

na, Bovà, aliaeque. Quae metropolitana privilegia sunt, ea in sedes hasce unus Romanus antistes exercuit omnia.

A Romano itaque metropolita Lucani Brutiique antistites ordinabantur. Gregorius M. (1) Iohanni Scyllaceno episcopo mandat, ut clerum plebemque Crotonensis ecclesiae pastore orbatae admoneat, ut remoto studio, uno eodemque consensu talenti sibi praeficiendum expectant sacerdotem, qui & tanto ministerio dignus valeat reperiri, & a venerandis canonibus nullatenus respiciatur. Qui dum fuerit postulatus, cum solemnitate decreti omnium subscriptionibus roborati, & dilectionis tuae testimonio litterarum, AD NOS VENIAT CONSECRANDVS. Idem (2) significat clero plebique Crotonensi, monetque, ut ab iis in ecclesiastico officio sacerdos exquiratur, qui & a venerandis canonibus nulla discrepet ratione. Qui dum fuerit postulatus, cum solemnitate decreti omnium subscriptionibus roborati, & visitatoris pagina prosequente, AD NOS VENIAT ORDINANDVS. Et Venerio Vibonensi episcopo (3) Taurianensis ac Turritanæ ecclesiae visitationem demandat, addita clausula, ut praedictarum ecclesiarum episcopi a clero plebeque electi, cum solemnitate decreti omnium subscriptionibus roborati, & dilectionis tuae testimonio litterarum, AD NOS SACRANDI OCCVRRANT. Idem pontifex (4) Iohannem ea lege Scyllacenum episcopum instituit, ut ad Lissitanam ecclesiam revertatur, si illam ab hostibus liberam effici contigerit: Pastoralis officii cura nos admonet destitutis ecclesiis proprios constituere sacerdotes.... Propterea te Iohannem ab hostibus captivatae Lissitanæ civitatis episcopum in Squillacina ecclesia cardinalem necesse duximus constituere sacerdotem.... Et licet a tua ecclesia sis hoste imminente depulsus, aliam, quae a pastore vacat, ecclesiam debes gubernare: ita tamen ut si civitatem illam ab hostibus liberam effici, & Domino protegente, ad priorem statum contigerit revocari, ad eam in qua prius ordinatus es, ecclesiam revertaris. Sin autem praedicta civitas continua captivitatis calamitate premitur, in hac in qua a nobis incardinatus es, debeas eccle-

(1) Lib.II.ep. xxxviii.

(2) Lib. II. ep. xxxix.

(3) Lib.X.ep.xvii.

(4) Lib.II. ep. xxxvii.

clesia permanere. Tandem, ne diutius hac in re immoremur, Cypriano Reſtori Siciliae (5) iniungit, ut eccleſiae Locrenſi idoneum epiſcopum ordinari procuret: *Habitatores Locrenſis civitatis quemdam ad nos preſbyterum adduxerunt, qui eis debuiffet Epiſcopus ordinari. Sed quia minime dignus inventus eſt, ne diu ſine proprio poſſint conſiſtere ſacerdote, a nobis admoniti in ſcrinio promiſerunt alium ſtudioſe ſe quaerere,* ET AD NOS CONSECRANDVM PERDVCRE. Tum iubet, ut Marcianum preſbyterum Taurianenſem ad ſe evocet, ac ſi epiſcopatu dignum invenerit, *facto in eum decreto,* AD NOS VENIAT ORDINANDVS.

Non epiſcoporum modo ordinationes, ſed & conciliorum ſubſcriptiones oſtendunt, Romanum pontificem Lucaniae ac Brutiorum metropolitanum fuiſſe. Concilio Romano ſub Hilario P. an. CCCCLXV. ſubſcripſit Gaudentius Scyllacenus. Concilio Romano ſub Symmacho P. an. CCCXCIX. Florentinus Paellaſtanus, & Iohannes Vibonenſis. Concilio Romano ſub Symmacho an. DI. Hilarius Tempſanus, & Ruſticus Buxentinus. Concilio Romano ſub Symmacho an. DII. Florentinus Paellaſtanus, Amantius Potentinus, Ruſticus Buxentinus. Concilio Romano ſub Symmacho an. DIII. Amantius Potentinus, & Ruſticus Buxentinus. Concilio Romano ſub Symmacho an. DIV. Hilarius Tempſanus, Amantius Potentinus, Iohannes Thuritanus. Concilio Romano ſub Martino P. an. DCXLIX. Sergius Tempſanenſis, Papinius Vibonenſis, Creſcens Locrenſis, Iohannes Paellaſtanus, Laurentius Taurinenſis, Iohannes Tropeanus, Sabbatius Buxentinus, Paſchalis Blandanus, Theodoſius Crotonenſis, Iohannes Carinenſis, Auguſtinus Squillacinus, Iohannes Regitanus, Valentinus Turritanus. Concilio Romano ſub Agathone P. an. DCLXXIX. Creſcens Vibonenſis. Et Concilio Romano ſub eodem Agathone an. DCLXXX. Stephanus Locrenſis, Iulianus Conſentinus, Theophanes Thurinus, Petrus Crotonenſis, Paulus Scyllacinus, Georgius Taurianenſis, Theodorus Tropeanus, Abundantius Tempſanus.

Suffraganeorum epiſcoporum lites, diſſidia, cauſas componere, inque eos criminis reos animadvertere, metropolicum munus eſt.

(5) Lib. VII. ep. xlr.

est. Hoc in Lucania & Brutiis perfunctus est Romanus prae-
ful. Gregorius M. (6) Sabino subdiacono iniungit, ut Regita-
ni cleri adversus episcopi sui querelas, una cum episcopis quin-
que perscrutetur, ut illorum relatione certior factus, ipse Ro-
mae decernat. Integram afferre epistolam non gravabimur, ut-
pote in rem nostram conceptissimam: *Clerus ecclesiae Regitanae*
multa contra reverendissimum fratrem nostrum Bonifacium episco-
pum suum, data nobis petitione conquestus est, petens ut ad nos
debuisset habere veniendi licentiam: quatenus caussae ipsae hic sub-
tiliter probarentur. Sed quia nos interim praedictum fratrem no-
strum huc modo non praevидimus deducendum, visum nobis est il-
lic deputare causam eandem cognoscendam. Et ideo mediis sacro-
sanctis Evangeliiis experientia tua una cum Paulino, Proculo, Pa-
lumbo, vel Venerio, atque Martino reverendissimis fratribus coë-
piscopisque nostris, sine cuiusquam persuasae respectu, tam clerico-
rum querelam quam adversus suum, sicut dinimus, habent episco-
pum; vel si quam forte ille contra eos habuerit, cum omni aequi-
tate ac sollicitudine perscrutetur. Et quidquid in veritate cogno-
verit, nobis una cum praedictis fratribus nostris subtiliter diligen-
terque significet, ut renuntiatione vestra reddituri certiores, quid fe-
ri debeat, decernamus. Tum (7) Paulino Taurenfi, Proculo Nico-
terae, Palumbo Consentiae, Venerio Vibonensi, & Marciano Lo-
crenfi, episcopis, imponit, ut una cum Sabino subdiacono Regium
pergant, de cleri Regitani adversus episcopum querelis inquisituri.
Idem (8) Sabino subdiacono regionario mandat, ut in Sisin-
nium presbyterum Regitanum idololatriae ac sodomiae accusatum
diligentissime inquirat, eumque, si adsint indicia, detrudat in
carcerem, cogatque ad reddendum orphanis Victoriani presbyteri
filiis depositum. Bonifacio episcopo Regienfi (9) praecipit, ut
Gregorii expraefecti cum ecclesia sua causam sine dilatione fi-
niat: Indicavit nobis Gregorius expraefectus, quod inter se & ec-
clesiam vestram de locis, quae competunt, aliqua sit orta contentio.

Ob

(6) Lib. IX. ep. XLVII.
(7) Lib. IX. ep. XLVIII.

(8) Lib. X. ep. IV.
(9) Lib. X. ep. LVIII.

Ob quam rem hortamur, ut eam aut cessante iurgio finiat, aut certe dilatione submota ecclesiae vestrae actores ad electorum ire iudicium faciatis; ut eorum definitione praecedente, nec ille contra iustitiam gravari, nec vestra praeiudicium videatur ecclesia sustinere. Iubet (10) eundem Bonifacium Regitanum Stephaniae res a decessoris sui actoribus occupatas restituere: Stephania latrrix praesentium quasdam res suas temporibus decessoris tui Lucii quondam episcopi ab actoribus eius vi queritur occupatas. Et quia sibi eas petiit, iustitia favente, debere restitui; propterea fraternitas tua cum Dei timore haec, quae asserit, subtiliter curet addiscere. Et si ita, quemadmodum suprascripta femina ait, esse repererit, quaecumque male ablata sunt, faciat sine aliquo damno vel dilatione restitui. Iohanni episcopo Scyllaceno (11) praecipit, ut quaedam sub xenii specie ablata reddat, ac donatum sibi ab abbate agrum restituat: Quia questi sunt (monachi Castellienſis monasterii) fraternitatem tuam quaedam de monasterio sub xenii quasi specie abstulisse, necesse est, si quid te indecenter recolis accepisse, sine dilatione restituas.... Praeterea questi nobis sunt praedicti monasterii monachi, abbatem suum terram intra Scyllitanum castrum, quae in sexcentos pedes extenditur, sub praetextu fabricandae ecclesiae fraternitati tuae donationis titulo concessisse: Et ideo volumus quantum parietes possunt aedificatae ecclesiae circumdare, iuri ecclesiae vindicari. Quidquid vero extra parietes eiusdem ecclesiae esse potuerit, ad iura monasterii sine difficultate aliqua revertatur.... Eapropter donationem eiusdem terrae, quae contra rationem facta est, sine aliqua dilatione restitue. Episcopum Nicoteræ pro quibusdam culpis in poenitentiam deputavit, ac ecclesiae Nicoteranae Rufinum Vibonenſem visitatorem dedit (12). Tandem idem Gregorius (13) Iohanni abbati de Regio iniungit, ut ad monasterium s. Andreae proficiscatur, vitiosos coërciturus ac puniturus: Pervenit ad nos in monasterio s. Andreae, quod iuxta Vulcanum est positum, multa perpetrari facinora. Atque ideo auctoritatis nostrae praeceptione suffultum, ad

(10) Lib. III. ep. XLIV.

(11) Lib. VIII. ep. XXXIV.

(12) Lib. VI. ep. XLI.

(13) Lib. V. ep. L.

XL. FIMIA I DIATRIBA I.

id te monasterium profecti, necesse est, & omnia, quae dicuntur, subtili investigatione discant. Et si ita, quod absit, inveneris, sic in illos regulariter vindicabis, ut digna eos coërcitio a pravis & illicitis de cetero doceat actibus abstinere.

Visitatores ecclesiis Lucaniae ac Brutiorum vacantibus a Romano quoque metropolita deputabantur. Gregorius M. (14) Iohanni Scyllaceno episcopo visitationem Crotonensis ecclesiae pastore orbatae delegat. Tum (15) clerum, ordinem & plebem Crotonae consistentem hortatur, ut Iohanni episcopo visitatori obediant, ac idoneum sibi postulent antistitem. Permittit (16) Paulino Taurinensi in Liparitana ecclesia residere, ea lege, ut Taurianensem opportuno tempore visitet. Idem pontifex (17) Felici episcopo Acropolitano trium vacantium ecclesiarum Velinae, Buxentinae, & Blandanae visitationem iniungit. Venerio episcopo Vibonensi (18) visitationem ecclesiae Taurianensis Paulini episcopi obitu vacantis committit. Rufino episcopo item Vibonensi (19) curam & visitationem ecclesiae Nicoterae delegat.

Ad metropolitanum etiam spectat ecclesias unire. Gregorius M. (20) Regiensi ecclesiae Carinensem unit; qua de re sic ad Bonifacium episcopum Regitanum scribit: *Postquam ecclesiae Carinensi, defuncto eius antistite, alium ordinari nec loci desertio, nec sinit imminutio personarum, maiori cura constringimur, ne consistentes ibidem, si pastoris fuerint moderamine destituti, per invia fidei hostis callidi rapiantur insidiis. Hoc ergo nostro sedit cordi consilium, tuae eam sollicitudini debere committi; quod facere per praesentia scripta perspeximus. Cuius ut curam gubernationemque studiosius habere gerereque festines, tuae eam ecclesiae aggregari uniriue censemus: quatenus utrarumque ecclesiarum sacerdos recte, Christo adiutore, possis existere, & quaeque tibi de eius patrimonio, vel cleri ordinatione vigilanti ac canonica visa fuerint cura disponere, quippe ut sacerdos proprius liberam habebis ex praesenti nostra permissione licentiam.*

Curam

- (14) Lib. II. ep. xxxviii.
- (15) Lib. II. ep. xxxix.
- (16) Lib. II. ep. xvii.
- (17) Lib. II. ep. xliii.

- (18) Lib. X. ep. xvii.
- (19) Lib. VI. ep. xli.
- (20) Lib. VI. ep. x.

Curam sollicitudinemque universae provinciae gerere, & suffraganeorum negligentiam arguere atque supplere, metropolitico munus est. Gregorius M. (21) Rufino Vibonensi episcopo permittit in ecclesia Malsae Nicoteranae presbyterum ordinare, qui episcopi in poenitentiam deputati vice baptizet, Missasque celebret. Iohanni Scyllaceno episcopo (22) praecipit, ut Castellienensis monasterii privilegia fervet illaesa, monachorum actibus invigilet, ac monasterii iura tueatur. Savino Subdiacono (23) iniungit, ut moneat Palumbum episcopum Consentiae, ut res ecclesiarum tueatur diligentius; sin minus partes illius ipse expleat. Eidem Savino (24) praecipit, ut Proculo episcopo Nicoteræ, ea quae per absentiam suam fuerant neglecta reparanti opera ferat. Iohannem Scyllacenum episcopum (25) admonet, ut ab illicitis ordinationibus abstineat, susceptumque pastoris officium digne gerat. Bonifacio Regiensi episcopo (26) imponit, ut cleri sui moribus & famae consulat.

Sunt & alia, quae Romanum pontificem Lucaniae atque Brutiorum metropolitam fuisse, dubitare non patiuntur. In Notitia Imperii Lucania & Bruttii inter decem urbicarias provincias referuntur, quae a Vicario Urbico administrabantur; certum autem est, eandem ecclesiasticam Romani metropolitae provinciam constituisse. Porro Romani pontifices epistolas episcopis Lucaniae ac Brutiorum scripsere; metropolitanis nusquam. Ita Innocentius I. (27) *Maximo & Severo episcopis per Brutios*. Gelasius I. (28) *episcopis per Lucaniam & Brutios, & Siciliam constitutis*; Gregorius M. (29) *Paulino Taurensi, Proculo Nicoteræ, Palumbo Consentiae, Venerio Vibonensi, & Marciano Locrensi, episcopis*, suas inscribunt epistolas. Profecto, si qui tunc in Lucania & Brutiis metropolitanus extitisset, ad eum litteras more suo Romani pontifices direxissent, & ad eundem pertinuisset illius mandata cum provinciae episcopis communicare, ac executionem procurare.

Tom.VI.

f

CA.

(21) Lib.VI.ep.XLI.

(22) Lib.VIII.ep.XXXIV.

(23) Lib.XIII.ep.XXV.

(24) Lib.XIII.ep.XXIV.

(25) Lib.II.ep.XXXVII.

(26) Lib.IV.ep.v.

(27) Apud Labb.Conc.tom.III.p.21.

(28) Apud Labb.Conc.tom.II.p.312.

(29) Lib.IX.ep.XLVIII.

C A P. IV.

Nullus in Sicilia metropolitanus, praeter Romanum pontificem, ad Leonem Isaurum, & quod excurrit.

Quemadmodum episcopi omnes Regni Neapolitani, sic & Siculi unum habuere metropolitanum, Romanum pontificem, ad Leonis Isauri tempora. Inter vetustas episcopales Siciliae urbes recensentur Syracusae, Tauromenium, Messana, Panormus, Catana, Tyndarium, Leontium, Lilybaeum, Agrigentum, Thermae, Triocala, Alesa, Camarina, quibus adde Melitam & Liparam insulas. In sedes haec Romanus pontifex metropolitana iura exercuit, quae, uti norunt omnes, sunt, episcopos ordinare, ad synodum convocare, episcoporum dissidia & causas componere, eosque criminis reos coercere, omnium in provincia curam gerere, ad ecclesias pastore orbatas visitatorem mittere, episcopatus & monasteria unire, licentiam consecrandi basilicas & oratoria concedere, & eiusdem generis alia. Haec ab ullo episcopo in Sicilia praestita unquam fuisse, nemo vel fando audit: contra gessisse omnia Romanum pontificem, ecclesiastica monumenta liquido demonstrant.

Inde usque a primis ecclesiae temporibus Siciliae episcopi a Romano antistite consecrabantur. Innocentius I. (1) memoriae prodit, *manifestum esse in omnem ITALIAM, Gallias, Hispanias, Africam, atque SICILIAM, insulasque interiacentes nullum instituisse ecclesias, nisi eos, quos venerabilis apostolus Petrus, aut eius successores constituerunt sacerdotes.* Leo M. (2) Siculos episcopos increpans, quod sollemnem baptismum numerosius in Epiphania, quam Paschate & Pentecoste conferrent, contra Romanae ecclesiae morem, inquit: *quam culpam nullo modo potuissetis incidere, SI VNDE CONSECRATIONEM HONORIS ACCIPITIS, inde legem totius observantiae sumeretis: & beati Petri apostoli sedes, quae vobis sacerdotalis mater est dignitatis, esset ecclesiasticae magistra rationis.* Pelagius

(1) Ep. ad Decentium Eugubin., apud Labb. Conc. tom. II.

(2) Ep. XVI. al. IV. ad omnes Siciliae episcopos.

gius I. (3) se Catanensem, & Syracusanum episcopos consecrasse significat: *quod de ordinando ecclesiae Catinensis episcopo (Elpidio) salubris electione iudicii fieri desiderastis, agnovimus: confestim sequenti die eum iuxta morem discutientes, tertio quo venit die episcopum consecrare curavimus*: tum causas enumerat, ob quas Syracusani episcopi ordinationem ad annum distulit. Et Pelagius II. (4) Eucarmo Messanenſi Catanenſis ecclesiae pastore orbatae visitationem delegat, formamque electionis novi episcopi praescribit, additque, ut quem populus elegerit, *statim ad urbem Romam cum decreto, & testificatione relationis suae consecrandum transmittat*. Nihil vero ad hoc Romani metropolitae in universam Siciliam ius confirmandum, Gregorii M. auctoritate robustius. Hic (5) Maximiano Syracusano antistiti iniungit, ut presbyterum a Felice Consulari Siciliae laudatum diligenter examinet, *quem si ad hunc gradum (episcopatus) provehi dignum esse perspexerit, ad nos studeat destinare, ut eum, disponente Deo, loco cui praeviderimus, possimus ordinare pastorem*. Venantio Patricio Panormitano (6) scribit, Urbicum abbatem electum merito in episcopum, sed reluctantem cogendum non esse: Crescentis diaconi scrutandos mores, ac si neque in hoc, neque in alio consentiant, mittendos Romam legatos: *Horandus est clerus, & populus, ut eis qui ad nos venerint, sua debeant vice mandare, quatenus hic habeant eligendi licentiam, nobisque hoc ipsum apicibus suis roboratis propriis subscriptionibus innotescant, ut si vel hic inveniri potuerit, sine difficultate aliqua consecratur*. Barbaro Beneventano (7) Panormitanae ecclesiae visitationem, curamque eligendi novi pastoris iniungit, addita clausula, *ut postulatus cum solemnitate decreti omnium subscriptionibus roborati, & dilectionis tuae testimonio litterarum AD NOS SACRANDVS OCCVRRAT*. Petro subdiacono Siciliae (8) mandat, ut episcopos in locum lapsorum curet substitui, & Romam mitti ordinandos: *Praeterea hoc tibi indagandum mandare curavimus . . . ut si quae civitates in provincia Siciliae*

f 2

(3) Ep. ad Cethegum Patricium apud Labb. Conc. tom. iv. col. 484.

(4) Ep. ad Eucarpum Messanens.

(5) Lib. II. ep. xxiv.

(6) Lib. XIII. ep. xv.

(7) Lib. XIII. ep. xiii.

(8) Lib. I. ep. xviii.

ciliae pro peccatis per sacerdotum lapsus a pastoralis regimine vacare noscuntur, de clero ecclesiarum ipsarum, vel ex monasteriis, si qui digni ad sacerdotalem locum possunt inveniri, perspicias, ET AD NOS INQUISITA PRIMITVS MORVM GRAVITATE TRANSMITTAS. Idem pontifex (9) Iohannem Catanensem archidiaconum in successorem Maximiani Syracusani vita functi indicat. Cypriano Diacono (10) iniungit, ut mortuo Theodoro Lilybaetano praesule ad successoris electionem clerum populumque hortetur. Et Iohanni Syracusano (11) negotium dat, ut *clerum & populum Melitae civitatis hortetur, ut ordinandum sibi eligant sacerdotem.* Tandem Hadrianus I. (12) a Constantino & Irene Augg. postulat Romanae sedi restitui *consecrationem episcoporum seu archiepiscoporum, sicut olitana constat traditio.* Episcopos autem Siculos cum aliis a Romana ad CPolitanam sedem vi Leonis Isauri abductos constat. Et Nicolaus I. (13) a Michaële Imp. petit, ut *consecratio Syracusano archiepiscopo a Romana sede impendatur, addita ratione, ut traditio ab Apostolis instituta nullatenus nostris temporibus violetur:* unde etiam habes, Siculos episcopos a Romano metropolita suo ante Isaurum consecratos.

Ad Romanam quoque synodum Siciliae antistites utpote suffraganei proficisci cogeantur. Olim quidem bis in anno concilii causa pergebant. Deinde Leo I. (14) ob navigationis incommodum indulget, ut non utrique concilio, sed uni tantum quotannis III. Cal. Octob. celebrando interessent, & quidem soli tres alternatim, idest, omnes semel in triennio (*): *Quare illud in primis pro custodia concordissimae unitatis exigimus, ut quia saluberrime a sanctis patribus constitutum est, binos in annis singulis episcoporum debere esse conventus, terni semper ex vobis ad diem tertium Calend. Octobris Romam fraterno concilio sociandi, indissimulanter occurrant.* Tandem onus hoc ulterius allevavit Gregorius I. (15), qui Siculos episcopos *semel in quinquennia ad natale s. Petri Romam synodi gratia pergere iussit:*

Novis

(9) Lib. V. ep. xvii.

(10) Lib. V. ep. xxvii.

(11) Lib. IX. ep. lxiii.

(12) Ep. ad Constantin. Aug. & Irenem

(13) Ep. ad Michael. Aug.

(14) Ep. xvi. l. iv. ad universos episcop.

per Siciliam constitutos cap. vii.

(15) Lib. VII. ep. xxii.

(*) Tempore Leonis novem erant in Sicilia episcopi, quorum tres uno anno, totidem altero, ac reliqui tertio Romam synodi causa proficiscebantur.

Novit dilectio hanc olim consuetudinem tenuisse, ut fratres & coëpiscopi nostri Romam semel in triennio de Sicilia convenirent: sed nos eorum labori consulentes, constituisse ut suam huc semel in quinquennio praesentiam exhiberent. Et quoniam iamdiu est quod huc minime convenerunt, eos hortari te volumus, ut natale s. Petri hic, Deo perducente, nobiscum debeant celebrare.

Vtramque in Romanis synodis ante Isaurum habitis paginam faciunt Sicilienses episcopi. Concilio Romano sub Symmacho P. an. DI. interfuerunt Eucarpus Messanensis, Rogatus Tauromenitanus, & Severinus Tyndaritanus. Concilio Romano sub Symmacho an. DII. Eulalius Syracusanus, Severinus Tyndariensis, Eucarpus Messanensis, & Augustus Liparitanus. Concilio Romano sub Symmacho an. DIII. Eulalius Syracusanus, & Augustus Liparitanus. Concilio Romano sub eodem Symmacho an. DIV. Severinus Tyndaritanus, Cerentius Siculus, Augustus Liparitanus, Rogatus Tauromenitanus, & Eucarpus Messanensis. Concilio Romano sub Gregorio I. an. DXCV. Secundinus Tauromenitanus. Concilio Romano sub Martino P. an. DCXLIX. Peregrinus Messanensis, Felix Agrigentinus, Elias Lilybetanus, Iustus Tauromenitanus, Felix Panormitanus, Theodorus Tyndaritanus, Lucianus Leontinensis, Maximus Trocalitanus, Peregrinus Liparitanus. Concilio Romano sub Agathone P. an. DCLXXIX. Theodosius Syracusanus, Georgius Agrigentinus, & Georgius Catinensis. Concilio Romano sub eodem Agathone an. DCLXXX. subscribunt Theodosius Syracusanus provinciae Siciliae, Benedictus Messanensis provinciae Siciliae, Iohannes Thermenitanus provinciae Siciliae, Iohannes Mylanus provinciae Siciliae, Petrus Tauromenitanus provinciae Siciliae, Iulianus Catanensis provinciae Siciliae, Georgius Trioclitanus provinciae Siciliae, Georgius Agrigentinus provinciae Siciliae.

Sed & Siculorum episcoporum causas Romanus metropolitae iudicavit. Quam in rem plures non afferemus auctores; sed unus acerrimus canonum & antiquitatis vindex Gregorius M. nobis omnium instar erit. Is (16) Maximiano episcopo Syracusano iniungit, ut Gregorii Agrigentini episcopi accusatores, & ad

(16) Lib. III. ep. XII.

ad eius causam spectantia documenta Romam mittat: *Pridem quidem fraternitati vestrae scripseram, ut eos qui adversus Gregorium episcopum Agrigentinae civitatis aliqua dixerant, ad Romanam civitatem transmittere deberetis. Quod & nunc, ut instantius fieri debeat, praesentibus adhortamur epistolis. Vnde personas ipsas ceteraque documenta, idest gesta & petitiones, quae data sunt, festinate cum celeritate transmittere... quatenus eis in Romanam, sicut diximus, civitatem sub celeritate transmissis, sciamus quid auxiliante Domino, de persona salubrius eius disponere debeamus.* Antea (17). Gregorium Agrigentinum & Leonem Catanensem episcopum Romam venire iusserat: *Gregorium vero Agrigentinum, & Leonem Catanensem, & Victorem Panormitanum per omnia nos volumus ad nos ante hiemem proficisci.* Romae accusatores suos expectat Gregorius Agrigentinus. Catanam omnino purgatus rediit Leo: *Quoniam, inquit Gregorius M. (18), quaedam contra sacerdotale propositum de Leone fratre & coepiscopo nostro sinister rumor aspererat, utrum vera essent districta diutius fecimus inquisitione perquiri, & nullam in eo de iis, quae dicta fuerant, culpam invenimus.* Idem pontifex Siculorum episcoporum causas nunc uni, nunc alteri episcopo examinandas committebat. Causam Agathonis Liparitani episcopi Maximiano Syracusano commisit (19): *Postquam in Agathonem quondam episcopum, iuxta qualitatem excessuum, districtione est canonica vindicatum, necesse est humanitatis intuitu, quemadmodum sustentari possit, disponere.* Antea Gregorius scripserat Maximiano (20), ut Liparitanae ecclesiae ob Agathonis episcopi iam lapsi depositionem pastore orbatae Paulinum Taurianensem episcopum praeficeret: *Quia ecclesia Liparitana sacerdote privata dignoscitur; ideo Paulinum Taurianensis ecclesiae episcopum in praedicta ecclesia Liparitana fraternitas tua sine mora praesse constituat.* Causam Victoris Panormitani (21) Mariniano abbati de Panormo, & Benenato notario Reſtori patrimonii Panormi delegavit, iis imponens, ut in Victorem inquirant, eumque, si reum invenerint, sacra com-

mu-

(17) Lib. I. ep. LXXII.

(18) Lib. II. ep. XXXIII.

(19) Lib. III. ep. LV.

(20) Lib. II. ep. XXVI.

(21) Lib. III. ep. XXVII.

munione privent, inque monasterium detrudant: *Et si in vestra cognitione cuiusquam eum facinorosi criminis reum esse patuerit, tunc ex nostra auctoritate non solum dominici corporis & sanguinis communione privatus sit, verum etiam in monasterium, ubi poenitentiam agere debeat, retrudatur.* Caussam Lucilli (22) Melitensis Iohanni episcopo Syracusano committit, eique praescribit, ut ad deponendum Lucillum quatuor episcopos adhibeat; sacerdotes, vel diaconos criminis conscios gradu suo deiciat; laicos sacra communione privet, ac Melitenfes ad pastoris electionem hortetur.

Nullam ecclesiarum dedicationem sine Romani metropolitae sui licentia Siculi antistites peregerunt. Gelasius I. (23) episcopis Lucaniae, Brutiorum, & Siciliae interdixit, *basilicas noviter institutas, non petitis ex more praeceptionibus, dedicare.* Huic decreto Siculi episcopi obtemperantes, non nisi impetrata Romani praefulis venia ecclesias consecrarunt. Exempla suppeditant Gregorii I. epistolae. Hic Felici Messanenfi episcopo (24) permittit consecrare basilicam, quam Ianuarius Messanenfis subdiaconus sanctis Stephano, Pancratio, & Euplo in civitate Messanenfi extruxit. Iohanni Panormitano (25) *praeceptionis suae serie facultatem attribuit consecrandi basilicam in honorem beatae semperque virginis Mariae.* Benenato Tyndaritano episcopo (26) concedit, ut oratorium a Ianuaria in honorem sanctorum Severini & Iulianae extractum *sine missis publicis solemniter consecret; ita ut in eodem loco nec futuris temporibus baptisterium construatur, nec presbyterum constituat cardinalem.* Et Decio Lilybaetano antistiti (30) facultatem impertitur consecrandi solitis adhibitis cautionibus monasterium ab Adeodata constructum.

Visitatores etiam vacantibus Siciliae sedibus a Romano metropolita deputabantur. Pelagius II. (31) Catanensis ecclesiae pastore orbatae visitationem Eucarpo Messanenfi commisit: *Catanensis ecclesiae visitationem tibi iniungimus, cuius episcopum de hac*

(22) Lib. IX. ep. LXIII.

(23) Ep. ad episcopos per Lucaniam Brutios & Siciliam constitutos cap. IV.

(24) Lib. II. ep. V.

(25) Lib. XIV. ep. IX.

(26) Lib. IX. ep. LXXXIV.

(30) Lib. X. ep. LXVI.

(31) Ep. ad Eucarpum Messanensem

XLVIII. FIMIANI DIATRIBATI

bac luce transisse, suscepta cleri relatione didicimus. Impossibile enim est, ut nos in provincia illa dumtaxat in Syracusanis partibus alii cuilibet causas, quae ad Deum pertinent, committamus; nisi forte talem per te Deus nunc in Catmensi ecclesia eligere voluerit, de cuius conscientia possimus esse securi, ut a te labores istos paullulum removere possimus. Gregorius M. (32) Panormitanae ecclesiae Victoris obitu vacantis Barbarum Beneventanum visitatorem dat: Obitum Victoris Panormitanae civitatis antistitis directa relatio patefecit. Quapropter visitationis destitutae ecclesiae fraternitati tuae operam solemniter delegamus.

Nec pigebit alia, quibus non alium a Romano Siciliae metropolitam fuisse fulcitur, hic appingere. Leo I. (33) epistolam universis episcopis per Siciliam constitutis; Gelasius I. (34) universis episcopis per Lucaniam, & Brutios, & Siciliam constitutis, & ad episcopos Siciliae (35); ac Gregorius M. (36) universis episcopis per Siciliam constitutis, inscribunt. Numnam, si qui tum extitisset in Sicilia metropolitanus, eius solius non fuisset Romanum pontificem consulere, eiusque responsa excipere? Hoc idem luculentius innotescit ex eiusdem Gregorii epistola (37), qua episcopos edocet legem Mauricii Aug., ne publicis obstricti rationibus in clerum vel monasterium adsciscerentur, neve milites monasticum habitum, nisi post probatam per triennium vitam, induerent. Ea enim inscribitur: *Eusebio Thessalonicensi, Egidio Dyrrachitano, Costantino Mediolanensi, Andreae Nicopolitano, Iohanni Corinthi, Iohanni Primae Iustinianae, Iohanni Cretensi Sciritano, Iohanni Larissae, Mariniano Ravennae, Ianuario Calaris Sardiniae, ET OMNIBVS EPISCOPIS SICILIAE.* Metropolitanorum omnium, ut vides, nomen & urbem Gregorius prodit. Iam si quis in Sicilia metropolitanus extitisset, non omnibus episcopis, sed ei sigillatim pontifex epistolam inscripsisset, praecepta suffraganeos episcopos edocturo, ut ad Thessalonicensem dedit pro provincia Macedoniae, ad Dyrrachitanum pro provincia Epiri, ad Calaritanum pro provincia Sardiniae, & sic de reliquis.

Sed illustria alia ipsius Gregorii testimonia, unde idem etiam effi-

(32) Lib. XIII. ep. XIII.

(33) Apud Labb. Conc. tom. IV. p. 548.

(34) Apud Labb. Conc. tom. II. p. 312.

(35) Apud Labb. ibid. p. 321.

(36) Lib. I. ep. I.

(37) Lib. VIII. ep. V.

efficitur, attexere lubet. Cum Romani pontifices omnia per se metropolitana in Siciliam iura exequi non possent, per episcopos, aut Subdiaconos Romanos explicabant; ita tamen, ut non omnia, quae metropolitanae sunt, munera permiserint uni, sed aliis alia. Gregorius M. (38) Petro Subdiacono suas in Sicilia vices committit, ac Siculos episcopos *semel per annum ad Syracusanam, sive Catanensem civitatem convenire iubet*. In provinciis extra Italiam positis vicarios sibi instituere metropolitanos, & quandoque episcopos Romani pontifices consueverunt. At in Sicilia, cui ipse Romanus metropolita praefuit, etiam Subdiacono suas committit vices. An vero pontifex Siciliae praefules ad annuas synodos Syracusis aut Catanae celebrandas compulset, si alterutra civitas ecclesiastica esset metropolis, aut alibi Siciliae metropolita constitisset? Annon praecipue metropolitano, ac reliquis episcopis sollicitudinem hanc demandasset? Quin vide Gregorii oeconomiam, qui non unam certamque civitatem, sed duas permixtim, episcoporum arbitrio, designavit, ne si illarum alterutram ipse statuisset, constituere ibi metropolim quodammodo videretur. Eisdem vices *super cunctas Siciliae ecclesias* Maximiano Syracusano episcopo (39) delegat, eique minimas in universa Sicilia causas iudicare permittit, maioribus sibi reservatis, ne Siculis *necessarium sit post haec pro parvulis ad nos causis tanta maris spatia transmeando pervenire*. Profecto, antea Siculi Romanum pontificem pro parvulis causis adire adstricti non essent, si quis uspiam in provincia metropolitanus fuisset, qui certe sine apostolicis vicibus eiusmodi causas iudicasset. Maximianum autem vicarium suum instituens Gregorius, diserte declarat, se munus hoc non loco, sed personae tribuisse: *quas videlicet*, inquit, *non loco, sed personae tribuimus*; ne illius in sede Syracusana successores honorem hunc cathedrae datum praesumerent, eandemque sibi auctoritatem vindicare molirentur. Mortuo Maximiano, alias causas Iohanni eius successori (40), alias Iohanni Panormitano (41), alias Romano Defensori (42), alias Cypriano Diacono (43)

Tom. VI.

g

Gre-

(38) Lib. I. ep. I.

(41) Lib. XIV. ep. v. & alibi.

(39) Lib. II. ep. VII.

(42) Lib. X. ep. I.

(40) Lib. VII. ep. XXXIX. lib. IX. ep. XXIII. & LXIII. & lib. XI. ep. XLIII.

(43) Lib. V. ep. XXXII. & XXXV. & alibi.

Gregorius commisit: unde intelligis, ius dandae ac revocandae huiusmodi potestatis penes Romanum metropolitanum semper fuisse. Quid quod in Notitia Imperii inter decem urbicarias provincias Sicilia recensetur; quas omnes provinciam Romani metropolitanae constituisse, sat notum exploratumque est?

C. A. P. V.

Refelluntur qui alium a Romano pontifice metropolitanum in Regno Neapolitano admittunt ante Leonem Isaurum.

NUllum in Neapolitano ac Siculo Regno metropolitanum, praeter Romanum pontificem, ante Leonem Isaurum existisse, luculenter, ut opinor, haecenus ostensum est. Cum autem neminem indicta causa damnari oporteat; audiendi nunc sunt, qui metropolitanum in provinciis Regni Neapolitani admittunt ante ea tempora. Sunt enim qui metropolitanum decus a perantiquis temporibus episcopis Neapolitano, Capuano, Beneventano, Bariensi, & Regitano vindicare non dubitant. Omnes peraeque a veri tramite oberrant.

Qui Neapolim ecclesiasticam ante Leonem Isaurum metropolitanum constituunt, his praecipue moventur. (I) Neapoli iam ante Gregorii M. tempora Dux praefuit; Ducis autem dignitati focia quodammodo erat metropolitana. Duces enim pluribus civitatibus; Comites vero uni praeerant. Hinc Archiepiscopis Duces, episcopis Comites quodammodo respondebant. Iam vero novem Neapoli urbes parvere, Pompeii, Herculaneum, Acerrae, Nola, Puteoli, Cumae, Misenum, Baiae, & Pitheculae: unde *irratoris* Retro Subdiacono (1) dicitur. (II) Gregorius I. (2) *Victori Archiepiscopo Neapolis* epistolam inscripsit. Hinc Neapolitanum Archiepiscopum per Gregorium I. institutum, Miraeus (3) infert. (III) s. Walpurgae apud Auctorem vitae s. Wil-

(1) In vita s. Athanasii episcopi Neap.
(2) Cap. 1. de religios. domib.

(3) De eccles. polit. lib. 1. cap. 3.

libaldi fratris (4) tradit , hunc Hierosolymis reducem , Neapoli Archiepiscopum invenisse : *Navigantes* (Willibaldus eiusque comites) *venerunt ad urbem , quae vocatur Neapolis* *Ibi est SEDES ARCHIEPISCOPI , & magna dignitas eius illic habetur .* Willibaldus Gregorio III. , qui ab anno DCCXXXI. ad an. DCCXLI. pontificatum gessit , coaevus fuit ; Neapolitanus ergo praesul iam pridem metropolitaneus erat .

Haec refellere nullius est operae . (I) Inter Duces & metropolitaneos non ea cognatio fuit , ut ubi Dux erat , ibi continuo esset metropolita . Exemplo sint Tridentum , Spoleterum , Braxia , Beneventum , & Ticinum ipsum , regum Longobardorum sedes . In iis urbibus Duces quidem erant ; non ideo tamen metropolitaneae . Beneventum ecclesiastica metropolis evasit ; sed multo post . Spoleto ac Tridento eiusmodi honos haecenus concessus non est . Nec vero ex urbium dignitate episcopis dignitas semper accessit . (II) Locus Gregorii in collectione Gregorii IX. adductus , non est Gregorii I. (sub hoc enim pontifice nullus Neapoli praefuit antistes , qui Victor vocaretur , & porro Neapolitanus , ceterique Campaniae episcopi tamquam suffraganei Romano metropolitaneae suberant , ut ex epistolis ipsius Gregorii I. ad episcopos Neapolitanos , & Campanos (5) apertissimum est) ; sed Gregorii VI. , qui brevem pontificatum gessit a die 1. Maii an. MXLV. ad 10. Decemb. MXLVI. quo tempore Victor cum metropolitane potestate Neapolitanam moderabatur ecclesiam . Ad hunc igitur Victorem Gregorii VI. praestat allegata epistola , & iure in ea Victorem Archiepiscopum appellat (6) . (III) B. Walpurga , in Anglia nata , rerumque Campanarum rudis , Archiepiscopum existimavit Neapolitanum , qui merus erat episcopus ; aut certe Auctor vitae s. Willibaldi in ea tempora incidit , quibus Neapolitanus praesul iam metropolitaneum decus adeptus erat , isque vetera novis institutis metitus est . Nimirum octavo saeculo Neapolitanum praesulem metropolitane dignitate caruisse , patet ex facto Sergii Neapolitani episcopi apud Iohannem Dia-

(4) Apud Canisum var. lect. tom. iv.

(5) Lib. III. ep. lxi. lib. v. ep. xxxvii. lib. v. ep. xi. lib. vii. ep. i. lib. ix. ep. xxxvi. lib. x. ep. ii. ad Fortunatum episcopum

g 2
Neapolitanum inscriptae.

(6) Lucentius in Additionib. ad Vghel- lum Ital. Sac. tom. vi. p. 3.

conum (7), qui dum a Graecorum pontifice archiepiscopatum nancisceretur, ab antistite Romano (Gregorius III.) correptus, veniam impetravit. Si Neapolitanus antistes iam tum metropolita fuisset, cur oblatum sibi a Patriarcha Byzantino archiepiscopi titulum accepisset? Aut inane nomen a Romano pontifice reprehensus abieciisset? Idem Ioh. Diaconus, longe Walpurga posterior, qui ad an. DCCCLXXII. vixit, Neapolitanorum episcoporum seriem intexens, ne vestigium quidem metropoliticae sedis Neapolitanae dignitatis exhibet.

Capuam ab antiquissimis temporibus sedem fuisse, tuentur Marca (8), Sirmondus (9), Hallier (10), Holstenius (11), Peregrinus (12), Michael Monachus (13), alique. Rei contestandae haec adhibentur (I). Fuit Capua civilis Campaniae metropolis; ergo & ecclesiastica: quippe metropolitico ius laicum & saeculare, necessario consequi debet ecclesiasticum & spirituale, ex epistola Anacleti P. (14). (II) Athanasius (15) Capuam Campaniae metropolim diserte appellat: *Missis a sancto Concilio (Sardicensi) in legationem episcopis, Vincentio Capuae, quae metropolis est Campaniae*, ἐν δὲ αὐτῇ μητροπόλει τῆς Καμπανίας. (III) Idem Athanasius Campaniam, Calabriam, & Apuliam ab Italia dividit. Quod etiam faciunt episcopi in Synodorum subscriptionibus. Concilio enim Arelatensi subscribunt: *De provincia Italiae civitate Mediolanensi Mirocles episcopus; ex provincia Campaniae de civitate Capuensium Proterius episcopus; ex provincia Apuliae de civitate Arpiensium Pardus episcopus*. Sardicensi autem: *Lucillus ab Italia de Verona, Fortunatianus ab Italia de Aquileia, Vincentius a Campania de Capua, Ianuarius a Campania de Benevento, Stercorius ab Apulia de Canusio*. (IV) Liberius exsul circa an. CCCLVIII. P. (16) Vincentium Capuanum hortatur, ut Synodum omnium Campaniae episcoporum cogat, iisque communicet quae

in

(7) Chronic. episcop. Neap. in Sergio.
(8) De Concord. Sacerd. & Imp. lib. I. cap. VII. n. 4.
(9) In Adventor. contr. Salmas.
(10) De sacr. ordinat. part. III. sect. v. cap. IV. art. III. §. I. n. 2.
(11) Not. ad Carolum a s. Paulo Geograph. sacr. lib. II. n. 9.

(12) In Hist. Princip. Longob., & in Discurs. de Campan. Felic.
(13) In Sanctuar. Capuan.
(14) Ep. ad universos Italiae episcopos.
(15) Ep. ad Solitar.
(16) In ep. ad Vincent. apud s. Hilarium Fragm. VI. p. 521. edit. Venet. MDCCXLIX.

in sua epistola exprimuntur: *Dignaberis, inquit, convenire episcopos cunctos Campaniae, & haec illis insinuare; & ex ipsorum numero una cum epistola vestra de unanimitate nostra, & pace ad clementissimum Imp. (Constantium) scribere, quæo possim & ego de tristitia magna liberari.* Hinc Capuanae ecclesiae ius metropoliticum adstruitur. (V) Auctor vitae s. Willibaldi: *Et inde (Neapoli) venit (Willibaldus) ad urbem Capuam, & ILLE ARCHIEPISCOPVS misit cum ad urbem Tyanam (Theanum) ad illum episcopum.* Willibaldus Gregorii III. aequalis fuit; Capuanus ergo praeful iamdudum metropolitaneus erat. (VI) Landulfus Capuanus episcopus iam electus, sed nondum consecratus synodum vicinorum Campaniae episcoporum anno DCCCLXXIX. congregavit, ut discordes ipsorum animos ad concordiam revocaret: eoque nomine a Iohanne VIII. (17) commendatur: *Quia discordantium parentum tuorum (schismate tunc exagitabatur Capuana ecclesia, de quo vide Erchempertum (18)) insidias declinando..... in antiqua Capuanae ecclesiae sede, nomine videlicet s. Stephani protomartyris resurgente, cum convicinis episcopis assidue decertas, ut male divisos adunare, atque discordantes pacificare, Deo favente possis, gratum recipimus.* Iam vero id pro metropolitico, ~~quo in antiquitate episcopos potiebatur~~ praestitit Landulfus; nec enim antiquior erat provinciae antistes, nec ceteris dignior, nisi quia metropoleos episcopus.

Haec nullo negotio diluuntur. (I) Fuit quidem Capua civilis Campaniae metropolis, & Consularis Campani sedes (19); an ideo & ecclesiastica? Sane ecclesiasticum regimen non ita civili conformatum, ut quae civiles, eadem & ecclesiasticae metropoles essent. Et quamvis in Oriente post Constantini M. tempora civiles metropoles etiam ecclesiasticae evaserint, id tamen in decem urbicariis provinciis haud observatum; in iis enim tot erant civiles metropoles, quos provinciae: at omnes unam constabant ecclesiasticam provinciam, unamque metropo-

(17) Ep. CCVII.

(18) In Chronic. n. xxxvi. apud Pratilum Hystor. Princip. Longobard. tom. 1.

(19) Conf. Iannonium Hist. civil. lib. II. cap. III. & Pratilum diss. de Consulrib. Campaniae.

lim, nempe Romam. Anacleti vero epistola ex Pseudo-Isidori officina prodiit. (II) Athanasius Capuam *metropolim* adpellat, sed civilem, non ecclesiasticam: nec Vincentium *metropolitanum* vocat, sed Capuam *metropolim Campaniae*; ut urbis, non episcopi praerogativam designet. (III) Idem Athanasius Campaniam, Apuliam & Calabriam ab Italia, non a metropolitana Romani praefulis provincia sciungit. Etenim Campania, ceteraeque urbicariae provinciae ab Italia quidem civili & ecclesiastico iure; a Romana vero provincia civili tantum iure distinguebantur: quippe singulae provinciae a diversis magistratibus, omnes ab uno Romano metropolita regebantur. Civilem autem, non ecclesiasticam dispositionem sequuti sunt episcopi, qui Arelatenſi & Sardicensi Synodis subscripserunt. Et vero, si Campania ecclesiastica provincia fuit, etiam Samnium, Apulia & Calabria, Lucania & Brutii solidae essent ecclesiasticae provinciae; cum par omnium ratio sit. Quenam vero in his provinciis metropoles? An Beneventum? An Barium, Tarentum, Hydruntum? An Regium? At eas diu post Athanasium hac dignitate ornatas constat. Adhaec, si Capua ecclesiastica metropolis Campaniae erat, an illi Neapolis contributa? An etiam Beneventum? At Neapolim aut Beneventum Capuae paruisse, nusquam scriptum est. Si vero Neapolis ac Beneventum metropoles etiam erunt, in una Campaniae provincia, tres fuissent metropolitae, Capuanus, Beneventanus, & Neapolitanus; pari enim modo Sardicensi Concilio *Vincentius a Campania de Capua*, ac *Ianuarius a Campania de Benevento*, & *Calepodius a Campania de Neapoli*, subscripserunt. At iuxta canonum decreta, statuit Caelestinus I. (18), *unaquaeque provincia suo metropolitano contenta sit*. Plures quidem in una provincia metropoles cum civiles, cum ecclesiasticae haud extitere; nisi nudo nomine, honorisque tantum causa, vel nisi provincia ipsa in duas, pluresque partes dissecta, in plures distinctas provincias, totidemque metropoles propagaretur. Tandem Capuam nihil praecipui prae ceteris in ecclesiasti-

co

(18) Ep. ad episcopos provinciae Viennensis & Narbonensis cap. 1 v. apud Labb.

Conc. tom. III. p. 480.

co iure habuisse, sed eius antistitem, non secus ac reliquos Campaniae, Romano metropolitae paruisse, ex Gregorio I. proclive conficitur. Hic enim Capuanae ecclesiae Fusci obitu pastore orbatae Gaudentium Nolanum visitatorem deputat: Basilium Capuanum antistitem, apud Siciliae Praefectum diutius haerentem, per Romanum Defensorem ad suam reverti sedem intra quinque dies iubet (19). Quod hic est, quod metropolitam Capuani praesulis dignitatem olfaciat? (IV) Vincentius Capuanus Synodum episcoporum in Campania constitutorum convocavit non iure suo, sed iussu ac delegatione pontificis Liberii, qui Campaniae metropolitanus erat. Diserte munus hoc Capuano praesuli Liberius iniungit: *Dignaberis, inquit, convenire episcopos cunctos Campaniae, & haec illis insinuare*. Cui enim potius in cogendis in unum Campaniae episcopis vices suas Romanus pontifex gravissimo pressus exilio committeret, quam Vincentio, qui & meritis commendabatur, & civitati praeerat, quae civilis totius Campaniae metropolis erat? Hincne metropolitum Capuanae sedi decus vindicabitur? At cogere Synodum proprio iure & auctoritate fuit quidem metropolitani; iussu vero Romani pontificis fuit episcopi, aut subdiaconi, ut facere in provinciis nostris Romanos praesules consuevisse, epistolae Gregorii M. (20) commonstrant; idque non sedi, sed personae datum. (V) Testimonium Auctoris vitae s. Willibaldi nihil obturbat; nam vixit scriptor ille iis temporibus, quibus Capuanus, ac vero etiam Neapolitanus praesul, iam metropolitam dignitatem adeptus erat: ac vetera novis miscens Capuanum episcopum aevo etiam Willibaldi archiepiscopum fuisse ratus est. (VI) Tandem convocaverit Landulfus Capuanus episcopus iam electus Campanos antistites, ut eos *male divisos adunaret, atque discordantes pacificare posset*, eoque nomine a Iohanne VIII., ut aequum erat, laudetur: an continuo metropolita fuit? Nonne pacis inter dissidentes conciliandae studio, non metropolitico iure, id ab eo factum? Quid pluribus hac in re laboramus?

(19) Vide lib. v. ep. xlii. & lib. x. ep. x.

(20) Vid. lib. i. ep. i. & lib. xiii. ep. xxvii.

mus? Ipse Landulfus metropolitica dignitatem, quā ipse suique decessores carebant, Ludovici II. Imp. gratia fretus, adipisci conatus est. Rem sic enarrat Erchempertus (21): *Per idem tempus* (hoc est an. MCCCLXXIII) *iam dictus Caesar* (Ludovicus II.) *Landulfum* (Capuanum episcopum) *in familiaritatem alliciens, tertium in Regno suo constituit. Qua elatione indeptus, archiepiscopatum totius Beneventi* (hoc est Beneventani Principatus) *omni aviditate, & VT CAPVA METROPOLIS FIERET, quæsiuit; sed, non Domino sinente* (hoc est Adelchiso Principe Beneventano) *ad perfectum minime pervenit.* Iam si Capuanus antistes antea metropolita esset, si Landulfus ipse; cur is, *ut Capua metropolis fieret, & ipse archiepiscopus totius Beneventanae provinciae, quæsiuit?* Sed Landulfi ambitioni optatus rei successus non respondit, obsistentibus & Iohanne VIII., & Iohanne Beneventano episcopo, & Adelchiso Beneventano Principe. Tantæ molis erat metropolitatum in provinciis nostris instituere, ubi Romanus pontifex a primis ecclesiæ temporibus eo iure potiebatur!

Pro antiquitate Beneventanae metropoleos stant Cantelius (22), Garnerius (23), Vghellus (24), Vipera (25), ac præcipue Saruellius (26), Georgius (27), & Ioh. de Vita (28). Quæ istiusmodi adstruere sententiam videntur, hæc sunt. (I) Beneventum fuit civilis Samnii metropolis; ergo & ecclesiastica. (II) S. Paulinus Nolanus dum pio epithalamio nuptias Iuliani filii Memoris episcopi Eclanensis, & Iae Aemilii episcopi Beneventani filiae, concelebrat, Aemilium ætate iuniorem adpellat *patrem, & fratrem* Memoris, qui senior erat; hunc autem *filium, & fratrem* Aemilii. Cur autem Memori episcopo Aemilius episcopus *pater* simul & *frater*, nisi quod ambo episcopali munere *fratres*; adhuc vero *pater* Aemilius Beneventanae ecclesiæ dignitate, quæ Eclanensem subiectam habebat. Nonne in Africa Primates a suffraganeis suis pa-

tres

(21) In Chronico n. xxxvi.

(22) Hist. urbium metropol. part. III. diff. III. §. VIII.

(23) Not. ad cap. IV. subnotat. Marii Mercator. pag. 42.

(24) Ital. Sacr. tom. VIII. p. 16.

(25) In hist. chronol. Episcop. & Ar-

chiep. Eccles. Benevent.

(26) In Chronolog. Episcopor. & Archiep. Benevent.

(27) De origine metropolis ecclesiæ Beneventanae.

(28) In Antiquit. Beneventan. diff. V. p. 311. tom. I.

tres appellabantur? Cur *junior* & *senior* Memor? Cur Aemilius *minor*, & tamen *pater*? Posterius natus, & tamen *senior*? Quia etsi aetate, ac ordinatione Memori posterior, *sede* tamen *sacerdos*, eiusdem sedis praerogativa apostolicam canitiem, idest primatus dignitatem referebat. Ex hoc ergo Paulini loco vetustissima Beneventanae sedis praerogativa supra Eclanensem, reliquasque Samnii ecclesias, manifeste statuitur. (III) Vitalianus P. anno DCLXVIII. s. Barbato indulgit, ut Beneventanae sedi cathedrae Bovini, Asculi, Larini, Siponti cum ecclesia s. Michaëlis in monte Gargano subessent: quod idem deinde Marinus II. anno DCCCCXLIV., Agapetus II. an. DCCCCXLVI., & Iohannes XII. an. DCCCCLVII. confirmarunt (29). Ex horum diplomatibus colligere licet, Beneventanos episcopos iam inde a temporibus Vitaliani revera potestate veluti metropolitana functos esse in ecclesiis eorum iurisdictioni subiectis, ac metropolitani non quidem nomine, sed iuribus usos.

.Haec tanti non sunt, ut Beneventanae metropoleos patronis adstipulari cogamur. (I) Num Beneventum civilis Samnii metropolis fuerit, nec ne, id nunc non dispiscio. Adfirmant Beneventani (30); pernegant Capuani (31). Fuerit sane, quid tum? In urbicariis provinciis ecclesiasticam politiam haud ita civili conformatam, ut quae civiles, eadem etiam ecclesiasticae metropoles essent, sat notum exploratumque est. (II) Ex Paullini loco, Aemilium Beneventanum antistitem Memoris Eclanensis episcopi metropolitanum fuisse, nemo iure extundet. Constat enim metropoleos dignitatem tunc temporis penes Beneventum non fuisse; sed omnes Campaniae Samniique episcopos Romano metropolitae arctius adhaesisse. Deinde nulla veterum auctoritate adseritur, Memorem Eclanensem episcopum fuisse; quin Capuanis episcopis eum accensent non pauci: quod si admittatur, certissimum est, Aemilium Beneventanum nullum in Capuanam Memoris sedem ius exercuisse. At detur Memorem Eclani oppidi episcopum extitisse, eique in cathedra

Tom. VI.

h

suc-

(29) Has bullas affert Vghellus Ital. Sacr. tom. VIII. p. 19. seqq.

diff. IV. tom. I.

(30) Vid. Ioh. de Vita Antiq. Benevent.

(31) Vid. Pratillum de origine metropol. eccles. Capuanae cap. V.

LVIII. FIMIANI DIATRIBA I.

succesſiſſe Iulianum filium (*); ne tunc quidem praerogativa Beneventanae ſedis ſuper Eclanenſem conficietur. Eclanum enim in Campania fuiſſe, colligitur ex Itinerario Antonini, ubi ait: *A Capua Equo Tutico M. P. LIII. ubi Campania limitem habet*; diſtat autem Equus Tuticus (ad hunc uſque locum, Apuliam verſus, non longe ab Aſculo ſitum, Campania extendebatur) a Benevento intra Hirpinos M. P. XXI. Nam Hirpini medii ſunt inter Campaniam & Apuliam, unde modo Campaniae, modo Apuliae adſcripti. Servius (32) Hirpinos intra Apuliam locat. Ex diſiſione vero Hadriani Eclanum & Beneventum ad Campaniam pertinebant; unde Beneventi epigrammata Conſu-

(*) Iulianus *Memoris episcopi, & Iulianae ſervinae primariae filius* fuit, ut inquit Marius Mercator Iuliani aequalis & aemulus pag. 5. Codicis Vatican. Pater eius Memor cui eccleſiae praefuerit, incertum eſt. Eum Capuanis episcopis Vghellus; Eclanenſibus Peregrinus aliiſque adiungunt. Vtrumque nullo idoneo ſulcitur teſtimonio. Natus eſt Iulianus in *Apulia*, uti diſerte tradit Auguſtinus lib. vi. oper. imperf. cap. xviii., ac forte Eclani in Hirpinis, qui modo Campaniae, modo Apuliae deputati ſunt. Iuvenis in clerum adſcitus, Lector ordinatus eſt. Adhuc Lector nuptias cum Ia Aemilii episcopi Beneventani filia miit, quas epithalamio Paullinus Nolanus concelebravit. Poſtea, ſive uxor deceſſiſſet, ſive uterque continentiam ſervarent, diaconus iam conſecratus erat an. ccccviii. vel ccccxix. (vide Remondin. Hiſt. Nolan. tom. II.) quo Auguſtinus epistolam cxxxi. ad Memorem ſcripſit, ubi Iulianum *condiaco-* num appellat. Tandem Iulianus *Eclanenſis episcopus ab Innocentio P. ordinatus eſt*, teſte Mario Mercatore pag. 13. Codic. Vatican. cap. ix., & in Commonitorio ad Theodoſium: quod circa an. ccccxv. factum, conſciit Muratorius. Fuit Eclanum antiqua Hirpinorum civitas, in Frequenti territo-

rio prope Mirabellam ſitum, ubi etiamnum rudera quaedam & parietinae viſuntur, a Benevento quinde- cim millibus diſtans ex Itinerario Antonini: unde *Quintodecimum* poſteriori aevo dictum eſt. Conf. Holſten. not. ad pag. 1203. Italiae Cluverii. Deſtructo Eclano a Conſtantino Graecorum Imp. anno dclxix. episcopalis ſedes Frequentum translata eſt, ut plane idem antea Eclanenſis, qui poſtea Frequentinus episcopus fuerit. Frequentum anno dccccclxxxvi. terrae motu deiectum, teſte Leone Oſtienſi in Chronico, dein ob bella civibus fere viduatam anno mccccxlv. die vii. Maii episcopalem ſedem amiſit, & Abellinenſi episcopatu coniunctum eſt. Videſis Peregrinium de Ducatu Beneventano pag. 15. & Vghell. Ital. Sacr. tom. viii. Ceterum Iulianus Eclanenſis eruditionis qua pollebat gloriam maculavit; nam Pelagianae cauſae patrocinium poſt Pelagium & Caeleſtium a Romanis pontificibus damnatos ſuſcepit, inque Auguſtinum furibundus infremuit. At is & a Zoſimo P. an. ccccxix. damnatus ſedeque pulſus fuit, & Auguſtino ſatis poenarum dedit in libris contra Iulianum conſcriptis.

(32) In lib. vii. Aeneid.

fularibus Campaniae inscripta leguntur (33). Hinc Iulianus Eclanensis *episcopus a Campania* Bedae (34), & *episcopus Campanus* Gennadio (35), ac Trithemio (36) dicitur. Eundem Iulianum *Campanum* adpellat s. Prosper (37). Cum itaque Eclanum ac Beneventum in Campania continerentur, Eclanensis episcopus, si qui tunc fuisset in provinciis nostris metropolitani, ad episcopum Capuae, quae civilis Campaniae totius metropolis erat, non ad Beneventanum, qui ipse in Campania erat, pertinere debuisset. Praeterea, si tum Beneventanae suffraganea fuisset Eclanensis sedes, eius episcopi consecratio ad metropolitam Beneventanum spectasset. At Iulianum a pontifice Innocentio Eclanensem episcopum ordinatum, disertis verbis testatur Marius Mercator scriptor *συγγραφος* (38). Nullo igitur pacto Paullini testimonium Beneventanae cathedrae in Eclanensem principatui obsecundat. Nec quidquam moretur, in Africa Primate a provinciae episcopis *patres* dictos fuisse; id enim nihil ad rem nostram facit, cum nulli in provinciis nostris proprii fuerint metropolitani, ut in Africa fuerunt. Quid itaque sibi vult Paullinus (*), dum Aemilium Beneventanum *patrem* Memoris appellat? Oedipo coniectore opus est. Forte Aemilius dictus est *pater* Memoris ob maiorem eius in episcopatu gerendo prudentiam, sollicitudinem, sanctimoniam: *quia sede sacerdos gestat apostolicam pectore canitiem*, ut verbis utar ipsius Paullini.

h 2

(III)

(33) Apud Gruter. Inscript. p. CCCCLXXI. & CCCCLXXV., ac Noris. Hist. Pelag. lib. I. cap. XVIII.

(36) De script. eccles.

(37) In epigrammate contra s. Augustini detractorem.

(38) In commonitorio ad Theodosium.

(34) Praef. in Cantica

(35) Lib. de scriptorib. illustr. cap. XLV.

(*) Haec sunt Paulini verba in *epithalamio Iae cum Iuliano Poem. XXII.*

Hic vir, hic est Domini numerofo munere Christi

Dives, vir superi luminis Aemilius.

Surge Memor, venerare PATREM, complectere FRATREM

Vno utrumque tibi nomen in Aemilio est.

IVNIOR, & SENIOR Memor est: mirabile magni

Munus, opusque Dei; qui MINOR, hic PATER est.

Posterius natus SENIOR, quia sede sacerdos

Gestat apostolicam pectore canitiem.

FILIVS est, FRATERQVE Memor, laetatur adesse

Communem sibi mer, pignoribusque PATREM.

Consule Muratorium not. in hunc Paullini locum, Ballerinius observ. ad opera Noris. in lib. I. Hist. Pelag. cap. IX. edit. Veronens., ac Remondin. Hist. Nolan. tom. II.

LX. F I M I A N I D I A T R I B A I.

(III) Ex bullis pontificum Vitaliani, Marini, Agapeti, & Iohannis, quamvis eae genuinae credantur (*), metropolitum Beneventanae ecclesiae ius non adstruitur. Cum enim saeculo septimo & octavo ob gravia, quae in Apulia finitimisque provinciis inter Graecos, Saracenos, Longobardos bella exarserunt, complures Apuliae urbes civibus viduatae, aut funditus everstae essent; sedes episcopales in iis constitutae pastoribus suis orbatæ aliis episcopis, ut ecclesiae tum ferebat disciplina, commendatae, aut coniunctae sunt. Hinc sedes Bovini, Afculi, Larini, Siponti, bellorum calamitate afflictæ, Episcopo Beneventi, quod sedes tunc Ducum Longobardorum erat, qui longe lateque in nostris regionibus dominabantur, commendatae, ac unitae sunt. Haec autem destitutarum & destructarum sedium commendatio ac unio nullum metropolitum ius, sed puram putamque ipsarum curam & sollicitudinem episcopo, cui commendabantur, aut coniungeban-

(*) Diplomata Vitaliani, aliorumque Pontificum commenticia, aut interpolata sunt. Vastata Sipontina urbe, & monte Gargano circa an. DCLXIII. a Longobardis, aut Graecis, aut Saracenis (vid. Pratil. not. in Erchempert. tom. 1. Hist. Princip. Longob.) Barbarus Beneventanus episcopus a Romoaldo Duce Beneventano petiit, & obtinuit, ut *B. Michaelis Archangeli domum, quae in Gargano sita est, & omnia quae sub ditione Sipontini episcopatus sunt, sedi suae in omnibus subderet, quoniam omnia absque cultoribus erant depravata*, ut est in actis s. Barbati apud Bolland. xix. Febr. Sub Sicardo Principe Beneventano anno DCCCXXXIX. quaesitum, *quomodo Barbarus episcopus obtinuit a Domino Romoaldo, ut usurparet s. Sedem Sipontinam, & per eius obsecrationem praedicta sedes usurpata est, & contradiata s. Sedi Beneventanae ecclesiae?* . . . *Sipontinum episcopatum, & eius parociam per praeceptum Domni Romoaldi Beneventano episcopo fuisse concessam: quod & nobis videtur contra canones factum fuisse.* Consultus a Sicardo Iustus

Beneventanae ecclesiae Archipresbyter, *an ipsa Sedes Sipontina cum canonica sanctione fuisset sublata?* Respondit, *quod contra canones facta est usurpatio.* Vide Chronicum s. Vincentii in Vulturno ad an. DCCCXXXIX. p. 388. Cur ad hanc maculam eluendam exhibitum eo anno DCCCXXXIX. non est diploma Vitaliani, inde usque ab anno DCLXVIII. datum, quo Sipontina Beneventanae Sedi uniebatur? Id argumento est, tunc diploma sub nomine Vitaliani nondum procusum; sed, arrepta inde occasione, postea emeruisse. Exploso autem Vitaliani diplomate, corruunt & reliqua, quae illud confirmant. Diploma Marini II. *κατα τοδα* a diplomate Vitaliani exscriptum est: iisdem prope Marini II. verbis diploma Ioannis XII. conceptum, praeter inscriptionem, & notas chronologicas, seu datum. Porro in omnibus hisce diplomatibus varia sunt in datis & indictionibus vitia. Conf. Peregrinium in Hist. Princip. Longob., & Aileman. de Reb. Neap. & Sicul. cap. xviii. p. 605. seqq. tom. 1.

bantur, ut ipsa per se res loquitur, conferebat (*). Hinc vel post sedes illas sibi unitas subiectasque ab anno DCLXVIII., Beneventanus adhuc episcopus fuit. In Chronico s. Vincentii de Vulturno, David, qui anno DCCLXXXVIII. vivebat, *episcopus s. Beneventanae & Sipontinae ecclesiae* dicitur in diplomate dato Aufadae Abbatissae Monasterii s. Mariae in loco Sano. Ludovicus II. Imp. anno DCCCLXXV. Garganicam ecclesiam *desertam & ruinofam Ayoni Beneventano episcopo* commendavit. Conservatus, qui anno DCCCXCIII. vivebat, *episcopus Beneventanus* dicitur in diplomate a Graeco Catapano ei concessio. Quin non alio, quam meri *episcopi* nomine Beneventanus appellatur in ipsis, quas urgent, Romanorum pontificum bullis. Vitaliani P. Diploma *reverendissimo Domino carissimo Beneventanae ecclesiae episcopo* inscribitur. In diplomate Marini II. *Iohannes s. Beneventanae ecclesiae episcopus*; & diplomate Agapiti II. idem *Iohannes episcopus s. Sedis Beneventanae* vocatur: ac porro ex eodem liquet, ecclesias omnes, quae Beneventanae subiectae recensentur, episcopis caruisse, unumque Beneventanum praesulem illas tamquam plebes rexisse.

Barium inde usque a saeculo sexto metropolitana dignitate donatum ab Epiphanio patriarcha CPno, consentiente Felice IV. Romano pontifice, scribit Beatillus (40): *Petrus, inquit, ultimus, & primus archiepiscopus Barenfis fuit hac dignitate exornatus anno DXXX, ab Epiphanio CPno patriarcha, sedente Felice papa IV., cuius auctoritate Epiphanius hanc sedem metropolitanam constituit, cum facultate duodecim suffraganeos episcopos ordinandi.* Eadem confidenter exscripsit Vghellus (41).

Haec

(*) Ex commendatione aut unione ecclesiarum metropolitana dignitas non enascitur. Eiusmodi unionis causa est necessitas aut utilitas ecclesiae, non ut antistiti archiepiscopi decus accedat. Eae fiunt; vel cum populus non mediocriter decrevit; vel si ecclesiae sint dirutae, nec in pristinum statum facile reparari queant; vel si cum duo episcopi ex redditibus commode ali nequeant, unus pro tempore sufficiat. Tribus vero modis uniuntur ecclesiae: quando in unum corpus confunduntur & coalescunt, ita

ut una sit ecclesia: quando coniunguntur, ita ut una sit inferior, altera superior: quando utrisque titulum gradumque suum retinentibus, idem minuter praeficitur. Vide Benedictinorum in epistolas Gregorii M. adnotationes. Ita Gregorius Cumanam Misenati, Minturnensem Formiensi, Fundensem Terracineni, Carinensem Regiensi, aliasque aliis univit ecclesiis, ut in superioribus capitibus passim exposuimus.

(40) In Hist. Barenf. p.9.

(41) Ital. Sacr.tom.viii, p.831.

LXII. FIMIANI DIATRIBAI.

Haec ut gratis adferuntur, ita solide respuuntur: Nullo pacto potuit Byzantinus pontifex anno DXXX. Barensem episcopum metropolitana dignitate exornare. Tum enim non Graeci in Italia, nostrisque adeo regionibus dominabantur, sed Athalaricus Gothorum Rex, qui ab anno DXXVI. ad DXXXIV. regnavit. Post huius obitum, sequenti anno DXXXV. Belisarius Gothicum in Italia bellum suscepit, quam universam anno DXL. in Iustiniani potestatem redegit. Deinde Barium Longobardis paruit ab anno circiter DLXI. ad an. DCCCXL., quo Saracenis cecidit. Graeci Barium anno DCCCLX. potiti sunt; sed statim inde a Saracenis depulsi. His autem a Ludovico II. anno DCCCLXXI. devictis, urbs illa ad Longobardos rediit. Eadem Graecorum Imperio adiuncta est anno DCCCLXXV., a quibus retenta ad an. MC. quo eam Robertus Northmannorum Dux expugnavit. Praeterea qui potuit Epiphanius patriarcha, annuente Romano pontifice, Barium metropolitanam sedem constituere, si unus Romanus pontifex ante Leonem Isaurum metropolitanus extitit Apuliae, in qua Barium, aliarumque urbium provinciarum, quibus Regnum nostrum coaluit? Non nisi post avulsas Isauri tyrannide sedes a Romana dioecesi, coeperunt Byzantini patriarchae episcopis Regni metropolitanum aut archiepiscopale decus offerre, ut eos sibi arctius devincerent (42): nec nisi saeculo decimo coeperunt Romani pontifices Regni antistites metropolitana dignitate exornare, quam antea constantissime denegaverant. Tantum vero abest, Barensem episcopum saeculo sexto metropolitanum decus a Graeco patriarcha, consentiente Romano pontifice, nactum fuisse, ut ne octavo quidem ac nono saeculo ea dignitate potiretur; nam Concilio Nicaeno II. an. DCCLXXXVII. Leontius, & Romano sub Eugenio P. an. DCCCXXVI. Sebastianus mero *Barensum episcoporum* titulo subscripserunt.

Tandem Regium ecclesiasticam Brutiorum metropolim ante Leonem Isaurum institutam, augurantur Marca (43), Carolus a s. Paulo (44), Hallier (45), aliique. Huius sententiae

(43) Conc. Sacerd. & Imp. lib. I. cap. v. n. 4.

(45) De sac. ordinat. part. III. sect. v. cap. IV. art. III. §. I. n. 2.

(44) Geograph. sacr. lib. II. p. 37.

puppis & prora est diatyposis Leoni tributa, ubi Regium inter metropoles a Romana dioecesi avulsas refertur. Verum facilis responsio est. Inter abstractas metropoles Regium recensetur, non quod metropolis esset antequam avelleretur, sed quod talis iam esset, quo tempore in laterculum illud relata fuit; sat enim liquet, Regium post Calabriam vi Leonis Isauri a Romana ad Byzantinam sedem abductam, in metropolim ecclesiasticam a Patriarcha CPno evectam fuisse (46). Ceterum saeculo sexto ac septimo Regiensis episcopus cum ceteris Brutiorum antistitibus Romano metropolitae paruisse, liquet ex Gregorii M. epistolis *ad Bonifacium episcopum Regiensem* datis (47), & concilio Romano sub Martino P.an. DCXLIX, cui inter reliquos Calabriae praesules subscripsit Iohannes Regitanus. Hic idem Iohannes mero *episcopi* titulo missus ab Agathone P.in Graeciam adversus Monothelitas, Concilio CPno III. anno DCLXXX. habito subscripsit (48).

C A P. VI.

Refelluntur qui alium a Romano metropolitanum in Sicilia admittunt ante Leonem Isaurum.

AVdiamus nunc qui alium a Romano antistite metropolitatum in Sicilia statuunt ante Leonem Isaurum. Quisnam vero is fuerit, Syracusanusne, Panormitanus, an Messanenensis, mira inter eosdem discrepantia. Syracusanae ecclesiae metropoliticum decus vindicant Dupinius (1), Marca (2), Carolus a s. Paulo (3), Hallierius (4), Thomassinus (5), Orlendus (6), & ex instituto Antoninus Amicus (7). In hanc sententiam haec afferuntur. (I) Syracusana civitas fuit olim totius Siciliae civilis metropolis; ergo & ecclesiastica. (II) Constantinus M. (8) Chrestum Sy-

(46) Vide dicta in Anteloquio p. x.

(47) Lib. III. ep. iv. lib. iv. ep. v. lib. v. ep. x.

(48) Vid. Baron. ad A. C. DCLXXX.

(1) De antiq. eccles. discipl. diff. i. §. 8.

(2) Cit. lib. i. cap. vii. n. 4.

(3) Cit. lib. ii. Geograph. sacr.

(4) Cit. loc.

(5) De veter. & nov. discipl. part. ii. lib. i. cap. 40. n. 9.

(6) Orb. sacr. & profan. part. i. lib. iv.

cap. v.

(7) Diss. de antiquo urbis Syracusarum Archiepiscopatu, ac de eiusdem in universa Sicilia metropolitico iure. Ext. thes. Sicil. tom. III. ubi & Francisci Baronii ac Manfredi de illa diss. iudicium, & Rocchi Pirri contra Anton. Amicum de patriarcha & metropolitano Siciliae dissertat.

(8) In ep. ad Chrestum apud Euseb. Hist. eccles. lib. x. cap. v.

LXIV. P I M I A N I D I A T R I B A I.

Syracusanum episcopum ad Arelatensem synodum arcessit, sociis sibi adscitis *duobus aliis* *ἐκ τῆς δευτέρας θρονῆς* ex secunda sede; fuit ergo Chrestus primae sedis episcopus, adeoque metropolitanus. (III) In subscribendis synodis Syracusani episcopi saepe primas tulerunt, ut in synodo Arelatensi Chrestus, in quinta sub Symmacho Eulalius, in Concilio sub Agathone Theodosius. (IV) Gregorius M. (9) Maximiano Syracusano episcopo vices Apostolicae sedis super cunctas Siciliae ecclesias commisit. Moris tum fuit, ut Romani pontifices vices suas deferrent solis metropolitanis, ut Theffalonicensi in Illyrico, Arelatensi in Gallia, Hispalensi in Hispania. Cur ergo Maximianus Syracusanus pariter ac ceteri metropolitanus non erit? (V) In diatyposi Leonis Syracusanus antistes inter metropolitae recensetur. (VI) In Concilio Nicaeno II. an. DCCLXXXVII. Stephanus Syracusanus bis *archiepiscopus* dicitur. (VII) Nicolaus I. *consecrationem Syracusani archiepiscopi* a Michaële Aug. postulat.

Argumenta haec facile depelluntur. (I) Fuerint Syracusae, quod non satis liquet, totius Siciliae caput; inde non sequitur eius episcopum fuisse totius provinciae metropolitam: cum ecclesiasticas dignitates non semper saecularibus respondisse certum sit; in urbicariis vero provinciis numquam. (II) In Constantini epistola pro viris *secundi ordinis* ministros eiusdem Syracusanae ecclesiae, non *aliarum* ~~episcopos~~ significari, colligitur ex ipsius Concilii Arelatensis ~~epistola~~ *ad Silvestrum P.* (10), cui praeter ipsum Chrestum, & Florum diaconum, Sicularum episcoporum nemo subscripsit: *Chrestus episcopus, Florus diaconus, ex civitate Syracusanorum, provincia Sicilia*. Veteribus autem episcopi *sacerdotes primi ordinis*; presbyteri *secundi ordinis sacerdotes, antistites in ordine secundo, sacerdotes secundi*, *τῆς δευτέρας θρονῆς*: diaconi etiam *sacerdotes tertii ordinis* dicti sunt, ut ex Optato Milevitano, Facundo Hermianensi, Gregorio Nazianzeno, aliisque liquet (11). Apud Eusebium ergo pro viris *τῆς δευτέρας θρονῆς* alii ab episcopis intelligendi sunt. (III) In subscribendis synodis non urbium dignitatis, sed episcopo-

(9) Lib. II. ep. x.

(10) Apud Labb. Concil. tom. I. p. 1429.

(11) Vide Sirmondum not. ad Sidonium

p. 78. & not. ad Facundum lib. XII., ac Valesium in Euseb. cit. loc.

scoporum aetatis ratio habebatur: quod ex conciliis Ephesino, Tarraconensi, Aurelianensibus, aliisque constat. Ne vero longius evagemur, Concilio Arelatenfi, de quo agitur, primum Syracusanus, deinde Capuanus, tum Arpinas, demumque Aquileiensis, Mediolanensis, Arelatenfis, ceterique praefules subscribunt. Ecquis Arpinatem episcopum Mediolanensi praeferat, quod ille prior subscripsit? (IV) Gregorius M. vices suas Maximiano committens, tantum abest, ut Syracusanam ecclesiam Siciliae metropolim instituere voluerit, ut diserte professus sit, se honorem hunc *non loco, sed personae* detulisse; ne scilicet Alius in Syracusana sede successores in eandem quoque successisse dignitatem, aut metropoliticum aliquod ius usurparent. Si ideo Maximianus metropolita fuit, fuerunt eodem iure Felix Messanensis, cui vices suas commisit Gregorius. Porro in remotis quidem extra Italiam provinciis Romani pontifices metropolitanis, & nonnumquam episcopis vices suas committere consueverunt; at in urbicariis regionibus, inter quas Sicilia, quarum ipse Romanus praeful metropolitanus erat, episcopis, aut subdiaconis Romanis vices suas delegabant. (V) Reliqua tria argumenta a diatyposi Leonis, Concilio Nicaeno II., & Nicolao I. petita, nullum negotium facessunt; pertinent enim ad tempora post Leonis Isauri imperium, quibus Syracusanus episcopus totius Siciliae metropolita a Graeco patriarcha creatus est: qua de re a libi (12) opportunior erit dicendi locus.

Contra Panormum antiquitus ecclesiasticam metropolim fuisse, contendunt Vincentius Lettera (13), & Franciscus Manfredus (14). Suam his adstruunt sententiam. (I) Fuit olim Panormus Regum fedes; adeoque Siciliae metropolis. (II) Gregorius M. (15) Iohanni Panormitano pallium indulgit, eoque decessores suos iamdiu usos innuit. (III) Idem pontifex (16) Victorem Panormitanum *Primate*m adpellat, eique una cum Columbo causam Regiensis episcopi cognoscendam committit. (IV)

(12) Vide infra Part. II. cap. III.

(13) Tract. de primatu ecclesiae Panormitanae.

(14) In iudicio contra Antoninum A-

micum.

(15) Lib. XIII. ep. xxxvii.

(16) Lib. XII. ep. xxix.

LXVI. FIMIANI DIATRIBA I.

Paschalis I. (17) fatetur, se Panormitano *Archiepiscopo*, rogatu Regis, pallium mittere, iubetque eum fidei sacramentum praestare. (V) Gregorius VII. in diplomate ad Acherium Panormitanum (18), *apostolica auctoritate confirmat eidem ecclesiae*, & per eam Acherio quidquid dignitatis & auctoritatis tenuisse probatur: item omnes eius suffraganeos episcopatus; hinc consequitur, Panormum olim metropolim fuisse.

Argumenta haec nullum faceffunt negotium. (I) Principem nunc locum inter Siciliae urbes obtinet Panormum; alias non item. Erant enim priscis temporibus, teste Constantino Porphyrogeneta (19), Syracusae, Tauromenium, Messana, Catana, aliaeque civitates aequae illustres, quas Panormum nec amplitudine, nec dignitate, nec maiestate vincebat. Regum Northmannorum sedes fuit Panormum; an idcirco ecclesiastica metropolis? At ecclesiastica politia ad civilis formam comparata non fuit; ut quae civiles, eadem semper ecclesiasticae metropoles essent. (II) Pallium non metropolitanis modo, sed & episcopis dari solebat. Idem Gregorius duobus aliis in ipsa Sicilia episcopis Syracusanæ & Messanenfi pallium concessit; quos tamen vel Panormitanae metropoleos patroni metropolitanos fuisse non concesserint. (III) Gregorii M. epistola *Victori episcopo* inscripta, non ad Victorem Panormi, sed ad Victorem Numidiaë primatem pertinet; nec causa episcopi *Regensis*, sed Paulini *Tegeffis civitatis* episcopi illi committitur (*). (IV) Epistola Paschalis I. neq̃ ab hoc Pontifice scripta est, nec ad Panormitanum episcopum; nam aevo Paschalis I. Saraceni, non Reges erant in Sicilia, nec nisi post Gregorium VII. imperandi iurisiurandi mos inventus est. Eam a Paschale II. ad Poloniensem episcopum scriptam

an.

(17) In ep. ad Archiepiscopum Panormitan., apud Ioh. de Iohanne Codic. diplomatic. Sicil. in Appendic. p. 399.

(18) Apud Iohan. de Iohanne cit. loc. & Pirrum Notit. eccles. Panorm. ad an. MLXXXIII.

(19) De Thematib. Imper.

(*) Scite Benedictini in hanc epistolam haec adnotant. „ In recent. temere „ additum est *Panormitano*, quod a mss. „ & a vet. edit. abest. Errori crasso prae-

„ buit occasionem, tum quod plurimae „ s. Gregorii epistolae extent ad Victorem „ Panormitanum, tum quod autumarent „ editores, legendum esse hac in epistola „ (xxix. lib. xii.) & in superiori (xxviii. „ Columbo episcopo Numidiaë data) *Re-* „ *gensis*, non *Tegeffis civitatis*. Hinc opi- „ nati sunt s. Gregorium potuisse accersere „ e vicina insula episcopum ad correctio- „ nem Regensis antititulis.

an: MCII., visum Antonio Augustino, Cantelio, aliisque. (V) Gregorii VII. diploma pro temporibus Leone Isauro recentioribus firmitus esset, nisi ei adversaretur diatyposis Leoni tributa, ubi inter episcopos metropolitae Syracusano subditos *Panormitanus* recensetur.

Pro Messanenensis metropoleos antiquitatē pugnant Albertus Piccolus (20), & Carolus Morabitus (21). Moventur his. (I) Gregorius M. (22) Dono Messanenſi episcopo pallium indulſit. (II) Idem pontifex (23) Felici Messanenſi apostolici vicarii munus, & ius indicendi concilii provincialis tribuit; imperat etiam, ut *studiosus sit circa fratres*, hoc est, Piccolo interprete, suffraganeos episcopos: ac epistolam ipsam *Felici in Sicilia* inscribit, qua loquendi formula cum solis metropolitanis utitur Gregorius.

Quam inania haec sunt ad metropoliticum Messanenſi episcopo ius adferendum! (I) A concessione pallii colligi metropolitica dignitas nequit; cum consueverint Romani pontifices pallia mittere non metropolitanis modo, sed & episcopis quibuscumque. (*) Ita in eadem Sicilia Gregorius I. pallium & Syracusano (24), & Panormitano (25), nudis episcopis, dedit. (II) Epistola illa Gregorii M. ad Felicem Messanenſem sublestae fidei est (*): & quamvis genuina esset, tantum tamen non est, ut metropolitica Messanenſis cathedrae pote-

i 2

sta-

(20) Diss. de antiq. iure ecclesiae Siciliae, tom. I. collect. Burmann.

(21) In Annalib. protometropolitanae ecclesiae Messanenſis. tom. I.

(22) Lib. VI. ep. IX.

(23) Lib. XIV. ep. XVII.

(*) Exempla simplicium episcoporum pallio a Romano pontifice ornatorum congerit Christ. Lupus diss. de VII. Synodo, Oper. tom. III. p. 228. Add. Garner. in lib. Diurn. Rom. Pontific. cap. IV. tit. 9.

(24) Lib. VI. ep. IX.

(25) Lib. VI. ep. XVIII.

(*) Binae sunt epistolae; altera *Felici Messanenſis episcopi ad s. Gregorium* (haec est XVI. lib. XIV. edition. Benedicti. Paris. MDCCV.) qua quaerit de gra-

dibus affinitatis, in quibus nubere licet, de episcopi vexatione a subditis, deque ecclesiis, quarum dedicationes sunt dubiae. Altera est s. Gregorii *ad Felicem Messanenſem Episcopum*, qua interrogatus respondet de consanguineorum coniunctione, de vexatione episcoporum a subditis, ac de dubia ecclesiae consecratione; segregari incorrigibiles, & Synodum quotannis congregari praecipit. Primam epistolam, quae in antiquis editionibus de erat, velut ex tenebris erutam evulgarunt Benedictini oper. s. Gregorii editores. At eam vidit Guffanvillaeus, qui, ut monet col. 1143. edit. Paris., praelo indignam putavit, utpote quae genuina non esset, & pluribus scateret mendis. Secunda vero epistola dubia & suspecta est, Guffanvil-

LXVIII. F I M I A N I D I A T R I B A I.

statem in reliquas Siciliae ecclesias firmare queat. In ea Felici vi-
ces suas dederit Gregorius; an ideo metropolita pronuntiabitur?
At dedit & Maximiano Syracusano, nec is tamen metropolita
fuit; dedit & aliis episcopis, & ipsis Subdiaconis Romanis. In-
dulserit eidem Felici potestatem cogendae synodi: nonne dedit &
Siagrio Augustodunenſi in Gallia, qui merus erat episcopus, &
Petro Subdiacono in Sicilia, qui ne episcopus quidem? Congre-
gare Synodum iure suo fuit quidem metropolitae; iussu vero pon-
tificis fuit vel episcopi, vel presbyteri, vel subdiaconi. Iusserit
tandem, Felicem *studiosum esse circa fratres*; quid tum? Episco-
pi cum simplices, tum metropolitani inter se *fratres* dici con-
sueverunt, ob parem omnium dignitatem. At epistola illa in-
scribitur *Felici in Sicilia*? Nimirum librarii, non Gregorii est
eiusmodi inscriptio: unde, ea deleta, haec epistolae praefixa est
epigrapha in Romana operum s. Gregorii editione an. MDXCI. &
an. MDCXIII. *Felici episcopo Messanensi*. Sed ea fuerit genuina:
nonne episcopis a regionibus, quas incolebant, nomen inditum a
Gregorio, aliisque; qui tamen metropolitani non fuerunt? Ita
in Concilio Nicaeno II. (26) Theodorus Catanensis dicitur *sanctissi-
mus Siciliae episcopus*. Gregorius M. (27) scribit *Secundino &
Iohanni episcopis Siciliae*, hoc est Secundino Tauromenitano, &
Iohanni Syracusano. Idem (28) scribit *Leoni, Secundino, Iohan-
ni, Dono, Lucido, Traiano, episcopis Siciliae*, puta Leoni Cata-
nensi, Secundo Tauromenitano, Iohanni Syracusano, Dono Mes-
sanensi, Lucido Leontino, & Traiano Melitenſi: cumque Mes-
sanensem post Catanensem, Tauromenitanum, & Syracusanum
posuerit, illis superiorem non fuisse manifeste ostendit.

DE

villaeus primam epistolam inter spurias;
hanc vero, etsi corruptam agnoscat, in-
ter genuinas tamen recenset. Discretio-
nem hanc reiecit Labbeus to. vi. Conc. col.
1300. cui altera sine altera nec salvari,
nec damnari posse videtur: hinc istam ae-
que ac illam veluti Gregorio M. indi-
gnam reprobant Blondellus, Caveus, Du-
pinus, aliique. Eam tamen ipsi s. Gregorio
vindictant Benedictini recentiores eius Ope-

rum editores. Rationes utrinque adductas
expendat lector; quae etsi falsam epistolam
non demonstrant, dubiam certe suspe-
ctamque reddunt. Eo vel maxime quod
farrago sit ex genuinis Gregorii epistolis
compilata.

(26) A& III.

(27) Lib. X. ep. LVII.

(28) Lib. XIII. ep. XVI.

DE ORTV ET PROGRESSV

METROPOLEON ECCLESIASTICARVM

IN REGNO NEAPOLITANO ET SICVLO.

PARS SECVNDA,

IN QVA DE METROPOLITANIS ET ARCHIEPISCOPIS IN VTROQUE REGNO
A PATRIARCHIS CPOLITANIS INSTITVTIS FVSE DISSERITVR.

CAPVT I.

*De Calabriae & Siciliae episcopis a Romano metropolita ad
CPolitanum patriarcham abductis.*

HActenus ostensum, episcopos omnes Regni Neapolitani ac Siculi a primis ecclesiae temporibus ad Leonem Isaurum, non alium a Romano pontifice metropolitanum agnovisse: nunc ad fata variasque vicissitudines recensendas, quas metropolitana Romani antistitis potestas in ecclesiis utriusque Regni potentia Isauri, aliorumque Graecorum Augustorum est passa, decedere par est. Sub Leone Isaurro, qui ab anno DCCXVII. ad DCCXLI. regnavit, & Gregorio III., qui ab anno DCCXXXI. ad DCCXLI. pontificatum gessit, Calabriae & Siciliae episcopi anno DCCXXXII. a Romano metropolita suo ad patriarcham Byzantinum traducti sunt. Nimirum Isaurus bellum sacris imaginibus, earumque cultoribus palam indixit: eoque nomine Germanum patriarcham CPnum sede depulit; Romanos pontifices Gregorium II., eiusque successorem Gregorium III. catholicae doctrinae vindices exagitavit. Hinc factum, ut a Graeco Imperio omnes fere Italiae superioris regiones defecerint. Quare Caesar in rabiem actus ob vindictam a Romanis praesulibus imaginum cultum, ac amissam ditionem, Calabros & Siculos, quod constantes essent illarum cultores, novis gravibusque vectigalibus affixit; ac

ac Romanæ ecclesiæ patrimonia in Calabria & Sicilia posita(*) redegit in fiscum, teste Theophane loco mox afferendo. Idem Imperator adversus Romanam sedem infremens, non ecclesias modo Illyricianas, verum etiam Calabriae & Siciliae (quae solae in Italia ei superfuerant) a Romana sede avulsit, & Anastasio patriarchae CPolitano iconomacho, qui Germano suffectus est, subiecit. Diserte Hadrianus I. (1) testatur, tunc a Graecis *dioecesim Archiepiscoporum, & episcoporum, cum patrimoniis* Romanae ecclesiæ a Graecis avulsam fuisse, *quando sacras imagines deposuerunt*, puta sub Leone Isauro, qui primus sacras evertit imagines: *Dudum quippe, ait, quando eos pro sacrarum imaginum erectione adhortati sumus, simili modo & de diocesi tam Archiepiscoporum, quam & episcoporum sanctae catholicae & apostolicae Romanae ecclesiæ, quae sunt cum patrimoniis nostris abstruxerunt* (Graeci), *quando sacras imagines deposuerunt*. Profecto iam ante annum DCCLXXXVII. Calabros Siculosque praefules patriarchae CPno paruisse, Concilium Nicaenum II. eo anno celebratum sat evincit. In hoc Calabri Siculique antistites, Hadriani Epistolae subscribentes (2), Tharasium *οικουμενικον πατριαν* oecumenicum patriarcham suum esse fatentur. Sic eam subscribit Iohannes Tauromenitanus: *Cum velut divinus orthodoxiae terminus sint litterae, quae ab Hadriano Papa senioris Romae ad pios Imperatores, nec non ad THARASIVM VNIVERSALEM PATRIARCHAM NOSTRVM missae sunt, ita profitear suscipiens sacras iconas*. Tum eodem prorsus modo subscribunt Gaudiosus episcopus Messanae, Theodorus Panormi, Stephanus Bibonensis, Constantinus Leontinae, Theodorus Taurianae, Christophorus s. Cyriacae, Theotimus Crotonensium, Theodorus Tropaeorum, Sergius Nico-terensium, & Galato ex persona Stephani Syracusani. Ergo & hi Siculi Calabrique praefules Tharasium & universalem patriarcham,

(*) De patrimoniis Romanae ecclesiæ, praesertim Calabritano, Siculo, & Campano, quae per subdiaconos Romanos administrabantur, confer Sigonium de Regno Ital. lib. 1. Bertet. chorograph. Ital. med. aevi Murator. diss. LXXIX. Asseman. de Reb. Neap. & Sicul. cap. v. p. 298. seqq.

tom. III. Ioh. de Iohan. Codic. diplom. Sicil. diss. v. & Benedictinos not. in epistolas s. Gregorii M.

(1) Ep. ad Carol. M. apud Harduin. Conc. tom. IV. col. 819.

(2) Act. II.

& suum esse confitentur. Quis haec ab episcopis Romano pontifici suffraganeis dicta credet? Hinc etiam colligitur, iam ante eum annum DCCLXXXVII., quo Concilium Nicaenum II. celebratum est, non tunc primum, episcopos Siciliae & Calabriae a Romana ad Byzantinam sedem traductos fuisse. Adscendere autem ad tempora Isauri, cuius tyrannide avulsi fuerunt, nihil vetat; quin omnia suadent.

Hanc vero Calabriae ac Siciliae episcoporum a Romana ad CPnam sedem abductionem anno DCCXXXII. contigisse, perbelle adstruitur testimonio Theophanis, qui memorata Isauri facinora refert ad annum Incarnationis secundum Alexandrinos DCCXXIV. Imperii Leonis XVI. (qui est annus Christi DCCXXXII. ac pontificatus Gregorii III. (*) secundus): *Imperator autem, inquit, contra Papam (Gregorium III.), Romaeque & Italiae desertores insaniens, κατὰ τὴν παπὰν, καὶ ἀποστασας Ρώμης, καὶ Ἰταλίας, & plane furiis inductus, classē ingentē adversus eos misit, & Manem Cibyrrhaeotarum Ducem ei praefecit. Summum tamen dedecus vanus ille Princeps retulit; classe in mare Adriatico naufragium passa. Ex quo in furorem actus Dei ille hostis, Arabico sensu imbutus, auctiora Siculis & Calabris populis parte tertia tributa in singula hominum capita imposuit. Patrimonia vero, quae dicuntur sanctorum & coryphaeorum Apostolorum, qui in veteri Roma coluntur, τὰ δὲ λεγόμενα πατρίμνια τῶν ἁγίων καὶ κορυφαίων Ἀποστόλων τῶν ἐν τῇ πρεσβυτέρᾳ Ρώμῃ τιμωμένων, tria nimirum cum medio auri talenta, eorum ecclesiis ab antiquo assignata & pensa, in publicum aerarium conferri iussit. Inspici insuper atque describi masculos infantes, qui nascerentur, quemadmodum olim Pharaō Hebraeorum pueros mandavit: quod tamen neque ipsi eius doctores Arabes in christianos Orientales admiserunt. Nullam quidem Theophanes, aliique Graeci avulsionis dioeceseon mentionem*

(*) Pagius Critic. Baron. ad A. C. DCCXXX. n. 11. Ioh. de Iohanne Cod. diplom. Siciliae diff. 2. n. 18. aliique putant, Calabros Siculosque episcopos sub Leone Isauro Imp. & Gregorio II. pontifice anno DCCXXX. ad CPolitanum Antilitem

traductos. At Theophanes Isauri deliramenta refert ad annum Leonis XVI. qui erat Christi DCCXXXII., quo anno Gregorius III. pontificatum gerebat, mortuo Gregorio II. an. DCCXXX.

nem iniiciunt, Graeca profecto fide; ut scilicet patriarchatus sui CPolitani phylacteria dilatarent, perinde ac si ecclesiae Illyrici, Calabriae, & Siciliae a priscis temporibus ad Byzantinam sedem pertinuisent, non sub Isauo primum usurpatae fuissent. Verum quod Graeci filuerunt, id expressit Hadrianus I. (3), dum dioecesim cum patrimoniis Romanae Sedi ablatam expostulat, *quando sacras imagines deposuerunt* Graeci, hoc est Isauo imperante. Ecquis autem concoquat, Isaurum in Romanum pontificem adeo furem, patrimonia Calabritana & Sicula proscriptisse, eius vero sacrae in Illyricum, Calabriam, & Siciliam iurisdictioni paruisse; praesertim cum oblati honorum illicii Neapolitanum aliosque episcopos in ipsa Campania Romanae proxima, a Romana sede avertere molitus sit?

Quae cum ita sint, haud iis subscribendum, qui defectionem hanc Calabrorum & Siculorum antistitem sive ante Isaurum (*), sive serius evenisse putant. Antoninus Amicus (4) non sine ratione coniecit, Siculos episcopos non multo ante Concilium CPnum II. anno DCCLXXXVII. coactum ad Patriarcham CPnum defecisse. Rem acu tetigisset, si ad Isauri tempora adscendisset. Baronius (5) anno DCCCLIV. Siciliae episcopos ad CPolitani patriarcham abductos tradit, quo s. Ignatius patriarcha CPolitani Gregorium Syracusanum episcopum deposuit; quod iurisdictionem Byzantini patriarchae in Siculos praesules arguit. Ei suffragatur Nicolaus I. (6), dum Gregorii crimen arguit, qui in Ignatium, *SVVM videlicet PATRIARCHAM, rediuisa impietatis iacula irreverenter enacuit*, puta, electo Ignatio, Photium ordinavit. Verum iam ante id tempus Siculos & Calabros episcopos iuris Graecorum fuisse, ex Concilio Ni-

cae-

(3) Cit. ep. ad Carol. M.

(*) Immerito Siciliam a Romana ecclesia distractam, & CPno patriarchae contributam Iustiniani aevo, scribunt Th. Balsamon in can. II. Concilii CPni, & Claud. Salmaf. in Appar. de primat. Papae; diu enim post Iustinianum Siciliae episcopos Romano metropolitae paruisse,

evincunt in primis Gregorii M. epistolae, qui anno DCIV. decessit. Vide supra part. II. cap. IV. & VI.

(4) Diss. de antiquo urb. Syracus. Archiep.

(5) In Annalib. ad an. DCCCLIV. n. 8.

(6) Ep. IX. ad Michael. Imp., apud Hardum. Conc. tom. V. col. 184.

caeno II. anno DCCLXXXVII. habito plane conficitur, in quo episcopi Siciliae & Calabriae se Tharasio CPno patriarchae subditos produnt, uti supra ostensum.

Iam vero Piccolus (7), & Pirrus (8) an. DCCCLXX., post Nicolaum I. qui an. DCCCLXVII. decessit, Siciliam ad Graecum patriarcham decessisse, putant. Zavarronus etiam (9) Calabriae ac Siciliae avulsionem ad tempora Photii patriarchae refert. His praecipue momentis ducuntur. (I) Hadrianus I. anno DCCLXXXV. a Constantino & Irene petiit (10), ut *parrimonia B. Petri, & consecrationes Archiepiscoporum, & episcoporum, sicut olitana constat traditio, nostrae dioecesis existentes penitus canonice s. Romanae restituantur ecclesiae*. Rursus anno DCCLXXXVII. apud Carolum M. queritur (11), se postulasse restitutionem *dioecesis tam Archiepiscoporum, quam & episcoporum Romanae ecclesiae, quae tunc cum patrimonii nostris abstulerunt* (Graeci), *quando sacras imagines deposuerant*; nullamque postulationis suae rationem in Septima Synodo a Graecis habitam, nec ullum a Constantino ac Irene responsum de ea re accepisse. Nec Siciliae, neque Calabriae meminit Hadrianus, quod tunc abstractae non fuissent; ceteroqui nihil erat, cur omitterentur: quin eo iustior conquerendi causa exurgebat, quod eae Romae multo propiores essent, quam ceterae. (II) Nicolaus I. (12) anno DCCCLX. dum avulsarum sedium restitutionem exposcit, singulas enumerat provincias, *utramque Epirum, Illyricum, Macedoniam, Thessaliam, Achaïam, utramque Daciam, Mysiam, Dardaniam, Praevalim*; addit etiam *Calabritanum patrimonium & Siculum*; tandemque petit, ut *consecratio Syracusano Archiepiscopo a Romana Sede impendatur*. Cur Calabriae restitutionem non urget, maxime quod Calabritanum postulat patrimonium, a Graecis per summam iniuriam Romanae Sedi

Tom. VI.

k

ab-

(7) Diss. de antiq. iure eccles. Sicul. part. I. cap. XXIV.

(8) Diss. de antiq. urbis Syracusar. archiepiscop.

(9) Not. ad Bullam Godani Archiepiscopi Acheruntin. p. 80. seqq.

(10) Ep. ad Constantin. & Iren. quae

refertur Aët. II. Septimae Synodi apud Harduin. Conc. tom. IV. col. 94.

(11) Ep. ad Carol. M. apud Harduin. ibid. col. 819.

(12) Ep. ad Michaël. Imp. apud Harduin. Conc. cit. tom. V. p. 225. & seq.

LXXIV. F I M I A N I D I A T R I B A I.

ablatum? Cur e Sicilia non nisi Archiepiscopi Syracusani consecrationem, & Siculum patrimonium sibi reddi petit? Numnam prudentis pontificis fuit de solis praediis, unaque sede litem Graecis movere; de Sicilia vero universa, quae multo potior erat, deque Calabria nihil conqueri? Profecto petit pontifex patrimonia Calabria & Sicula, quod haec tantum fuerant ablata: non petit Calabriam, & Siciliam universam sibi reddi, quod illae sibi subessent. (III) Avulsionis Siciliae & Calabriae vestigia antiquiora non occurrunt, quam in diatyposi Leonis Sapientis circa an. DcccLxxxvii. edita.

Haec speciosiora sunt, quam ut negotium cuique creare possint. (I) Nihil obturbat, ab Hadriano Calabriam & Siciliam expresse non memorari; nam is nec Illyricianas commemorat ecclesias, quas tamen a Romana ad CPnam dioecesim transfugisse, & ab Hadriano frustra ad Romanam ecclesiam revocatas, inter omnes convenit, ac ne ipse quidem dubitat Pirrus. Sed Hadrianus haud obscure episcopos Calabriae & Siciliae significat, dum sibi restitui postulat *patrimonia B. Petri Apostolorum principis, & consecrationes Archiepiscoporum & episcoporum, sicut olitana constat traditio, sive dioecesim tam Archiepiscoporum, quam & episcoporum*, tunc cum patrimoniis abstractam a Graecis, *quando sacras imagines deposuerunt*. Quinam, obsecro, hi *archiepiscopi, & episcopi*, quos ex *olitana traditione* Romanus pontifex consecrare solebat, nisi Illyriciani, qui *Apostolicae sedis moderamine antiquitus praecipuo regebantur*, ut Anastasii (13) verbis utar; itemque Calabri Siculique, qui inde usque a primis saeculis a Romano metropolita consecrabantur, eique arctius adhaerebant? Quenam *dioecesis Archiepiscoporum & episcoporum*, cum patrimoniis a Romana sede abstracta tempore. indicti per Isaurum sacris imaginibus belli, nisi Illyriciana, Calabriae & Siciliae? In Illyrico enim ante avulsionem extabant *Archiepiscopi*, ut Thessalonicensis, Cretensis, alique, quorum patriarcha erat Romanus pontifex; in Calabria vero & Sicilia *episcopi* tantum, quibus Romanus praeful tamquam metropolita praeerat. (II) Nicolaus I. iis verbis, quibus queritur, *occupata ab Orientalibus Romanae ecclesiae iura, & provinciis iis spoliata, quas velu-*

(13) Praef. ad viii. Synodum

si *peculiares Romanus pontifex regere consuevisset*, non solas Illyricianas, sed & Calabras Siculasque ecclesias haud obscure designat. Constat enim in iura Romanae sedis impetum fecisse Graecos sub Leone Isauro; provincias vero illas, quas ab antiquissimis temporibus Romanus pontifex tamquam peculiares administrabat, fuisse Illyricianas, ac urbicarias, inter quas Calabria & Sicilia recensebantur. Praeterea nihil clarius de Sicilia a Romana sede avulsa dicere potuit, quam cum consecrationem Syracusani Archiepiscopi sibi restitui postulavit. In Syracusano enim Archiepiscopo, ad obedientiam Romanae sedis redeunte, ceteri Siciliae episcopi comprehenduntur. Cur vero de Calabriae ecclesiis tacuerit, incertum est. Forte id factum, quod anno DCCCLX. quo epistolam illam Nicolaus scripsit, Apulia & Calabria a Saracenis miserandum in modum infestaretur; quibus cohibendis cum Graeci impares essent, Basilius Imp. anno DCCCLXX. subsidiarias copias a Ludovico II. obtinuit, quibus Saraceni profligati sunt. Frustra itaque pontifex restitutionem postulasset illarum ecclesiarum, quas invaserunt Saraceni, a Graeco Imperatore, qui, ut ipse urbes Calabriae retineret, aut amissas recuperaret, praesidium ab Occidentis Imperatore petere coactus fuit. Porro satagebat pontifex ad officium revocare Syracusanum Archiepiscopum, qui caput adversus Romanam sedem extulerat, Photii partibus studens, ut & Byzantini patriarchae audacia reprimeretur, & ceteri Siciliae praesules, revocato Syracusano, ad obedientiam Romanae Sedis redirent: cum contra Calabri episcopi formidine, aut honorum illecebris capti, CPno Throno subessent, quin aliquid in Romanam sedem molirentur. Quidquid de hac re sit, plura & gravia momenta evincunt, Calabriam & Siciliam ad patriarcham CPnum sub Isauro abductam; ut negativum argumentum, ab Hadriani & Nicolai silentio petatum, nullius ponderis habendum esset. (III) Falsum est, vetustiora avulsionis Siciliae & Calabriae vestigia non haberi, nisi in Dispositione Leonis Sapientis circa an. DCCCLXXXVII. edita; nam potissimum ex Conciliis CPno II. an. DCCLXXXVII. & CPno IV. anno DCCCLXX. celebratis constat, Calabros Siculosque episcopos iamdiu a Romano ad CPnum

thronum abductos fuisse: ex Theophane autem, & apertissimo Hadriani I. testimonio docemur, avulsionem hanc opera Leonis Isauri factam. Nec porro Leo Sapiens diatyposeas sedium CPolitano throno subiectarum, sed Leo Isaurus primus extitit auctor, quamvis ab Imperatoribus passim aucta, atque immutata fuerit (14).

C A P. P. II.

De iurisdictione patriarchae CPolitani in episcopos Calabriae ac Siciliae.

Patriarcha Byzantinus, Graecorum Caesarum gratia fretus, in episcopos Calabriae ac Siciliae, sedi suae iam deputatos, primum metropolitanam, tum, illorum nonnullis ad metropolitanam dignitatem evectis, patriarchicam exercuit potestatem. Byzantino se throno subditos manifeste produnt Calabri Siculique episcopi, qui Concilio Nicaeno II. an. DCCLXXXVII. interfuerunt, dum Tharasium CP. & universalem patriarcham, & suum adpellant, uti supra demonstravimus. Profecto patriarcha CPnus episcopos Calabriae & Siciliae ordinabat, ad concilium convocabat, eosque, si quid gravius peccassent, deponebat, aliaque metropolitani, aut patriarchae in ipsos munera exercebat.

Consecratos Calabriae & Siciliae episcopos a Graeco patriarcha fuisse, Acta Concilii CPni IV. dubitare non patiuntur. Huic enim concilio, quamvis oecumenico, exceptis Romanae ecclesiae legatis, ac sedium Orientalium Vicariis, non alii interfuerunt episcopi, quam qui CPolitano throno subiecti, a veris ante Photium patriarchis, hoc est Methodio, aut Ignatio, vel certe metropolitanis ab ipsis consecratis, fuerant ordinati. Testatur id Anastasius Bibliothecarius, qui eidem octavae Synodo adfuit (1): *Non te scandalizet, inquit, subscribentium paucitas, quia dum Photius diu (hoc est, annis undecim) tyrannidem exercuisset,*

(14) Vide infra cap. III.

(1) Not. ad subscriptiones Octavae

Synodi a se versae, apud Harduin. Conc. tom. V. Act. X.

set, & paene omnes a piis decessoribus suis sacros deposuisset, & in loca eorum fautores suos tantummodo provexisset, quorum nullus in hac Synodo est receptus, isti soli ex priorum patriarcharum consecratione superstites (susceptibiles habent alii codices) sunt inventi. Et Nicetas (2) de octava Synodo oecumenica loquens: Postero die (Act. II.) sacerdotes & antistites omnes, qui a Methodio & Ignatio sanctissimis patriarchis consecrati erant, artibusque & insidiis ad Photii communionem abrepti erant, libellis poenitentiae porrectis cum lacrymis supplices ad s. Synodi pedes procubuerunt. Hinc habes, solos episcopos CPolitano patriarchatui obnoxios, a Methodio aut Ignatio consecratos, qui aut a partibus Ignatii constantes steterant, aut Photium deferentes praescriptum sibi epitimium seu poenam susceperunt, ad Synodum admissos fuisse; exclusos autem, qui Photio adhaeserant, nec divelli ab eo patiebantur. Interfuerunt autem e Sicilia Nicetas Cephaludis, Antonius Alefii, Gregorius Mestinae, & Euthymius Catanae, qui metropolitani passim in Actis dicitur. Ex Calabria vero Nicephorus Crotonis, Georgius s. Cyriacae, Demetrius Scyllacii, Leontius Regii, Paullus Taurianae. Ergo hi Siculi Calabrique praesules a Methodio aut Ignatio consecrationem acceperant. Diserte in Actis Synodi (3) Euthymius episcopus Catanae, Zacharias Tauromenitanus, & Gregorius Syracusanus (postremi duo a Synodo exclusi, quod a Photio avelli noluerint (*)) a sanctissimis Methodio & Ignatio patriarchis consecrationem accepisse dicuntur. Nicolaus I. (4) an. DCCCLX. a Michaelē Aug. petiit, ut consecratio Syracusano Archiepiscopo a sede Apostolica impendatur: quod haud exegisset, si is post Isauri tempora ordinari a patriarcha CPolitano non consuevisset. Marcianus II. Theodosii III. in sede Syracusana successor; non Romae consecratus, sed a tribus episcopis Syracusis, dicitur in veteri catalogo MS. ecclesiae Syracusanae (5). Hic autem Marcianus episcopatum iniit post

(2) In vita Ignatii apud Harduin. Conc. tom. V. col. 987.

(3) Act. III. & IV.

(*) Vid. Anastas. not. ad VIII. Synod. apud Harduin. Conc. tom. V. p. 225. & 126.

(4) Ep. ad Michael. Imp. apud Harduin. Conc. tom. V. p. 225. & seq.

(5) Conf. Christoph. Schobar in Catalog. Episcopor. Syracusan. & Pirrum Notat. Syracus. in Marcian. II. p. 609.

LXXVIII. FIMIANI DIATRIBA I.

post annum DCCXXXII. quo Isaurus Siciliae ecclesias a Romana avulsit. Nihil tam singulare in hoc episcopo catalogi illius Auctor notare poterat, quam vetusti moris immutationem. Graeci enim Siculos episcopos a Romana sede avertere sategerunt vel eo illicio, ut non CPolim consecrationem accepturi proficisci cogerentur, sed in eadem urbe acciperent.

Ab eodem CPolitano patriarcha Calabri & Siculi antistites ad synodum convocabantur. Sane, ut ii conventibus Romanis ad Synodum usque sub Agathone P. an. DCLXXIX. celebratam, frequentes interfuerunt, quippe Romano metropolitae suffraganei; ita in synodis exinde Romae habitis numquam comparent: contra in conciliis CPolitanis post Leonem Isaurum coactis, utpote Graeco patriarchae iam obnoxii, utramque faciunt paginam. Ita septimae Synodo oecumenicae, sive Nicaenae II. CPoli anno DCCLXXXVII. habitae, octodecim Calabriae ac Siciliae praefules Graece subscribunt: *Constantinus episcopus Regii. Theodorus Catanae. Iohannes Tauromenii. Galato presbyter & vicarius Stephani episcopi Syracusani. Gaudiosus Messanae. Theodorus Panormi. Stephanus Bibonis. Constans Leontinae. Theodorus Taurianae. Christophorus Adriaces, sive s. Cyriacae. Basilius Liparensium. Theotimus Crotonis. Basilius Nessorum sive Insulae. Constans Carinae. Theophanes Lilybaei. Iohannes Trocaleos. Theodorus Tropaeorum. Sergius Nicoterensium.* Synodo oecumenicae octavae, seu CPolitanae IV. anno DCCCLXIX. & DCCCLXX. celebratae, Graece subscribunt e Calabria episcopi quinque: *Nicephorus Crotonis. Georgius s. Cyriacae. Demetrius Scyllacii. Leontius Regii. Paullus Taurianae.* Ex Sicilia vero quatuor: *Nicetas Cephaludii. Antonius Alesii. Gregorius Mesinae. Euthymius Catanae.* Tandem Photianae Pseudo-Synodo anno DCCCLXXIX. habitae ad Photium. post obitum Ignatii sedi CPnae restituendum (6), e nova veterique Calabria subscribunt *Leo Regii, Marcus Hydruntis, & Demetrius Scyllacii.* Ex Sicilia vero unus *Samuel Liparorum (*)*; nam Photii fautores Gregorius Syracusanus iam Ni-

(6) Apud Harduin. Conc. tom. VI. p. 213.

(*) Eidem Pseudo-Synodo Photianae

subscribunt *Philippus Mesinae, & Stephanus Bareos.* At Philippus non Mesinae in Sicilia, sed in provincia Europae, quae

Nicaenus, & Zacharias Tauromenitanus iam Chalcedonensis episcopi, inter Bithyniae metropolitaneos confederunt.

Caussae quoque Calabrorum Siculorumque praefulum a CPolitano patriarcha cognoscebantur, ab eoque illi criminis rei coërcebantur. Ignatius patriarcha Gregorium Syracusanum cognomento *Asbestam* deposuit, quod homo flagitiosus videretur, ut inquit Metrophanes Smyrnensis (7). Rem sic enarrat Nice-tas (8): *Cum esset patriarcha (Ignatius) consecrandus, Gregorium (Syracusanum episcopum) ne initiationi suae interesset, admonuit, donec per orium caussa ipsius diligenter cognosceretur.* Sane iudicium de Gregorio instituere non potuisset CPolitaneus patriarcha, si ad se Sicilia haud pertineret. Ipse Nicolaus I. (9) Ignatii in Syracusano episcopo exauctorando potestatem agnoscit, supremumque dumtaxat iudicium Romanae sedis reservatum, ostendit: *Qui olim (Gregorius) a fratre, & comministro nostro Ignatio, & a Synodo, quae sub ipso erat, depositus est: & ut Apostolica sedes in eius damnatione consentiret, ab ipso consacerdote nostro postulata est Sed benignitate Dei, & patientia sedis Apostolicae in superbiam abutens, in ipsum videlicet IGNATIVUM PATRIARCHAM SVVM rediuviva iacula impietatis irreverenter exacuit, & eo superstite Neophytum (Photium) in CPolitaneam ecclesiam consecravit: quibus verbis agnoscere videtur CPni patriarchae in Siculos antistites potestatem.*

C A P. III.

De metropolitanis & archiepiscopis in Calabria & Sicilia a patriarchis CPolitanis institutis.

PAtriarcha CPnus, ut Calabriae ac Siciliae episcopos a Romana sede avulsos sibi magis devinciret, episcopos quosdam illu-

quae in Graecorum Notitiis inter sedes autocephalas refertur, episcopus fuit; nam inter metropolitas collocatur, uti recte vidit Piccolus de antiq. iur. eccles. Sicul. part. I. cap. xxv. Stephanus autem non *Bareos* in Apulia, sed in Helleponto

episcopus fuit. Vide infra cap. I r. & IV.

(7) In Actis VIII. Synodi oecumenic.

(8) In vita Ignat. apud Harduin. Concil. tom. V. col. 962. Latina.

(9) Ep. IX. ad Michaël. Imp. apud Harduin. cit. loc. col. 184.

illustrium in illis civitatum *metropolitanos*, aut *archiepiscopos* (*), constituit, ut eo veluti nexu quodam & ipsi arctius obstringerentur, & eorum opera ceteri quoque antistites in obedientiae CPnae sedis continerentur. In nova quidem Calabria a Graeco pontifice omnium primus metropolitana dignitate exornatus est Reginus episcopus; deinde antistes Sanctae Severinae: in veteri autem Calabria Hydruntinus praeful primum *archiepiscopus*, tandemque *metropolita* renuntiatus est. In Sicilia porro primus Syracusanus antistes metropolitica dignitatem est nactus; mox Catanensis *archiepiscopus* evasit. De his omnibus singulatim dispicendum est.

In

(*) Apud posteriores Graecos *metropolitanus*, & *archiepiscopus* invicem distinguebantur. Metropolitanus enim dicebatur, qui suffraganeis praeerat episcopis; *archiepiscopus* vero, qui nullos sub se haberet episcopos, sed honoratior inter ceteros praefules erat; sic appellatus, non quod episcoporum princeps & ordinator sit, sed tamquam principium episcoporum, ἀλλ' ὡς ἀρχὴ ἐπισκοπῶν, uti Balsamon inquit loco mox laudando. Ita *metropolitani* nomen dignitatis ac potestatis; *archiepiscopi* solius dignitatis fuit. Praeclare incomparabilis Mazochius diss. historic. de cathedr. eccles. Neap. part. II. cap. II. p. 114. *Simplex* (ἀρχιεπισκοπή), *Archiepiscopatus*, „honor erat apud Graecos inter metropolitans & episcopos interiectus. Itaque meri huiusmodi *Archiepiscopi* cedebant honore metropolitans, episcopis ceteris praecedebant. Confirmat haec Balsamon in Meditatis apud Leunclav. lib. VII. Iur. Graeco-Roman. p. 451: Quippe, inquit, a sanctis Patribus est sanctum, ut eae dioeceses, quae multas habent urbes sub episcoporum gubernatione constitutas; a metropolitans administrantur, παρὰ μητροπολιτῶν διαξ- γασθῆναι, quos etiam ipsi canones πρῶτος, „primos, „appellant. Quae vero sub se non habent urbes aliquas, episcoporum regimini subditas, „*Archiepiscopos*, „habeant pontifices; ut inferiores hae quidem sint

metropolibus, at episcopatibus superiores. Hinc in Graecorum diatyposis aliae sunt *μητροπολεις*, *metropoles*; alii *ἀρχιεπισκοπαι*, *archiepiscopatus*. Verum ipsi recentiores Graeci *metropolitani* & *archiepiscopi* nomine promiscue utuntur, ad significandos antistites episcopis carentes, honore tamen supra ceteros provinciae episcopos pollentes. Nilus Doxopatrius scribit, Antiochenam sedem aevo suo habere sub se metropoles tredecim, ἔχει δὲ μητροπολεις σημερον δεκατρεῖς; tum recensitis metropolibus, quae sub se habent episcopatus, subdit, ἔχει δὲ καὶ μητροπολεις ἄλλας ἢ Ἀντιοχεια, μὴ ἔχουσαι ὑφ' ἑαυτὰς ἐπισκοπας, habet praeterea & alias metropoles, quae sub se nullos habent episcopos. Idem Nilus in Notitia patriarchatus Hierosolymitani metropolitanos episcopis carentes vocat ἐπισκοπας αυτοκεφαλαις, *episcopos sui iuris*, hoc est, metropolitans non subditos, qui αυτοκεφαλοι ἀρχιεπισκοπικοι appellantur in Notitia CPni patriarchatus apud Carolum a s. Paulo p. 9. Hinc habes, iuniores Graecos nunc *metropolim*, nunc *archiepiscopatum* adpellasse sedem, quae alias episcopales sub se habent: nunc *archiepiscopatum* ἀπλως, aut cum adiuncto autocephalum *archiepiscopatum* dixisse sedem archiepiscopali honore ornatam, sed sine subiectis episcopis.

In nova itaque Calabria Reginus episcopus metropolitica adsequutus est dignitatem. Sed a quo patriarcha, & quo primum tempore, in tanta monumentorum inopia & caligine certo haud definiatur. A vero propius abest, Anastasium patriarcham, ipso furente Leone Isauro, hoc Regino praefuli decus contulisse. In Concilio Nicaeno II. an. DCCLXXXVII. coacto (1) Constantinus Reginus episcopus confedit inter Manuelem Hadrianopolis Thraciae, qui *metropolita*, & Nicetam Gorthisiae, qui *archiepiscopus* erat; subscripsit autem inter metropolitae Smyrnae, & Patrarum, quarum episcopus, non secus ac Reginus, metropolita creatus fuit, postquam a Romana dioecesi fuerat avulsus: unde conicere licet, episcopum Reginum tunc metropolitanum fuisse. In Pseudo-Synodo etiam Phoriana an. DCCCLXXIX. congregata inter metropolitanos confedit *Leo Regii* (2). In diatyposi Leoni Sapientis vulgo tributa, sed quae Leoni Isauro potius adiudicanda est (*), illud occurrit, *ἔτσι δὲ οἱ ἀποστασθέντες ἐκ τῆς Ρωμαίων διοκείας, τὴν*
Tom. VI.

(1) Act. I.

(2) Act. I. sub init.

(*) Duae prostant Notitiae sedium CPno throno subiectarum; altera Leonis, altera Andronici. Prior inscribitur: *Ἡ γρηγορία διατυπώσι παρα τῆ βασιλεως Ἀνδρονικοῦ τοῦ σοφοῦ ὅπως ἔχουσιν τὰς ἐκείας οἱ ὁρῶντες τῶν Ἐκκλησιῶν τῶν ὑποκειμένων τῇ πατριαρχῇ Κωνσταντινουπόλεως*, *Dispositio facta per Imp. Leonem Sapientem, quem ordinem habeant Throni ecclesiarum patriarchae CPno subiectarum*. Ea primum prodit in Io. Leunclavii Iure Graeco-Rom. lib. II. p. 89. deinde ex MS. Vaticano sed minus integra Graece & Latine edita est a Carolo a S. Paulo Appendic. ad Geograph. eccles. p. 38. tum castigatior ex alio Codice MS. a Iac. Goaro ad calcem Codini de offic. & officialib. CP. p. 329. & ex MS. Bodleiano integrior a Beveregio not. ad canon. Trullan. xxxvi. tom. II. Synodic. M. p. 135. seqq., tandemque ex MStis Vaticanis ab Assemanno de Reb. Neap. & Sicul. cap. ix. p. 482. tom. III. Quisnam huius *διατυπώσεως* auctor extiterit, incer-

tum est. Confessam sub Leone Armeno circ. an. DCCCXIII., Allatius de consens. utriusq. eccles. lib. 1. cap. xxiv.; sub Leone autem Sapiente & Photio patriarcha circ. an. DCCCLXXXVII. factam, tradunt Gretserus ad Codin. p. 113. Miraeus notit. orb. christ. lib. 1. cap. x. Leunclavius, ac reliqui prope omnes. Verum primus eiusmodi dispositionis auctor fuit Leo Isauros, & Anastasius patriarcha, quam sequentes Imperatores aut patriarchae, vel librarii aut Icri, nonnullis mutatis, additis, vel detractis, passim interpolaverunt. Et sane diatyposis Leoniana a Goaro & Assemanno edita, simplicior est, nec tot metropolitae & Archiepiscopis scatet, propiusque ad ecclesiasticam Graecorum politiam octavi saeculi accedit. In ea adnotantur haec: *Avulsi a dioecesi Romana, nuncque throno CPno subiecti metropolitani, & qui subsunt eis episcopi, hi sunt. I. Thessalonicensis. II. Syracusarum. III. Corinthi. IV. Regii. V. Nicopoleos. VI. Athenarum. VII. Patrarum Ab Orientali pariter dioecesi seivntus est metropolita Seleu-*

LXXXII. FIMIANI DIATRIBAI.

δε τελευτῶντες ὑπο τοῦ θρόνου Κωνσταντινουπόλεως μητροπολίται, καὶ οἱ ὑπ' αὐτοῦ ἐπισκοποῦ-
ντες. α. ὁ Θισσαλονικῆς. β. ὁ Συρακυσῆς. γ. ὁ Κορινθῆς. δ. ὁ τῆς Πηγῆς. ε. ὁ Νικοπολεὺς. ς. ὁ Ἀθηνῶν ζ. ὁ
Πατρῶν. *Sunt autem avulsi a Romana dioecesi, nunc vero throno CPno
subiecti metropolitani, & qui subsunt eis episcopi. I. Thessalonicensis. II.*

Sy-

Seleucae, Isauriae, ipseque cum subie-
ctis sibi viginti quatuor episcopis sub
CPno agit. Iam Leo Isaurus a Ro-
mana ad CPnam sedem ecclesias Illyri-
cianas, Calabras, & Siculas traduxit. Ei
ergo potius, quam Leoni Armeno, aut
Sapienti adiudicanda est diatyposis, in
qua post enumeratos metropolitas &
archiepiscopos CPno throno subiectos,
etiam avulsi a Romana sede, & CPnae
suppositi recensentur. Idem Isaurus pa-
triam regionem suam ab Antiochena
dioecesi abstraxit, & Anastasio patriar-
chae CPno subiecit; nam ei in sacras
imagines infremendi non Romanos modo
antistites, sed & Germanum CPnum, Cos-
mam Alexandrinum, Theodorum Antio-
chenum, & Theodorum Hierosolymitanum
oblituisse, ex Theophane & Hadriano
P. liquet. Vid. Baron. ad A. C. dccxxx.
a. 3. Sed & a Leone Isauro potius, quam
Armeno, aut Sapiente dispositionem illam
editam, suadet enumeratio sedum episco-
palium a Romana divulsarum sub me-
tropolita Syracusano & Regiensis. Sub il-
lo enim viginti duo episcopatus Siciliae
& adiacentium Aeoliarum aliarumque
insularum; sub hoc autem septem tan-
tum recensentur. Nimirum sub Isauro
universa Sicilia CPno Imperio suberat;
non autem Calabria, cuius pars a Lon-
gobardis possidebatur. Porro in hac
Notitia nec Catana in Sicilia, nec Hy-
druntum in veteri Calabria inter archiepi-
scopatus; nec sancta Severina in nova
Calabria inter metropoles refertur: quod
etiam eandem Leone Sapiente multo
antiquiorem esse confirmat. Nec vero
condi ea dispositio potuit sub Leone Sa-
piente & Photio patriarcha an. 6391.,
qui est Christi DCCCLXXXIII., ut habet
editions Goariana: tum quia hoc anno

Basilii Macedo imperabat, adeoque il-
lius nomine signari potissimum oportebat,
ut ut Leonem filium in Imperii consortium
adsciverit; tum quod Leo inde usque
ab an. DCCCLXXXIX. Theodori Santabare-
ni fraude in insidiarum suspicionem ad-
ductus, a patre purpura exutus, in vin-
cula coniectus gemebat; nec in patris
gratiam, Imperique consortium rediit,
nisi paullo ante Basilii mortem, quae
ineunte anno DCCCLXXXVI. accidit. Ut
autem Leo ad Imperium evectus est,
Photium Santabareno studiosissimum CPna
sede eiecit, inque Armeniacorum mona-
sterium Bordi destruxit, teste Leone Gram-
matico apud Pagium Critic. Baron. ad
an. DCCCLXXXVI. n. 4. Ex dispositione
autem a Beveregio vulgata patet, eam
Leone Sapiente & Photio longe vetustio-
rem esse; nam in ea nulla Leonis aut
Photii mentio iniicitur, & porro in pro-
vincia Armeniae, ad episcopatum Ια-
λιμβανῶν adnotatur: χωρίον ὅθεν ὀρμασται, ὁ
τὴν παρυσίαν φιλοπονησας βιβλὴν Βασίλειος. Re-
gio ex qua ortus Basilii, qui praesentem
librum elaboravit. Tandem in provincia
Cypri ad episcopatum Lapithum haec ad-
notantur: Λαπίθης ἐν ἡ ἐγγυνη Γεωργίος
ὁ Κυπρίος ὁ γραψας τὴν βιβλὸν ἐξ ἡς ταύ-
τα μετεληφθησας, Lapithus, qua natus est
Georgius Cyprius, qui librum scripsit,
ex quo haec sumta sunt. Hinc habes, Ba-
silium quemdam Armenum (diversus hic
a tribus Basiliis, ad quos extant Photii
epistolae), praesentem librum elaborasse,
hoc est librum hunc episcopatum com-
posuisse; quemdam vero Georgium Cy-
prium codicem illum scripsisse, ex quo
haec notitia desumta est. Ex vetustiori
ergo codice, a Georgio Cyprio aut con-
posito, aut scripto, Basilii Armenus
notitiam hanc consecit; quam praeterea
per-

Syracusanus. III. Corinthiacus. IV. Reginus. V. Nicopolitanus. VI. Atheniensis. VII. Patrarum. Tum septem in Calabria sedes sub Regina recensentur: Επαρχία Καλαβρίας. Ρήγιον. Λουκρής. Σκυλακίας. Κονιτερών. Κωνσταντίας. Τροπαιών.

Tauriana. Bibonion. Provincia Calabria. Regium. Locri. Scyllaceum. Croto. Constantia. Tropaea. Tauriana. Vibo. In dispositione vero a Goaro edita undecim episcopatus Regino subiecti afferuntur; nam in Throno xxxi. legitur: Τῶ Καλαβρίας ἡτοι τῷ Ρήγι. α. ὁ Βιβωνίης. β.

• Ταυριανῶν. γ. ὁ Λουκρῶν. δ. ὁ Ρουσικῶν. ε. ὁ Σκυλακῶν. ς. ὁ Τροπαιῶν. ζ. ὁ Αμμαντιῶν. η. ὁ Κονιτερῶν. θ. ὁ Κωνσταντίας. ι. ὁ Νικοτερῶν. ια. ὁ Κασανῶν.

Calabriae, seu Regii. I. Bibonae. II. Taurianorum. III. Locridis. IV. Rufiani. V. Scyllacii. VI. Tropaei. VII. Amanteae. VIII. Crotonae. IX. Constantiae. X. Nicoterorum. XI. Cassani.

Tandem in diatyposi, a Leunclavio & Assemano vulgata, tredecim Regino episcopi subditi recensentur: Αβ. τῷ Ρήγι, ἡτοι τῷ Καλαβρίας. α. ὁ Βιβωνίης. β. ὁ Ταυριανῶν. γ. ὁ Λουκρῶν. δ. ὁ Ρουσικῶν. ε. ὁ Σκυλακῶν. ς. ὁ Τροπαιῶν. ζ. ὁ Αμμαντιῶν. η. ὁ Κονιτερῶν. θ. ὁ Κωνσταντίας. ι. ὁ Νικοτερῶν. ια. ὁ Βισυνιανῶν. ιβ. ὁ Νεοκαστῶν. ιγ. ὁ Κασανῶν. xxxii. Regiensi,

sive Calabriae subduntur episcopi I. Vibonis. II. Taurianae. III. Locrorum. IV. Rufiani. V. Scylacei. VI. Tropaeae. VII. Amanteae. VIII. Crotonis. IX. Constantiae. X. Nicoterensium. XI. Bisuniani. XII. Neocastri. XIII. Casani. Nimirum, in vetustissimo illo diatyposeos exemplari septem exhibentur eccle-

1 2

siae

pervetustam esse, antiqua locorum nomina & divisiones manifeste produnt. Illud a vero propius abest, Graecos dispositionem sedium CPno throno subiectarum a Leone Isauro inchoatam, quod primo illius auctori ob nominis infamiam tribuere verebatur, Leoni alteri, pseudo-cognomine in epigraphe adposito, passim adscribere maluisse. Ceterum ex collatis invicem diversis Leonianae diatyposeos exemplaribus statim perspicitur, eam ab insequentis Imperatoribus passim auctam & immutatam, tandemque totam ab Andronico Palaeologo inversam fuisse: quo factum, ut nullum primae illius diatyposeos genuinum exemplar ad nos pervenerit. Altera vero Notitia confecta est ab Andronico Palaeologo Seniore, anno mundi 6809. qui est

Christi MCCXCII. Ea inscribitur: Εἰς τὴν βασιλείαν Κυρίου Ἀνδρονικοῦ τοῦ Παλαιολόγου τοῦ γερῆτος, ὅπως πρὶν ἔχειν τάξις αἱ υποκείμεναι μητροπόλεις τῷ πατριαρχικῷ θρόνῳ τῆς Κωνσταντινουπόλεως, *Expositio Imp. Domini Andronici Palaeologi Senioris, quem locum nunc teneant metropoles, quae CPno throno subiectae sunt.* Hanc Latine tantum edidit Gentianus Hervetus inter opera Th. Balsamon. p. 1095. sed mutilam & mancā. Deinde Graece & Latine ex accuratis Codicibus Franciscus Iunius, Iac. Gretserus, & Iac. Gaorus ad calcem Codini Curopalatae de Officiis, inter Notitias Graecorum episcopatum: tandemque ex codicibus Vaticanis Assemanus de Reb. Neap. & Sicul. cap. ix. p. 516. tom. III.

siae Regino metropolitano subditae, quod sub Leone Isau-
ro non universa Calabria Graeco imperio parebat, sed pars a
Longobardis possidebatur. In reliquis vero exemplaribus nunc un-
decim, nunc tredecim recensentur, quod procedente tempore plures
Regino episcopatus subiecti sunt; nam saeculo ix. & x. Graecorum
res in Calabria, imminuta Longobardorum dominatione, maxi-
me floruerunt (*). Porro rebus Graiorum in Regno penitus excisis
Northmannorum virtute, redditaque Romanae ecclesiae iam in-
de a saeculo undecimo Calabria; Graeci, ne hanc amisisse vi-
derentur, Reginum antistitem inter metropolitanos CPno thro-
no subiectos recensere nihilominus perrexerunt. Ita in Ecthesi
Andronici Palaeologi Senioris anno MCCXCII. edita, num.
xxxviii. inter metropoles exhibetur Regium in Calabria, quae
a sede xxxi. ad xxxviii. deversa dicitur: *Ἀπὸ τῆς Καλαβρίας, καὶ αὐτῆς
Θρονὸς οὕσα καὶ. Εἰς ἀπ. ὑπεβιβασθῆναι. Trigesima octava metropolis Calabriae.
Et ipsa thronus existens xxxi., ad xxxviii. descendit. Quin*

Re-

(*) Haec de Regino metropolita ha-
bet Marca noster: *Urbem autem Regium,
quae in Brutia sita est, metropoleos di-
gnitate ornatam fuisse, discimus ex Noti-
tia veteris ecclesiae CPnae (Diatyposum
Leonis Philosophi intelligit) quae inter
metropoles avulsas a Romana dioecesi Sy-
racusas recenset atque Regium ex Italiae
provinciis. Non est tamen dissimulandum,
in eadem diatyposi seu laterculo provin-
ciarum metropolitam Regii collocatum es-
se in ordine trigesimo secundo metropolita-
rum, qui a sede CPolitana pendent, in-
scriptumque Calabriae metropolitam; quum
tamen, ut dixi, Regii civitas sita sit in
provincia Brutiae. Unde nolim aliquis
colligat, mendum irrepisse in textum,
sed innovationem factam fuisse in provin-
ciarum Italiae inferioris appellatione &
tributione. . . . Sed quadraginta sex
posthaec annis (hoc est anno DCCXXVI.)
pars illa Italiae, quae ab Imperatoribus
CPolitanis retenta est, Calabriae nomen
est indepta. Et post alia subdit: *Hinc fa-
ctum, ut in diatyposi Graeca Regium dica-**

*tur metropolis Calabriae, quamvis perti-
neat ad provinciam Brutiae, non autem
ad Calabriam specialiter dictam. Duode-
cim autem episcopatus huic metropoli ad-
scripti in illa diatyposi partim siti sunt in
Brutia, ut Consentinae, Crotonae, Scyllacii...
partim siti sunt in Calabria, ut Locren-
sis, Vibonensis, Taurianus & Tropeianus.
Quidquid sit de tempore, quo Calabriae
nomen ad Brutios translatum est (qua
de re peculiari παραρτημα huic diatribae
adnexo edisseram), certum est, in dia-
typosi Leoni Sapienti tributa non duode-
cim, ut Marca scribit, sed aut septem,
ut in vulgata a Beveregio, aut undecim,
ut in edita a Goaro, aut tredecim, ut
in ea quam Leunclavius in lucem extul-
lit, episcopos Regino metropolitae sub-
ditos recenseri. Omnes autem ii episco-
patus in Brutiis seu nova Calabria siti
sunt: proinde diligentissimus Marca dor-
mitat, dum in veteri Calabria Locren-
sem, Vibonensem, Taurianum, & Tro-
peianum episcopatus collocat.*

Reginus praeful inter *Hypertimos*, hoc est metropolitas honoratior, refertur in catalogo inscripto, *Περὶ τῆς τάξεως τῶν Θρόνων μετροπολιτῶν*. Τίνας αὐτῶν λεγόντες Ἐξάρχαι, καὶ ὑπερτίμοι, τίνας ὑπερτίμοι μόνον, *De ordine thronorum metropolitānorum, quinam ex illis dicantur Exarchi & Hypertimi, & quinam Hypertimi tantum* (3). Sic enim legitur n. xxviii. *Καὶ ὁ Ρήγις, ὃς καὶ Καλαβρίας λεγεται, ἔκαστην ἐκ ἑαυτοῦ. xxviii. Reginus qui & Calabriae appellatur, exarchiam non habet. Et Nilus Doxopatrius, qui anno mclxiii. scripsit (*)*:

Ἀλλὰ, inquit, καὶ ἡ Σικελία μετὰ ταῦτα, καὶ ἡ Καλαβρία γεγονέν ὑπὸ τοῦ Κωνσταντινουπόλεως, καὶ ἡ ἁγία Σεβερηνή, ἡ καὶ Νικοπόλις καλεῖται... Ἡ δὲ Καλαβρία παλιν ἔνα μετροπολίτην ὁ Ρήγις εἶχε δὲ τὰς ἄλλας ἐκκλησίας ἐπισκοπὰς ὑφ' ἐαυτὴν ἔχοντες τὰ Ταυριανήν, ὅπου ὁ ἅγιος Φάντιος τὸ Μοναστήριον, ὁ Βιβωνήν, ἀπὸ τῆς νυν τοῦ Μιλίτου, ὁ Κωνσταντιανήν, καὶ τὰς λοιπὰς πάσας τὰς ὑπὸ τῆς Καλαβρίας... Sicilia praeterea, & Calabria se CPolitano supposuerunt, & sancta Severina, quae & Nicopolis dicitur... Calabria quoque unum metropolitam Reginum, reliquas vero ecclesias episcopatus sibi vindicabat; Taurianam, in qua sancti Fantini monasterium est: Bibonem cuius locum occupavit Miletum; Constantiam, quae Cosentia nunc dicitur, & reliquas omnes, Calabriae subiectas. Et n. xxxi. inter provincias & metropoles CPnae sedis subditas Reginam refert: Λα. Το Ρήγιον τῆς Καλαβρίας, ἔχουσα ἐπισκοπὰς γ'. xxxi. Reginum Calabriae habens episcopatus xiiii. Nec illud hic praetereundum, Gregorium VII. (4) quam in Calabrias ecclesias Reginus metropolita a Graeco pontifice acceperat iurisdictionem agnovisse, eamque servatam voluisse; ubi enim Calabriae sedes recuperavit, Militensem episcopum (recens Militenfis epi-

(*) Nilus Doxopatrius, Graecus Archimandrita, in Calabria aut Sicilia natus, dum Panormi moraretur, rogatu Rogerii I. Siciliae Regis an. 6651. Indict. VI. qui est Christi mclxiii. conscripsit *Συγγραμμά περὶ τῶν πέντε πατριαρχικῶν Θρόνων, καὶ τῶν ὑπὸ αὐτοῦ Ἀρχιεπισκοπῶν, καὶ Μητροπολεῶν, καὶ τῶν ὑπὸ αὐτῶν μετροπολεῶν Ἐπισκοπῶν, καὶ τῶν ἑνὸς ἐκάστου πατριαρχικοῦ Θρόνου, de quinque Patriarchalibus Thronis, & illis subiectis Archiepiscopatibus, & Metropolitibus, & qui his subduntur episcopi, & Dioc-*

cesibus uniuscuiusque sedis patriarchalis. Integrum libellum e Codice Bibliothecae Leidensis Graece & Latine vulgavit Stephanus le Moine Var. Sac. tom. i. p. 211. Schismaticus hic monachus & ignavus & mendax fuit. Eius mendacia refellit Assemanus de Reb. Neap. & Sicul. cap. x. tom. 119. & cap. iv. tom. 19. Sed aurum ex immunditie seligendum.

(3) Apud Goarum & Asseman. cit. loc.

(4) Lib. ix. ep. xxiv.

LXXXVI. FIMIANI DIATRIBA I.

episcopatus ex reliquiis Taurianae ac Vibonis a Rogerio Comite fundatus fuit (5) consecrare detrectavit, *nisi diligenter examinata iustitia, Militensem ecclesiam ad Regitanæ parochiae consecrationem non attinere constiterit.*

Novus deinde metropolitanus s. Severinae in eadem nova Calabria emerfit. Sed cuius patriarchae opera, & quo tempore, aequè obscurum est. Non abs re hariolari possumus, ante saeculum decimum fuisse institutum. Sane potius saeculo nono, quam decimo, quibus Graecorum in Calabria res, imminuta Longobardorum dominatione, floruerunt, novus s. Severinae episcopatus a Graecis institutus, & ad metropolim ecclesiasticam evectus est. In diatypōsi a Beveregio edita nulla metropoleos sanctae Severinae mentio habetur, quod scilicet ea Leone Sapiente valde antiquior est; cum contra post Leonem Isaurum Severianus metropolita emerferit. In ea vero, quam Leunclavius & Assemanus evulgarunt, n. XLIX. collocatur metropolis s. Severinae in Calabria: ΜΘ το ἑγίας Σεβηριανῆς Καλαβρίας. α'. ὁ Εὐριάτων. β'. ὁ Ἀκεραντίνας. γ'. ὁ Καλλιπολεως. δ'. ὁ τῶν Αἰσυλῶν. ε'. ὁ τῆ Παλαιόκαστρῳ. XLIX. *throno s. Severianae Calabriae subduntur I. Euriatensis. II. Acerantinus. III. Callipolitanus. IV. Aisyflorum. V. Veteris castrī* (6). In constitutione Sisinnii patriarchae CP. *ne duo fratres accipiant duas consobrinas* edita an. DCCCCXCVII. memoratur Basilius s. Severinae metropolita. Ceterum Graeci more suo, ne ecclesiis throno Byzantino semel subiectis excidisse viderentur, metropolitanum s. Severinae inter praefules Graeco pontifici subiectos enumerare non dubitarunt, etiam deleta in ecclesias Calabras illius potestate, redditoque Romano pontifici Northmannorum ope veteri in Calabriam iure. Hinc nil mirum, si in dispositione Andronici Palaeologi saeculo XIII. desinente confecta num. LXI. inter metropoles a Romana ad CPolitanam sedem abductas recenseatur s. Severiana, hoc est s. Severina post locum XLVIII. ad LXI. translata: *ἔα. ἡ Ἀγία Σεβηριανῆ μ. ἡ γ. ἔα. γ. μ. LXI. Sancta Severiana post locum XLVIII. ad LXI. devec̃ta est.* Et Nilus Doxopatrius, qui circa medium

fae-

(5) Vide de hac re opus nostrum de episcopatibus Regni Neapolitani & Siculi cum veteribus sum novis part. IV. cap. III.

(6) De his episcopatibus consule opus nostrum superius laudatum part. III. cap. I.

DE ORTV ET PROGRES. METROP. P.II. CAP.III. LXXXVII.
 faeculum XII. scripsit, memoriae prodidit, *Calabriam se CPno
 supposuisse, & s. Severinam, quae & Nicopolis dicitur.* Tum subdit:
 Ἦν δὲ καὶ ἡ ἁγία Σεβερίνη μητροπολις ἔχουσα καὶ αὐτὴ διαφόρους ἐπισκοπὰς, ὡς τὴν Καλ-
 λισπολιν, τὰ Ἀσούλα, τὴν Ἀχεροντίαν, καὶ τὰς λοιπὰς, καὶ εἶπεν ἀναγεγραμμέναι, καὶ
 αὐταὶ αἱ ἐκκλησίαι ἐν τοῖς Τακτικαῖς τοῦ Νομοκανονὸς ἐν τοῖς θρόνοις Κωνσταντινουπόλεως.
*Erat & s. Severina metropolis, habens & ipsa sub se varios
 episcopatus, Callipolim, Asyla, Acherontiam, & reliquas :
 & sunt hae ecclesiae descriptae in Tacticis Nomocanonis sub thro-
 no CPolitano. Et n. L. inter sedes throno Byzantino subditas
 recenset s. Severinam: Ἡ ἁγία Σεβερίνη τῆς Καλαβρίας, ἔχουσα ἐπισκοπὰς ἐ.
 Sancta Severina Calabriae, habens episcopatus v. (*)*

Tandem Hydruntum in veteri Calabria, a Romana
 sede sub Isauro distraeta (**), primum Archiepiscopatus hono-
 rem

(*) Audiamus cl. Marcum de hac
 re loquentem: In Calabria antiqua,
 & in Apulia, inquit, duae metropoles
 excitatae videntur a Graecis post tempora
 Leonis Isauri, Hydruntina scilicet & s.
 Severinae. Earum meminit diatyposis Leo-
 nis Philosophi, quae nupero Graecorum in-
 vento nullum episcopatum Hydruntinae;
 subiicit; s. Severinae vero metropoli, quae
 Calabria quoque dicitur, quatuor episco-
 patus submittit, quorum unus est Ache-
 rontinus in Apulia. Recte Noster coniicit,
 post Leonis Isauri tempora duos a Graecis
 institutos metropolitae, Hydruntinum &
 Severianum. Porro Hydruntum in veteri,
 sancta Severina in nova Calabria est, non in
 Apulia; huic autem in diatyposis Leoni Phi-
 losopho tributa quinque, non quatuor sub-
 iiciuntur episcopatus. Continuo Marca
 subdit: Ea tempestate ceteri episcopatus, ut
 Barenfis, Brundusinus, alique in Apu-
 lia distraeti erant ab Imperio CPolitano
 per Ludovicum II. Imp., Lotharii filium.
 Nimirum causam, cur in diatyposis Leo-
 nis nulla Bari, Brundusii, aliorumque
 Apulorum episcoporum mentio sit facta,
 hanc affert, quod ab Imperio CPno
 fuerant a Ludovico Imp. avulsi. At si
 bi persuadet magnus vir, Apuliae e-
 piscopos Graecorum vi ad thronum

CPnum traductos: quod a veritate alie-
 num esse, ostendetur cap. iv. Profecto in
 diatyposis Leonis aliisque Notitiis Graeco-
 rum non alii commemorantur antistites a
 Romana ad CPnam sedem abducti, quam
 Hydruntinus in veteri, Reginus & Se-
 verianus cum suffraganeis suis in nova
 Calabria, quod ceteri omnes Regni
 Neapolitani praefules sub iurisdictione
 Romani metropolitae sui erant, ab
 eoque numquam defecerunt: quod cit.
 cap. iv. fuse demonstrabitur. Iam vero
 si Apuliam ab Orientali Imperio abstraxit
 Ludovicus Imp., ideoque Apuli episcopi
 ad Romanae sedis subiectionem redire;
 profecto, recuperata a Basilio Macedone
 Apulia an. DCCCLXXX. episcopi Apuli ad
 obedientiam CPni patriarchae rediissent,
 proinde eorum fieri mentio debuisset in
 diatyposis Leonis Sapientis, Basilio Imp.
 filii, edita, ut vulgo creditur, an.
 DCCCLXXXVII.

(**) Lucentius ad Ughell. in Hydrun-
 tin. episcop. & Assemanus de Reb. Neap.
 & Sicul. cap. x. p. 553. tom. III. scri-
 bunt, Hydruntinam sedem a Romana
 avulsam sub Nicephoro Phoca Imp. &
 Polyencto patriarcha circ. an. DCCCCLXVIII.
 ob locum Luitprandi supra descriptum.
 Verum Hydruntum ab aevo Leonis I-
 saur-

LXXXVIII. FIMIANI DIATRIBA I.

rem a Graecis est naſta. Hinc in diatypoſi Leonis, quam Goarus edidit, Hydruntum inter metropoles honorarias recenſetur in throno LV. τῷ Τῆς Ὑδρουντος, ἰμοῖος, *Hydruntino*, ſimiliter, hoc eſt ὁ θρόνος ὑποκειμένης ἐκ ἐστίν, *qui ſubſiſt nullus eſt thronus*, ut paullo ante de Euchaitarum, & Amaſtridenſi ſedibus dixerat. Ita etiam Hydruntina ſedes inter archiepiſcopales recenſetur in alijs laterculis patriarchatus CPolitani, ante Polyeuſti tempora conſectis. In Pſeudo-Synodo Photiana an. DCCCLXXIX. celebrata inter metropolitae conſedit *Marcus Hydruntis*: unde habes, Hydruntinam ſedem iam inde a ſaeculo nono a ceteris diſtinctam fuiſſe. Poſtea ſaeculo decimo, quum Graecorum

in

ſauri Graecis ſuberat. Paullus Diaconus lib. vi. cap. i. reſert, Romualdum Beneventanum Ducem Graecis abſtulſe Tarentum & Brunduſium: unde colligitur, Hydruntum & Callipolim in veteri Calabria Graecis remanſiſſe. Conſtantine Porphyrogeneta de adminiſtr. Imp. cap. xxvii. Hydruntum & Callipolim ſub Graecorum poteſtate ſuperſuiſſe tradit. Ecquis umquam ſibi perſuaſerit, Iſaurum in Romanam ſedem ſurentem, eccleſias omnes in provincijs ſibi ſubiectis a Romana ad CPnam ſedem avertiſſe, inque ipſa Campaniae ſauce Neapolitanum antiſtitem ad ſe trahere molitum; ſolam vero Hydruntinam Romano pontifici veſtigalem reliquiſſe? An vero Marcus Melodus Hydruntinus praefuſ, Canonum & acoluthiarum, quae etiamnum a Graecis recitantur, auctor, Romanae metropoleos fuit? Vel uno hoc nomine eum ſuaque omnia Graeci exploſiſſent. Vere Nilus Doxopatrius de V. thron. ſcripſit Marcum hunc a CPno patriarcha ordinatum: Ἀὐτῆς γὰρ ὁ Μελῶδός ἐστι Ποιητής. Κυρίως Μάρκος ἐνεσκεπται ἐν τῷ θρόνῳ τῆς μητροπόλεως παρὰ τὴν Κωνσταντινουπόλιν. Namque Melodus ac Poeta Dominus Marcus Hydruntum a CPno miſſus fuiſſe ſe comperitur. Claruit Marcus iſte non

circa anno DCCL. uti Caveo Hiſt. literar. p. 344. tom. i. nec an. DCCCLXXVIII. uti Franciſco de Aſte in Memorab. eccleſ. Hydrunt. viſum; ſed ſub noni ſaeculi exitum: nam Nicephorus Calixtus apud Allat. de libr. eccleſ. Graecor. p. 75. reſert, eum ſuſcepiſſe magni Sabbathi canonem ex ſapientiſſimi Imperatoris Leonis mandato ſupplere. Tandem Hydruntina eccleſia inter archiepiſcopales reſertur in diatypoſibus ſedium Byzantino throno ſubditarum, quae ante Nicephorum & Polyeuſtum conditae ſunt. Idem Aſſemanus cit. loc. p. 554. ſubdit, Hydruntinum praefulem non diu ſub CPno duraſſe. Verum Hydruntina eccleſia ſub ipſo Iſauro in CPnam ſedem cum ceteris tranſcripta fuit; adeoque ſemel abducta ſub Graecis remanſit ad Northmannos uſque. Hinc Niceſtas metropolita Hydruntinus, & Nicolaus Hydruntinus an. MXXVIII. interſuerunt. Synodicae conſtitutioni Alexii Studitae patriarchae CP. Mox Hydruntinum antiſtitem Romano anno MXXII. paruiſſe, colligit ex apparitione s. Benedicti Petro Hydruntinae civitatis epiſcopo, ad fugam Landulſi Abbatis Caſſinenſis CPolim impediendam, quam enarrat Leo Oſtienſis lib. II. cap. xxxix. At nihil hinc extundi poteſt, quod faciat ad rem,

in Apulia res felices essent, instante Nicephoro Phoca Imp., Polyuctus patriarcha CPnus circa an. DCCCCLXVIII. metropolitica dignitatem Petro III. Hydruntino episcopo obtulit, quam olim Hydruntinae sedi, honoris tantum causa, non reipsa Graeci contulerant, ut Graecum ritum, Latino deposito, adoptaret. Rem sic enarrat Luitprandus Cremonensis episcopus, qui ab Othone I. legatus CPlim missus fuit ad Nicephorum Phocam (7): *Nicephorus cum omnibus ecclesiis homo sit impius, livore quo in nos abundat, CPolitano patriarchae praecepit, VT HYDRUNTINAM ECCLESIAM IN ARCHIEPISCOPATVS HONORE DILATET; nec permittat in omni Apulia seu Calabria Latine amplius, sed Graece divina mysteria celebrari..... Scripsit itaque Polyuctus CPnus patriarcha privilegium Hydruntino episcopo, quatenus sua auctoritate habeat licentiam episcopos consecrandi in Acirentila, (Acherentia), Turcico, Gravina, Maceria, (Matera), Tricarico, qui ad consecrationem Domini Apostolici pertinere videntur. Verba ut in Archiepiscopatus honore dilatet ostendunt, Hydruntinam sedem multo ante archiepiscopatus honorem habuisse, quod & Graecorum latercula confirmant; mox vero ad metropolitana iura dilatari. Niceta metropolita Hydruntinus anno MXXVIII. interfuit Synodicae constitutioni Alexii Studitae patriarchae de diversis causis ad universas metropoles & archiepiscopatus pertinentibus (8). Eodem desinente anno Nicolaus Hydruntinus adfuit alteri constitutioni eiusdem Alexii de iis qui per donationem monasteria consequuntur (9). Hinc hariolari possumus, defuncto CPoli Niceta, ibi electum consecratumque fuisse Nicolaum. Ceterum Graeci Hydruntinam sedem non amplius iuris sui, utpote Romano pontifici sub Northmannis restitutam, inter throno Byzantino obnoxias recensere de more perrexerunt. Hinc in dispositione Andronici Palaeologi n. LXVI. inter metropoles affertur Hydrus, quae ex sede LIV. ad LXVI. descendit: *ἔς. ἡ Ἰδρυς ὡς. ἔσται, εἰς ἔς. κατὰ χθρ.* LXVI. *Hydrus ex LIV. ad LXVI. devenit (*)*.*

Tom. VI.

m

Non

(7) In Legation. ad Nicephor. Phocam, quam edidit. Baron. ad an. DCCCCLXVIII. n. 84. & exactius Muratorius Script. rer. Italic. part. I. tom. II.

(8) Apud Leunclav. Iur. Graeco-Ro-

man. tom. r. p. 256.

(9) Apud Leunclav. cit. loc. p. 259.

(*) Praeter recensitas sedes, nullae aliae in Regno Neapolitano metropoliticae

Non in Calabria modo, sed & Sicilia CPolitanus patriarcha metropolitanos & archiepiscopos instituit, ut insulae illius episcopos sibi arctius adligaret. Primum Syracusanus antistes *metropolitana*; tum Catanensis *archiepiscopus* est factus. A quo autem patriarcha, & quo primum tempore Syracusano praesuli metropolitana dignitas collata sit, in tanta monumentorum inopia & caligine certo statui nequit. Forte ab Anastasio patriarcha, ipso regnante Isauro, eam obtinuit dignitatem. Marcianus II. Syracusanus episcopus, qui Theodosio III. successit, *non Romae*

con-

tam aut archiepiscopalem dignitatem a Graeco patriarcha adeptae sunt. In diatyposi Leonis num. xiv., aliisque Notitiis inter archiepiscopatus CPno throno subiectos ἡ Νεαπόλις, *Neapolis* recensetur. At ex ipsis dispositionibus evincitur, ibi non de Neapoli *Campaniae*, sed de Neapoli *Pisidiae* sermonem institui. Vide infra cap. iv. in not. Porro inter Archiepiscopatus eidem CPno antistiti subditos a Nilo Doxopatrio *de quinque thron. patriarchalib. ad Roger. Reg.* num. xxvi. ἡ Κοτρώ, *Cotro* refertur. At haec neque sub Graecis, nec deinde sub Northmannis archiepiscopale decus obtinuit. In diatyposi Leonis num. xxxi. inter episcopos Regino metropolitae obnoxios octavo loco recensetur ὁ Κροτωννός, *Crotonensis*. In Synodis Crotonensis numquam metropolitani aut archiepiscopi, sed merus semper episcopus est habitus. Ita in Concilio Lateranensi sub Martino P. an. dclxx. legitur Θεοδοσίῳ ἐπισκοπῇ Κροτωννῶν, *Theodosio Crotonensium episcopo*. In Concilio Romano sub Agathone P. an. dclxx. Πέτρος ἐλάχις, ἐπίσκοπος τῆς ἀγίας ἐν Κροτωννῇ ἐπαρχίας Βρυτιῶν, *Petrus humilis episcopus sanctae Crotonensis ecclesiae provinciae Brutiorum*. In Concilio Nicæno II. an. dclxxxvii. Act. I. Θεοδοσίῳ (al. Θεόδωρο) ἐπισκοπῇ Κροτωννῶν, *Theodimo (al. Theodoro) episcopo Crotonensi*. In Concilio CPno iv. an. dcccclxx. Act. I. *Nicephoro Dei amantissimo episcopo Crotonae*. Sub Northmannis praeter

Regium & sanctam Severinam, nulla alia in nova Calabria metropolitana aut archiepiscopalis sedes extitit. Dum vero Nilus Crotonensem sedem inter archiepiscopales refert, secum ipse conflatur; is enim duos tantum metropolitas ponit in nova Calabria, archiepiscopum nullum: *Calabria quoque*, inquit, *unum metropolitam Reginum, reliquas vero ecclesias episcopatus sibi vindicabat. . . .* *Erat & sancta Severina metropolis habens. & ipsa sub se varios episcopatus. . . .* *Et sunt hae ecclesiae descriptae in Tafticis Nomocanonis sub throno CPno, hoc est in dispositione Leonis, aut Andronici.* Idem Nilus metropolitae enumerans, num. xxxi. *Regium Calabriae tredecim episcopatus* sub se habere ait. Quinam hi episcopatus Regino metropolitae subiecti? Non alii, quam tredecim illi, qui in Leonis dispositione (inter quos octavo loco *Crotonensis* ponitur) aliisque Notitiis, quas Nilus prae oculis habuit, recensentur. Ergo Graeculus *δύσαστα* docet, dum eandem Crotonensem sedem, nunc *episcopalem*, nunc *archiepiscopalem* facit. Ei fraudi fuit octavae Synodi Actio X., ubi subscribit *Nicephorus metropolita Cotronae*. Sed ibi pro *metropolita* legi *episcopum* iubent accurati conciliorum editores: nam metropolitani & Archiepiscopi supra subscripserant; tum sequuti sunt meri episcopi, inter quos Crotonensis. Videtis subscriptiones laudatae Act. X. apud Labb. Conc. tom. x. p. 631.

consecratus, sed a tribus episcopis Syracusis, dicitur in veteri catalogo episcoporum Syracusanorum (10). Hic autem Marcianus episcopatum iniit post annum DCCXXXII., quo Leo Isaurus Siculas ecclesias a Romana avulsit. Marciano in Syracusana cathedra successit Theodosius IV., atque huic Stephanus II., qui nunc episcopus, nunc Archiepiscopus Siciliae dicitur in Actis Concilii Nicaeni II. an. DCCCLXXXVII. celebrati. Act. I. legitur: Γαλατών presbyter, & τον τον επεχοντος Στεφανου επισκοπου Συρακυσων, Galatone presbytero, & locum retinente Stephani episcopi Syracusani. Act. IV. subscribit Γαλατων ελαχιος presbyter, & εν προσωπη Αρχιεπισκοπου Σικελιας, Galaton exiguus presbyter, & ex persona Archiepiscopi Siciliae. Et rursus Act. VII. Γαλατων αναξιος presbyter, & εν προσωπη επισκοπου Συρακυσων, Galaton indignus presbyter, & vicarius Stephani episcopi Syracusae (*). Gregorius Asbesta Syracusanus, qui

in 2

Pho-

(10) Apud Pirrum Not. eccles. Syracuf. in Marciano II. p. 609.

(*) Pirrus Notit. Syracuf. eccles. n. XLVII. & Piccolus de antiq. iur. eccles. Sicul. part. II. cap. VIII. contendunt, Galatonem in Concilio Nicaeno II. non Syracusanum, sed Regiensis episcopi vicem obiisse; tum quia Act. I. edit. Binii legitur, Galatone Archipresbytero locum tene Regii. Stephano episcopo Syracusana; tum quod Act. II. scriptum est, Γαλατως presbyter, & εν προσωπη του ισωτατου του Ρηγιν, Galatus presbyter, & ex persona sanctissimi episcopi Regii. At enim Galaton in ea Synodo vices Syracusani antistitis gessit; nam semel Act. I. subscripsit, occupans τον Στεφανου Επισκοπου Συρακυσων, ut est apud Harduin. Conc. tom. IV. p. 30.; iterum Act. IV. εν προσωπη Αρχιεπισκοπου Σικελιας; ac tertio Act. VII. εν προσωπη Στεφανου Επισκοπου Συρακυσων. Duo vero illa Synodi loca Act. I. & II. Binianae edit. corrupta sunt. Sane huius Concilii Actioni I. & Constantinus episcopus Regii, & Galato vice Syracusani adfuerunt: conveniente . . . Constantino episcopo Regii, Galatone presbytero & locum retinente Stephani episcopi Syracusani, ut est apud Labb. Conc. pag. 686. & Harduin.

Conc. pag. 270. tom. IV. Si ergo Constantinus Regiensis interfuit, certe vicario haud egebat: proinde Galato nomine Syracusani praefulis subscripserit necesse est. Et Actioni VII. subscribunt & Κωνσταντ αναξιος Επισκοπος του Ρηγιν, Constans (al. Constantinus) indignus episcopus Regii, & Γαλατων αναξιος presbyter, & εν προσωπη Στεφανου Επισκοπου Συρακυσων, Galaton indignus presbyter, & ex persona Stephani episcopi Syracusae. Ita ex fide probabilium codicum emendato uno aut altero codicis mendo, omnis salva res erit. Sunt vero qui suspicantur, Galatonem Regini ac Syracusani praefulum vices usque ad Actionem VI. sustinuisse; donec Constantinus seu Constantinus Regiensis adventaverit, qui Actioni VII. ipse per se subscripsit; Galatonem autem obire Stephani Syracusani vices perrexisse. Verum Constantinus Actioni I. interfuit, adeoque vicario non egebat, & porro Galaton unius tantum episcopi vices in Actis gerit. Numnam is in Actionibus I. & VII. vices Syracusani antistitis gessit, in II. & III. Regiensis medio tempore absentis? Nihil prorsus est, unde id iure suspiceris. Tandem Franciscus Scorsus in Homil. Theoph. Cera-

XCII. FIMI ANI DIATRIBA I.

Phorium CPoli consecravir , metropolitana dignitate fulgebat . Namque Nicolaus I. (11) anno DCCCLX. a Michaële Augusto petiit , ut *consecratio Syracusano Archiepiscopo* a Romana Sede impenderetur . Gregorio Nicaeam a Photio translato , Theodorus in sede Syracusana ei successit . Hunc *Archiepiscopum* appellat idem Nicolaus (12) : *Mittantur* , inquit , *etiam de parte Ignatii ARCHIEPISCOPI QUIDAM, Antonius Cyzici, Basilus Theffalonicae, Constantinus Larissae, THEODORVS SYRACUSANORVM, Metrophanes Smayrnae, & Paulus episcopus Ponti Heracleae* (*). In *πῶς προκαθίδρις των ἀγιοτάτων πατριαρχων, Ordine praesidentiae sanctissimorum patriarcharum* , edito a Beveregio (13), *episcopatus XXI I. in Sicilia recensentur: Νησος Σικελίας. I. Συρακούσα. II. Κεραυνή. III. Ταυρεβένιον. IV. Σίσση. V. Κεφαλούδι. VI. Θέρμων. VII. Πανορμος. VIII. Λιλυβαίου. IX. Τριοκαλίσ. X. Ἀγκυρανός. XI. Τυνδαρων. XII. Καρίνης. XIII. Λεοντίνη. XIV. Ἀλευσίς. XV. Γαυδός. XVI. Μελίτη. XVII. Λίπαρος. XVIII. Βυρκαυτός. XIX. Διδυμοί. XX. Οὐρικά. XXI. Τα ὄγρια. XXII. Βαζλουδί. Insula Siciliae. I. Syracusa. II. Catana. III. Taerebenium. IV. Messene. V. Cephaludium. VI. Thermum. VII. Panormus. VIII. Lilybaeum. IX. Triocalis. X. Agrigentum. XI. Tyndarum. XII. Carina. XIII. Leontina. XIV. Aleufis. XV. Gaudus. XVI. Melita. XVII. Lipara. XVIII. Vulcania. XIX. Didymi. XX. Vrica. XXI. Aena-*

Ceramei prooem. I. §. 4. adseverat, binos in VII. Synodo duorum praesulum vicarios adfuisse: quorum uni nomen Γαλατων, Galato, quem Syracusani praesulis; alteri Γαλατος, Galata, quem Regiensis episcopi vicarium pronuntiat. Nominum & personarum diversitatem colligit ex Actionibus I. iv. & vii. quibus Γαλατων Galato personam sustinet episcopi Syracusani, & ex Actione II. in qua Γαλατος Galata ex persona episcopi Regii subscribit: & porro in Actionibus I. iv. & vii. Γαλατων Syracusani praesulis vicarium agit; nec Γαλατος Galatae nomen occurrit in Actione vii. quod iam Regiensis episcopus, cuius is vices obibat, adventasset. Nae is inge-

bio hac in re abutitur contra veritatem.

(11) Ep. ad Michaël. Aug. apud Harduin. Conc. tom. v. p. 225.

(12) Ep. VIII. ad eundem Michaël. Imp. apud Labb. Conc. tom. ix.

(*) Cl. Ioh. de Iohanne de div. Siculor. offic. cap. ii. p. 79. scribit, Theodorum hunc Syracusanum episcopum haud existimari, quod depositio Gregorii Absbeitae, cui ab Ignatio patriarcha fuerat susceptus, a Sede Apostolica non suscepta remansit infirma, uti loquitur Nicolaus I. Numnam semper infirma remansit? At Theodorum Syraculanum tandem Archiepiscopum iure agnoscit Nicolaus ipse cit. loc.

(13) Not. in Can. Trullan. xxxvi.

Aenaria. XXII. Basiludium. Porro in Ταξὶ των μητροπολιτων, καδως εἰ πο χαρτοφυλακίῳ ἀνεγγραψαμι, καὶ ἔσοι Ἐπισκοποι των ὑπο μητροπολιτας, *Ordine metropolitanorum prout descriptus est in Chartophylacio*, & quot *episcopi subsint metropolitae*, quem Góarus edidit (14), sub Syracusano metropolita tredecim enumerantur episcopi: Τῷ Συρακυσῆς, Σικελίας. I. ὁ Ταυρομενίης. II. ὁ Μεσσηνίης. III. ὁ Ἀκράγαντος. IV. ὁ Κρονίης. V. ὁ Λιλυβαίου. VI. ὁ τῆς Δρεπάνου. VII. ὁ τῆς Πανορμίου. VIII. ὁ τῆς Θερμαῶν. IX. ὁ Κεφαλυδίου. X. ὁ Ἀλίσσης. XI. ὁ Τυνδαρίου. XII. ὁ Μελιτῆς. XIII. ὁ Λιπαρῆς. Sub Syracusano Siciliae. I. Tauromenii. II. Messanae. III. Agrigentis. IV. Chronii. V. Lilybaei. VI. Drepani. VII. Panormi. VIII. Thermarum. IX. Cephaludii. X. Alesae. XI. Tyndarii. XII. Melitae. XIII. Liparae. Et Nilus Doxopatrius (15) Syracusanum universae Siciliae metropolitam fuisse scribit: ἔχει δὲ ἡ πᾶσα ἡμεῖς μητροπολιτανὴ Συρακυσῆς, αἱ δὲ ἄλλαι πᾶσαι ἐκκλησίαι τῆς Σικελίας ἐπισκεπτάς ἕσας τῷ Συρακυσῆς, καὶ αὐτῷ τῷ Πανορμῶ, καὶ τῇ Θερμῇ, καὶ τῷ Κεφαλυδίῳ, καὶ τῇ λοιπῇ. *Sicilia autem universa unum metropolitam habet Syracusanum; reliquae vero Siciliae ecclesiae Syracusani erant episcopatus, etiam ipse Panormus, & Therma, & Cephaludium, & reliquae.* Deinde inter metropoles CPno throno subiectas n. xlv. Syracusas enumerat: α. Ἡ Συρακυσῆς τῆς Σικελίας, ἔχουσα ἐπισκοπᾶς καὶ α. ὡς ἡ Κατάνη. β. ἡ Ταυρομενίη. γ. ἡ Μεσσηνία. δ. τῷ Κεφαλυδίῳ. ε. τῇ Θερμῇ. ς. Πανορμῶ. ζ. Λιλυβαίον. η. Τροκαλῆα. θ. Ἀκράγαντος. ι. Τυνδαρίον. ια. Κατάνη. ιβ. Λεοντίνη. ιγ. Ἀλίσσις. ιδ. Γαυδος νησος. ιε. Μελιτὴ νησος ἡ λεγομένη Μάλτα. ις. Λιπαρὶς νησος. ιζ. Βερκαπτος. ιη. Διδυμοί. ιθ. Οὐσιχα. κ. Ταυρος. καὶ τῷ Βασιλυδίῳ xlv. *Syracusa Siciliae, habens episcopatus xxi. I. Catanae. II. Taurominae. III. Messanae. IV. Cephaludii. V. Thermorum. VI. Panormi. VII. Lilybaei. VIII. Trocalorum. IX. Agragantis. X. Tindarii. XI. Carines. XII. Leontines. XIII. Alesae. XIV. Gaudi insula. XV. Melita insula, quae dicitur Malta. XVI. Liparis insula. XVII. Vulcani. XVIII. Didymi. XIX. Vstinae. XX. Tenari. XXI. Basiludii.* Ceterum Syracusana urbe a Saracenis an. dcccclxxxviii. prope deleta, & Archiepiscopo Panormum ad Amiram abducto, antistes ei ordinari defuit. Labente tempore Graeci plurimi, qui Panormi, ubi sedes Agarenorum Amirae erat, sub eorum iugo vive-

(14) In Appendic. ad Codin. Curopalat. p. 386.

(15) De quinq. thron. patriarchalib. ad Roger. I.

XCIV. 'FIMIANI DIATRIBA I.

vivebant, ibi Archiepiscopum sibi elegerunt: inque ea urbe is a Northmannis repertus fuit anno MLXXII., quo Panormo potiti sunt (16). Quod ergo Syracusanus Archiepiscopatus iamdiu sub Saracenis suppressus fuerat, rata potius Panormitani Archiepiscopi iura, sub Saracenorum dominatione parta, habuerunt Romani pontifices Alexander II. & Gregorius VII. (17).

Mox Catanensis in Sicilia sedes *Archiepiscopalem* dignitatem a Graecis est nata. Certum autem est, decus hoc sub Leone Isauro haud habuisse. In diatyposi enim Leoni Sapienti tributa, quae certe sub Leone Isauro incoepa est, Catana inter episcopatus Syracusano metropolitae subditos, non inter metropoles ἀρχιεπισκοπας exhibetur. Augurari non abs re possumus, Catanam ad archiepiscopatus dignitatem evectam ante Concilium Nicaenum II. anno DCCLXXXVII. celebratum. In hoc enim Theodorus *Catanae* post Nicetam Gotthiae metropolitam collocatur, ante omnes Siciliae episcopos. Praeterea cum metropolita Syracusanus abesset, ac pro eo vicario nomine Galatus presbyter intervenisset, quoties Siculi praesules suam expromere sententiam vellent, aut solus ipse loquitur, aut semper est a capite intercedentium (18). Porro Nilus Doxopatrius (19) Catanam propter s. Leonem eius episcopum honore archiepiscopali auctam inquit:

Ἀλλὰ καὶ αὐτὴ ἡ Κατὰν ἐπισκοπὴ ὡς αὐτὸ παλαιὸν τῇ Συρακῶν ἐπισκοπῇ παρα τὸ Βασιλεὺς διὰ τοῦ ἁγίου Λεωντίου τοῦ παντὸς ἐπισκοποῦ, εἰς Ἀρχιεπισκοπὴν. διὸ καὶ ὁδε ἔχει ἐπισκοπῆς ὡς ἑαυτὴν. πλὴν ἐν τοῖς Τακτικαῖς ἀριθμεῖται καὶ αὐτὴ ἐν τοῖς θρόνοις Καισαριανῶν. Sed & Catana ipsa antiquitus cum esset episcopatus, propter s. Leonem eiusdem episcopum, ab Imperatoribus ad archiepiscopatum evecta est: quapropter nullum ipsa sub se episcopatum habet, licet eadem in *Tacticis* inter sedes CPno subiectas adnumere-
tur Idem repetit num. LXVI., dum sedes CPno thro-
no subditas enumerat: μὲν. Ἡ Κατὰν ἐπισκοπὴ ὡς αὐτὸ Συρακῶν τιμῆδιστα
δε διὰ τοῦ ἁγίου Λεωντα. XLVI. Catana, quae cum Syracusani esset e-
piscopatus, propter s. Leonem in archiepiscopatus dignitatem provecta
est. Ergo eiusmodi decus vel ipso vivente Leone, vel paullo post
obti-

(16) Vide Gaufred. Malaterram lib. II. ep. XLV., & Pirrum not. I. eccles. Panormit. p. 53. & seq.

(17) Conf. diploma Calixti II. ad Petrum Archiepiscop. Panormit. apud Pir-

rum cit. loc. p. 82.

(18) Conf. A&I. I. & II.

(19) Cit. opusc. de quinq. thron. patriarch. ad Roger. Regem.

obtinuit. Leo autem Catanensis iam episcopus a Leone & Constantino Impp., audita prodigiorum eius fama, CPolim arcessitus est, ut habent eius Acta apud Caieranum (20). A vero propius abest, Imperatores hosce fuisse Constantinum Copronymum, eiusque filium Leonem, quem adhuc puerum, rogantibus Proceribus, in consortium imperii anno DCCLXXVI. pater adscivit, atque hic anno DCCLXXX. mortuus est. Ante hunc igitur annum s. Leo Catanensis erat episcopus, & ante an. DCCLXXXVII. quo Theodorus Catanae Concilio Nicaeno II. interfuit, obiisse oportuit. In Concilio CPno IV. an. DCCCLXX. habito inter Metrophanem Smyrnae, & Michaëlem Rhodi metropolitas recensetur *Euthymius metropolitanus Catanae*. Euthymio in Catanensi sede successit Antonius, qui *metropolita civitatis Catanae* appellatur in lamina plumbea apud Ficoronium. (21). In diatyposi Leoniana, a Leunclavio & Assemano vulgata, loco XLV. collocatur Catanensis Archiepiscopus: Τα Κατάνης Θρόνος ὑποκείμενος ἀν ἐστίν, *Catanensis qui subsit nullus est thronus*. Quin vel post Catanam Romanae sedi per Northmannos redditam, Graeci eam sedibus CPno throno subditis accensere perrexerunt. Ita in Ecthesi Andronici Palaeologi, desinente saeculo XIII. conscripta, num. LVII. inter metropoles Graeco pontifici subditas refertur Catana: ὡς ἡ Κατάνη μὲν ἔστα, εἰς ὡς πατήχθη, *Catana ex XLIV. loco in LVII. descendit* (*).

CAP.

(20) In Act. SS. Siculor. tom. II. p. 5. & seqq.

(21) In collect. de plumbis diplomat. tab. XVI. n. 4.

(*) Iohannes de Iohan. Codic. diplomat. Sicil. diff. II. alique scribunt, etiam Tauromenitanam, & Messanensem in Sicilia sedes ad archiepiscopalem dignitatem per Graecos evectas. Tauromenio decus hoc afferit, quod Tauromenitani episcopi Zacharias, Gregorius, & Theophanes dicuntur *archiepiscopi*. At Concilio Nicaeno II. an. DCCLXXXVII. interfuit *Iohannes Tauromeniae* episcopus, qui inter reliquos Siciliae antistites numeratur. In diatyposi Leoniana sub Syracusano metropolita recensetur *Tauromeritanus* episcopus. In aliis laterculis sedium throno Byzantino subiectarum num-

quam inter honorarias metropoles Tauromenium, uri Catana in eadem Sicilia, exhibetur. Zacharias Cophus Tauromenitanus Photio adversus Ignatium patriarcham adhaesit, quodque divelli ab eo noluerit, a Concilio CPno IV. an. DCCCLXX. eiectus est, sedeque Tauromenitana excidit. Eum metropolitam Chalcedonensem Photius creavit, teste Niceta. Gregorius vero Cerameus *Archiepiscopus Tauromenii* non alibi dicitur, quam in inscriptione *Homiliarum in Evangelia dominicalia*, & *festa totius anni*, quas Graece scripsit. Eodem *archiepiscopi* nomine vocatur Theophanes Cerameus in Homiliis Graece conscriptis, qui sub Rogerio Rege Apuliae ac Siciliae (hic ab an. MCXXIX. ad MCLII. regnavit) floruit. Sed levibus incertisque hisce momentis, praesertim gra-

*Nullum in ceteras Regni ecclesias, Calabris & Sicalis exceptis;
CPolitani patriarchae ius.*

HAtenus Byzantini patriarchae auctoritatem in ecclesias Regni, ac metropolitas & Archiepiscopos in veteri novaque Calabria, inque Sicilia ab illo passim institutos, exposuimus: ostendendum nunc est, Graecorum pontificem in reliquas omnes Regni ecclesias, praeter Calabras Siculasque, nullum ullo tempore ius exercuisse. Iam universi Campaniae, Samnii, Apuliae, ac Lucaniae episcopi, sive Ducatus Beneventani, Neapolitani, Surrentini, Amalphitani, Caietani, Principatus Capuani & Salernitani, Romano metropolitae suo semper adhaeserunt, nec umquam ab eo avulsi. Si qui harum regionum praesules ambitionis spiritu acti archiepiscopale decus a CPolitano patriarcha sibi oblatum admisere, honorem illegitime partum dimittere a Romano pontifice cogebantur: quique a Romanae Sedis obedientia desciscientes ad Graecorum schisma accedebant, ecclesiasti-

gravioribus in contrarium obnitentibus, Tauromenio locus inter archiepiscopales haud dandus. Quod vero ad Messanensem sedem, frustra ea inter archiepiscopales refertur, quia in diatyposi Leonis Sapientis inter archiepiscopatus CPno throno subiectos num.xvii. recensetur ἡ Μεσσηνία, *Mesene*, hoc est *Messana*; nam haec non de *Messana* Siciliae, sed provinciae Europae intelligenda est. Diserte Notitia Graeca apud Carolum a s. Paulo p. 34. Ἐπαρχίας Ευρώπης, ὁ Δριζιπαρῶν, ἡτοι Μεσηνίας, provinciae Europae, *Driziparorum*, sive *Mesenes*. Drizipara, Ptolomaeo teste, est Thraciae oppidum, Arcadiopoli vicinum in Itinerario Antonini. Consonat τὰς προκαθίδρας τῶν ἐπισκοπῶν Πατριάρχων καὶ αυτοκεφάλων καὶ Ἐπισκοπῶν, *Ordo praesidentiae ss. patriarcharum, & metropolitatum, & autocephalo-*

rum, & episcoporum, edita a Goaro Append. ad Codin. Curopalat. de Officialib. CPnis, ubi num.xliiii. inter autocephalas numeratur: Ἐπ. τῆς αὐτῆς, ἡτοι Θρακίας, ὁ Μεσηνίας, provinciae eiusdem, seu Thraciae, *Mesene*. Confirmant haec Concilium Nicaenum II. an. dcccxxxvii., cui *Gaudiosus Messanae* e Sicilia, & CPnum IV. an. dcccclxx. cui *Gregorius episcopus Mesinae* subscribere. In his enim synodis antistes *Messanae*, sive *Mesinae*, semper *episcopus*, numquam *archiepiscopus* appellatur, nec nisi inter meros Siciliae episcopos numeratur; contra ac de Catanensi praesule factum, qui utpote archiepiscopus a Graecis creatus, *Metropolitae* titulo in Concilio CPno IV. exornatur, & inter Smyrnensem, ac Rhodium metropolitatos interiiicitur, certissimo partae dignitatis argumento.

fastica communione, graduque suo eiiciebantur. Et sane Leo Isaurus, primus avulsionis ecclesiarum a Romana Sede auctor, tantum Calabris ac Siculis tributum capitationis imponere, soloque Calabriae & Siciliae episcopos avertere a Romano metropolitae potuit; reliquarum provinciarum non item, quod scilicet in eas provincias, quae tantum ex Italicis Graeco Imperio remanserant, per Praefides suos absolutam exercebat potestatem, non autem in ceteras, quod eae aut Longobardis subessent, aut a propriis Ducibus regerentur, qui tamquam foederati, non subiecti Graecis Augustis obtemperabant, suaeque privilegia servari facta testata volebant. Romualdus Beneventanus Dux circ. an. DCLXIX. Graecis abstulit Tarentum, Brundisium, aliasque urbes, eoque tandem res venit, ut praeter veterem Calabriam, extremosque Brutios; ac Siciliam, reliqua Longobardis cesserint: qua de re in *παράρτημα* huic diatribae adiecto opportunus dicendi locus. Inter urbes, quae Longobardis totum Longobardiae & Calabriae Thema occupantibus, remanserunt in potestate Graecorum, *Neapolim*, *Gaietam*, *Surrentum*, & *Amalphim* enumerat Constantinus Porphyrogeneta (1). Harum tamen urbium Graeco imperio foederatarum episcopi a Romano pontifice ordinabantur. Quin Graeci post Isaurum, etsi quas olim adquisiverant sedes mordicus retinerent, in urbibus tamen quas aut occupabant, aut recuperabant, ea oeconomia utebantur, nihil ut in iis quantum ad ecclesiasticam politiam innovarent. Ita Graeci Augusti triennio & novem menses Longobardiam possederunt, nempe ab anno DCCCLXXXI. quo Beneventum est captum, ad an. DCCCLXXXV. quo a Guidone Duce recuperatum. Sed nihil a Graecorum Strategis eo temporis spatio, quo Beneventanum Ducatum rexerunt, in ecclesiastico regimine immutatum, evincunt ipsa Strategorum praecepta, data Abbati Monasterii s. Sophiae de Benevento, s. Mariae de Cingla, & s. Mariae de Plumbariola apud Leonem Ostiensem (2), & Maioni Abbati monasterii s. Vincentii de Vulturno apud Auctorem Chronici Vulturnensis (3). Idem constat ex serie episcoporum

Tom.VI.

n

Sam-

(1) De Administr. Imper. cap. XXVII.

(2) Lib. I. Chronic. Casin. cap. XLIX.

(3) Lib. IV. pag. 413.

xcviii. F I M I A N I D I A T R I B A I.

Samnii & Apuliae, qui tempore illo occupati a Graecis Beneventani. Ducatus iuris esse Romanorum pontificum perrexerunt. Porro quas saeculo x. & xi. urbes in Apulia Graeci recuperarunt, CPolitano pontifici non subdidere, ne Romanos antistites sibi infensos redderent. Quin Graeci Strategì Augustorum suorum nomine Apulis episcopis a Romano pontifice consecratis privilegia manere facta testata iusserunt, uti constat ex privilegio a Calocyri Catapano dato Rhodostamo Tranensi episcopo an. Ch. DCCCCLXXXIII. , & ex diplomate a Gregorio Trachaniota concessò Chrysothomo Archiepiscopo Barii & Trani an. Ch. DCCCCXCIX. , de quibus mox dicetur. Hinc factum, ut post avulsas per Isaurum a Romana Sede Calabriae ac Siciliae ecclesias, Calabri Siculique praesules conciliis CPolitanis frequentes adfuerint, nunquam in Romanis: contra vel post Isaurum episcopi in Ducatu Beneventano, Neapolitano, aliisque eiusmodi locis degentes, compareant in conciliis Romae celebratis; quod scilicet numquam a Romano metropolita suo diverterint. Concilio Romano sub Zacharia P. an. DCCXLIII. habito interfuere *Andreas Bisuntianus*, *Anfridus Cusentinus* (4), *Caesareus Beneventanus*, *Theodorus Capuanus*. Concilio Romano sub Paulo P. an. DCCLXI. *Domnus Marturanensis* (5) subscripserunt. Concilio autem Romano sub Leone IV. an. DCCCLIII. *Sergius Cumanus*, *Talarus Minturnensis*, *Liuderisius Marsensis*, *Vrsus Archidiaconus vicem agens Petri episcopi Theatinensis*, *Rampertus presbyter vicem agens Hieremiae episcopi Aprutienensis*. Et Concilio Romano sub Nicolao I. an. DCCCLXI. *Leodrisius Marsicanus*, *Landulfus Capuanus*, *Leo Caietanus*, *Iohannes Terracinenensis*, *Georgius Traiectanus*, & *Athanasius Neapolitanus* (6). In diplomate pontificis Paulli I. de ecclesia & monasterio erectis in paternis aedibus sub titulo SS. Stephani & Silvestri PP. an. DCCLXI. dato leguntur *Leo Salernitanus*, *Sutbinus Tranensis*, *Leontius Amiter-*
ninus.

(4) Apud Baron. ad A.C. DCCCLIII. legitur *Anfredus Tarentinus*. Sed *Anfridus Cusentius* habetur in Codice vetustissimo Cassinensi Longobardicis litteris conscripto apud Vghell. in addend.

(5) Apud Baron. ad A.C. DCCCLXI. Vid. Dominic. Georgium diss. de ecclesia Setina.

(6) Teste Petro Subdiac. in eius vita apud Murator. S.R.I. tom. II. part. II. n. 16. p. 1059.

ninus. Haec plane ostendunt, episcopos hosce semper iuris Romanae Sedis fuisse. Sed & universos Campaniae, Samnii, Apuliae ac Lucaniae praesules vel post Isauri tempora a Romano pontifice consecratos, numquam a CPolitano, eo etiam tempore quo urbes in iis regionibus positae Graeco Imperio parebant, compertum est. Hinc nil mirum, si. in Graecorum Notitiis non nisi veteris novaeque Calabriae & Siciliae sedes inter throno Byzantino subditas referantur.

Quae proposuimus ut luculentius innotescant, inquirendum modo est, an episcopales sedes, Neapolitana in Campania, *Barenensis*, Sipontina, Tranensis, Brundusina, & Tarentina in Apulia, ullo umquam tempore CPolitano patriarchae fuerint subiectae. Quod ad Neapolitanum antistitem attinet, constanter is Romano metropolitae inde usque a primis ecclesiae temporibus adhaesit, nec ullo umquam tempore Graeco patriarchae subsuit. Eum vel post Isauri tempora cleri populique Neapolitani testimonio electum a Romano pontifice consecratum, ex Iohanne Diacono (7) compertissimum est. In Synodis quoque Romanis, post Calabriam & Siciliam a Romana Sede divulsas coactis, Neapolitanus episcopus non raro comparet. Molitus quidem est Byzantinus patriarcha Neapolitanum praesulem sibi pellicere, oblato episcopatus illicio; sed operam lusit. Rem enarrat Ioh. Diaconus (8): *Hic (Sergius Neapolitanus episcopus) dum a Graecorum pontifice (*) Archiepiscopatum (*) nancisceretur, ab Antistite Romano correptus, veniam impetravit.* Non prodit hi-

n 2

sto-

(7) In Chronic. Neapol. episcop. apud Murator. S.R.I. tom. i. part. ii.

(8) In vit. Sergii episcopi, Neapol. xxvii.

(*) Ita dicebatur patriarcha CPolitani, qui etiam κατ' ἐξοχὴν Patriarcha apud nos nuncupatus: non quod Sedes Neapolitana patriarchae CPolitano subiaceret, sed quod quum saecularis tunc Neapolitanorum respublica saltem honore tenus principi CPolitano subesset; eo fiebat ut Regiae urbis Antistes a Neapolitanis, qui in ritibus plurimis etiam

CPolitanae ecclesiae politiam sequebantur, sine addito sedis, ἀπὸ τοῦ patriarcha diceretur. Sic sancti Eutychius, & Thomas regiae urbis antistites ἀπὸ τοῦ patriarchae vocantur in vetusto Neapolitanae ecclesiae Calendario, ut observat Mazochius comment. in illud Kalendar. die xxii. Mart. p. 99. & die vi. April. p. 269.

(*) Intellige merum Archiepiscopatus honorem sine suffraganeis episcopis. Vide quae de hac re diximus cap. iiii. p. lxxx. in not.

C. FIMIANI DIATRIBA I.

storiographus sub quo Imperatore, & a quo patriarcha Sergius fuerit sollicitatus. Sed tempora Leonis Isauri satis congruunt; quum Sergius, Constantino Copronymo imperante, non nisi annis tribus supervixerit: unde facinus conferri in Anastasium iconomachum potest. In irritum autem molimina Graecorum abiere; nam Sergius a Romano pontifice Gregorio III. reprehensus, ventosam illam dignitatem, ab illegitimo largitore surreptam magis, quam sibi comparatam abiecit; ac episcopali dignitate contentus, Romanum metropolitam agnoscere, ut antea, satius duxit (*). Revera Sergii in Sede Neapolitana successores num-

(*) Praeclare vir ad miraculum sapientissimus Mazochius diss. historic. de cathedr. eccles. Neap. part. II. cap. II. §. IV. p. 114. seq. ostendit, nullo unquam tempore CPolitani patriarchis in sedem Neapolitanam ius ullum fuisse. Eius haec sunt verba: Neapolitanos pontifices ubi canonice electi essent, Romam fuisse missos ab Romano pontifice confirmandos & consecrandos, totus Iohannis diaconi pontificalis liber locis omnibus clamat: nec usquam ullius Byzantino patriarchae subiectionis vestigium aut exemplum ab eo affertur, praeter illud Sergii celeberrimum: quod quia rem, de qua agimus, mirifice confirmat potius, quam enervet; minime omittendum reor. Sub octavi saeculi initia post s. Laurentii episcopi obitum, quo pacto agente Iohanne Duce Neapolitano Sergius electus fuerit, postquam satis accurate chronographus narrasset, haec addit: „Hic (Sergius) dum a Graecorum pontifice (h. e. Patriarcha CPno) Archiepiscopatum (nudam autem archiepiscopalem dignitatem, sine in re metropolitico intelligit) nancisceretur; ab antistite Romano (Gregorio II. qui tunc sedebat) correptus, veniam impetravit. Hunc in modum Byzantini patriarchae tunc irriti cessere conatus. Hinc diu postea Archiepiscopali apice Neapolitana sedes apud Latinos caruit: nec nisi decimo saeculo Neapolis metropolitica dignitatem ab Sede Apostolica obtinuit. Deinde pergit:

Dixi Neapolim per illos trecentos prope annos, qui inter Sergium episcopum & vergentis decimi saeculi terminum intercesserunt, ea dignitate apud Latinos caruisse: nam ceteroqui apud Graecos ab illo usque Sergii Neapolitani facto sedes Neapolitana semper inter archiepiscopatus nudos (h. e. metropolitico throno carentes) Byzantino patriarchae subditos numerata fuit, etsi Neapolitanorum ingratis, & fastu tantum ac molimine consueto Graecorum. Itaque in celebri Leonis Novella apud Leunclavium lib. III. Iur. Graec. Rom. inter Archiepiscopatus metropolitico throno carentes sub CPolitano patriarcha num. XIV., Neapolis, ponitur, num. XV., Messana. Etsi sunt qui ab ista Leonis dissertatione Neapolim abesse malunt, aut si sit, aliam Neapolim intelligi iubent: quasi vero ab immodico Graeculorum tumore quidquam periculi immineat. Sed & Nilus Doxopatrius Rogerio Regi, uti volunt, coaevus accuratam descriptionem tum metropoleon tum simplicium Archiepiscopatum Byzantino throno subiectorum elucubravit, quam Leo Allatius lib. I. Consensionis cap. XXIV. edidit; in qua post metropoliticos thronos recensentur quatuor & triginta, Sedes Archiepiscopales (ἀρχιεπισκοπαι) quae throno CPolitano subiacent, nulli tamen Metropolitae obnoxiae (μετ' ἐξουσιᾳ ὅς' ἐαυτὰς ἐπισκοπᾶι) nec habentes sub se ullos episcopatus. Inter quas num. IX., Neapolis,

DE ORTV ET PROGRES. METROP. P.II. CAP.IV. Cf.
 numquam se *Archiepiscopos* dixere ad Sergium illum, qui pri-
 mus Neapolitanorum praesulum *Archiepiscopus* dicitur, vivebat-
 que

lis, num. xxvi. (ἡ Κορνή), Cotro, legi-
 tur. Itaque, ut dixi, ab illo Sergii in-
 auspiciato ambitu Neapolitani antistites ap-
 pud Graecos, Archiepiscopi throno caren-
 tes, audiebant; at apud nostros pari loco
 ac ceteri episcopi erant: donec tandem post
 medium decimum saeculum (quo anno, incer-
 tum) a Romano pontifice non merum duritia-
 rat Archiepiscopi nomen, sed & metropoliti-
 cam dignitatem sunt nostri Antistites assecuti.
 Tandem not. xiiii. inter alia subiicit:
 Illud autem propius fidem est, statim post
 Capuam (primam omnium hujus Regni
 sedium anno 968. ab Iohanne xiiii. in
 metropolim erectam) & Beneventum an-
 no sequente, statim Neapolim eodem ho-
 nore auctam fuisse. Mihi autem pro ea,
 quae cuique in re litteraria conceditur
 sentiendi libertate, ac iure veritatem,
 quae prae omnibus colenda est, detegen-
 di, liceat in nonnullis a summo viro di-
 scedere. Primum inquit is (Muratorium
 not. lxi. in Ioh. Diaconi. Chronic. se-
 quutus) Sergium Neapolitanum a Grego-
 rio II. qui tunc sedebat reprehensum,
 quam Archiepiscopatus dignitatem a CPo-
 litano patriarcha oblatam acceperat, re-
 lexisse. At Sergii ambitioni non Grego-
 rius II., sed Gregorius III. obstitit. Con-
 stat enim ex Theophane; Leonem Isau-
 rum in rabiem contra Calabros Siculos
 que gravissimis tributis oppressisse, socie-
 tates Illyricanas, Calabros & Siculas a
 Romana ad Byzantinam Sedem tradu-
 xisse, anno Imperii eius xvi., qui est
 Christi dccxxxii. Hoc autem anno Gre-
 gorius III. pontificatum gerebat, mortuo
 an. dccxxi. Gregorio II. Vide supra cap. i. p.
 70. & seq. Deinde post Iannonium Hist. Civ.
 Regn. Neap. lib. vii. cap. vii. tradit ex δι-
 κτυπώσι Leonis, Graecos ab illo Sergii facto
 Neapolitanum in Campania praefulem in-
 ter nudos archiepiscopos Byzantino patriar-
 chae subditos, itemque Messanensem in

Sicilia, numerasse. At Neapolis, quae ibi
 num. xiv. refertur, non Campaniae, sed
 Pisidiae est. Diserte in Notitia apud Caro-
 lum a s. Paulo in Appendic. p. 34., & Goa-
 rum ad calc. Codini Πισιδίας Ἐπαρχίας,
 ὁ Νεαπόλις, Provinciae Pisidiae, Neapo-
 lis. Ex hac Pisidiae provincia Concilio
 CPolitano IV. an. dcccclxix. & dcccclxx.
 habito Leontius misericordia Dei Archie-
 piscopus Neapoleos; & Pseudo-Synodo
 Photianae ad Photium CPolitanae Sedi
 restituendum post Ignatii obitum an.
 dcccclxxix. coactae Λαυτίος Νεαπόλις,
 Leontius Neapolis, subscribere. Nihil prorsu
 est, cur Leontium illum Neapolitanum in
 Campania praefulem fuisse suspiceris; nam
 anno dcccclxix. & sequente, quo Sy-
 nodus illa CPoli habita est, non Leon-
 tius, sed Athanasius Neapolis in Cam-
 pania ecclesiae praeerat, qui a Leone IV.
 anno dccccl. consecratus, an. dcccclxxii.
 decessit; nec is umquam CPolim concessit,
 ut ex Iohanne Diacono & Petro Sub-
 diacono in eius vita constat. Pari modo
 Mesene, quae in eadem Leonis διατυπώ-
 σι num. xv. inter Graecos archiepisco-
 patus affertur, non Siciliae est, sed Dri-
 ziparis Europae, ut ex ipsis Graecorum
 laterculis probatum dedimus cap. iii. p. 96. in
 not. A Leonis itaque dispositione absunt
 Neapolis Campaniae, & Messana Siciliae.
 Has autem, si inter archiepiscopatus a Grae-
 cis recenseri perhibeamus, nihil quidem ab
 impotenti Graeculorum saltu, ventosaeque
 Graecia rei nostrae metuimus: tantum tot
 veris Graecorum mendaciis falsum adii-
 cere mendacium, vel Graecorum ipsorum
 ingratiis, iure pertimescimus. Illud vero
 praestanti viro excidisse nollem, Nilum
 accuratam descriptionem metropoleon &
 archiepiscopatum Byzantino throno sub-
 iectorum consecisse. Numnam accuratus
 dicetur Graeculus hic, qui sub Rogerio
 Rege scripsit, quo tempore Calabris Si-
 culif-

que ann. MV. & MVI., parta nimirum a Romano pontifice metropolitica dignitate. Sergii huius antecessor Athanasius III. an.

DCCCC-

culisque ecclesiis Romano pontifici iam restitutis, nulla uspiam erat, quae Graeco patriarchae subesset: & tamen ille de iis loquitur perinde ac si adhuc Graecanici iuris essent? Qui Graecorum partibus studens in describendis metropolitibus & archiepiscopatibus Byzantino antistiti obnoxius, rebusque Regni, tot *δουσα* & mendacia congeffit, quot in legentium oculos confestim incurrunt? Vide cl. Afseman. de Reb. Neap. & Sicul. cap. iv. tom. iv. & cap. x. tom. III. Ne longius evagemur, Nilus inter archiepiscopatus num. ix. *Neapolim*, num. xii. *Mesenem*, & num. xxvi. *Crotonem* refert. Dum archiepiscopalis Graecorum sedibus *Neapolim* & *Mesenem* accenset, aut Graecorum latercula sequitur, aut ab iis discedit: si prius, de Neapoli Pisidiae, ac Messanae Europae accipiendus est, ut veteres Notitiae liquido demonstrant; adeoque falsum est, Nilum Neapolim Campaniae, & Messinam Siciliae recensuisse: sin posterius, secum ipse confictatur. Nimirum idem Nilus num. xlv. inter metropoles recenset Syraculas, episcopatus xxi. sub se habentes; num. liii. sub Syraculana metropoli *Messenam*; & num. xlii. inter archiepiscopatus *Mesenem* ponit. Si haec *Mesene* eadem est ac Messana Siciliae; aut duae in Sicilia Messanae aevo Nili fuerint oportet, quarum altera sub Syraculis episcopalis, altera archiepiscopalis erat; aut uno eodemque tempore eadem Messana & episcopatus fuerit, & archiepiscopatus: quo quid absurdius? At magis est, ut Nilum Messanam Europae, non secus ac Neapolim Pisidiae inter archiepiscopatus enumerasse putemus. Dum vero ipse Nilus *Crotonem* inter archiepiscopales sedes collocat, splendide mentitur; certum enim est, *Crotonem* nec sub Graecis, nec Northmannis eiusmodi decus adeptam. Quin accuratus hic

metropoleon & archiepiscopatum descriptor sibi non constat in hac re; nam ex *Tacticis Nomocanonis sub throno CPolitano*, hoc est *διατυπώσει* Leonis, aut *ἐκδοσει* Andronici, duos tantum in Calabria metropolitae *Reginum* & *sanctae Severinae*, archiepiscopum vero nullum agnoscit: Metropolitae autem enumerans, num. xxxi. *Regium Calabriae* sub se habere xlii. *episcopatus*, inquit. Quinam tredecim hi episcopatus metropolitae *Regino* subditi? Profecto iidem, qui in Leonis dispositione exhibentur, inter quos num. xxxii. octavum locum obtinet *ὁ Κροτωνῆς*, *Crotonensis*. Hanc Leonis *διατυπώσει* inspectavit Nilus, dum tredecim *Regino* metropolitae episcopatus subiectos enumeravit, adeoque eorum numero *Crotonensem* quoque comprehendit. *Ἀστυτά* ergo docet, dum num. xxvi. inter archiepiscopatus *Crotonem* refert, eandem scilicet sedem nunc ad episcopalem depressens, nunc ad archiepiscopalem immani arbitrio extollens. Vide supra cap. III. in not. p. xc. Tandem imperare n ihu non possum, ut incomparabili Mazochio ad stipuler, subiicienti, post Capuam anno DCCCCLXVII. & Beneventum anno sequente, statim Neapolim in ecclesiasticam metropolim evectam fuisse. Verum Capua non anno DCCCCLXVIII., ut cum Baronio ac Ughello summus vir tradit, sed anno DCCCCLXVI. metropolitica dignitatem est nacta: tum Beneventum anno DCCCCLXIX.: post Beneventum statim Salernum anno DCCCCLXXXIV.: tandemque Neapolis; quae quo anno metropolitica dignitate ornata sit, non liquet. Coniici tantum potest, primum eius Archiepiscopum fuisse Sergium illum, qui ann. MV. & MVI. vixit. Quare affirmari iure nequit, Neapolim statim post Beneventum archiepiscopale decus adeptam fuisse; tum quia post Beneventum statim

Sa-

DCCCCXXXVII. & DCCCCLX. se *episcopum* subscribit. Haud hic praetereunda Muratorii (9) adnotatio: *Iam a nascente*, inquit, *Christi ecclesia Romano patriarchatui subesse coeperunt singulae Occidentis ecclesiae, atque adeo Campania ipsa, in qua Neapolis. Vide nunc quibus artibus patriarcha CPolitanus usurpare Romano pontifici, ac in suam ditionem trahere Neapolitanum episcopum moliretur, nempe oblato Archiepiscopi titulo. Neque sibi ab hisce illecebris caruit Sergius episcopus, ambitionis spiritu actus. Sed ex Iohanne Diacono discimus, eundem resipuisse, ac in irritum cessasse Graecorum conatus, obsistente Papa, scilicet, ut opinor, Gregorio II., immo Gregorio III. (vide adnot. subiectam supra p.CI.). Iterum Byzantinus patriarcha iussu Constantini Copronymi conatus est Neapolitanum sibi antistitem pellicere. Iohannes Diaconus (10) memoriae prodit, Paulum Neapolitanum episcopum a Romano pontifice consecratum propter Graecorum connexionem recipere noluisse concives suos. Post obitum enim Calvi praefulis Neapolitani Paulus Neapolitanae ecclesiae diaconus a pontifice Paulo I. circ.an.DCCCLXIII. consecratur antistes. Hanc electionem aegre tulit Copronymus Imp., qui Graecum episcopum intrudere in sedem Neapolitanam satagebat, ut eius opera Neapolitanorum animi a cultu sacrarum imaginum averterentur. Neapolitani autem, qui in civilibus potestati Graecorum, ut idem inquit Iohannes, parebant, Paulum recens consecratum intra urbem propter Graecorum connexionem recipere noluerunt, ne Graecum in se Caesarem concitarent, sed ad s. Ianuarii extra moenia sedere aliquamdiu permiserunt, quo ex loco ecclesiae negotia administrabat, eique tamquam pastori suo morem gerebant; donec post biennium fere Imperatori significantes se pastore diutius carere non posse, Paulum sollemniter in sede locarunt. Ita repetiti Graiorum in Neaplitanam ecclesiam ausus in cassum ces-*

Salernum eiusmodi dignitatem adsecuta est; tum quod spatium annorum xxxvi., quot decurrunt ab anno DCCCCXIX. quo Beneventum metropolitica sedes evasit, ad annum MVI. quo Sergius vixit, tam

breve ac propinquum aestimari non debet. Confer infra part.III. cap.I.

(9) Not.LXIII. in Ioh. Diacon. Chron.

(10) In vit. Pauli Neap.episcop.

CIV. FIMIANI DIATRIBAI.

cefferunt; nec Byzantino patriarchae ullo tempore licuit in eam ius ullum exercere (*).

Animum nunc ad Apulos episcopos convertamus. Apuliae praefules Barenfis, Tranensis, Sipontinus, Tarentinus, aliique semper Romano metropolitae adhaeserunt, ab eoque ordinationem acceperunt. Si enim tempora spectes, quibus Apulia sub Longobardorum dominatione erat, nulla suboriri hac de re dubitatio potest. Si vero tempora attendantur, quibus Graeci Apuliam tenuere; tantum abest, ut Apulos episcopos a Romana in CPolitanam sedem traduxerint, ullove pacto vexaverint Graeci, ut potius rebus suis optime consultum putaverint, episcopos illos a Romano pontifice consecratos privilegiis exornare, eorumque iura facta testata tueri. Ita Calocyrrus Catapanus Italiae in diplomate Rhodostamo Tranensi episcopo an. Ch. DCCCCLXXXIII. da-

(*) Ughellus Ital. Sacr. tom. VI., Nicetam, Athanasii III. successorem, ope Aulae CPolitanae, a patriarcha Graeco, Archiepiscopi titulo donatum, in Sedem Neapolitanam intrusum suspicatur, tum ex Graeco Nicetae nomine, tum ex Archiepiscopi titulo, quo donatur in diplomate Monasterii s. Sebastiani. At Nicetas Latinus, non Graecus episcopus fuit, & a Romano, non Byzantino pontifice consecratus. Nimirum anno DCCCCLXIII. & sequentibus, quibus Nicetas Neapolitanam administrabat ecclesiam, CPolis Imperator erat Nicephorus Phocas, patriarcha vero Polyuctus. Hos tentasse tantum, dilatata in Archiepiscopatus honore Hydruntina Sede, Graecum in Apulia ritum invehere, testatur Luitprandus in sua apud Nicephorum Phocam legatione obita; quidquam vero in Neapolitanam Sedem molitos, non prodit. An vero, si Nicetas iussu eiusdem Imperatoris a Polyucto consecratus, Neapolim fuisset missus, id aequè non retulisset Luitprandus, qui tum CPoli agebat? Porro si Gregorius III. Sergium Neapolitanum archiepiscopatus dignitatem a CPolitano patriarcha oblatam sub Leone Mauro, qui tum in Italia longe lateque

dominabatur, abiicere coëgit; numnam Iohannes XIII. & Beneventanorum Ducum, & Principum Capuanorum, & Othonis. Imp., & Iohannis Ducis Neapolitani potentia & gratia fultus, a quo animo tulisset, Nicetam a Polyucto patriarcha titulum Archiepiscopi accipere, ac retinere? Quid quod nusquam scriptum est, Graecum episcopum a CPolitano patriarcha Neapolim missum, iis praesertim temporibus, quibus Pandulfus Capurferreus & Landulfus fratres Capuanum ac Beneventanum Principatum, & Iohannes Neapolitanum Ducatum regerant? Nec vero ex Graeco Nicetae nomine consequitur, eum Graecum hominem fuisse, a Byzantino patriarcha in Sedem Neapolitanam intrusum; ceteroquin pari iure statuum esset, *Athanasium, Stephanum, Cosmam, Eusebium, Demetrium*, aliosque Neapolitanos episcopos, Graecanico nomine praeditos, e Graecia in Neapolitanam ecclesiam intrusos. Diploma tandem Coenobii s. Sebastiani aut suppositum est, aut qui posterioribus temporibus illud exscripsit, titulum Archiepiscopi ampliavit, nova veteribus componens.

dato (11), eidem iura sua rata esse iubet: *Idcirco*, inquit, *confirmamus te* (Rhodostamum episcopum Trani) *per vitam & gaudium sanctissimorum Imperatorum nostrorum*, in sede tui episcopatus, quemadmodum a beatissimo Benedicto Papa Romano suscepisti ordinationem, ut dirigas, & diligenter administres res maxime utiles, & possessiones sanctae huius Dei ecclesiae, sarciendo & vindicando omnia ab iis, qui damnum afferunt bonis episcopatus tui, secundum traditum tibi Breve a supradicto sanctissimo Papa, qui etiam praecipit, ut sint sub tuo episcopatu Castrum Iuvenazani, Rubi, Minervini, Montemelonis cum omni possessione eorum, sicut & prius possedisti. Hinc habes, Rhodostamum a Romano pontifice Benedicto VII., qui ab an. DCCCCLXV. ad DCCCCLXXXIV. sedit, episcopum Tranensem ordinatum fuisse, inque Brevi seu Bulla ordinationis ab eodem tradita, Tranensi ecclesiae subiecta adfirmari Castra Iuvenacii, Rubi, Minervini, & Montis Milonis, quae sane tunc temporis nondum episcopos acceperant. Et diplomate a Gregorio Trachaniota Basso, & Catapano Italiae, Chrysostomo Archiepiscopo Căstri Barii & Trani an. Ch. DCCCXCIX. concessio (12), vetitum est Graecis omnibus Thematum Administris & Officialibus iniuriam aliquam, aut angariam, aut aliud quodcumque damnum universim inferre sacris presbyteris Archiepiscopatus, monachis inquam & monialibus, ipsorum videlicet duorum castrorum Barii & Trani; ac nonnulla privilegia & immunitates iis conceduntur. Porro nullo adstrui testimonio potest, episcopos Apulos quo tempore in Apulia Graeci dominati sunt, ad Byzantinum patriarcham defecisse, ab eoque consecratos fuisse. Ipsa obluantur Graecorum latercula, quibus sedes CPolitano throno subiectae exhiantur; ab iis enim absunt Barensis, Tranensis, Tarentina, Brundusina, aliaeque Apuliae sedes episcopales, quae certe relatae fuissent consueto Graecorum tumore, si unquam CPolitano throno paruisent; non secus ac Hydruntum, Sancta Severina, & Regium enumerantur. Quin Apulos praefules in obedientia Romanae Sedis man-

Tom. VI.

o

fisse

(11) Hoc diploma Graece & Latine primus edidit Assemanus de Reb. Neap. & Sicul. cap. x. p. 558. seq. tom. III.

(12) Ext. Graece ac Latine apud eundem Asseman. ibid. p. 553. seqq.

fisse adversus Graecorum molimina comperimus. Exemplo sit Iohannes Archiepiscopus Barenfis, a quo fortiter restitum Polyeucto CPolitano patriarchae, qui in gratiam Nicephori Phocae praeceperat omnibus Apuliae & Calabriae Graeco Imperio subiectarum episcopis, ut non amplius deinceps in azymis Latino ritu, sed in fermentato pane sacrificarent (13). CPolim. quidem a Graecis abducti sunt Bisantius Barenfis antistes, qui ibi anno Mxxxv. decessit, eiusque successor Romulantes seu Romualdus, qui ab Imperatore CPolim evocatus, exul obiit, teste Lupo Protospatha (14). At id factum, non quod a Romano pontifice consecrati sunt, sed quia Northmannis Graecorum hostibus favere dicebantur. Quin si quis Apulorum praefulum, posthabita Romanae sedis obedientia, Graeco se schismati adiungeret, anathemate percussus gradu suo excidebat. Ita Iohannes Tranensis, qui Graecorum tumore abreptus, *Pontificalis & Augustalis Syncellus* erat, ut appellatur ab Anonymo in *Historia translationis s. Leucii episcopi Brundusini* (15), hoc est Constantini Monomachi Imp. & Michaëlis Cerularii patriarchae CPolitani Cubicularius honorarius (*), quique schismati ab eodem Cerulario confiato adversus Latinam ecclesiam studuit, a Nicolao II. in Concilio Melphitano an. MLIX. celebrato depositus est (16) (**).

An-

(13) Vid. Baron. ad A. C. Dcccclxvi.

(14) In Chronic. ad an. Mxxxiv.

(15) Apud Bolland. tom. I. ad II. Ianuar.

(*) De Syncellis cum Augustalibus, tum patriarchalibus, vide Lupum diff. de viii. Synod. cap. x. & Cangium v. *Syncellus*.

(16) Conf. Pagium ad A. C. MLIII. n. XII.

(**) Petrus Iannoni Hist. Civ. Regn. Neap. lib. v. cap. ult. tradit, a Romana sede saeculo ix. avulsas ecclesias Siciliae, Calabriae, Apuliae & Campaniae, easque ad patriarcham CPolitum accessisse, usque ad Northmannorum tempora. At primum ecclesiarum avulsio saeculo viii. Isauri tyrannide, non ix., contigit; deinde tantum Calabriae ac Siciliae sedes, non item Apuliae & Campaniae a Romano ad Byzantinum Antistitem abductae sunt, ut haecenus demonstratum. Idem

Historicus lib. vi. c. vii. §. i. scribit, in Leoniana, aliisque Graecorum Notitiis inter Archiepiscopatus CPolitano throno subiectos n. xiv. *Neapolim*, & n. xv. *Messanam* recenseri. At in iis dispositionibus de Neapoli *Pisidiae*, deque Melene *Europae* agi, ostentum a nobis est cap. III. p. xcvi. in not. & hoc cap. iv. p. ci. in not. Haec praeterea ibidem habet: *Cum Graeci Saracenis & Longobardis Barium & Tranos, aliasque Apuliae urbes eripissent, earum etiam civitatum ecclesias patriarchae CPolitano subiectas fuisse. Theod. Balsamon in Expositione, quam ipse imperante Andronico Palaeologo Seniore fecit sedium patriarchatus CPolitani subiectarum, praeter Orientales enumerat inter Occidentales ecclesiam Barium. xxxi., Trani num. xlii. . . . Hinc, uti testantur Bezzellus in Hist. Ba-*

Antequam hinc abeam, praecipua Nili Doxopatrii mendacia in exponendis rebus ad utriusque Regni ecclesias pertinenti-

renf. lib. 1. & Chioccarellus de episcop. Neapol. an. DCCL. in Archivo Barenfis ecclesiae multae servantur Graecae bullae originales, a Patriarchis CPolitanis expeditae Archiepiscopis illius civitatis, quibus Archiepiscopis electis confirmabatur electio: idque duravit per omne id tempus, quo Barium (effecta etiam metropoli non contemnendi Ducatus, ubi Graecus Magistratus resedit) cum Apulia Graeco Imperio subsuit, & donec ab hac provincia Graeci depulsi non fuere per nostros strenuos Northmannos. Eadem fere perhibet Hist. Civil. lib. viii. ubi refellens Beatillum, qui Barensem praefulem ab Epiphanio patriarcha CPolitano an. DXXX. consentiente pontifice Felice IV. Archiepiscopi dignitatem obtinuisse contendit, inquit, ex Graecis quibusdam Bullis in Barenfi Archivo extantibus ostendi, Barensem sedem CPolitano throno subiectam fuisse quo tempore Graeci Barium tenere, ac a Balsamone in dispositione sedium patriarchae CPolitano subiectarum Barium num. xxxi. & Tranum num. XLIV. recenseri ait. Dum haec Iannionius congerit, fucum aut facit, aut ipse patitur. Eruditi viri *παρορμη* est, a Graecis Apulia potius ecclesias Apulas Byzantino patriarchae suppositas fuisse; ii enim ea processerunt oeconomia, nihil ut in *Απυλία*, quantum ad ecclesiasticam politiam, innovarent, ne Romanos pontifices sibi infensos redderent: quin Apuliae episcopos Romano metropolitae subditos privilegiis exornarent. Deinde Barium numquam a Romania in CPolitana sedem traducta est, quavis urbs Graecis subesset, ut ostendunt ipsa nonnulla Graecorum diplomata e Barenfi Archivo evulgata. Porro nec dispositio illa sedium CPolitano patriarchae subditarum a Balsamone confecta est, nec in ea de Bario aut

Trano mentio iniicitur, sed de Berrhoea Macedoniae, ac Traianopoli Thraciae. Ea enim per Gentianum Hervetum inter opera Balsamoni p. 1065. edita praescribitur: *Expositio eorum, qui subsunt a throno patriarchali Reginae civitatum, edita regnante Domino Andronico Palaeologo Sene.* Hic Andronicus ab anno MCCLXXXII. ad MCCCXXVII. imperavit; Balsamon autem anno Mcc. patriarcha Antiochenus erat, vixitque ad an. MCCIV. Non ergo ea *ἐκείνη* a Balsamone edita est, nec Balsamon imperante Andronico Palaeologo Seniore vivebat. In hac vero dispositione non Barium & Tranum Apuliae urbes, sed Berrhoea Macedoniae, & Traianopolis Thraciae inter sedes Byzantinae subditas recensentur. Haec enim habet num. xxx. edita Asseman. *λ. ἡ Βερροία, Ἐπισκοπή ἀπὸ τῆς ἀγίας τῆς Ἀρχιεπισκοπῆς Ἀχρίδος, ὡς ὁποῦν λ. πρὸ χδ', xxx. Berrhoea, ad sanctissimum Archiepiscopatum Achridis spectans, honore trigesimali throni affecta est.* Et num. XLIV. *μδ'. ἡ Τραιανούπολις λδ' ἀπὸ, μδ'. γγ'ον.* XLIV. Traianopolis e XXXVII. loco ad XLIV. descendit. Male Iannionius Barium Apuliae cum Berrhoea Macedoniae, & Tranum eiusdem Apuliae cum Traianopoli Thraciae confundit. In Concilio Chalcedonensi Eutychianus Barea, in epistola Concilii Cyzicentis ad Leonem Imp. *Domitianus Barea*, in Concilio CPno IV. *Paullus Barea*, inque Pseudo-Synodo Photiana *Stephanus Barea* occurrunt. At ii non ad Barium Apuliae, sed Hellepontis sub Cyzico pertinent, uti videre est apud Le Quien Orient. Christ. tom. 1. pag. 1048. & Carolum a s. Paulo in Appendic. pag. 34. Neque reggeras, Tranum Apuliae *Traianopolim* dictam fuisse, utpote condita a *Tyrreno filio Diomedis*, & a Traiano *instructa*, ut habet inscriptio supra fores

ribus, velut *ἐν τῷ παρεργῷ* sunt explodenda, ne cui rerum nostrarum studio Graeculus esse fraudi queat. Hic itaque agens *περὶ τῶν ἐπαρχικῶν καὶ πόλεων τῶν ὑποσχεδιστῶν τῷ θρόνῳ Κωνσταντινουπόλεως, καὶ τῶν ὑποσχεδιστῶν, de provinciis & urbibus throno CPolitano subiectis, & quomodo se subiecerint*, ex veteribus Tacticis sedium CPolitano throno subditarum tradit, in Sicilia unum fuisse metropolitam Syracusanum, reliquas vero Siciliae ecclesias sub Syracusana metropoli fuisse, unumque Archiepiscopum Catanensem; in Calabria autem metropolitas duos Reginum, & sanctae Severinae. Tum subdit: *πρὸς τε δὲ τὴν γὰρ καὶ ὁ τῆς Σικελίας θρόνος, καὶ ὁ τῆς Καλαβρίας, καὶ ὁ τῆς Ἀγίας Σιβιλλῆς τῷ Κωνσταντινουπόλεως, ἀποστασθέντες τῆς Ρώμης, ὅτε Βαρβαροὶ κατισχόνησαν Πατρὶν, καὶ τῇ Ρώμῃ ἐχμαλυντοῦσαν καὶ ἰδιοποιήσαντι. Adnexae itaque Siciliae, Calabriae, sanctaeque Severinae sedes throno CPolitano, a Romano avulsae, quum Barbari deprehensō Papa Romam spoliū factam in proprios usus converterunt.* Hic bis labitur Nilus. Semel, dum sanctam Severinam a Romana Sede avulsam perhibet; ea enim non metropolitica modo, sed & episcopalis sedes ab ipsis Graecis est facta; adeoque numquam avulsa. Iterum, dum has Siciliae & Calabriae sedes tunc a Romana divulsas nugatur, cum Barbari, prehenso Papa, Romam depopulati sunt, atque occuparunt; nunquam enim Romanus pontifex adeo liber ab omnium ditio-
ne fuit, immo numquam antea in urbe Roma eiusque districtu dominationem adeptus est, nisi quum sub Leone Isauro illa ec-

clesia-

civitatis posita. Quidquid enim de hac Tranensium traditione sit, certum exploratumque est, Traianopolim in Andronici dispositione non Italicam, sed Graecam urbem esse; nam eam locum xxxvii. antea habuisse scribit, nempe in Leoniana διατυπωσι, in qua exponitur, quatenam ea metropolis fuerit: *τῇ Τραιανουπόλει. Ρόδου, α. ὁ Διδυμοτῆχ, β. ὁ Μοκρῆς &c. Traianopoleos, Rhodopae. I. Didymotichi. II. Macrae. III. Misinopolis. IV. Anastasiopolis. V. Poratum. VI. Xanthiae. VII. Peritheorii. VIII. Theodorii.* Idem Andronicus loquens de episcopatibus, qui metropolitae honorem consecuti sunt, apud Gretser. p. 129. ait: *ἀπὸ τῆς Τραιανουπόλεως,*

ὁ Διδυμοτῆχ, ὁ Μοκρῆς, ὁ Ξανθῆαις, καὶ ὁ Περιθεορίου, ex Traianopoli, Antistes Didymotichi, Macrae, Xanthiae, & Peritheorii. Ex provincia Rhodope, cuius Traianopolis metropolis dicitur, & episcopatibus, qui recententur, constat, de Traianopoli Thraciae, non Apuliae Andronicum accipiendum esse. Tandem recte Iannionius cit. lib. viii. probat adversus Beatillum, Barensem ecclesiam Archiepiscopatus honorem a CPolitano patriarcha an. dxxx. haud obtinuisse. At ipse sibi non constat Iannionius lib. iv. ubi ipsius Beatilli testimonio Barenfi Sedi tam antiquam Archiepiscopi dignitatem adserit.

clesiarum avulsio contigit; tunc enim primum Romanus Ducatus excusso *Barbarorum*, h.e. Iconomachorum iugo, Pontifici se submitit: quam ob causam Isaurus ecclesias Illyricianas, Calabras & Siculas a Romana fede in Byzantinam transcripsit. Pergit Nilus: *πλην προ αὐτοῦ ὁ Πάπας ἐνθάδε, κατέχων μέρος τινα εὐτελῆ καὶ ἐπισκοπὰς ἐν μερὶ τιναῖς ἐν Σικελίᾳ, καὶ Καλαβρίᾳ τὰς γὰρ μητροπόλεις καὶ τὰς ἐν αὐταῖς ἐξολοκληρὰ κατέχων ὁ Κωνσταντινούπολις, μέχρι τῆς τοῦ Φραγκῶν ἐλθούσης. Nihilominus Pontifex viles quasdam partes & episcopatus nonnullos in Sicilia & Calabria habere deprehenditur; metropoles enim & urbes in ea illustriores ac digniores CPolitani possidebat usque ad Francorum (Northmannos intelligit, qui e Francia in Italiam advenerant) adventum. Nae Graeculus splendide mentitur; singulae enim Calabriae ac Siciliae sedes a Leone Isaurο a Romana ecclesia avulsae, CPolitano patriarchae paruerunt ad Northmannos usque, qui Calabria & Sicilia potiti eas Romano pontifici reddiderunt. E vestigio subdit: Ἀλλὰ καὶ ἐν τῇ Λογγιβαρδίᾳ, τῇ Ἀπυλίας, καὶ πᾶσι τῶν ἐκείνῃ χωρῶν τῶν μὲν παλαιῶν μητροπόλεων ἐντασκατῇ πρὶν κατεχῶν ὁ Κωνσταντινούπολις, τὰς δὲ λοιπὰς ὁ Ρωμαῖος. ὥς καὶ πάλαι τὰς χώρας αἱ δύο ἀνα μέρος κρατεῖν. Sic etiam in Longobardia, & Apulia, & in omnibus iis regionibus maritimas metropoles antea possidebat CPolitani, reliquas Romanus, ut regiones illae per partes possiderentur. Verum durante Ducatu Beneventano potior digniorque Apuliae pars Romano pontifici adhaesit: ut & Ducatus Neapolitanus cum suis adpendiciis. Hydrunte autem excepta cum Callipoli & Rufiano, aliisque Calabriae ulterioris oppidis, Tarentum, Brundisium, & reliquae Apuliae urbes ad Beneventanos Duces ut plurimum pertinebant. Porro brevi illo temporis spatio, quo Longobardiam possederunt Graeci, nihil a Strategis in ecclesiastica politia immutatum, uti supra ostensum. Quare excepta Hydruntina, omnes Apuliae sedes Barenfis, Tranensis, Sipontina, Brundusina, & Tarentina Romano pontifici semper adhaeserunt, quamquam Graecis per aliquot annos subiectae. Mox addit Nilus: Ἐπὶ γὰρ τῇ Δουκατῶν πάσῃς Λογγιβαρδίᾳ τῇ παλαιᾷ Ἑλλάδι ὅσης ἦν ὑπὸ τῶν Βασιλέων Κωνσταντινούπολις, ὁ δὲ Πάπας κατεχόμενος ἦν, καὶ ὑπὸ ἑτέροις ἔθνεσιν ἰδοὺ δαδὲν, δὲ τῷ καὶ ὁ Πατριάρχης εἶχε τὰς ἑλληνικάς. Quum autem universae Longo-*

gobardiae Ducatus, quae vetus Hellas erat, sub Imperatore erat CPolitano, Papa vero separatus sub aliis gentibus vivebat, propterea Patriarcha ecclesias obtinebat. In his verbis *ἑλληνιστὶ* plura. Primum Nilus *veterem Helladem*, h. e. Magnam Graeciam ad universae Longobardiae Ducatum extendit; scilicet Magnae Graeciae nomine comprehendi vult quidquid rerarum est ab initio Apuliae usque ad fines novae Calabriae, sive a Siponto ad superum mare usque ad Leucopetram, & a Neapoli ad inferum mare, usque ad Regium. At angustiores etiam olim Magnae Graeciae fines fuerunt, ut apud Cellarium (17) videre est. Deinde Nilus adfirmat, universae Longobardiae Ducatum sub Imp. CPno fuisse: quod verum non est, si Apuliam cum Calabria intelligit; nam praecipuas Apuliae partes Longobardi semper obtinuerunt, praeterquam ab anno DCCCXCL. ad DCCCXCV. quo vertente tempore Graeci Beneventum tenuerunt: insuper a Salerno usque ad Consentiam iidem Longobardi ad mare inferum tenebant. Quare Nilus debuerat tempora distinguere, nec Beneventano, Salernitano, & Capuano Principatibus omissis, totam eam Italiae partem Byzantino Imperio tribuere. Nugatur porro Graeculus, Papam tunc temporis separatum sub aliis gentibus vixisse; nam ab an. DLXXI. ad MLXXIII. quo Beneventanus Ducatus stetit, Romanus pontifex aut Romae sedit imperantibus Graecis Augustis, nempe ab anno DLXXI. ad DCCXXX. ; aut ipse rerum potitus est, nempe a Leone IIauro ad nostra tempora. Continuo subdit Nilus: *Και το Βροντισιον γαρ καὶ ἡ Τarentos ἀπὸ Κωνσταντινουπόλεως ἐδέχοντο ἱερεῖς, καὶ πᾶσι ἰδίαις ἀγροῖς μεθ' ὃ δὲ οἱ Φράγκοι το πᾶσι Δουκᾶτον, ποτε ὁ Πατρις ἐχειροτόνησε ἐν πάσαις ταῖς ποιμαίνουσιν ἐκκλησίαις.* Nam Brundisium & Tarentum a CPno Sacerdotes accipiebant; idque nullum later. Quum vero Franci (Northmanni) hunc Ducatum occuparunt, tunc Romanus in omnibus hisce ecclesiis ordinationes tenuit. Hic Graeculus more suo mentitur; nam Brundisium, Tarentum, aliaeque Apuliae urbes, sive cum Longobardis, sive Graecis paruerunt, semper a Romano, numquam a Byzantino pontifice episcopos accepere. Quo factum, ut in Leonis, Andronici, aliisque Graecis dispositionibus Tarentum, Brundu-

(17) Geograph. antiq. lib. II. cap. IX. p. 636.

dufium, aliaeque Apuliae sedes numquam inter metropoles aut Archiepiscopatus CPno throno subditos referantur, ut Hydruntum, Regium, & Sancta Severina in iisdem enumerantur. Tandem Nilus opusculum de quinque thronis patriarchalibus conscripsit sub Rogerio Siciliae Rege an. MCXLIII., hoc est eo tempore, quo surreptae Calabriae ac Siciliae ecclesiae iam fuerant Romano pontifici restitutae opera Rogerii Siciliae Comitis, & Roberti Wiscardi Apuliae & Calabriae Ducis; ita ut nulla uspiam sedes esset, quae Byzantino patriarchae tunc subiaceret. Et tamen Graecus homo de iis passim loquitur perinde ac si adhuc iuris Graecorum essent. Mitto cetera Nili mendacia, quae aut alibi a nobis animadversa sunt, aut ab erudito lectore facile deprehenduntur. Quid ei facias, qui voluit cum ratione insanire, posteaque illudere posse sibi temere adblanditus est?

C A P. V.

De avulsis Calabriae ac Siciliae ecclesiis Romano pontifici restitutis.

QUas Calabriae ac Siciliae ecclesias a Romana sede abstrahas CPolitano throno Leo Isaurus adiecit, eas patriarcha Byzantinus, Graecorum Caesarum potentia fretus, per tria circiter saecula mordicus retinuit. Hoc Graecorum facinus Romani Pontifices acerbè ferentes, non semel ablatas ecclesias a Graecis Augustis sibi restitui postularunt, nec ipsorum expostulationes effectum unquam consequutae ab Imperatoribus, ut ut orthodoxam fidem colentibus; quippe qui dioeceseon possessionem inter *ἀνεκχώρητα* habuerunt. Hadrianus I. (1) per Legatos suos ad septimam Synodum oecumenicam litteras ad Constantinum & Irenem anno DCCLXXXV. dedit, quibus ablata a Graecis Romanae ecclesiae patrimonia & sedes restitui flagitavit: Porro & hoc vestrum a Deo coronatum & piissimum poscimus imperium, ut si veram & orthodoxam sanctae catholicae ecclesiae Romanae nitimini amplecti fidem, sicut antiquitus ab orthodoxis Imperatoribus, seu a ceteris chri-

(1) Ep. ad Constantin. & Irenem, apud Harduin. Conc. tom. iv. col. 94.

CXII: FIMIANI DIATRIBA I.

christianis fidelibus oblata, atque concessa sunt PATRIMONIA B. PETRI APOSTOLORVM PRINCIPIS fautoris vestri, in integrum nobis restituere dignemini, pro luminarium concinnationibus eidem Dei ecclesiae, atque alimoniis pauperum. Immo & CONSECRATIONES ARCHIEPISCOPORVM ET EPISCOPORVM, sicut olitana constat traditio, nostrae dioecesis existentes penitus canonice s. Romanae restituantur ecclesiae. At ne responsum quidem ab iis Augustis accepit Hadrianus, nec ulla eius postulationis ratio in VII. Synodo a Graecis est habita: quod idem queritur Pontifex ad Carolum M. scribens (2): Nos vero pro eadem Synodo (septima) nullum responsum eidem Imperatori reddidimus, metuentes ne ad eorum revertatur errorem. Dudum quippe quando eos pro sacris imaginibus (sic) erectione adhortati sumus, simili modo & de DIOECESI TAM ARCHIEPISCOPORVM, QVAM EPISCOPORVM SANCTAE CATHOLICAE ET APOSTOLICAE ROMANAE ECCLESIAE, quae tunc cum patrimoniis nostris abstrulerunt Graeci, quando sacras imagines deposuerant, & nec responsum quodlibet exinde dederunt. Quia Graecos eam Hadrianae epistolae partem, quae personam Tharasilii e laico ad patriarchatum evecti, nomenque oecumenici patriarchae usurpantis, ac dioeceseon & patrimoniorum restitutionem spectabat, in septima Synodo nec recitari, nec actis inseri passos fuisse, testatur Anastasius Bibliothecarius (3). Deinde Nicolaus I. an. DCCCIX. (4) a Michaële Aug. restitui petiit Romanae Sedi Illyricianae ecclesias, itemque Calabritanum patrimonium, & Siculum, ac praeterea ut consecratio Syracusano Archiepiscopo a Romana sede impendatur. Tandem Leo IX. (5) a Constantino Monomacho an. MLIV. bona & iura Romanae Sedi a Graecis adempta restitui postulavit: Collaborare nobis dignare, ad relevationem tuae matris sanctae ecclesiae, & privilegia dignitatis atque reverentiae eius, nec non ad patrimonia recuperanda in tuae ditionis partibus,

sicut

(2) Ep. ad Carol. M. apud Harduin. ibid. col. 819.

(3) In Actis Septimae Synodi e Graeco in Latinum a se versis apud Harduin. Conc. tom. IV. p. 94.

(4) Ep. ad Michael. Imp. apud Harduin. Conc. tom. V. p. 225.

(5) Ep. ad Constantin. Monomach. apud Harduin. Conc. tom. VI. part. I. col. 960.

sicut manifeste cognoscere potes ex venerabilium praedecessorum nostrorum, & tuorum scriptis, & gestis.

Verum quam pluries expetitam ulurpatarum sedium ac iurium restitutionem a Graecis obtinere Romani pontifices non potuerunt, eam tandem Northmannorum virtute ac pietate saeculo undecimo consecuti sunt. Vt enim Northmanni loca Graecis subdita adquirebant, ita CPolitani patriarchae auctoritas in ecclesiis ibi positis ruebat, ac Romanus pontifex vetera iura sua recuperabat. Primum ii Apulia & Calabria pulsus Graecis, tum Sicilia eiectionis Saracenis potiti, avulsas sedes Romano metropolitae reddiderunt. Paschalis II. diplomate ad Petrum Scylacenum episcopum an.Mcx. dato, Roberto Wiscardo, qui an.MLXXXIV. eiusque fratri Rogerio Comiti, qui an.MCI. obiit, acceptam fert libertatem a Romana sede recuperatam exercendi veterem auctoritatem suam in Calabras ecclesias: *Quia ergo, inquit, Deo auctore per strenuissimorum fratrum Roberti quondam nobilis memoriae Ducis, & Rogerii Comitis labores atque victorias, tam ex illa (Scylacena); quam ex ceteris Calabrorum ecclesiis, Graecorum tyrannica cessavit invasio. Nos.....statuimus, ut sicut tu, ita & tui deinceps successores per manum semper Romanorum pontificum consecrentur.* Ipse Nilus Doxopatrius (6) in tempora Apuliae & Calabriae a Northmannis occupatae restitutionem avulsarum ecclesiarum Romano pontifici factam confert: *Cum Franci (hoc est Northmanni) hunc Ducatum (Apuliae & Calabriae) occuparunt, tunc Romanus in omnibus his ecclesiis ordinationes tenuit.* Et vero Romanum pontificem inde usque ab anno MLXXXI. episcopos Calabriae consecrasset, liquet ex Gregorio VII. (7), qui rogatus a Roberto Comite, ut Miletensem episcopum consecraret, abnuitt, donec illius consecrationem ad Regientem metropolitam non pertinere resciret: *De eo autem, quod super Electione Melitensi postulasti, noverit Nobilitas tua, nobis esse intimatum, ad ius ecclesiae Regitanae pertinere. Unde non aliter annuendum postulationi tuae perpendimus, nisi diligenter examinata iustitia, Melitensem ecclesiam ad praefatae Regitanae*

P

paro-

(6) De quinq. thron. patriarchalib. ad Roger. Reg.

(7) Lib. IX. Regest. ep. xlv.

CXIV. F I M I A N I D I A T R I B A I.

*parochiae consecrationem non attinere constiterit. Idem pontifex rogatu eiusdem Comitis electionem episcopi Troinensis, quod sine consensu Legati Apostolici & Pontificis peracta esset, rescidit, ac Troinensem episcopum ipse consecravit: De cetero, quia Troinensem electum a nobis consecrari postulas, licet electioni eius hoc defuerit, quod Legatus Apostolicae Sedis, & consensus noster non adfuit: tamen monentes, ne de cetero id fiat, tuae dilectioni, ipsiusque personae laudabili testimonio ad id praesens annuimus, ut veniens, Deo favente, per nos consecretur. Non pauca supersunt diplomata, quibus Romanum pontificem ab anno usque MLXXXI. & MLXXXII. Calabros Siculosque praesules Romae consecrassent docemur (8). Quin Northmanni non veteres modo ecclesias, sed & novas in Calabria & Sicilia a se fundatas Romano pontifici subdiderunt. In diplomate Rogerii Comitis Ansgerio Catanensi episcopo an. MXCI. dato (9) legitur: *Per diversa loca Siciliae idoneas ecclesias aedificari iussu Summi Pontificis Apostolici (Vrbani II.), & episcopos ibidem collocari, ipso eodemque Romanae sedis Antistite & laudante, & concedente, & ipsos episcopos consecrante (*)*. DE*

(8) Vid. Pirrum in Notit. eccles. Mesanens., & Piccol. de antiq. iure eccles. Sicul. part. I. cap. v.

(9) Apud Pirrum tom. I. pag. 520.

(*) Christ. Lupus schol. ad can. vi. Concil. Sardic. contendit, Northmannos Calabria & Sicilia potitos, avertisse quidem a CPolitano patriarcha earum regionum episcopos; Romano autem pontifici non reddidisse ad Willielmum I. Siciliae Regem cognomento *Malum*, qui primus ius consecrandi episcopos Calabros & Siculos Hadriano IV. reddidit: Nixitur auctoritate Roberti de Monte, Supplem. ad Chronograph. Sigebert. Gemblacen. tom. II. Biblioth. Sicul. pag. 951., qui litteris prodit, Willielmum I. cum Hadriano I. *pacem fecisse, concedendo ei consecrationes episcoporum Regni sui, & Ducatus, sicut antiquitus eas habuit ecclesia Romana; unde discordia fuerat inter patrem suum Regem Rogerium, & Innocentium, & Eugenium Romanos pontifices.*

At libertas consecrandi episcopos Regni a Willielmo Romanae Sedi restituta nihil prorsus commune habet cum restitutione ecclesiarum a Graecis ablatarum, iamdiu a Northmannis Romanae ecclesiae facta, uti scite Baronius ad A. C. MCLV. & MCLVI. ostendit. Inquit Robertus, Willielmum cum Hadriano *pacem fecisse, concedendo ei consecrationes episcoporum Regni sui, & Ducatus, sicut antiquitus eas habuit ecclesia Romana*. His verbis spectavit contentionem inter Willielmum I. & Hadrianum IV. institutam, pacemque inter eos deinde initam. Scilicet mortuo Rogerio Willielmus filius Panormi an. MCLIV. Rex salaturus. Id sine auctoritate sua factum, aegre tulit Hadrianus; quare eum *Domitium Siciliae*, non *Regem* adpellavit in litteris Willielmo an. MCLV. per Henricum Cardinalem in Siciliam Legatum exhibitis, teste Romualdo Salernitano in Chronic. apud Murator. S.R.I. tom. VII. Hinc turbae inter

DE ORTV ET PROGRESSV
METROPOLEON ECCLESIASTICARVM

IN REGNO NEAPOLITANO ET SICVLO.

P A R S T E R T I A,

IN QVA DE METROPOLITANIS ET ARCHIEPISCOPIS IN VTROQVE REGNO A
ROMANIS PONTIFICIBVS INSTITVTIS, AVT CONFIRMATIS DISSERITVR.

Nondum confecta res est. Restat, ut metropoles & archiepiscopatus in Regno Neapolitano & Siculo a Romanis pontificibus institutos, aut confirmatos postremo loco recenseamus. Ex iis, quae haecenus edita sunt, plane constat, nullum prioribus decem ecclesiae saeculis metropolitanum & archiepiscopum a Romanis pontificibus constitutum in utroque Regno fuisse; nonnullos vero a

P 2

CPO-

inter Regem ac Pontificem obortae. Ille eodem anno MCLV. bellum in Romanam ditionem intulit, pluribusque locis potitus est: hic vero in Regem anathema dixit, teste Cardinali de Aragonia in vit. Hadriani IV. apud Murator. S.R.I. tom. III. part. I. Hac fervente controversia regio edicto episcopis Regni interdictum, Romam consecrationis gratia proficisci. Inita sequente anno MCLVI. Beneventi pace, Pontifex Willielmo concessit Regnum Siciliae, & Ducatum Apuliae, & Principatum Capuae, ut idem subdit Monteanis; Rex vero consecrationes episcoporum Regni rursus Pontifici restituit. Ecce tibi ipsa pactorum inter Hadrianum & Willielmum conventorum verba n. IV.: *Consecrationes & visitationes libere Romana ecclesia faciet Apuliae, vel Calabriae civitatum . . . In Sicilia quoque Romana ecclesia consecrationes & visitationes habeat.* Continuo subdit Robertus:

*Unde discordia fuerat inter patrem suum Rogerium, & Innocentium, & Eugenium Romanos pontifices. Non sub Willielmo solum, sed & sub Rogerio eius patre episcopis Regni vetitum, Romam consecrationem accepturi pergere. Mortuo nimirum Willielmo Duce Apuliae, eius Ducatus investituram Rogerio, adhuc Siciliae Comiti, negavit Honorius II., eumque an. MCXXVII. excommunicavit, quia non permittebat, ut Siciliae episcopi venirent Romam, ut inquit Romualdus cit. loc. Similia contigisse videntur inter eundem Rogerium & Innocentium II., quod Anacleto Antipapae adhaeserit, Regique titulum ab eo habuerit. Aliquas etiam inter ipsum Rogerium, & Eugenium III. de hac re dissensiones exarsisse, colligitur ex Romualdo in Chronic. ad an. MCL.: *Rex Rogerius, inquit, Archiepiscopos & episcopos terrae suae a Papa Eugenio iussit, consecrari.**

CPolitanis patriarchis in Calabria & Sicilia tantum creatos ; splendideque item mentiri eos , qui aut patriae amplificandae ornandaeque studio , aut qua alia de causa ducti , metropolitanos ab antiquissimis temporibus in provinciis nostris admittunt . Tantum enim abest , ut Summi pontifices per priora decem saecula metropolitanum episcopis nostris decus contulerint , quin potius summo studio omnique animi labore curaverint , ut ius omne metropolitanum in cunctas Regni provincias apud Romanam sedem unice resideret ; quod ex Gregorio M. compertum est . Quin nullis flecti vel Summorum Imperantium precibus potuisse , ut eiusmodi praerogativam elargirentur , exemplo liquet Landulfi Capuani episcopi , qui gratia fretus Ludovici II. Imp. circa an. DCCCLXI. I. quaesivit quidem ab Iohanne VIII. pontifice , ut Capua metropolis fieret ; sed voti compos haud est factus . Ardua scilicet ac difficilissima res erat , metropolitas in regionibus nostris institere ubi Romanus pontifex ab ecclesiae initiis eo iure fruebatur . Verum quam Romani Antistites praerogativam constanter denegaverant , eam primus omnium Iohannes XIII. qui ab anno DCCCCXV. ad an. DCCCCXXII. pontificatum gessit , episcopis nonnullis Regni indulgit , ut Principibus de se optime meritis gratiam referret . Iohannis exemplo alii deinceps Romani pontifices metropolitas & archiepiscopos simplices crearunt , tum ut Principum postulata facerent , tum ut episcopos harum provinciarum arctius sibi adligarent ; experti enim didicerant , metropolitanorum & archiepiscoporum a CPolitano patriarcha pendentium favorem , Graecique ritus observationem , ad populos in fide Orientalis Imperii continendos prae militaribus copiis valuisse . Quin Romani pontifices pacis studio prudenter inservientes , ipsis Calabriae antistitibus metropolitani dignitatem a Graeco patriarcha sibi donatam , diplomatibus suis confirmarunt . Ob hoc CPolitanorum ac Romanorum pontificum studium instituendi metropolitano & archiepiscopos in his provinciis factum est , ut episcopatum & metropoleon numerus apud nos adeo excreverit , nulla ut christiana gens sit , quae in hac re Regno nostro non cedat . Hanc autem *invisitam metropoleon & episcopatum multitudinem in Regno nunc Neapolitano magna ex parte profectam esse*

esse ab illa Graecorum aemulatione, qua certabant totidem quasi vinculis opulentas has florentissimasque tum civitates, tum provincias ecclesiae suae, Imperioque arctius adstringere, putat Thomassinus (1); nec aliter visum Christiano Lupo (2). Vere, an secus, alibi videbimus (3). Nunc in duodecim Regni Neapolitani provinciis centum plus minus episcopatus, metropoles octodecim, archiepiscopatus tres sunt; in Siculo autem episcopatus sex, inque vicinis insulis duo, *Melitenensis* & *Liparitanus*, metropoles tres. Metropoles Regni Neapolitani hae sunt. In Campania felice *Neapolis*, *Capua*, *Surrentum*. In Principatu citeriore *Salernum*, *Amalphis*, *Compsa*. In Principatu ulteriore *Beneventum*. In Basilicata *Acheruntia* & *Matera*. In Calabria ulteriore *Regium*, & *Sancta-Severina*. In Calabria citeriore *Consentia*. In Agro Hydruntino *Tarentum*, *Hydruntum*, & *Brundusum*. In Agro Bariano *Barium*, *Tranum*, & *Manfredonia*. In Aprutio inferiore *Theate*. Archiepiscopatus vero sunt *Nazareth* in provincia *Tranenſi*, *Rossanum* in provincia *Consentina*, & *Anxanum* in provincia *Theatina*. Ecclesiasticae Regni Siculi metropoles sunt *Panormum*, *Messana*, & *Monfregalis*. In harum omnium origines inquisituri, eo incedemus ordine, ut quae metropoles ceteris antiquitate praestant, eas fere potiori loco exponemus.

C A P. I.

De ecclesiasticis Regni Neapolitani metropolibus, ac primum Capuana, Beneventana, & Salernitana.

PRima omnium sedes in Regno Neapolitano metropolitica dignitate exornata a Romano Pontifice, Capuana (*) . Huic metropolitico decus a Iohanne XIII. collatum

(1) De veter. & nov. eccles. discipl. part. 1. lib. 1. cap. 43. num. 12.

(2) In can. vi. Concil. Sardicenf.

(3) In praef. operis nostri *de episcopatib. Regni Neap. & Sicul. quum veterib. tum nov.*

(*) Quatenam ecclesia in Regno Neapolitano prima omnium metropolitico dignitatem sit adepta, disputant eruditi,

praesertim Capuani, & Beneventani.

Tu sic habe. Si de metropolibus a CPolitano patriarcha institutis quaeratur, Regio in Brutiis (vid. part. 11. cap. 111.); sin de erectis a Romano pontifice, Capuae in Campania huius dignitatis antiquitas adiudicanda est. Sane Ro-

CXVIII. F I M I A N I D I A T R I B A I.

tum constat; sed quo anno, non eadem eruditio infert opinio. Baronius (1), Peregrinus (2), Norisius (3), Vghellus (4), Georgius (5), Nucaeus (6), Mazochius (7), alique permulti ad annum DCCCCLXVIII. referunt. Contra Michaël Monachus (8), Matthaeus Lanretus (9), & Pompeius Sarnellius (10) in an. DCCCCLXXI. conferunt. Blondus (11) autem, alique nonnulli Capuam anno DCCCCLXVII. archiepiscopalem dignitate illustratam putant, dum Otho II. Imp. Romae coronaretur. Tandem Sigonius (12), Pagius uterque (13), Assermanus (14); ac Pratillus (15) statuunt, Capuam metropolim

Romanorum antistitem beneficio primum Capua exeunte anno DCCCCLXVI. deinde Beneventum an. DCCCCLXIX., tum aliae Regni sedes metropolitana dignitate passim cohonestatae sunt, ut tertia hac parte demonstrabitur. Scite Baronius ad an. DCCCCLXVIII. n. 91: *Prima omnium*, inquit, *quod invenerim, ecclesia Capuana Archiepiscopatus dignitate in Regno Neapolitano fuit illustrata*. Consonat Georgius Exercit. de antiq. Ital. metropolib. cap. VII: *Quae urbs primum in Regno Neapolitano metropolis ecclesiasticae dignitatem sit nata, quae fuerunt eruditi. Decus hoc Capuae primum adiudicant Baronius ad an. DCCCCLXVIII. n. 91. & Noris. diff. de V. Synodo cap. x. Tandem concludit: Quae cum ita sint, Capuae primum omnium ex urbibus Neapolitani Regni haec dignitas vindicanda. Neque hunc honorem primum adepti est Ecclesia Beneventana, ut contendit Pompeius Sarnellius &c. Idem visum Muratorio not. in Chronic. S. Sophiae Beneventi tom. 1. Dissert. medii aevi: In Concilio Romano, ait, metropolitanae dignitas Beneventanae primum accessit ecclesiae, postquam iam Capuana ea praerogativa fuerat insignita: quidquid perperam in Retractatione sua dicat nuperus eruditus Criticus, (Georgius). Hanc vero temporis praerogativam Beneventanae metropoli vindicant Marius de Vipera in *Histor. chronolog. Episcoporum & Archiepiscoporum Beneventan.*, Pompeius Sarnellius in *Chronolog. Episcoporum & Archiepiscoporum Beneventan.* p. 59., Domini-*

cus Georgius *dissertat. palinodica de Beneventan. metropol. origin.* (ubi magno Numine impellente a Baronii sententia resiliivit, quam ambabus ulnis in *Exercitat. de antiquis Italiae metropolibus* exceperat), Orlendus in *Orbe Sacr. & profano*, ac Ioh. de Vita in *Dissertationib. de Antiquit. Beneventan.* At hos aut patriae amor, aut summis viris obsequendi studium egit transversos. Viperae Peregrinus in *Discursib. de Campania, & in Histor. Princip. Longobard.* Sarnellio autem, Georgio, aliisque Pratillus *diff. de origin. metropol. eccles. Capuan.* iam abunde fecerunt.

- (1) Ad an. DCCCCLXVIII.
- (2) Hist. Abbat. Cassinens. in Aligerno.
- (3) Diff. de V. Synod. cap. x.
- (4) Ital. Sacr. tom. VI.
- (5) De antiq. Ital. metropolib. cap. VII.
- (6) Not. ad Ostiens. lib. II. cap. IX.
- (7) Diff. de Cathed. eccles. Neap. part. II. cap. II. p. 115.
- (8) In Sanctuar. Campan. p. 382.
- (9) In Ostiens. lib. II. cap. IX.
- (10) In chronol. Episcop. & Archiep. Benevent.
- (11) Decad. II. lib. III.
- (12) Lib. III. de Regno Ital. p. 433.
- (13) Senior Critic. Baron. ad an. DCCCCLXV. num. 3. & an. DCCCCLXII. n. 14. Iunior Breviar. Rom. Pontif. in Ioh. XIII.
- (14) De reb. Neap. & Sicul. cap. XIX. p. 625. seq. tom. I.
- (15) Diff. de orig. metropol. eccles. Capuan.

lim effectam a Iohanne XIII. sub finem anni DCCCCLXVI., ut gratiam referret Pandulfo Caputferreo Principi Capuano, a quo pontifex Roma pulsus liberaliter Capuae fuerat exceptus, sedique suae restitutus, consecrato in ipsa urbe Capua Archiepiscopo Iohanne Pandulfi germano. Horum sententiae lubens adhaesitor, quippe quae pluribus, iisque idoneis fulcitur testimoniis. Agmen ducat Leo Ostiensis (16), qui memoriae prodit: *Huius Abbatis (Aligerni) anno XIX. (lege XVIII.) Iohannes Papa (XIII.) de Roma exiliatus venit Capuam, & rogatus a praefato Principe Pandulfo tunc primum in eadem civitate Archiepiscopum constituit, consecrato ibi Iohanne fratre eiusdem Principis Archiepiscopo. Quod Ostiensis, idem. scriptores alii perhibent. Chronographus Atinensis, qui desinente saeculo undecimo scripsit (17), haec habet: Tempore Aligerni Abbatis Cassinensis DECIMO OCTAVO ANNO Iohannes XIII. Papa de Roma profectus venit Capuam, & rogatus a Pandulfo Principe, tunc primum in eadem civitate Archiepiscopum constituit, consecrato ibi Iohanne fratre eiusdem Principis Archiepiscopo: cui etiam tradidit cum multis aliis civitatibus episcopatum Atinensem. Consonat Romualdus Salernitanus, qui chronicon circa finem saeculi XII. conscripsit, in an. DCCCCLXV. & DCCCCLXVI. (18), ubi postquam de Othonis Imp. adventu, & coronatione Romae a Iohanne XIII. peracta egisset, subdit: Hic etiam (Iohannes XIII.) nobilitavit Capuam Archiepiscopatu, in qua civitate tunc principabatur Pandulfus, cognomento Caputferreus. Idem refert Chronographus Vultur-nensis (19): Tunc temporis (nempe anno DCCCCLXVI.) Iohannes Papa de Roma exiliatus venit Capuam, & rogatus a Pandulfo Principe, tunc primum Archiepiscopum in eadem civitate constituit, Iohanne eiusdem Principis fratre inibi consecrato. Omnium vero adcuratissime rem complexus est Chronographus Monasterii SS. Trinitatis Caven-sis, qui saeculo XII. & XIII. vixit (20): Anno DCCCCLXVI. Papa Iohannes per multos menses aegrotavit in Capua, & in so-*

(16) Chronic. Cassinens. lib. II. cap. IX.

tom. VII.

(17) Ext. apud Murator. S. R. I. tom. VII. p. 900.

(19) Ext. in Histor. Princip. Longobard. tom. IV. edit. Pratill.

(18) Ext. apud eundem Murator. cit.

(20) Ext. cit. tom. IV.

solepnitate Deiparae Virginis in Idus Augusti cum multis episcopis & Abbatibus Iohannem germanum Pandulfi Principis fecit Capuae Archiepiscopum, subiiciens illi decem episcopos. Post haec cum Pandulfo, & suis militibus Romam pergere voluit, ubi pacifice a Romanis acceptus est. Nec dissentit Chronicon Comitum Capuae (21): Cum Iohannes Apostolicus a Romanis nequiter fuisset expulsus, & Capuae se fugiens asylaret, Pandulph statim cum eo exercitum recollegit, & Romam indeptus est, suos emulos cesus, & fugatus est. Propterea eius germanum Iohannem vir Apostolicus consecravit in Aula Archiepiscopum pro univ[er]so Principatu.

Sunt vero qui descriptum Ostiensis testimonium elevare connituntur, rati, hoc nobis erepto praesidio, de Capuanae ecclesiae antiquitate actum esse. Nae ii magno conatu maximas agunt nugas. Aiunt nempe exilium Iohannis Papae componi haud posse cum anno decimo nono praefecturae Abbatis Aligerini. Etenim Iohannes episcopus Narniensis Kal. Octobr. anni DCCCCXLV. pontifex inauguratus, statim ac pontificatum suscepit, *Maiores Romanorum elatiore animo quam oporteret insequitur, quos in brevi inimicissimos & infestos patitur; nam ab Urbis Praefecto (Petro), & quodam Rotfredo (Comite in Campania Romana) comprehenditur, & Urbe expulsus in Campania custodiae mancipatur, inquit Continuator Reginonis (22). E custodia, qua tenebatur, Capuam confugit, ubi a Pandulfo Principe Capuano perbenigne exceptus est, teste Ostiensi, aliisque Chronologis supra relatis. Pontifex per decem & amplius menses in Campania afflictus est, ut ait Hermannus Contractus (23). Exeunte autem anno DCCCCXLVI. Romam rediit, ac tredecim ex Maioribus Romanorum (idem subdit Continuator Reginonis), qui auctores expulsionis Iohannis Papae fuerint, suspendio interire iussit Otho Imp., qui Romam sub finem eius anni DCCCCXLVI. venit auxilio Pontificis. Ita compositis turbis Romae obortis pacifice deinceps ille Romanae ecclesiae praefuit. Exilium itaque*

(21) Edidit Pratillus tom. III. Histor. Princip. Longobard.

(22) Lib. II. inter Scriptor. Rer. Germa-

nic. Pistorii tom. I. p. 112.

(23) In Chronic.

que Iohannis XIII. desinente anno DCCCCLXV., aut ineunte an. DCCCCLXVI. contigit, undecim circiter menses duravit, ac exeunte anno DCCCCLXVI. Romae is erat. Iam vero Aligerus post obitum Abbatis Maielpoti ab Cassinensem praefecturam evectus est VIII. Kal. Novemb. an. DCCCCLXIX., & anno DCCCCLXVI. die XXII. Novemb. decessit. Quare annus XIX. praefecturae Aligerni fuit annus DCCCCLXVIII., quo Iohannes Papa non exul, sed Romae pacifice erat. Falso igitur Ostiensis refert, *Abbatis Aligerni anno XIX. Iohannem Papam de Roma exiliatum venisse Capuam, ibique Archiepiscopum consecrasset*. Sane exilium Papae accidit anno XVI. aut XVII. Abbatis Aligerni, qui est annus Chr. DCCCCLXV., aut DCCCCLXVI.; erectio autem Capuanae metropoleos anno XIX. eiusdem Aligerni, qui respondet anno Chr. DCCCCLXVIII. Aut ergo vera erit erectio metropoleos Capuanae sine adiuncto exilii Papae; aut verum erit exilium Papae, non item erectio metropoleos. Ob implexam itaque rerum verborumque congeriem nihil certi colligi ex Ostiensi potest, ei-que hac in re fides deneganda est.

Verum non uno Ostiensis praesidio nititur Capuanae metropoleos antiquitas, sed tot idoneos habet praedes, quot supra congeimus. Porro si descriptus Ostiensis textus uno mendo eluatur, omnis salva res erit. In eo enim pro *Abbatis Aligerni anno XIX.* legendum *anno XVIII.* Facile *σφαλμα* irrepere potuit Amanuensium incuria, qui unam numeralem notam I. numero XVIII. adiunxerunt. Ita correcto textu, rite conveniunt omnia. Scilicet annus XVIII. Abbatis Aligerni, anno DCCCCLXIX. delecti, est annus DCCCCLXVI. (solent enim veteres Chronologi numerare annos, etiam non completos, ut innumeris docemur exemplis); quo anno contigit exilium Papae, mora in urbe Capua, & institutio Capuanae metropoleos. Omnium de hac re dubium perimit Chronicon Atinense, ubi disertis verbis refertur: *Tempore Aligerni Abbatis Cassinensis decimo octavo anno Archiepiscopum a Iohanne XIII. exule Capuae creatum*. Consonat Chronographus Cavenis, qui diserte testatur, Iohannem Capuae per multos menses aegrotasse, ibique Archiepiscopum creasse *anno DCCCCLXVI.*, qui respondet anno XVIII. Abbas Aligerni.

Scite Pagius Ostiensis textum in mendo cubare scribit; ac pro anno XIX. Aligerni corrigi anno XVIII. iubet, qui responderet anno Ch.DCCCCLXVI., quo desinente Iohannes XIII. Romam reversus est: *At verum quidem*, inquit; *Iohannem XIII. hoc anno DCCCCLXV. Roma pulsum Capuam venisse, annoque sequenti Romam rediisse, ut habet Baronius ex Continuatore Reginonis Quare in Leone Ostiensi loco anni XVIII. legendum XVIII. . . . Iohannes circa finem anni DCCCCLXVI. Romam reversus est, tuncque Capua ab eo metropolitana dignitate exornata*. Iam vero Baronius cum sensisset difficultatem, quae ex allatis Ostiensis verbis exurgit, monuit: *Porro consignatum tempus* (hoc est an. DCCCCLXVIII., qui erat decimus nonus Aligerni) *non ad Iohannis exilium, quod longe ante contigit* (nempe anno DCCCCLXV.) *sed ad collatam illi ecclesiae Archiepiscopatus dignitatem referri necessario debet*. Peregrinus vero, ut nodum dissolvat, το ἐμῶν ἀποσταλέντων apud Ostiensem interpretatur *extra solum ire*; tum erectionem metropoleos Capuanae non in annum DCCCCLXVI., quo Iohannes XIII. Capuae exul agebat, ac annus XVIII. Abbatis Aligerni erat; sed in an. DCCCCLXVIII. confert, quo forte cum Othone I. Imp. Capuam pervenit. Est quidem cur hominis ingenium mireris; at eius interpretatio impropria & coacta vix punctum ferre potest. Quis enim concoquat, Ostiensem iis verbis *Iohannes Papa DE ROMA EXILIATUS venit Capuam*, κατὰ χριστιανικὸν loquutum; praesertim quum de vero Iohannis XIII. exilio nullus superfit dubitandi locus? Uno correcto textus Ostiensis mendo, tot maeandris non egemus.

Quae ut magis consistent, audiendi nunc sunt, qui in aliud ab anno DCCCCLXVI. tempus Capuanae metropoleos institutionem coniiciunt. Baronii, aliorumque sententiae, id factum aientium anno DCCCCLXVIII., quo Iohannes XIII. cum Othone I. Imp. Capuae moratus est, graviter obstant Chronographi supra producti, qui Capuam metropolim effectam a Iohanne Papa, cum exul Capuae esset, uno omnes ore confitentur. Atqui Iohannem anno DCCCCLXV. Roma pulsum Capuae liberaliter exceptum, ac post undecim circiter mensium moram ibi transactam, exeunte anno DCCCCLXVI. Romam rediisse, ubi pacifice deinceps vixit,

DE ORTV ET PROGRES. METROP. P.III. CAP.II. CXXIII.
xit, testatissima res est. Magis ergo est, ut in hunc annum
DCCCCLXVI. Capuanae metropoleos erectio retrudatur. Gravissi-
me autem Baronio, aliisque obstat Chronographus Cavenfis, qui
diserte perhibet, *anno DCCCCLXVI. Iohannem per multos menses*
Capuae aegrotasse, ibique fecisse Capuae Archiepiscopum, & post
haec Romam rediisse, ubi pacifice a Romanis acceptus est. Consonat
Chronographus Atinensis, qui memoriae prodit, *tempore Aligerni*
Abbatiss Cassinensis anno decimo octavo (hic annus respondet anno Ch.
DCCCCLXVI.) *Iohannem XIII. Papam de Roma profectum* (hoc
est deturbatum) *venisse Capuam, & tunc primum in eadem ci-*
uitate Archiepiscopum constituisse. Porro Iohannem XIII. anno
DCCCCLXVIII. cum Othone I. Capuam venisse, quod Baronius
tradit, nusquam scriptum est. In epistola Othonis Imp. ad Pro-
ceres Germaniae data xv. Kal. Februar. an. DCCCCLXVIII. nulla in-
iicitur mentio Iohannis Papae tamquam cum ipso Imperatore
Capuae agentis: nec Othonem tamquam Capuae praesentem com-
memorat Leo Ostiensis, Capuanae metropoleos institutionem
enarrans. Inscite autem Michaël Monachus, aliique tradunt,
Capuam in metropolim erectam anno DCCCCLXVIII., *vel iux-*
ta recentiore Chronici Cassinensis editionem, anno DCCCCLXXI.,
quando Iohannes cum Othone iterum Capuae mansit; etenim anno
DCCCCLXXI. nec Othonem Imp., nec Iohannem Papam Capuae
fuisse, eorum gesta commonstrant: anno autem DCCCCLXVIII. Otho
quidem iuxta Capuam mansisse legitur, non item Iohannes pon-
tifex. Tandem Romae Blondo adfirmanti, Capuam a Iohanne XIII.
metropolim factam anno DCCCCLXVI. in Othonis II. coronationis
celebritate, haud subscribendum; nam Iohannem non Romae,
sed Capuae constitutum hanc illi dignitatem contulisse, locuple-
tissimis Ostiensis, aliorumque Chronographorum testimoniis evin-
citur.

Capuano metropolitae decem episcopi ab ipso Iohanne XIII.
contributi sunt. Chronicon Comitum Capuae narrat, ab Io-
hanne pontifice consecratum Iohannem Pandulfi Principis fratrem
in Aula Archiepiscopum PRO VNIBERSO PRINCIPATV, hoc est Ca-
puano, ubi Pandulfus residebat, cui & Beneventanus tunc sub-
erat. Chronicon autem Cavense haec habet: *Papa Iohan-*

nes germanum Pandulfi Principis fecit Capuae Archiepiscopum ; SVBIIICIENS ILLI DECEM EPISCOPOS. Vt Chronographo Comitum Capuanorum constet cum Chronographo Cavenfi, suspicari potes, non nisi decem in toto Principatu Longobardico episcopatus tunc temporis extitisse, ob varias, quas antea a Graecis, Saracenis, aliisque Barbaris passus fuerat, calamitates: itaque *pro universo Principatu* in Chronico Comitum Capuanensium explicari per decem episcopos in Chronico Cavenfi. Inter hos Atinensem cathedram exprimit Chronographus Atinensis, dum ait, Iohannem XIII. consecrato Iohanni Pandulfi Principis fratri Archiepiscopo Capuano *etiam tradidisse cum multis aliis civitatibus episcopatum Atinensem*; qui tamen ab aevo Innocentii III. suppressus est. Tractu temporis novi in hoc Principatu instituti episcopi Capuano metropolitae adscripti sunt. In Notitia quinque Patriarchatum (24) legitur: *Archiepiscopus Capuanus hos habet suffraganeos: Theanensem, Calvensensem, Calmensensem, Casertanum, Soranum, Caietanensem, Sueffanum, Venafranum, Aquetanensem*. Et in Notitia e Bibliotheca Thuana eruta (25): *Archiepiscopus Capuanus hos habet suffraganeos: Theanensem, Casertanum, Aquinatem, Calvensensem, Sueffanum, Iserniensem, Calunilensem, Venafranum*. Porro Aquinum, Fundi, Caieta, Sora, Sueffa a Capuano, cui suberant, metropolitano subducti sunt, & Romano adscripti. Nunc sub Capuana metropoli sunt episcopi sex, Calatinus, Calenus, Calvensis, Casertanus, Theanensis, & Venafranus.

Post Capuam metropolitana Beneventanae Sedi dignitas accessit anno DCCCCXIX. beneficio eiusdem Iohannis XIII. in Synodo Romae celebrata, rogatu Othonis I. Imp., qui tunc Romae aderat, postulante Pandulfo Caputferreo Principe Capuano ac Beneventano, primusque Beneventi Archiepiscopus renunciatus est Landulfus ipsius Pandulfi Principis filius. Acta huius Romani Concilii temporis iniuria intercederunt. Tantum bulla erectionis Beneventanae metropoleos in ea Synodo factae ad nos per-

venit

(24) Hanc e Codice Regiae Bibliothecae in lucem extulit Carolus a s. Paulo Geograph. eccles. tom. I. in Partergo p. 53.

(25) Hanc alteram Notitiam e Codice Bibliothecae Thuanae idem edidit Carolus a s. Paulo cit. loc. p. 65.

venit (26). Epistolam nempe Iohannes XIII. dat recens electo in eius ecclesiae metropolitanum: *Iohannes episcopus servus servorum Dei dilectissimo nobis Landulfo venerabilis Beneventanensis & Sipontinae sanctae Ecclesiae, & modo per nostrae Apostolicae concessionem Archiepiscopo.* In ea inquit, se Beneventanam cathedram hortatu Othonis I. Imp. in metropolim erexisse: *Praesidentibus nobis in sancta Synodo acta ante confessionem B. Petri Apostolorum Principis septimo Kalendas Iunias, praesente Domno Ottone gloriosissimo Imperatore Augusto Romanorum &c. hortatu benigno ipsius praefati Domni Ottonis clementissimi Imperatoris Augusti &c. intervenientibus Pandulfo Beneventanae, & Capuanae urbium Principe, seu Spoleti, & Camerini Ducatus Marchione & Duce, simulque & Landulfo excellentissimo principe filio eius &c.* Tum Beneventanae metropoli decem subiicit episcopos, palliumque Landulfo mittit, & quibus diebus eo ad sacrum uti liceat, praescribit. In fine legitur: *Dat. VII. Kalendas Junii Anno pontificatus Domni nostri Iohannis XIII. Papae IV. Imperatoris Ottonis Maioris VII. & Minoris II. Indictione XII. Anno Dominicæ Incarnationis DCCCCLXIX.* Iam vero Chronographus Monasterii S. Sophiae Beneventi (27) in annum DCCCCLXX. Beneventanae metropoleos institutionem confert: *Anno DCCCCLXX., ait, Papa Iohannes (XIII.) primum consecravit Landulfum Archiepiscopum Beneventanum.* Sed quum ex allata Iohannis XIII. epistola metropolitico Beneventanae Sedi decus anno DCCCCLXIX. collatum pateat, in praecedentem annum retrudendum est, quod in hunc annum DCCCCLXX. Chronographus ille consignavit. Beneventanae metropoleos iura Iohannes XIV., Gregorius V., alique pontifices diplomatibus suis confirmarunt (28).

Olim Beneventano metropolitae parebant episcopi permulti; eiusque provincia per Samnium, Apuliam, & Aprutium latissime patebat. Decem suffraganeas ecclesias Landulfo ad Capuae Archiepiscopatum evecto adsignavit Iohannes XIII. cum potestate

(26) Ext. apud Labb. Concil. tom. IX. col. 1238:

(27) Ext. in Hist. Princip. Longob.

tom. IV. p. 361. edit. Pratill. & Murator. diff. Italic. medii aevi tom. I.

(28) Vid. Vghell. Italiae Sac. tom. VI.

CXXVI. FIMIANI DIATRIBA I.

te episcopos in iis consecrandi (29) : *Episcopos consecrare, qui vestrae subiaceant ditioni, scilicet s. Agathae, Abellini, Quintodecimi, Ariani, Asculi, Bibini, Vulturariae, Larini, Telesiae, Aliphi... confirmamusque tibi similiter Sipontum, & ecclesiam s. Michaëlis in Gargano*. Deinde suffraganeorum numerus excrevit. Sequentes suffraganei recensentur in Notitia quinque patriarchatum : *Archiepiscopus Beneventanus hos habet suffraganeos : Telesinum, s. Agathes ; Alifensem, Montis Marensensem, Montis Corvinum, Avellinum, Vitulum, Avenensem, Binarientem, Asculenum, Licherinum, Torribulensem, Draconariensem, Vulturinum, Alarinum, Civitatenensem, Termolensem, Frequentinum, Buinensem, Wardiensem, Musanensem*. In Notitia e Bibliotheca Thuana edita hi afferuntur : *Archiepiscopus Beneventanus hos habet suffraganeos : Telesinum, Montis Marini, Vicinum, Asculensem, Dragonariensem, Florentinum, Termolensem, Biuinensem, s. Agathae, Montis Corvini, Arianensem, Lucerinum, Vulturansensem, Civitatenensem, Frequentinum, Warcliensem, Aliphanum, Avellinum, Boianensem, Tortibulensem, Alarinum, Lisensem, Terventinum, Musanensem*. Consonat Provinciale Romanum Leonis X. iussu anno MDXIV. editum : *Archiepiscopus Beneventan, cuius civitas est Romanae Ecclesiae, hos habet suffraganeos : Thelesin, s. Agathenen, Mapban, Montis Marani, Montis Corvini, Avellin, Vicen, Arianen, Boianen, Asculen, Turribulen, Civitatis s. Mariae (olim scribebatur civitas Lucerin, & scribebatur episcopo Lucerin) Dragonarien, Vulturarien, Lesinen, Frequentin, Treventin, Banuen, Guardien*. Postea episcopatuum alii aliis temporibus abstracti, alii suppressi ; sicque angustioribus finibus definita provincia est. Nunc hae Sedes Beneventanae subsunt : Abellinum, cui Frequentum adiunctum, Alipha, Arianum, Asculum, Boianum, Bovinum, Guardia, Larinum, Luceria, Mons Marianus, s. Agatha, s. Severus, Termulae, Trevicum, Vulturaria, cui adiunctus Mons Corbinus.

Post Beneventum Salerno, Principatus titulo nobili, nec Capua & Benevento ulla re inferiori, metropolitica dignitatem con-

(29) Vide bullam Iohannis XIII. apud Labb. cit. loc.

DE ORTV ET PROGRES. METROP. P.III. CAP.II. CXXVII.
 contulit pontifex Iohannes xv. anno DCCCCLXXXVI. (*), Principe
 Salernitano Iohanne II., creato primum Archiepiscopo Amato.
 Haec disertis verbis enarrat Chronicon Cavenſe (30). Inquit
 enim in an. DCCCCLXXXIII: *Salernitani ſuos Principes expellunt; &
 in eorum Principem extulerunt Iohannem de Lamberto Tuſcanenſe
 in pridie KI. Ianuarias. Eius urbis episcopus Amatus Roman ad
 Pontificem* (ſedebat tunc Benedictus VII., qui anno DCCCCLXXXIV.
 obiit) *fugit per mare. Hoc igitur anno Amatus Salernitanus
 erat episcopus, non Archiepiscopus. Deinde in an. DCCCCLXXXVI.
 haec habet: Amatus Eps. Salernitanus factus eſt in ſua Sede Ar-*
chie-

(*) Putat Ughellus Ital. Sacr. tom.
 VII. de Archiepiscop. Salernit. in metro-
 polim Salernum a Benedicto VII. P. an.
 DCCCCLXXXIV. erectam, ac Amatam pri-
 mum fuiſſe eius Archiepiscopum: *Amat-*
us, inquit, ultimus Salernitanus episcopus
praeſuit poſt annum DCCCXXXI. Eum fuiſſe
primum Archiepiscopum conſtat cum ex Bene-
dicti VII. privilegio, qui anno DCCCCLXXXIV.
Salernum Archiepiscopatu nobilitavit, tum
ex bulla Iohannis XV. ad Grimcaldum Ar-
chiepiscopum Salernitanum an. DCCCXCIII.
quae eiſdem Amati mentionem facit. Io-
hannes Princeps tunc Salerni erat, eiuf-
que opera Salernitanae eccleſiae Archiepi-
ſcopatus iura delata fuerunt. Ughello
aditipulantur Bollandus tom. II. ad xv.
Iun. not. ad Acta translation. corpor.
SS. Viti, Modeſti, & Creſcentiae Mar-
tyr. n. 8: Aſt ante annum DCCCCLXXXIV.
Archiepiscopi titulum ignoravit Salernum,
eo primum donatum a Benedicto P.VII.
In eadem ſententia eſt Iannonius Hiſt.
Civil. Regn. Neapolit. lib. II. cap. 8. &
lib. VIII. cap. 4., ubi Amatam Salernita-
num Archiepiscopi dignitate a Benedi-
cto V. (lege VII.) an. DCCCCLXXXIV.
donatum ait. Nec multum abſudit Can-
telius Hiſtor. metropolit. urb. part. III.
diſſ. III. cap. 7: Amatam, inquit, Sa-
lerni primum fuiſſe Archiepiscopum anno
circiter DCCCCLXXXIII. duo ſunt, quae
nobis fidem faciunt, datum a Benedicto

VII. privilegium, & Iohannis XV. di-
 ploma: ex quibus intelligere licet Io-
 hannis ſub hac tempora Principis Saler-
 nitani precibus indulgiſſe Benedictum VII.,
 iam Principatus titulo nobile, & Capua
 nulla re inferius, Archiepiscopatus digni-
 tate ornaretur. Iam vero Ughellus hu-
 ius ſententiae ſignifer laudat quidem
 bullam erectionis Salernitanae metropo-
 leos; ſed eandem, ut aequum erat,
 non aſſert. Hinc iure Muratorius ad an.
 DCCCCLXXXIV. tom. v. Annal. Ital. p.
 933. ſinum ſuſtinet adſenſum circa tem-
 pus, quo Salernitana metropolis erecta eſt:
 Contendit Ughellus, inquit, hec anno
 (DCCCCLXXXIV.) eccleſiam Salerni eve-
 ctam a pontifice Benedicto VII. ad gra-
 dum archiepiscopalem. Tantum citat, ſed
 non aſſert bullam ipſius pontificis, ut opor-
 tebat: adeoque iudicari nequit de tempo-
 re talis erectionis. Id certum eſt, Ama-
 tam, qui his temporibus vivebat, fuiſſe
 primum Archiepiscopum eius civitatis,
 ac Principem (Salernitanum) tunc fuiſ-
 ſe Iohannem II. Verum ex Chronico
 Cavenſi iam producto, compertum eſt,
 Salernum anno DCCCCLXXXVI. metropo-
 lim factam ab Iohanne xv., non autem
 anno DCCCCLXXXIV. a Benedicto VII.,
 qui hoc anno vi. Idus Iulii deceſſit.

(30) In Hiſt. Princip. Longbard. tom.
 IV. p. 421. ſeq. edit. Pratilli.

CXXVIII. F I M I A N I D I A T R I B A I.

chiepiscopus, & ipsi subditur totus Principatus cum assensu Papae Iohannis (XV.), & Principis (Iohannis II.). In diplomate Ecclesiae s. Mariae de Donno an. Ch. DCCCXC., ac diplomate Ecclesiae s. Mariae ultra fluvium Lifini anno DCCCXCII. scripto, Amatus *Archiepiscopus* Salernitanus appellatur. Hanc Salernitanae Sedis dignitatem Sergius IV. an. MXII., Clemens VI. anno MXLVIII., Leo IX. an. MLI., & Alexander II. an. MLXVII. diplomatibus suis confirmarunt. Id autem praecipui habuit Salernitanus metropolita, quod unus ex tot Regni Neapolitani praesulibus Primatis per Lucaniam praerogativa exornatus sit ab Urbano II. bulla Salerni an. MXCIX. data (31), qua Alphano II. Archiepiscopo Salernitano, a quo fuerat hospitio exceptus, eiusque successoribus conceduntur iura Primatis: *Tibi deinceps, tuisque successoribus super Compsanam, & Acheruntinam ecclesias, & earum suffraganeos Primatum gerere ex Apostolicae Sedis liberalitate concedimus . . . Tibi deinceps tuisque successoribus legitimis a Compsano, & Acheruntino Archiepiscopo, quidquid reverentiae, quidquid subiectionis Primatibus persolvendum, sacrorum canonum decreta constituunt, persolvatur.* Sed haec Salernitanae Sedis dignitas labente tempore desuit; nuncque Salernitanus Antistes in octo, qui ei ex pluribus remanserunt, episcopos metropolitana iura exercet.

Olim Salernitano Metropolitae pariterunt episcopi omnes Salernitani Principatus. In allato Chronici Cavenfis loco dicitur, Amato Archiepiscopo primum creato subditum fuisse *totum Principatum*, hoc est universos Salernitani Principatus episcopos. Inter hos Consentinus, Bisinianensis, & Acheruntinus. Priores duo sub Graecis Regiensi metropolitae; tertius autem Sanseverinati suberat, uti Graecorum diatypothes ostendunt. Sane iamdiu ante annum DCCCL. a Longobardis Consentiam Graecis ereptam, & Salernitano tandem Principatui contributam, liquet ex Capitulari Radelchisi Principis Beneventi, quo pactum divisionis Principatus Beneventani firmavit cum Siconulpho Principe Salern-

(31) Ext. apud Vghell. Ital. Sacr. tom. VII. p. 393.

Salerni eo anno DCCCLI. (*). Sed & episcopi Compfanus, Paestanus, & Malvitensis Salernitano metropolitae contributi sunt, ut ex diplomate Sergii IV. an. MXII. Michaëli Archiepiscopo Salernitano dato. His Nolanum episcopum addidit Clemens II. anno MXXXVII. In vetustis monumentis alii sub Salernitana metropoli episcopi recensentur. Ita in Notitia quinque Patriarchatum scriptum est: *Archiepiscopus Salernitanus hos habet suffraganeos: Caputragensem, Policastrensem, Nusquatunum, vel Tuscanum, Sarnensem, Acerranensem, Marsicensem, Ravellensem*. Huic congruit alia Notitia e Bibliotheca Thuana edita: *Archiepiscopatus Salernitanus hos habet suffraganeos: Caputragensem, Sarnensem, Ravellensem, Policastrensem, Acertanensem, Nusquitunum vel Nuscanum, Marsicensem*. Et in Provinciali Romano: *Archiepiscopatus Salernitanus hos habet suffraganeos: Caputragen, Policastren, Sarnen, Acernen, Marsicen, Rivellen (est exemptus), Rusquiten, vel Mustan, etiam est exemptus*. Labente tempore Salernitana metropolis augustioribus finibus sensim coërcita. Tres episcopi Consentinus, Compfanus, & Acheruntius Archiepiscopi creati sunt. Episcopus Nolanus Neapolitano, Melphitanus, & Bisinianus Romano metropolitae contributi. Episcopus Paestanus, ac Malvitensis suppressi sunt. Nunc sub Salernitano metropolita octo extant episcopi, *Acernensis, Campaniensis, Caputagenensis, Marsicensis, Nucerinus, Nuscensis, Policastrensis, & Sarnensis*.

Hae itaque sunt metropoles in tribus Principatibus Capuano, Beneventano, & Salernitano a Romanis pontificibus institutae: primum nempe Capuana anno DCCCLXVI., mox Beneventana an. DCCCLXIX., tum Salernitana an. DCCCLXXXVI. Capuanam erexit Iohannes XIII. ad gratiam Pandulfo Caputferreo Principi Cappano, a quo exul liberaliter Capuae fuerat exceptus, referendam: Beneventanam vero idem pontifex postulata faciens Othonis M., ac ipsius Pandulfi, qui Beneventani quoque Principatus dominus erat. Salernitanam Iohannes XV., precibus forte annuens

Tom. VI.

r

Io-

(*) Vide Pratillum in Hist. Princip. Longobard. tom.v. not. ad Camilli Feregrinii diss.vi. quae est de finib. Du-

catus Beneventan. ad Orient. pag. 221. seqq., ubi fines Salernitani Principatus exponit.

CXXX. F I M I A N I D I A T R I B A I.

Iohannis II. Principis Salernitani . Nec aliam ob causam haec gesta sunt, quam ut genio gentis in his provinciis late dominantis Romani pontifices obsecundarent , praesertim memorati Pandulfi, qui tribus Longobardicis Principatibus antea divisus, Capuano, Beneventano, & Salernitano, unus tunc temporis praeerat; quin & Ducatui Spoletano, & Marchionatui Camerino (*). Hic erectionis trium harum metropoleon ordo observatus est in decreto *de electione Romani pontificis* edito in Concilio Lateranensi sub Nicolao II. an. MLIX., ubi post Cardinales subscribunt in hunc modum Archiepiscopi: *Wibertus Archiep. Ravennas. Dominicus Gradenfis Patriarcha. Hildeprandus Capuanus Archiep. Olericus Beneventanus Archiep. Alphanus Salernitanus Archiep.* (**).

C A P. II.

De metropolibus Amalphitana, Neapolitana, & Surrentina.

NON in tribus modo Longobardorum Principatibus Capuano, Beneventano, & Salernitano; sed & in Ducatibus Amalphitano, Neapolitano, ac Surrentino, urbes principes metropoliticae a Romanis pontificibus dignitatem consecutae sunt. Amalphim Capuae, Benevento, ac Salerno opibus haud imparem, ad metropolim statim post Salernum evexit idem Iohannes XV. anno DCCCCLXXXVII., Mansonis Ducis Amalphitani (qui Principatum Salernitanum aliquo tempore occupaverat), cleri & civium precibus permotus, Leone primum creato Archiepiscopo, ut habet brevis historia Amalphitanorum praesulum, & Vrsus presbyter (1). Hic Leo *Archiepiscopus Amalphitanus* se subscripsit in litteris Guaimarii Principis Salernitani Richerio Cassinensi Abbati datis circa annum MXL. de Amalphitana s. Nicolai ecclesia (***). Leonis post annum MXL. suc-

(*) Vide Historiam Princip. Longob. tom. IV. & V. edit. Pratill.

(**) Ita legitur in Chronico Farfensi apud Murator. S. R. I. tom. II. part. II. p. 646.

(1) In Chronic. Amalphitan. praesul.

(***) Hinc patet error Ughelli, qui Leonem hunc anno MXXX. decessisse ait, decennio nempe illius mortem antevertenf. Conf. Mabillon. de re diplomatic. in Appendic. p. 116.

successit Laurentius, vir Graece Latineque doctissimus, quem *sanctae & venerandae memoriae Amalphitanae Sedis Archiepiscopus* adpellat Petrus Damianus (2). Idem pontifex Iohannes, qui Amalphim fecit metropolim, ut essent qui metropolitae Amalphitano subessent suffraganei, tres simul episcopatus instituit, Capreae, Litterae, & Minori, quibus Scalensem paullo post addidit. Sic laudata Notitia quinque patriarchatum: *Archiepiscopus Amalphitanus hos habet suffraganeos: Capciranum, Scalensem, Minorensem, Lutaunum*. Consonat Notitia e Bibliotheca Thuana eruta: *Archiepiscopus Amalphitanus hos habet suffraganeos: Cappricanum, Litteranum, Scalensem, Minorensem*. Et in Provinciali Romano Leonis X. legitur: *Archiepiscopus Amalphiten hos habet suffraganeos: Capritan, Scalen, Minoren, Literan*.

Neapolis quo anno, & a quo pontifice metropolis sit facta, obscurum est. Quid enim iuvat incerta pro certis venditare? (*)

I 2

II-

(2) In vita s. Odilonis Gluniacensis Abbatis.

(*) In epocham constitutae Neapolitanae metropoleos anxie inquisiverunt docti viri. Miraeus a Gregorio M. erectam ait. At ex ipso Gregorio Neapolitanum, ceterosque Campaniae, Regnique universi episcopos Romani metropolitae suffraganeos fuisse, apertissimum est. Nec quidquam obturbat Gregorius ipse apud Gratianum cap. i. de religios. domib., ubi victorem Neapolitanum *Archiepiscopum* adpellat; nam locus a Gregorio adductus non est Gregorii I., sed Gregorii VI., qui ab anno MXLV. ad MXLVI. sedit, quo tempore Neapolitanae ecclesiae praeerat Victor Archiepiscopus, ad quem Gregorius VI. scripsit. Nec item moratur Auctor vitae S. Willibaldi, qui *Neapolitanum, & Capuanum Archiepiscopum* commemorat; is enim in ea tempora incidit, quibus Neapolis & Capua archiepiscopali dignitate iam fulgebant, ac stilo sui temporis vetera expressit. Vide huius diatribae part. i. cap. v. Caracciolus de sacr. Neapol. Eccles. lib. i. statuit, metropoliticam Neapoli digni-

tatem a Iohanne IX. circa an. DCCCIV. collatam. Vno nititur testimonio Iohannis Monachi, qui sub Paschali II. circa an. MC. scripsit Auctarium ad Chronicon Authberti Abbatis Monasterii S. Vincentii ad Fontes Vulturmi, quod Muratorius e Codice Bibliothecae Barbarinae edidit S.R.I. part. II. tom. I. Hic enim Monachus in *catalogo Romanorum pontificum*, quem libro primo eius Chronici praefixit, haec de Iohanne IX. habet: *Iohannes IX. Tiburtes ann. II. dies XV. sepultus ad S. Petrum. Iste Neapolis & Beneventi Archiepiscopus fecit. Galdelperto Abbati privilegium dedit An. DCCCC. Indict. III.* At Iohannes Monachus egregie labitur; nam ante annum DCCCLXVI. nullum in Regno metropolitam a Romano pontifice institutum, constat. Ipsi Capuani, Beneventani, & Neapolitani praefules in suis diplomatibus, inque pontificiis ad illos litteris ad annum DCCCLXVI., & quod excurrit, nunquam *Archiepiscopi* appellantur. Neapolitani autem *episcopos* se subscribunt in literis ad Iohannem Abbatem S. Severini anno DCCCXXXVII. scriptis, inque diplomate mo-

Illud liquet, eiusmodi dignitate caruisse ad Athanasium III., qui tum in litteris ad Iohannem Abbatem s. Severini an. DCCCXXXVII.

san-

monasterio SS. Felti & Desiderii anno DCCCCLX. dato. Beneventum vero non a Iohanne IX., sed a Iohanne XIII. in metropolim anno DCCCCLXIX. erectam, satis patet. Sed & Caracciolus alucinatur affirmans, Neapolim a Iohanne IX. circa annum DCCCCLV. archiepiscopali dignitate auctam, eumque pontificatum gessisse ab anno DCCCCLV. ad DCCCCLV. nam ex mente eiuklein Monachi, Iohannes IX. anno DCCC. Indict. III. obiit, postquam sedisset annos 18. dies xv.: adeoque pontificatum iniiit a medio circiter Iulio anni DCCCCLXXXVII. usque ad initium Augusti anni DCCC., ut ostendit Pagius ad A. C. DCCC. n. 23. contra Baronium, qui mortem eius in annum DCCCCLV. confert, eique annos III. dies xv. attribuit, quem Caracciolus sequutus est. Chioccarellus in Catalog. episcop. Neap. putat, Neapolim metropolim evasisse anno DCCCCLXII., sedente Niceta, Athanasii III. succedere, quem primum facit Archiepiscopum. Nititur uno hoc argumento, quod in diplomate Monasterii s. Sebastiani Nicetas Archiepiscopum se inscripserit. At monumentum non asserit, nec autographum esse confirmat. Illud non abs re supposititium habet Vghellus de Archiep. Neap. in. Niceta: aut si verum sit, conficit Nicetam hunc, hominem Graecum, ope Aulae CPnae in Sedem Neapolitanam a Byzantino patriarcha intrusum, more Graecorum Archiepiscopi titulum sibi arrogasse; quod posterius a veritate alienum esse, ostendimus huius diatribae part. II. cap. IV. in not. p. CIV. Profecto documentum illud, quod se vidisse Chioccarellus testatur, aut commentitium est, aut qui illud posterioribus temporibus exscripsit, titulum ampliavit Archiepiscopi, nova veteribus componens. Porro Baronius ad an. DCCCCLXVIII., Vghellus

cit. loc., Peregrinius, alique contendunt, metropolitico Neapolitanae Sedi decus collatum ab Iohanne XIII. anno DCCCCLXVIII. eodem, quo Capuae, tempore; Pagius vero Critic. Baronian. id anno DCCCCLX., Cantelius Hist. urb. metropol. part. III. diss. I. cap. VII. anno circiter DCCCCLXX. factum statuunt. Haec omnia gratis, nullaue satis idonea coniectura praedicantur. Cl. Mazochius diss. de Cathr. Eccl. Neap. part. II. cap. II. p. 113. Neapolim post medium decimum saeculum (quo anno, incertum) metropolitica dignitate a Romano pontifice donatam tradit. Et nota XIII. subiicit: Illud autem propius fidem est, statim post Capuam (primam omnium huius Regni Sedem anno DCCCCLXVIII. ab Iohanne XIII. in metropolim erectam) & Beneventum anno sequente, statim Neapolim eodem honore auctam fuisse. Tum saecetur, ante Sergium Archiepiscopum, qui anno MV. sedebat, ex monumentorum inopia haud posse antiquiorem alium Neapolitanum Archiepiscopum nominatim demonstrare. Verum Capua non anno DCCCCLXVIII., sed DCCCCLXVI. desinente metropolitico decus adepta est; tum tribus post annis Beneventum anno DCCCCLXIX.; inde Salernum anno DCCCCLXXXVI.; mox Amalphis anno DCCCCLXXXVII., uti iam offensum est. Quare affirmari iure nequit, statim post Capuam & Beneventum fuisse Neapolim in metropolim erectam. Quid quod eodem concedente Mazochio probari nequit, Nicetam Archiepiscopum fuisse? Vixit Nicetas hic ad annum circiter millesimum, eique successit Sergius, qui anno MV. & MVI. se Archiepiscopum subcripsit. Quamobrem Neapolitana Sedes hoc sedente Sergio post annum M., & ante annum MV. archiepiscopali dignitate donata est.

sanctae Neapolitanae ecclesiae praesulem, tum in diplomate in favorem Monasterii ss. Festi & Desiderii anno DCCCLX. dato *sanctae Neapolitanae ecclesiae episcopum* se aperte subscripsit (2). Praeterea Iohannes Diaconus, qui Chronicon praesulum Neapolitanorum ad an. DCCCLXXII. conscripsit, & Petrus Subdiaconus, qui illud ad Stephanum III. an. DCCCCIII. perduxit, nullum commemorant Neapolitanum antistitem Archiepiscopali dignitate praeditum. Ingenue Muratorius (3) fatetur: *Incertum est, quo tandem anno archiepiscopali dignitate auctus fuerit Neapolitanus Antistes. Id certe nequaquam factum est, cum haec Iohannes Diaconus litteris mandabat. Vivit autem Iohannes ad annum DCCCLXXII. Athanasio III. successit Nicetas, qui ab anno DCCCLXXII. ad an. M. Neapolitanae praefuit ecclesiae. Hunc primum metropolitica dignitatem adeptum circa an. DCCCLXXII. tradit Chioccarellus, quod in diplomate Coenobii s. Sebastiani se Archiepiscopum inscripserit. At monumentum non affert, & porro nec autographum est, nec genuinum (vide subiectam Adnotation.). Nicetae in Sede Neapolitana successit Sergius (*), qui in diplomate*

Mo.

(2) Ext. apud Chioccarell. in Antist. Neap.

(3) Not. ad Ioh. Diacon. S.R.I. tom. II. p. 307.

(*) Ughellus de Archiepiscop. Neap. Ital. Sacr. tom. VI. Anonymum ponit quinquagesimum quartum inter episcopos Neapolitanos, & secundum inter Archiepiscopos, atque hunc circa an. M. praefuisse ait. Nitetur marmoreo monumento ante Monasterium monialium S. Marcellini posito, quod sic habet: *Ne miseris viator, si columnae truncus ipse hic locatus fuerim. Quum Servatoris Imago ab Imperatore CPno, Archiepiscopo Neapolitano dono missa fuerit; baiuli onere defessi, super me deposuerunt: quam quum tollerent, nullis viribus eripi potuit. Hoc itaque miraculo eius Imago super altare divi Marcellini divinitus collocatur, quod Silvester suis litteris comprobavit, quamplurimas concedens Indulgentias MCCXXXII. De eiusmodi inscriptione*

ac re haec tradit Chioccarellus in Archiep. Neapoli: *Quo autem tempore, & anno id acciderit, & quis fuerit is Imperator, & quis Archiepiscopus, temporum iniuria ad nos minime pervenit, nec Silvestri, aliaeque testimoniales litterae id probantes, quarum, & Inscriptionis meminisse diutius a nobis perquisitae, nec tamen in eo Coenobio, nec alibi reperiri potuerunt. Quamobrem si vera sunt, quae ad nos tam constans ac firma traditio transmisit, his fere temporibus accidisse credendum est, sub Silvestro nimirum secundo Romano pontifice, qui anno DCCCCXCIX. creatus est pontifex, obiitque anno MIII. Nam Silvestro I. aptari minime potest; tunc enim non Archiepiscopi, sed episcopi Neapoli praecerant, nec illud S. Marcellini Coenobium, aut ecclesia adhuc fuerat erecta. Quae omnia sub secundo Silvestro facillime conveniunt. Annum vero MCCXXXII. credimus fuisse tempus appositae Inscripti-*

CXXXIV. F I M I A N I D I A T R I B A I.

Monasterii s. Sebastiani anno MV. scripto, inque instrumento Coenobii S. Marcellini anno MVI. edito, se *Archiepiscopum* subscripsit (4). Ceteri deinceps Neapolitani praesules *Archiepiscopi* dicuntur, ut Iohannes in diplomate Monasterii s. Gregorii anno MXXXII. dato. Consecrationi ecclesiae Cassinensis ab Alexandro II. an. MLXXI. peractae interfuerunt *Archiepiscopi decem*, *Capuanus*, *Salernitanus*, *NEAPOLITANVS*, *Surrentinus*, *Amalphitanus*, *Sipontinus*, *Tranen-*
sis, *Acerentinus*, *Ydrontinus*, *Oiretanus*, teste Leone Ostien-
si (5). Cum itaque in genuinis monumentis nullus, praeter
Sergium illum, Neapolitanus praesul *Archiepiscopus* nominetur
ante annum MV.; postea verò omnes eo titulo exornentur: con-
iici iure potest, Neapolitanam Sedem sub initium saeculi unde-
cimi in metropolim euectam, sedente Sergio Nicetae successo-
re, qui primus extitit Archiepiscopus.

Neapolitano metropolitae sex olim paruerunt episcopi, Puteo-
lanus, Nolanus, Acerranus, Ischianus, Aversanus, & Cumanus.
Ita in Notitia quinque patriarchatum: *Archiepiscopus Neapoli-*
tanus hos habet suffraganeos: Aversanum, Nolanum, Puteolanum,
Cumanum, Insculanum, vel Insulanum. In alia veteri Notitia e
Bibliotheca Thuanensi edita: *Archiepiscopus Neapolitanus hos ha-*
bet suffraganeos: Aversanum, Cumanum, Nolanum, Isclanum, vel
Insulanum, Puteolanum, Acertanum, & Acerranum. Et in Pro-
vinciali Romano: *Archiepiscopus Neapolitanus hos habet suffra-*
ganeos: Adversan (est exemtus), Nolan, Puteolan, Cuman,
Acerren, Isculan. Misenum numquam Neapoli paruit, nec
pa-

ptonis. Quidquid sit de eius Inscriptionis antiquitate, ac veritate (de qua re nunc laborare opus non est), cum in ea nec Imperatoris, aut Archiepiscopi nomen, nec annus exprimitur, quo ea Imaginis translatio contigerit: cumque id circa an. M. factum traditio ferat; temere inter Nicetam & Sergium alius incerti nominis praesul archiepiscopali dignitate praeditus excogitatur, quem unquam extitisse, nullo certo documento docemur. E serie itaque Neapolitanorum antistitum expugnendus est Anonymus ille Ughellianus,

nullusque inter Nicetam & Sergium ponendus Archiepiscopus. Quidquid enim de Anonymo illo narratur, optime congruit aut Nicetae, qui ad annum circiter M. vixit; aut Sergio, quem anno MV. & MVI. Neapolitanae sedi praefuisse constat ex laudatis duobus monumentis Monasterii S. Sebastiani, & Coenobii S. Marcellini.

(4) Ext. apud Chioccarell. in Neap. Antist. p. 116. & 126.

(5) In Chronic. Cassin. lib. III. cap. xxviii.

parere potuit; eversum enim fuit a Saracenis anno DCCCLXXX., eiusque sedis praedia Neapolitanae Sergius Dux Neapolis addidit, teste Iohanne Diacono (6); Neapolis vero primum undecimo ineunte saeculo metropolis est facta. Cumanus episcopus creari desiit, urbe anno MCCVII. à Neapolitanis disiecta. Averfana Sedes Romanae subiecta est decreto Martini V., quod Calixtus III. confirmavit. Nunc itaque quatuor sub Neapolitana metropoli suffraganei sunt, *Puteolanus*, *Nolanus*, *Acerranus*, *Ischianus*.

Surrentina metropolis quo primum tempore, & a quo pontifice instituta sit, aequè incertum (*). A vero propius

(6) In Actis Translationis s. Sossii mart., quae Surius ad XXIII. Septemb. edidit.

(*) Philippus de Anastasiis Archiepiscopus Surrentinus de Christian. Surrent. Antiquit. lib. I. cap. IV. Surrentinae metropoleos originem ab Apostolicis temporibus repetere non dubitat. Ei iam satisfacit Thomas Milante Stabienfis episcopus de Stabiis, Stabiana ecclesia, & episcopis eius, diss. II. Illòs haud moror, qui hanc dignitatem ab aeo Gregorii M. Surrentinae Sedi vindicant; ex ipso enim Gregorio lib. I. ep. I. IV. Iohanni episcop. Surrentin. & lib. IX. ep. XXV. eidem Iohanni inscripta constat, Surrentinum tunc temporis merum fuisse episcopum; quin ex permultis eiusdem Gregorii litteris compertissimum est, universos Regni episcopos, nominatim Campaniae, in qua Surrentum, uni Romano metropolitae arctius adhaesisse: quod part. I. huius diatryphae late ostensum. Nec regeras, apud Gratianum in Can. *constitutus de testib. & attestat.* legi: *Constitutis in praesentia nostra Archiepiscopo, & M. Canonico Surrentiano, dum ipse illum de simoniae crimine deferret*; non enim liquet, an verba haec ad Surrentinum episcopum referenda sint: & porro *Archiepiscopum* ibi a Gratiano additum, vetera novis componente, patet ex eodem Gregorio in cap. 2. de religiof.

domib. ubi Surrentinum praesulem non Archiepiscopum, sed *episcopum* adpellat: *Ipsum autem monasterium*, inquit, *sic nos tuae ordinationi commississe cognoscas, ut tamen iurisdictionem illic non episcopus Surrentinus. . . habeat.* Marinus Freccia de Subfeud. lib. I. tit. ult. a Sergio III. circa an. DCCCCIV. Surrentum in metropolim erectam ait. At ante annum DCCCCLXXI. nullam in his regionibus metropolim a Romanis pontificibus erectam, ne ambigas. Ughellus Ital. Sacrotom. VI. de Archiepisc. Surrentin. putat, Iohannem XIII. Surrentum in metropolim erexisse, *ut fertur, post an. DCCCCCLXVIII. Leopardo ordinato primo Archiepiscopo*; quod in dyptichis Surrentinis Leopardus, qui tunc sedebat, *Archiepiscopus* dicitur. In hanc sententiam inclinat Iannonius Hist. Civil. Neap. lib. VIII. cap. VI. Verum nullo idoneo monumento adstrui potest, Surrentum ab Iohanne XIII. sub haec tempora archiepiscopali dignitate illustratam. Tandem qui ad annum MCCVII. sub Innocentio III. id reiiciunt, manifesti erroris arguuntur testimonio Leonis Ostiensis Chronic. Cassinens. lib. III. cap. XXVIII., ubi inter decem Archiepiscopos, qui consecrationi Basilicae Cassinensis anno MLXXI. interfuerunt, Surrentinum appellat.

CXXXVI. FIMIANTIATRIBAI.

pius abest, Surrentum sub medium saeculum undecimum in metropolim erectam. Surrentini enim praesules, qui ab iis temporibus federunt, Archiepiscopos se inscribunt. Iohannes Surrentinus *Archiepiscopus* subscripsit Concilio Romano sub Nicolao II. an. MLIX. celebrato. Consecrationi Basilicae Cassinensis ab Alexandro II. an. MLXXI. peractae adfuerunt Archiepiscopi decem, inter quos *Surrentinus* numeratur a Leone Ostiensi (7). Barbatus Surrentinus *Archiepiscopus* dicitur in diplomate anno MCX. consignato pro Gregorio Stabienfi, quem ordinaverat, episcopo. Vrso etiam *Archiepiscopus sanctae Surrentinae Ecclesiae* dicitur in alio diplomate, dato Iohanni Stabienfi a se episcopo ordinato (8). Ceteri deinceps Archiepiscopos se constanter inscribunt. Surrentino metropolitae primum duo paruerunt suffraganei, Stabiarum, & Massae Lubrensis; quibus tertius deinde additus Vici Aequensis, qui a Bonifacio VIII. circa an. MCCCII., instante Carolo II. Andegavensi, institutus est. Hi tres episcopatus sub Surrentina metropoli recensentur in Notitia quinque Patriarchatuum: *Archiepiscopatus Surrentinen* hos habet *suffraganeos: Equensem, Lubrensem, Castellum Maioris, vel Stabiensem*. Et in Provinciali Romano Leonis X.: *Archiepiscopatus Surrentinen* hos habet *suffraganeos, Lobren, Salpen* (*), *Equen, Castellum Maris, vel Stalven*.

C A P. III.

De metropolibus Barenfi, Sipontina, Tranensi, Brundusina, & Tarentina.

Reliquas nunc Regni Neapolitani metropoles a Romanis Pontificibus erectas persequamur. In Barenfis metropoleos epocham primum inquirendum. Vnde quis iure suspicetur, Baren-

(7) Chronic. Cassinens. lib. III. cap. XXVIII.

(8) Duo haec Instrumenta ex Archiv. Stabienfi edidit Thomas Milante de Stabian. eccles. diss. v. p. 210. seqq.

(*) Per errorem Salpensis sedes inter suffraganeas Surrentini Archiepiscopi heic affertur; ea enim in Apulia est, & metropolitae Barenfi paruit, ut infra ostendetur.

renses praefules fuisse metropolitans usque ad annum DCCCLXXVI., quo Graeci Bario potiti sunt, quin ad annum DCCCXCIX., nihil prorsus est (*). Ipsi Barenenses antistites, qui per haec tempora

(*) Ughellus Ital. Sacr. tom. VII. p. 593.

Beatillum sequutus haec habet: *Petrus ultimus, & primus Archiepiscopus Baren-sis fuit hac dignitate exornatus anno DXXX. ab Epiphania CPolitano patriarcha, sedente Felice Papa IV., cuius auctoritate Epiphanius hanc sedem metropolitaneam constituit, cum facultate duodecim suffraganeos episcopos ordinandi. Post Petrum decem ei successerunt Archiepiscopi, quorum nomina, neque Acta extant in diptycis eiusdem Ecclesiae, Leontius duodecimus Baren-sis Archiepiscopus circa an. Domini DCCLXXX. electus, Nicaeno Concilio se subscripsit an. DCCLXXXVII. Sebastianus Baren-sis Archiepiscopus proxime successit Leontio ... Angelarius vir sanctimonia clarus, ac rerum gestarum aeterna memoria dignus, iam antea per annos decem Canusinae ecclesiae Archiepiscopus in demortui Sebastiani locum omnium votis Baren-sis ecclesiae praeficitur anno DCCCXLV., retentoque ex Romani pontificis auctoritate & Canusinae Sedis titulo, Baren-sis & Canusinus Archipraeful dictus fuit, qui deinceps ex perpetua utrarumque ecclesiarum unione in successores transit, usque ad hodiernum diem. Multa in verbis hisce *σηματεα* castiganda sunt. Primum falsum est, *Petrum* a patriarcha CPolitano, consentiente Romano pontifice, anno DXXX. Barensem Archiepiscopum creatum fuisse; id enim nusquam scriptum est, & porro eo tempore non Graeci, sed Gothi in Italia dominati sunt ad annum DXL., quo in potestatem Iustiniani redacta est universa. Non ergo potuit Petrus a CPolitano patriarcha Archiepiscopalem accipere dignitatem: nec vero Byzantini Antistites eiusmodi decus episcopis Regni contulerunt ad Leonem Isauricum usque, hoc est, ad annum circiter DCCXXII. Eandem*

antem dignitatem a Romano pontifice nancisci non potuit; constat enim Romanos praefules ad annum usque DCCC-LXVI. metropolitaneum decus episcopis nostris haud indulsisse. Falsum item est, quod de Archiepiscopatu eorum, qui Petro in Baren-si sede successerunt, adsumuntur; Barium enim Longobardis paruit ab anno circiter DLXXI. ad annum DCCCXL. quo Saracenis cecit. Eam urbem occuparunt Graeci anno DCCCLX.; sed statim inde a Saracenis depulsi. His a Ludovico II. Imp. devictis an. DCCCLXXI. Barium ad Longobardos rediit: tum anno DCCCLXXVI. Graecis cecit, a quibus ad annum MC. retenta est, quo eam Robertus Northmannorum Dux expugnavit. Quum itaque Barium ab anno DLXXI. ad DCCCXL. & ab anno DCCCLXX. ad DCCCLXXVI. Longobardis Romano pontifici obtemperantibus subsuisset; fabulosum est quod de Petri successorum, nominatim Leontii, Sebastiani, & Angelarii Archiepiscopatu praedicatur. Quin Leontius in Concilio Nicaeno II. anno DCCLXXXVII., & Sebastianus in Romano sub Eugenio P. anno DCCCXXVI. nudum *episcopi* nomen adsumunt. Angelarius diserte *episcopus* appellatur in Inscriptione ab se apposita supra reliquias s. Sabini. Vide quae de hac re infra p. CXLIV. in not. dicemus. Sed & labitur Vghellus, dum post Angelarium perpetuam fuisse Canusinae & Baren-sis ecclesiae unionem, eamque ad nostra tempora perennasse, scribit. Nam post Angelarii tempora quandoque Canusina sedes Brundusinae coniuncta fuit: unde Iohannes *Archiepiscopus sedis Canusinae & Brundusinae ecclesiae*, nulla habita Baren-sis mentione, dicitur in diplomate ab eodem Iohanne dato anno DCCCII. Aliquando Baren-sis ecclesia Tranensi, nulla Canusinae mentione iniecta, adiun-

CXXXVIII. F I M I A N I D I A T R I B A I.

pora federunt, numquam Archiepiscopi titulum sibi vindicarunt. Barium ab anno DLXXI. ad DCCXL. & ab anno DCCCLXX. ad DCCCLXXXVI. Longobardis paruit, qui Romanam sedem reverebantur, Romanumque ritum colebant: proinde nihil de vetustissimo Romani pontificis metropolitico iure in Apuliam immutatum; nec porro ipsos Romanos pontifices episcopis Apulis, vigente Longobardorum dominatione, metropolitica dignitatem indulgisse legimus. Ita Barenfes praefules, Leontius in Concilio Nicaeno II. anno DCCCLXXXVII. , & Sebastianus in Romano sub Eugenio P. an. DCCCXXVI. merum *Episcopi* nomen adsumunt. Angelarius simplicis *Episcopi* titulo insignitur in Inscriptione ab ipso met apposita super reliquias s. Sabini. Dominicus epistolae Concilii Ravennatensis sub Iohanne VIII. P. anno DCCCLXXVII. celebrati, post Archiepiscopos subscripsit inter simplices episcopos in hunc modum: *Dominicus Bariensis episcopus subscripsi* (1). Petrum & Iohannem Barenfes *episcopos* appellat Ignotus Barenfis (2): An. DCCCLII. Ind. X. *Obiit Petrus episcopus, & electus est Iohannes.* Hic autem *Archiepiscopus* dicitur in diplomate a se dato Pandoni clerico filio Cinnami Imperialis Spatharii Iudicis civitatis Iuvenaciae anno DCCCLII. (3): *Iohannes Dei gratia Archiepiscopus, primo anno praesulatus mei s. Sedis Canusinae & Barisinae ecclesiae.* At profecto qui posterioribus temporibus diploma exscripsit, Archiepiscopi nomen ampliavit, more aevi sui loquutus. Diserte enim Iohannes *episcopus*, non *Archiepiscopus* dicitur Ignoto Barenfi. Eundem eo titulo a patriarcha CPolitano donatum, nusquam legimus. Certe a Romano Pontifice haud accepit; quippe

iuncta est: unde Chrysostomus non Barenfis & Canusinus, sed Barenfis ac Tranensis Archiepiscopus, *Ἀρχιεπίσκοπος Κασσιβαρίου καὶ Τρανῶν*, Archiepiscopus Castri Barii & Trani, dicitur in Graeco diplomate eidem Chrysostomo concessio a Gregorio Trachaniota Catapano Italiae anno DCCCXCIX. Nonnumquam etiam Canusina cum Barenfi & Tranensi unita est, ut de Vrione Archiepiscopo Barenfi ab anno MLXXVIII. ad MLXXXIX. prodit Nicephorus Barenfis in Historia Transla-

tionis s. Nicolai: *Interea*, inquit, *ad domum Vrionem Archiepiscopi legatio dirigitur, qui tempore illo apud Canusium & Trani Civitates morabatur, quarum pontificatu una cum Barenfi Archiepiscopia fungebatur.*

(1) Apud Labb. Conc. tom. XI. col. 305.

(2) Apud Pratillum Hist. Princip. Longob. tom. IV. pag. 316.

(3) Vid. Asseman. de Reb. Neap. & Sicul. cap. X. p. 566. tom. III.

pe qui metropolitica episcopis Regni dignitatem constanter denegarunt usque ad Iohannem XIII., qui eam primus contulit Capuano Antistiti anno DCCCCLXVI. Quod si ab Iohanne VIII. anno DCCCLXXIII. Landulfus Capuanus metropolitica dignitatem assequi per Ludovicum II. Imp. non potuit (4); quis concoquat, Iohannem Barensem anno DCCCCLII. eam tam facile, citoque obtinuisse? Iohanni an. DCCCCLXXVIII. denato suffectus est Paulus, quem merum *episcopum* appellat Ignotus Barenfis: *An. DCCCCLXXVIII. Ind. VI. ... Obiit Iohannes episcopus; & Paulus (Paulus) electus est.*

Paulo autem anno DCCCCLXXXIII. defuncto successit Chrysostomus. Idem Ignotus Barenfis narrat: *Anno DCCCCLXXXIII. Ind. VI. Defunctus est Pau. (Paulus) Archieps, & Chrysostomus electus est.* Chrysostomus hic *Archiepiscopi* nomine oxornatur in diplomate ipsi dato a Gregorio Trachaniota Basso & Catapano Italiae, Ind. XII. mense Maio; hoc est, an. Ch. DCCCXCIX: *Scriptum factum a Gregorio Basso, & Catapano Italiae, Trachaniota, traditum vobis Chrysostomo Archiepiscopo Castri Barii, & Trani, mense Maio, Ind. XII.* Primus Barensium antistitem, qui *Archiepiscopi* titulo insignitus occurrit in genuinis monumentis, est Chrysostomus iste. Sed tamen in diplomate a Graeco Catapano dato, qui tumido Graiorum sive fastu, sive molimine Archiepiscopum appellavit Chrysostomum, eumque privilegiis exornavit, ut Graecanico nomini redderet studiosiorem; accepisse autem hunc titulum, ignoramus, quum nullum extet monumentum, ex quo Chrysostomum se *Archiepiscopum* adpellasse pateat. Nec quidquam obturbat, Paullum Chrysostomi decessorem *Archiepiscopum* vocari ab Ignoto Barenfi loco superius descripto; is enim saeculo duodecimo vixit, quo Barenfis ecclesia Archiepiscopalis iam erat, ac phrasi sui temporis, uti sequiores scriptores non raro facere solent, vetera expressit. Idem Ignotus Barenfis Paulum *episcopum*, non Archiepiscopum appellat.

Chrysostomo successit Iohannes; atque huic Bisantius; de quo haec habet Lupus Protospata (5): *Anno MXXVIII.*

(4) Vide quae diximus part. I. cap. V. pag. LVI.

(5) Apud Pratill. Hist. Princip. Longob. tom. IV. p. 34.

CXL. F I M I A N I D I A T R I B A I.

descendit Oresti Chetoniti mense Aprilis, & tunc obiit Baren-
sis episcopus Iohannes, & factus Bisantius Archiepiscopus. Et Igno-
tus Barenfis: Anno MXXV. Ind. VIII. Descendit Oresti Kitoni-
ti cum exercitu, ut iret Sicilia. Et mortuus est Iohannes epi-
scopus in mense Iunii, & elevatus est Bisantius Archiepiscopus.
Huic Bisantio s. Canusinae ecclesiae a nobis consecrato Archiepiscopo
diploma dedit Iohannes xx. alias xix. anno MXXV. (6) (*). In
hoc pontifex postulatis annuens Bisantii, ipsi concedit, & confirmat
Archiepiscopatum s. Canusinae ecclesiae cum omnibus sibi adiacentiis,
vel pertinentiis, videlicet duodecim episcopatus, quemadmodum abo-
litione tempora, scilicet nostris Antecessoribus sanctae memoriae de-
ceverant, ut Archiepiscopus duodecim sub se ordinaret episcopos.
Tum suffraganeorum ecclesiae & oppida Canusinae, h.e. Barenfis
dioecesis recensentur: Hoc scilicet Canusinae, Bari, Medunco, Iu-
venacio, Melpista, Rubo, Trane, Cani, Minerbino, Aquatesta,
Monte Melioris, Labellozarum, Cisternae, Bitolbae, Salpi, Cuper-
fano, Puliniano, simul & Cetera, & aliarum civitatum atque
castrorum sibi adiacentium, vel longe lateque ibi positae, donec im-
pleatur duodecim episcopus. Tandem Bisantio usum palli cunctis
diebus vitae suae, & episcopos consecrare permittit. Bisantio
CPoli mortuo an. MXXXV. successit Romulantes Protospata. De eo
sic Lupus Protospata: Anno MXXXV. die epiphaniae obiit Constantino-
poli Byzantius episcopus Barenfis. Qui sane fuit orphanorum pa-
ter, & primariae Ecclesiae Barenfis fundator, custosque civitatis,
eiusque egregius propugnator adversus Graecos. Electusque est episco-
pus Romulantes Protospata: sed is Aprili mense ab Imperatore
Constantinopolim evocatus, eundem obiit, & in eius locum electus est
Nicolaus. Hic Nicolaus Archiepiscopus Canusinus & Barenfis dicitur
in diplomate dato a se anno sexto Imperii Michaëlis CPolitani, tertio
anno praesulatus sui, mense Octobri Ind. VII. (7), hoc est an. MXXXIX.
Idem, quod Michaëlis Cerularii ausibus contra Latinam ecclesiam

se op-

(6) Ext. apud Vghell. de Archiep. Ba-
renfib. tom. VII. pag. 601.

(*) Bulla Iohannis xx. Indictione O-
staba data est, quae anno MXXV. vel
MXXI. in cursu erat. Contra Bisantium
anno MXXVIII. electum, qua indictione
XIII. currebat, scribit Protospata. Qua-
re mendum aut in bulla, aut in Proto-
spata est. Affemanus de Reb. Neap. &
Sicul. cap. XVI. tom. III. p. 561. Protospa-

tae deferens mendum in bullam librario-
rum incuria irrepsisse putat, ac pro In-
dict. VIII. repōnit Indict. XIII. Doctissi-
mi viri emendatio congruit epochae Pro-
tospatae. At cum ex Ignoro Barenfi Bi-
santius anno MXXV. electus sit, eodem
anno Indict. VIII. labente bulla edita est,
adeoque nihil immutandum.

(7) Apud Mabillon. Annal. Benedict.
ad ann. MXXXIX. tom. IV. pag. 399.

se opposuisset, CPolim anno MLV. deportatus est, teste Ignoto Barenſi: *An. MLV. Ind. VIII. . . . Nicolaus Archiepiſcopus perrexit Conſtantinopolim*. Nicolao anno MLXI. mortuo non ſine diſſentione electus eſt Andreas. Ignotus Barenſis: *Anno MLXI. Ind. XIV. Mortuus eſt Nicolaus Archiepiſcopus, & a quibuſdam electus eſt Andreas*.

Andrea mortuo, Gregorius VII. precibus Roberti Ducis Vrſonem Archiepiſcopum Barenſem ordinavit. Haec de Vrſone reſert Iohannes Archidiaconus Barenſis, memoriae prodidit (8): *Temporibus Vrſonis Archiepiſcopi (qui prius fuerat apud Rapollam epiſcopus, ſed poſtea per potentiam & voluntatem Ducis Roberti a Papa Gregorio, qui & „ Ildebrandus „ dictus, ad Eccleſiam Barenſem traductus fuerat, Archiepiſcopus ordinatus eſt) Verum quia ipſe Archipraeſul multis & variis impeditus erat negotiis, inquiſitio iſta protracta eſt, ſuoque in tempore dimiſſa*. Et Ignotus Barenſis: *Anno MLXXX. Indict. III. Ipſe Dux (Robertus) fecit ibi Michaël Imperator. Et Vrſo Archieps intravit in ſede Barina die III. intrante menſe Auguſti. Hic Vrſo legitur in diplomate a ſe dato Anno Incarnationis Domini Noſtri Ieſu Chriſti MLXXX. menſe Novembri Ind. IV. Ego Vrſo Dei providentia Archiepiſcopus, tertio anno praefulatus mei ſanctae ſedis Canuſinae & Barenſis Eccleſiae declaro &c. (9) Barenſis Archiepiſcopi V. (lege Vrſonis) meminit Gregorius VII. (10). Vrſone anno MLXXXIX. mortuo, electus eſt Elias, Urbani II. Papae amicitia clarus, a quo impetravit, ut omnia Barenſis Eccleſiae iura rata eſſent. Audiatur Lupus Protoſpata: *Anno MLXXXIX. facta eſt Synodus omnium Apuliensium, Calabrorum, ac Brutiorum epiſcoporum in civitate Melſiae Hoc anno obiit Vrſus Barenſis Archiepiſcopus, & Papa Urbanus (II) nomine venit Barum, & conſecravit illic conſeſſionem s. Nicolai, & Eliam Archiepiſcopum*. Et Iohannes Archidiaconus Barenſis (11) : *Hoc autem (Elia) electo in Archiepiſcopum voluntate atque conſenſu Ducis Rogerii filii Ducis dicti Roberti, Melſiam Papam Urbanum (II) adiuvimus, qui ibidem Synodum celebrabat menſe Septembri, quem rogavimus, ut uſque Barum deſcenderet, praediſtumque conſecraret Eliam in Archiepiſcopatus bono*.*

(8) In Hiſt. inventionis corporis s. Sabini, quam edidit Baronius ad an. MCXI.
f. VII.

(9) Apud Vghell. cit. loc. p. 606.

(10) Lib. IX. Regeſt. ep. XXIV.

(11) Cit. loc.

honorem, Domino Boamundo eundem Papam nobiscum deprecante, qui eo tempore Barum iam suo tenebat sub dominio: ipso vero consecrato ab eodem Papa in Ecclesia nostri Archiepiscopatus, saepe cum eo loquebamur &c. Extat ipsa Urbani II. bulla, qua Eliam in Archiepiscopum Barensem consecravit (12): Urbanus episcopus servus servorum Dei, Carissimo Fratri Eliae Archiepiscopo salutem, & Apostolicam benedictionem. Primum inquit pontifex, se Eliam contra morem Romanae ecclesiae in sede propria consecrasse, beati Nicolai reverentia, & Barenfis populi dilectione devictum. Tum Barensem (quae & Canusina habetur ecclesia) exaltare, & populum Barensem glorificare cupiens, confirmat Eliae praesentis paginae auctoritate integrum Barensem (qui & Canusinus est) Archiepiscopatum. Absque praecudio ergo, pergit Pontifex, iustitiae quarumlibet ecclesiarum, sequentes tenorem, qui nostrorum continetur privilegiis praedecessorum Barenfis, sive Canusinae ecclesiae possessiones, sive dioeceses tibi, tuisque successoribus perpetuo possidendas, regendasque contradimus. Hae autem sunt Canusia, Bistrictum, Bitontum, Midunium, Iuvenarium, Melpicta, Rubum, Tranum, Canna, Minervinum, Aquatecta, Mons-Meliorus, Lavellum, Rapulva, Melpbis, Bitabis, Salpi, Cuperfanum, & Palimarum. Tandem pallium ei concedit, ut eo utatur quum certis recensitis diebus, tum in ordinatione episcoporum, seu ceterorum clericorum. Ex dictis colligi potest, Barensem antistitem ab anno DCCCXCIX. primum Archiepiscopi titulum a Graecis Barii dominus habuisse; Iohannem autem xx. hanc ei dignitatem ratam habuisse, ceterosque item Romanos pontifices; tandemque Urbanum II. diplomate suo confirmasse.

Barenfi metropoli unita fuit Canusina episcopalis sedes (*).

Haec

(12) Apud Baron. ad an. MLXXXIX. n. 5. & Labb. Conc. tom. XII. col. 715.

(*) Expendenda haec sunt, quae de Archiepiscopatu Canusinae Ecclesiae, Beattillium temere sequutus, perhibet Vghellus Ital. Sacr. tom. VII. p. 591: Metropoli Barenfi, inquit, accessit perpetua unione Canusina Sedes anno DCCCXLIV.; unde ab

eo anno, qui praesuerunt, Barenfis & Canusini, titulo tenus se se inscribere. Diruta vero, ac pene solo aequata Canusina civitate antiquissima cum dignitate Archiepiscopali sanctorum corpora Rufini, Memoris, & Sabini Barium transfulerunt. Paulo post subdit: Petrum Longobardorum Grimoaldi Salernitani Principis as-

sinem

Haec suos olim habuit praefules, quorum celebre nomen *Stercorii ab Apulia de Canusio*, qui Concilio Sardicensi an.CCCXLVII.

ad-

finem electum anno DCCC., qui corpus s. Sabini in novam cathedralem transtulit, eiusdemque Acta conscripsit, fuitque primus Canusinae sedis Archiepiscopus ad eam dignitatem sublimatus an.DCCCXVII: paulo post Canusinae civitatis a Saracenis captae excidium propriis usurpavit oculis, Salernum fugit, anno DCCCXXXIV. Salernitanus evasit episcopus, ibidemque diem suum obiit anno DCCCXLIV. Tandem tradit: Angelarius successit Petro anno DCCCXXXIV., qui post decem annos factus est Barenfis Archiepiscopus anno DCCCXLV. tunc Canusinae dignitas Barium translata est, & unita, qui primus Barenfis & Canusinus dictus est Archipraeful. Doleo tot in verbis hisce docto ac industrio viro excidisse. Primum falsum est, Canusinam Sedem anno DCCCXLIV. Barenfi unitam; Canusium enim iterisse anno DCCCXLVI., & a Saracenis post annum DCCCXXLI. eversum fuisse, in Exkursu mox ostendemus. Quare post id tempus Canusina Barenfi sedi adiuncta est. Falsum item est, perpetuam fuisse Canusinae & Barenfis ecclesiae unionem: quod ex diplomatis Iohannis Canusini & Bründufini antistitis anno DCCCII., & Gregorii Trachaniotae anno DCCCXCIX. datis probavimus supra pag.cxxvii.& seq.in not.

Porro Canusium numquam archiepiscopalem dignitatem adeptum est: proinde mentitur Ughellus, dum Petrum primum facit Canusinae sedis Archiepiscopum ad eam dignitatem sublimatum anno DCCCXVIII. Diserte Petrus Episcopus appellatur ab Auctore vitae s. Sabini, qui ipsius Petri aequalis fuit: Praefatus namque venerabilis pontifex (Petrus), de cuius ore cuncta quae narro audiri, caelesti amore persuasus, ad sedem pontificalem Canusinae urbis corpus Christi sancti (Sabini) introducere studuit... His dictis visio illa ablata est, sanusque experrectus Episcopus (Petrus) quod sibi dictum fuerat, diligentissime explevit. Nec quid-

quam moratur Inscriptio in Cathedrali Canusina posita: *Petrus Archiepiscopus Canusinus posuit hic corpus s. Sabini*; hanc enim inscriptionem sequiori aevo exaratam, Archiepiscopi titulus Petri aetate recentior adstruit; Petrus enim semper episcopus, numquam Archiepiscopus dicitur Auctori vitae s. Sabini, scriptori coaevo. Eidem Petro merum episcopi titulum tribuit Anonymus Salernitanus loco infra laudando. Posterioris etiam aetatis est Codex MS. tus Archivi Barenfis, quo scriptum est, corpus s. Sabini requievit in Canusina ecclesia usque ad tempora Petri Archiepiscopi primi. Sed & labitur Vghellus adfirmans, Petrum Canusinum antistitem vitam s. Sabini conscripsisse; eam enim non Petrus, sed Petri ipsius iussu auctor coevus conscripsit, ut superius allata Auctoris vitae s. Sabini verba liquido demonstrant; & quidem sub Grimoaldo Arichis filio circa annum DCCC. Conf. Bollandum ad II. Febr., & Asseman. de Reb. Neap. & Sicul. cap. xviii. pag. 574. tom. I. Mitto quod de Petri Canusini episcopi cum Grimoaldo Principe Salernitano affinitate praedicatur; eiusmodi enim affinitatis haud meminit Scriptor vitae s. Sabini, quam ipsius Petri iussu conscripsit. Vide Bollandum cit. loc. Porro Petrus Salernitanae ecclesiae administrator, non episcopus fuit. Anonymus Salernitanus cap. xc. apud Pratt. Hist. Princ. Longobard. tom. II. p. 172: *Rodoalt episcopus*, inquit, dum aliquo tempore Salernitanam sedem, ut superius sati sumus, rexisset, per idem tempus ab Agarenorum gente capta est civitas Canusiae, quae sita fuit in Apulide finibus. Sed Dei nutu Petrus, qui illo tempore illi civitati praecerat Episcopus, cum suis non paucis fidelibus evaserunt, atque Salernum venerunt, opes plurimas secum deferentes. Dum vero Salernum aliquo tempore cum suis mansisset, Rodoalt iam dictus episcopus di-

adfuit . Saeculo sexto Canusinam sedem desolatam Felici Si-
pontino episcopo commendavit Gregorius M. (13) . Tandem a
Saracenis, qui Apuliam anno DCCCXL. incurfarunt, Canusium post
annum DCCCLXXII. devastatum est (*), sedesque Canusina Ba-
ren-

(13) Lib. I. ep. LI.

diem clausit extremum. Quapropter omnes
exorant, ut per aliquot annos ipse Pe-
trus, episcopus ipsius ecclesiae facultates
nimirum regeret. Ille vero cum talia au-
disset, in hunc modum illis respondit :
„ Ad regendam ecclesiam praeesse me
dico; in sedem ipsius ecclesiae minime
ascensus sum. „ Sed dum aliquo tem-
pore ipsam iam dictam ecclesiam MODE-
RATISSIME GUBERNARET, de suo sum-
ptu ecclesiam praedictam sanctam sedem
in honorem beati Iohannis Baptistae mi-
rae magnitudinis construxit. Recte Prati-
lus ad haec verba adnotat: Ergo admi-
nistrato, seu Commendatarius tantum
fuit iste Petrus Salernitanae ecclesiae, ne-
que inter Salernitanos episcopos numeran-
dus, ut censet Ughellus supra laudatus.

Tandem quae de Angelarii, Pe-
tri successoris, Archiepiscopatu Ughellus
habet, commenticia sunt; ipse enim An-
gelarius se episcopum, non Archiepisco-
pum appellat in Historia inventionis cor-
poris s. Sabini, quae anno MCCI. Roge-
rio Duce Apuliae sub Elia Barenfi &
Canusino Archiepiscopo contigit: Prae-
dicto autem panno, inquit, modo supradic-
to invento, litterae sunt visae, atque re-
lectae, quae dicebant: ANGELARIUS EPI-
SCOPUS ATTULIT CORPUS SANCTI SA-
BINI. Huiusmodi etiam scriptura inventa
est in tabula una marmorea, quae ibidem
tunc reperta est similiter, & una in tuso.
Appellatur quidem Angelarius Archiprae-
sul Canusii in inscriptione tumulo s. Sa-
bini incisa. At inscriptio haec ab Elia
Archiepiscopo posita est anno MCCI.,
qui sane more sui loquutus est, ac ve-
tera novis expressit. Conceptum in hac
tem est eiusdem Archidiaconi Barenfi

testimonium: Sanctos autem artus ad ho-
ram sic collocatos, Archipraesul idem (E-
lias) non ita in tempus positorum permane-
re negligenter permisit, sed marmoream se-
pulturam, ut fieri solet, apte compositam,
tabulam quoque marmoream itidem ad te-
gumentum, litteris ibi per sculpturam de-
signatis inventionem, & tempus, nomen-
que suum, ut est desuper notatum, signifi-
cantibus a nobis dictatis, praeparari prae-
cepit. Inscriptio autem sarcophago s. Sa-
bini exarata haec est: Angelarius Archi-
praesul Canusii attulit huc corpus s. Sabini
a Canusio, quod fuit occultum in hoc tem-
plo usque ad tempus Eliae Archiepiscopi
Barinorum & Canusinorum, a quo fuit in-
ventum, & hic honorifice collocatum mensis
Februarii Ind. xv., hoc est, anno MCCI.

(*) E X C V R S V S

DE EPOCHA SARACENICAE IN APU-
LIAM INCVRSIONIS, ET CANVSII
DEPRAEDATI.

Ad retegendas, riteque explicandas non
paucas Apularum ecclesiarum antiquitates,
plurimum confert in numero habere tem-
pus, quo Saraceni in Apuliam irrupe-
runt, & quum aliae Apulae urbes, tum
Canusium ab iis vastatum est: quod heie
praestare opportunum est. Saraceni ex
Africa venientes primum Siciliam, Eu-
phemio patriam prodente, invaserunt an-
DCCCXXVII., ut Baronius & Pagius osten-
dunt ad hunc ann.; vel anno DCCCXXVIII.
extremis Michaelis Balbi temporibus, ut
ex Cedreno, Zonara, & Curopalata
colligit Bollandus not. in Vitam s. Sabi-
ni §. XI. a num. LXVII. Omnibus pro-
pe Siciliae urbibus potiti sunt Saraceni,
pulsis Graecis, praeter Syracusas, quae
an-

DE ORTV ET PROGRES. METROP. P.III. CAP.III. CXLV.
rensi adiuncta est. Hinc antistites Barenſes & Canuſini dicti ſunt.
 Olim Barenſi metropolitae multi ſuffraganei paruerunt. In
Tom.VI. *t* *bul-*

anno DCCCLVIII. ab iis captae ſunt, uti Pagius & Muratorius ad hunc ann. ostendunt, & Tauromenium, quae anno DCCCLVIII. cecidit, ſedemque Amirae Panormi deſixerunt. E Sicilia vero Calabriam, plureſque Italiae provincias infeſtarunt. Tandem in Beneventanam ditionem anno DCCCL. irruerunt, quo Barium occuparunt, e Sicilia arceſſi a Pandone Barii Praefecto in Radelchiſii Beneventani Ducis auxilium, qui cum Siconulfo fratre inteſtinum bellum gerebat; eamque triginta fere annos tenuerunt. Rem ſic enarrat Erchempertus n. xvi. apud Pratillum tom. 1. p. 98: *His quoque diebus Pando quidam Barim regebat, qui inſſis obtemperans Radelgiſi, Saracenorum phalangas in adiutorium accitas iuxta murum arbis, & ora maris locavit commorandas. Hi autem per abdita loca urbis penetrant, populumque inſontem partim gladiis trucidarunt, partim captivos fecerunt... Quo comperto Radelgiſi, quia eos urbe nullatenus evellere quibat, coepit tamen quaſi familiares amicos excolere, & ad ſuum adiutorium ſenſim advocare. Tum vero Siconulſus contra Agarenos Radelgiſi Libycoſ, Iſmaelitas Hiſpanoſ accivit; iſſque invicem inteſtino & extero alternantibus bello, ultra-marina loca copioſe infeſtarunt, & uerſi ſexus & aetatis fulciebantur. Eripuit Radelchi Siconulſus anno DCCCLIII. omnes urbes, praeter Sipontum, & Beneventum. Anno DCCCLVI. Mauri Romanam cum exercitu venientes, quum non poſſent Urbem irrumperere, eccleſiam ſ. Petri vaſtaverunt, uti reſert Leo Oſtienſis cap. xxviii., multaque in Latium & Campaniam damna intulerunt. Anno DCCCLVII. Naſar Saracenorum Dux, qui Beneventi degens, Radelchi Principi militabat, Beneventanoſ ipſoſ crudeliter afflixit, omniaque late vaſtavit.*

Verum anno DCCCLIX. Mauri, qui ad lituſ Romanum ex Africa appulerant, penitus deleti ſunt. Anno DCCCL. Ludovicuſ Rex, Lotharii Imp. filiuſ, Beneventum cum exercitu venit, & Naſarem iugulari iuſſit, pacemque inter Radelchim & Siconulſum conciliavit, Beneventano & Salernitano Principatu ex aequo diviſo. Ruſſuſ adverſuſ Saracenoſ Barenſeſ ſubſidio venit Radelchiſo. Sed Capuanorum fraude niſil memoria dignum perficere potuit. Deinde Seodan Saracenorum Rex, Baſio egreſſuſ, omnem Beneventanam ditionem vaſtavit, ac Beneventum, eiſque conſinia funditus delevit, ita ut nulluſ locuſ, praeter urbeſ praecipuaſ, illiſ efferitatem evaderet, ut inquit Erchempertuſ; ſive cuncta per circuitum caſtra, praeter praecipuaſ urbeſ cepit, penituſque delevit, uti loquitur Oſtienſiſ cap. xxxvii.

Iterum Ludovicuſ II. Imper. anno DCCCLXVI. Longobardiſ ſubſidio venit magniſ cum copiis, primumque Capuam tribuſ obſeſſam menſibuſ cepit, & maximam partem delevit; tum iuxta Luceriam inſignem de Saraceniſ victoriam retulit: Materam munitiſſimam Saracenorum urbem evertit: Bario poſt quatuor annorum obſidionem poſituſ anno DCCCLXX, uti Pagiuſ, & Muratoriuſ Annal. Ital. ad an. DCCCL. ſtatuunt, Saracenoſ omneſ trucidari iuſſit, uno ſervato Seodan. Tandem Tarento, quo Saraceni ſe receperant, fruſtra obſeſſo, Beneventum proſeſſuſ eſt Ludovicuſ, dimiſſoque Adelgiſi conſilio exercituſ, captuſ eſt ab eodem Adelgiſo; a quo dimiſſuſ anno DCCCLXXI. vel DCCCLXXII., theſauro eiſ omni, ac Seodano retentiſ. Seodan exinde libertatem naſctuſ, Tarentum abiit, ibique Rex factuſ, crudeliuſ quam antea Beneventanoſ fineſ, Apuliamque ve-

bullae pontificis Iohannis XX. alias XIX. anno MXXV. data Bisantio Sanctae Canusinae (hoc est Barenfis) ecclesiae ab ipso consecrato Archiepiscopo, hae sedes & oppida numerantur;

Ca-

vexavit. Audiat de hac re Erchempertus: Dimisso igitur Adelgis Ludovico Caesare, thesaurum omnem retinuit, & Saugdan (Seodanum), & Annosum, nec non & Abadelbach. Reparatis enim viribus Saraceni in Tarento, quos pene captos reliquerat Augustus, coeperunt pelementum Barim, & Cannense territorium depraedari: quibus ter occurrit Adelgis in finibus Apuliae. Quibus nihil praevalens, victor ille & triumphator (hoc est, victus) abscessit. Quo etiam tempore Athmanus (Athmanus sive Vthmanus) quia Saugdan exul fuerat ab Africa, cum Annoso veniens, Tarentum intravit, & Rex (loco Seodani) effectus est: egressusque Beneventum graviter depraedavit, & Telesam, & Alipham: tantamque victoriam adeptus est, ut Saugdanum iam saepedictum in potestatem ab Adelgiso recolligeret. Nam Annosum & Abadelbach ante Apocrisarios illi miserat. Nimirum Vthmanus cum exercitu ex Africa veniens, recolletis Saracenis, qui in Apulia remanserant, Tarentum ingressus est, ibique se Regem dixit: inde cum copiis egressus, Barim, Cannense territorium, & Beneventanos fines vastare coepit: initoque ter cum Adelgiso proelio, semper victor recessit; adeo ut Adelgis missis ad eum Annoso & Abadelbacho (quos una cum Seodano Beneventi detinebat) Apocrisariis, coactus fuerit pacto tributo pacem ab illo petere, quam is concessit ea lege, ut Seodanum ad se remitteret. Ceterum Saraceni Tarenti ad annum DCCCLXXX. manserunt, teste Luppo Protospata: Anno DCCCLXXX. exierunt Agareni de Tarento. Quam vero miserrima fuerit hac tempestate regionum nostrarum facies, vel uno Iohannis VIII. P. testimonio ep. ad Carol. Calvum satis intelligitur: Christianorum sanguis effunditur, devotus Deo populus

continua strage vastatur. Nam qui evadit ignem, vel gladium, praeda efficitur, captivus trahitur, & exul perpetuus constituitur. En civitates, castra, villae destitutae habitatoribus perierunt: & episcopi hac illaque dispersi: sola illis Apostolorum principis limina derelicta sunt in refugium; quum episcopia eorum in ferarum sint redacta cubilia, & ipsis vagis, & sine tectis inventis non iam liceat praedicare, sed mendicare.

Rebus ita afflictis, Barenfes ut se a Saracenis tuerentur, quum nulla affulgeret spes praesidii a Francis exoranti, Lodovico II. anno DCCCLXXV. mortuo, Graecorum Catapano, qui Hydrunte agebat, se dediderunt anno DCCCLXXVI. Hoc audientes, inquit Erchempertus, qui Bari resistebat, Gregorium Baiulum Imperialem Graecorum (hoc est Basilii Augusti), qui tunc in Hydrunte degerebat cum multis exercitibus, adsciverunt, & Barim introduxerunt ob Saracenorum metum. Lupus quoque Protospata refert: Anno DCCCLXXV. (lege cum Peregrinio anno DCCCLXXVI, quo Natalis Domini in feriam III. incidit) intraverunt Graeci Barum mense Decembri die Natalis Domini feria III. & Gregorius Stratigo, qui & Baiulus dicebatur.

Inter urbes autem a Saracenis Apuliam vexantibus devastatas, Canusium ponitur. Hanc anno DCCCLXXVI. adhuc itetisse, liquet ex Erchemperto, referente Lodovicum II. Imp. eo anno praesidium militum Canusii collocasse: positoque praesidio pugnatorum in Canusia, vicissim eos (Saracenos Barii degentes) cornibus ventilabat. Vero propius est, Canusium a Saracenis direptum paullo post annum DCCCLXXII. eo nempe tempore, quo Seodanus ab Adelgiso dimissus, Tarentum concessit, ibique Rex factus, totam Apuliam vastavit. A Graecis autem Apuliae

Canusium, Barium, Medunium, Iuvenacium, Melphicta, Rubum, Trani, Cannae, Minerbinum, Aquatesta, Mons-Melioris, Labellotatum, Cisternae, Bitablae, Salpi, Cupersanum, Pulinianum, & Cetera, & aliarum civitatum atque Castrorum sibi adiacentium, vel longe lateque ibi positae, donec impleatur duodecimus episcopus. In bulla Urbani II. anno MLXXXIX. Eliae Barenfi Archiepiscopo consecrato, eiusque successoribus eadem fere ecclesiae adscribuntur: Canusia, Bitictum, Bitontum, Midunium, Iuvenarium, Melphicta, Rubum, Trantum, Canna, Minervinum, Aquatesta, Mons-Melioris, Labellum, Rapulla, Melphis, Bitabis, Salpi, Cupersanum, Pulinianum. Duodecim sub Barenfi metropoli episcopos exhibet Notitia quinque patriarchatum: Archiepiscopus Barenfis hos habet suffraganeos: Bocutrinum, Melphetanum (), Iuvenacensem, Ruberinum, Salpensum, Cannensem, Betentinum, Conversanum, Minervinensem, Polignanensem, Caterinensem, Trivellinum. Consonat altera Notitia e Bibliotheca Thuana edita: Archiepiscopus Barenfis hos habet suffraganeos: Horentinum, Ruberinum vel Rubensem, Botentinum, Polignanensem, Melphetanum, Salpensum (**), Conversanum, Catari-*

t 2

nen-

liae possessoribus Canusium paullo post annum DCCCLXXVI. instauratum, colligitur ex Leone Ostiensi lib. I. cap. LX. ubi *Canusii* veteris meminit, respectu ad novum habito: *Basilus quoque Protospatarius Imperatoris, quum esset Salerni, adeuntibus illum monachis nostris, chartulam restitutionis & confirmationis fecit omnibus monasterii huius pertinentiis per totam Apuliam, quas eo tempore perditas habebamus. Tum inter restituta a Basilio Monachis Benedictinis enumerat: INCANVSIO VETERE Ecclesiam s. Benedicti, & molendinum, & curtes. Hoc idem confirmatur ex diplomate a Iohanne Canusino & Brundusino Archiepiscopo anno DCCCCII. dato Bonifacio Abbati s. Benedicti de civitate Cupersanensi, apud Asseman. de Reb. Neap. & Sicul. cap. XVIII. tom. I. Eius initium est: Regnante in perpetuum D. N. Iesu Christo, Anno nonagesimo secundo, mense Iulio, quinta*

Indictione. Ego Iohannes gratia Dei Archiepiscopus Sedis Canusinae & Brundusinae ecclesiae, decimo anno praesulatus mei. Hinc habes, Iohannem hunc ab anno DCCXCII. episcopum consecratum fuisse, & Archiepiscopi titulo ecclesias Canusinam & Brundusinam administrasse.

(*) Petrus Iannionius Hist. Civ. Reg. Neap. lib. VIII. cap. 6. Melphitanam sedem Barenfi olim subiectam fuisse tradit, eamque postea Romano metropolitae contributam. Nae is *Melphim* cum *Melphicta*, seu *Molfetta* confundit; *Melphicta* enim Barenfi Archiepiscopo olim paruit, deinde ab illo exempta, Romanoque addicta est. In vetustis Notitiis nunquam *Melphicensis*, sed *Melphictanus* inter suffraganeos Barenfis Antistitis refertur. Ipse Iannionius sibi non constat in hac re; nam supra de Principatu Salernitano loquens, inter suffraganeos Salernitani Archiepiscopi *Melphicensem* enumerat.

(**) Troylus Hist. Regn. Neap. tom.

IV.

CXLVIII. P I M I A N I D I A T R I B A T

nensem, Iuvenacensem, Canuensem, Menetumensem, Lavellinum. Ex his tres lapsu temporis detracti; nam Salpensis episcopus creari desiit; Cannensis Archiepiscopo Nazareno, & Melphictanus Romano contriburi. Novem nunc Barenfis praeest episcopis, Bitectensi, Bituntino, Cupersanensi, Iuvenacienfi, Lavellinenfi, Minervinensi, Polignanensi, Rubiensi, & Catharenfi (*).

Animum nunc ad Sipontinam metropolim convertamus. Sipontum a priscis temporibus suos habuit praefules. Concilio Romano sub Hilario P. anno CCCCLXV. coacto Felix Sipontinus episcopus subscripsit. Alteri Felici, itemque Vitaliano Sipontinis Antistitibus scripsit Gregorius M. (14). Concilio Lateranensi sub Martino I. anno DCXLIX. habito Rufinus Sipontinae ecclesiae episcopus interfuit. Post Rufinum nulla occurrit Sipontinorum praefulum mentio. Sane Sipontina civitas cum ecclesia s. Michaëlis in Gargano monte aut a Graecis, aut Longobardis, aut Slavis (***) direpta fuit, civesque ad internecionem caesi, aut profugi. Quare ne dilapsae oves sine Pastore oberrarent, Romualdus Dux Beneventanus an. DCLXIII. precibus annuens s. Barbati episcopi Beneventani desolatam Sipontinam Sedem & ecclesiam s. Michaëlis in Gargano Beneventanae adiunxit. Constat id ex Actis s. Barbati (15): *A Romoaldo (Duce Beneventano) petit (s. Barbatus), ut B. Michaëlis Archangeli domum, quae in Gargano sita est, & omnia quae sub ditione Sipontini episcopatus sunt, sedi, ubi nunc indigne praesum, in omnibus subderet; & quoniam omnia absque cultoribus erant depravata, unde nec sedulum illic Deo officium persolveri poterat, melius ab ipso Beneventi praefule disposita eidem Romoaldo Duci proficerent ad salutem. Illico Dominus viri Dei*

iv. part. 1. p. 450. Tranensem sedem Barenfi numquam suffraganeam fuisse ait. Non fuit suffraganea, sed unita cum Barenfi, ut ex allatis diplomatibus constat. Idem adfirmat, *Salpensum* Sedem Barenfi numquam subditam fuisse. At eum manifesti erroris arguunt diplomata Iohannis XX. & Urbani II., itemque veteres Notitiae supra allatae.

(*) Catharum maritima Dalmatiae urbs est, sub ditione Venetorum. Eius episcopus primum Ragusino, mox An-

tibarenfi, tandemque Barenfi a Romanis Pontificibus suppositus est. Nunc Catharenfis ecclesia Graecorum ichiisma, & errores fovet.

(14) Lib. 1. ep. ix. & 11. ad Felic. Sipontin. & lib. vii. ep. ix. ad Vitalian. Sipontin.

(**) Consule de hac re Pratillum notis ad Erchempertum tom. 1. Hist. Princip. Longobard. pag. 216. seqq., & Peregrinium diss. vii. quae est de finibus Ducatus Beneventani ad Septemtrion.

(15) Ext. apud Bolland. xix. Februar.

Dei consensit petitionibus . . . Et per praeceptum universa concessit. Et Chronographus Vulturvensis (16) refert, *Sipontinum episcopatum, & eius parocciam per Praeceptum domni Romoaldi Beneventano episcopo (Barbato) fuisse concessam (*)*. Per quadringentos fere annos Sipontina Sedes Beneventanae unita mansit, nempe ab anno circiter DCLXIII. ad MXXXIV., post quem annum Sipontina Sedes a Beneventana per Benedictum IX. seiuncta proprios habuit praesules. Hinc qui per haec tempora Beneventanae ecclesiae praesuerunt, Episcopi, aut Archiepiscopi *Beneventani & Sipontini* dicti sunt. Ita David *episcopus s. Beneventanae & Sipontinae ecclesiae* appellatur in diplomate, quod circ. an. DCCCLXXXVIII dedit Austadae Abbatissae Monasterii s. Mariae de Loco-fano. Lándulfus primus Beneventi Archiepiscopus a Iohanne XIII. anno DCCCCLXIX. institutus, *Beneventanensis & Sipontinae s. Ecclesiae Archiepiscopus* dicitur in bulla ipsius Iohannis.

Post annum MXXXIV. Sipontinam Sedem a Beneventana seiunxit Benedictus IX., qui ab anno MXXXIII. ad MXLIV. pontificatum gessit, Leone proprio Sipontinorum episcopo consecrato, eodemque, ne Sipontum Benevento cederet, archiepiscopali dignitate aucto. Huius quidem institutionis documentum excidit; eius tamen meminit Innocentius III. (17), a quo & Sipontinam Sedem a Beneventana seiunctam, & Leonem primum Sipontinorum Archiepiscopum a Benedicto IX. datum, docemur: *Inspexit quoque (Alexander III.) scriptum bonae memoriae Benedicti Papae (IX), cuius tempore ecclesia vestra sedes Archiepiscopalis fuerat constituta, & ex tenore ipsius (quem Garganici pro se*

(16) Ad annum DCCCXXXIX. apud Murator. S. R. I. tom. 1. part. 11. p. 388.

(*) Compertum est itaque, a Romualdo Duce Beneventano, instante s. Barbato, Sipontinam sedem, & ecclesiam s. Michaelis in Gargano Beneventanae adiunctam fuisse anno DCLXIII. Num vero unio haec confirmata fuerit a Vitaliano P. edita bulla eodem anno DCLXIII., non aequae liquet. De *synodo* huiusce diplomatis (apud Ughell. Ital. Sacr. tom. VIII. p. 19.) dubitarunt Peregrinus diff. VII. de finib. Ducat. Benevent. ad Septemtr., & Ughellus de episc. Benevent. Supposititium vero multis pronuntiant

Muratorius anno DCLXIII. & diff. LXIV., ac Pratillus diff. de origin. Capuan. metrop. cap. v. Rem plane conficit disputatio de hac re instituta anno DCCCXXXIX. coram Sicardo Principe inter Emerissum episcopum Beneventi, & Monachos S. Mariae de Sano, quam refert Chronographus Vulturvensis apud Murator. S. R. I. tom. 1. part. 11. pag. 388. Videtis quae huius diatribae part. 1. cap. v. p. LX. in not. a nobis edisserata sunt.

(17) In diplomate Capitulo Sipontino dato, quod ex Archivo Vaticano excrispsit Ughellus de Sipontin. Archiep. pag. 829. tom. VII. Ital. Sacr.

facere reputabant) comperit manifeste, tantum ecclesiam vestram Archiepiscopalem sedem fuisse constitutam ab ipso, quum ipse Leonem quondam Sipontinum Archiepiscopum, non in Sipontinum & Garganicum, sed in Sipontinum tantum, licet obtentu Angeli, se asserat promovisse. Hinc quum ante hunc Leonem Beneventani Archiepiscopi Sipontinam simul ecclesiam administrarent, post eum tantum Beneventanae praefuerunt, ac Beneventani, non item Sipontini Archiepiscopi adpellati sunt. Beneventanam ecclesiam moderabatur Alphanus II. (qui ab anno MXI. ad MLIII. sedit) quum Sipontinam Sedem a Beneventana seiunxit Benedictus IX. post annum MXXXIV. (*). Huius autem Alphani tamquam Beneventani pontificis, non item Sipontini meminit Auctor historiae Translationis s. Leucii, quae post annum ML. peracta est: *Interea*, inquit, *Theodosius Oritanae Sedis Antistes cum Beneventano pontifice caritativam inierat amicitiam*. Porro mortuo Leone primo Archiepiscopo Sipontino post annum ML., curam Sipontinae ecclesiae

(*) Sarnellius in Chronolog. episcop. & Archiep. Sipontin., ac Lucentius ad Vghell. Ital. Sac. tom. VII. p. 823. tradunt, mortuo Iohanne Tranensi & Sipontino Archiepiscopo, Udalricum, qui Alphano II. an. MLIII. in Beneventana Sede successit, a Leone IX. Beneventanum & Sipontinum Archiepiscopum fuisse factum: & quamquam Udalricus ad annum MLXXI. vixit; tamen Alexandrum II. anno MLXVI. a Beneventani Archiepiscopi iure Sipontinum episcopatum seiunxisse, & proprio deinceps pallore regendum decrevisse. Urgent in suam sententiam diploma ab ipso Leone IX. Udalrico anno MLIII. dato: *Beneventanae ecclesiae considerantes, ad eius ius & proprietatem revocamus, atque in perpetuum subdimus, & tradimus: videlicet, ecclesiam s. Michaelis in monte Gargano positam, & ipsum castellum, ubi iam dicta sacra & venerabilis sita est ecclesia, atque Sipontinam ecclesiam cum omnibus iustitiis sibi legaliter pertinentibus, Lucerinam, Asculum, Bovinum, Larinum, Triventum, Sanctam Aghatam, Avellinum &c.* At Leo IX. non fecit Udalricum Beneventi & Siponti Archiepiscopum, sed cum illum

Beneventi Archiepiscopum consecrasset, subditas Beneventano Archiepiscopatu ecclesias enumerat, inter quas primo loco Garganiensis & Sipontina ponitur, deinde Lucerina, Asculana, Bovinensis, & reliquae. Vnum id ex adscriptis Leonis verbis colligitur, eum Sipontinam ecclesiam Beneventano Archiepiscopo subdidisse non secus ac ceteras ibi recensitas Sedes; si enim inde liceret inferre, Sipontinam Sedem Beneventano traditam fuisse, pari iure affirmari posset, eundem Udalricum a Leone IX. fuisse etiam constitutum episcopum Lucerinum, Asculanum, & cetera. Vero propius est, sub Udalrico Sipontinam & Garganiensem ecclesiam, quam a Beneventana seiunxerat, & Archiepiscopalem fecerat Benedictus IX., inter suffraganeas Beneventani Archiepiscopi relata fuisse, sicque episcopali tantum honore potitam ad annum MLXVI. quo Alexander II. eandem Archiepiscopatu rursus auxit. Quam coniecturam adstruunt verba illa Leonis IX. quibus ad Beneventanae ecclesiae ius & proprietatem REVOCAT ecclesiam s. Michaelis in Monte Gargano positam; & Sipontinam ecclesiam.

fae gessit celebris ille Iohannes Tranensis episcopus, qui *Sipontinus etiam Archiepiscopus* dicitur Auctori historiae Translationis s. Leucii. Et in epitaphio Tranii posito idem Iohannes *Archiepiscopus Tranensis, Sipontinensis, Garganensis ecclesiae* nuncupatur (18). Quoniam iure Sipontinae sedis regimen suscepit Iohannes Tranensis, ignoramus. Forte, exardescente inter Garganos & Sipontinos controversia de pastore eligendo, Romanus pontifex plurimis extra Italiam negotiis distentus, Sipontinam ecclesiam per Tranensem episcopum interim administrari permisit. Consecrationi ecclesiae Cassinensis ab Alexandro II. anno MLXXI. inter decem, qui adfuerunt, Archiepiscopos Regni, *Sipontinus* enumeratur a Leone Ostiensi (19). A Gregorio VII. Gerardum *Archiepiscopum Sipontinum* Apostolicae sedis legatum in Dalmatiam missum, testatur Thomas Archidiaconus Spalatensis (20). Ceterum ob Siponti interitum, Archiepiscopi sedes in novam civitatem translata est, quae *Manfredonia* dicta a Manfredi Rege, qui eam ad montis Gargani latus non procul a veteri Siponto an. MCCLVI. extruxit. Hinc *Sipontini*, & *Manfrediani* Archiepiscopi nomen manet. Nec illud praetereundum, iudicio contendisse Garganicos oppidum suum Archiepiscopali titulo donari, duasque Sedes, Sipontinam & Garganicam, in unum unitas fuisse, diplomate nixos Eugenii III. At causa ceciderunt decreto Alexandri III., qui falsatum a Garganicis Eugenii privilegium pernovit. Alexandri sententiam Lucius III., Caelestinus III., alique Pontifices confirmarunt, cautumque, unam Sipontinam sedem esse metropolim, eique Garganicos subesse (21).

Sipontino metropolitanae quatuor suffraganeos a Benedicto IX. subiectos adfirmant nonnulli, Troianum, Melphiensem, Monopolitanum, & Rapollanum; hisque Vestanum a Paschale II. additum. Vestanum quidem episcopum a Paschale II. Sipontino subiectum, diserte testatur Innocentius III. (22): *In privilegio quoque Paschalis reperit (Alexander III.) contineri, quod ipse inter alia*
Ve-

(18) Vide infra pag. CLIV. in not.

(19) Lib. III. Chronic. Cassinens. cap. XXVIII.

(20) In Chronic.

(21) Vide Ughel. de Archiep. Sipontin. p. 811. & passim, tom VII. Ital. Sacr.

(22) Apud Ughell. cit. loc. p. 830.

Vestanum episcopatum Ecclesiae Sipontinae concessit. Priores vero quatuor episcopatus a Benedicto IX. Sipontinae metropoli subditos fuisse, nullo testimonio praedicatur, praesertim quum bulla huius erectionis exciderit. Sane aut numquam, aut exiguo tempore Sipontino metropolitae suffraganei fuerunt; nam Concilio Lateranensi sub Alexandro III. anno MCLXXIX. habito praesules Melphienfis & Rapollensis cum episcopis Romanae provinciae subscripserunt; Troianus & Rapollensis abfuerunt: tantumque e Sipontina provincia Gerardus Archiepiscopus, & Simeon Vestanus subscripsere. In vetustis monumentis unus Vestanus episcopus Sipontino; quatuor vero recensiti Romano metropolitae adscribuntur. Haec habet Notitia quinque patriarchatum: *Archiepiscopus Sipontinus hos habet suffraganeos: Vestanum, Troianum est Domini Papae, Melphiensem Domini Papae, Monopolitanum est Domini Papae, Rapollensem est Domini Papae.* Congruit Notitia e Bibliotheca Thuaana edita: *Archiepiscopus Sipontinus hos habet suffraganeos: Vestanum, Monopolitanum exemptum, Troianum exemptum, Melphiensem exemptum, Rapollensem vel Rapollanum exemptum.* Et Provinciale Romanum Leonis X: *Archiepiscopus Sipontinen, ultra Montis Gargani, hos habet suffraganeos, Vestanen, Troianen, Melphien (isti duo sunt exempti) Monopolitanen, Rapollen (isti duo sunt exempti).* Rapolla anno MDXXVIII. Melphienfi sedi adiuncta. Ita unus etiamnum Vestanus Sipontino Antistiti subest.

Tranum quo tempore, & a quo pontifice metropolitam dignitatem acceperit, non satis liquet. Id certum est, eiusmodi dignitate caruisse ad annum MLIX. Concilio Romano sub Paulo I. an. DCCLXI. Suthinius, & Concilio Nicaeno II. an. DCCLXXXVII. Leo mero *Tranensis episcopi* nomine subscripserunt. Nondum in metropolim evectam desinente saeculo decimo, liquet ex Graeco diplomate a Calocyri Catapano concessio Rhodostamo Tranensi episcopo anno Christi DCCCCLXXXIII. (23), in quo Rhodostamus Επισκοπος Τρανῶν, *episcopus Trani* appellatur (*). Illud

hic

(23) Apud Asseman. de Reb. Neap. & Sicul. cap. x. p. 558. tom. III.

(*) Rodostamus hic anno Christ. DCCCCLXXXIII. Trani episcopus a Benedicto P. VII. consecratus fuit, ut ex laudato Calocyris diplomate constat. Hic

episcopus Ughelli diligentiam effugit: proinde Ughelliano Tranensium antistitem catalogo inter Leonem episcopum, quem n. v., & Iohannem, quem n. vi. enumerat, Rodostamus addendus est.

hic observandum, in bulla a Benedicto VII. Rodostamo Tranensi a se ordinato episcopo concessa, cuius mentio fit in diplomate Calocyris, Tranensi episcopatu subiecta adfirmari το καστρου Γουβαναζανον, το Ρουβον, το Μινερβινον, το Μοντε Μελωνην, μετα πασης της διακριτουσεως αυτων, ωσπερ και προτερον πατειχης, *Castrum Iuvenazani, Rubi, Minervini, Montemelonis, cum omni possessione eorum, sicut & prius possedisti.* Nondum Tranensis sedes archiepiscopale decus fuerat adepta; & tamen sub potestate sua habebat Iuvenacium, Rubum, Minervinum, & Montem Milonem: quod argumento est, haec castra aut nondum episcopos accepisse, aut certe episcopis tunc caruisse. Vastatis per Saracenos post annum DCCCXL. ple-risque Apuliae urbibus, Tranensis sedes Barenfi unita est, *destructa ab Ismaëlitis Tranensi urbe*, ut ait Auctor Historiae Translationis s. Leucii. Hinc in diplomate a Gregorio Trachaniota anno DCCCXCIX. scripto Chrysostomus Ἀρχιεπίσκοπος Καστρου Βαρειος τε, και Τρανων, *Archiepiscopus Castri Barii & Trani* dicitur. Proprium vero episcopum, a Barenfi distinctum, accepit circa an. MXXV: quod colligitur ex Bulla Iohannis XIX. data Bisantio, a se consecrato Canusinae (hoc est Barenfis) ecclesiae Archiepiscopo anno Christi MXXV., in qua pontifex sub Barenfi duodecim enumerat episcopos, quos inter *Tranensem*. Hinc primus post hanc bullam occurrit Iohannes Tranensis episcopus (*), sub quo facta est translatio corporis s. Leucii, quam Anonymus

Tom.VI.

v

enar-

(*) Leoni primo Sipontinorum Archiepiscopo anno ML. mortuo successit Iohannes ille Tranensis, sub quo Translatio corporis s. Leucii facta est, quique Michælis Cerularii schismati adhaesit, eoque nomine a Nicolao II. in Concilio Melfiensi anno MLIX. depositus est. Lucentius vero duos Iohannes Tranenses antistites ponit: unum n. VI. sub quo factam s. Leucii translationem, quemque post annum millesimum vixisse ait: alterum n. VII. prioris huius successor-em, quem anno MLIII. epistolam a Michaële Cerulario CPolitano patriarcha adversus Latinos accepisse, & a Nicolao II. in Concilio Melfiensi anno MLIX. depositum scribit. At non duo

fuere Iohannes, sed unus idemque schismaticorum fautor, qui proinde ab Auctore historiae translationis s. Leucii, e-iudem furfuris homine, cui eam nuncupavit vocatur *Pontificalis, & Augustalis Syn-cellas*, hoc est Michaëlis Cerularii patriarchae CPolitani, & Constantini Monomachi Imp. cubicularius. Et sane Leo primus Sipontinorum antistes a Benedicto IX. constitutus in vivis erat usque ad an. ML., ut ex Ignoto Barenfi liquet. Iohannes autem, qui Leoni in Sipontino Archiepiscopatu administrando successit, blasphemam Cerularii epistolam accepit anno MLIII., & anno MLIX. a Nicolao II. depositus est.

(24) enarrat. Hic ille Iohannes Tranensis, qui anno MLIII. CPolim Legatus profectus est, teste Ignoto Barenfi: *An. MLIII. Ind. VI. Argiro direxit ipso Eps Tranense CPoli messatico*. Quumque gratia valuerit in Aula CPolitana, *Pontificalis & Augustalis Syncellus*, hoc est, Michaëlis Cerularii patriarchae, & Constantini Monomachi Imp. cubicularius honoris est factus, ut habet Auctor historiae Translationis s. Leucii. Eidem Iohanni a Michaële Cerulario data est epistola, in Apulia promulganda, adversus Latinorum ritus, praescripta: *Michaël universalis patriarcha novae Romae, & Leo Archiepiscopus Acri-diae, metropolis Bulgarorum, dilecto fratri Iohanni Tranensi episcopo*. Is quod Cerularii schismati faverit, a Nicolao II. in Concilio Melphitano anno MLIX. habito depositus est. Nihil porro est, cur ad hunc usque annum Tranensem sedem archiepiscopali honore auctam suspiceris. Ipse Iohannes merus *Tranensis episcopus* appellatur ab Ignoto Barenfi, & Cerulario locis iam laudatis, itemque a Wiberto (25), & Petro Damiano (26)(*).

Con-

(24) Ext. apud Bolland. tom. I., & Vghell. Ital. Sacr. tom. VII. p. 892.

(25) In vita s. Leonis IX. lib. II. cap. V.

(26) Ep. ad Romanae eccles. Cardinales.

(*) Iohannes hic Tranensis *Sipontinus Archiepiscopus, nec non Pontificalis & Augustalis Synkellus* dicitur Auctori historiae Translationis s. Leucii, scriptori coaevo, qui eam historiam ipsi Iohanni nuncupavit. Idem Anonymus eundem Iohannem Tranensem *Archiepiscopum* mox appellat his versibus.

Grandia sancte iubes Synkelle beate Iohannes,

Vt famulus resonet, grandia Sancte iubes.

Praefulis Archi piis monitis parere peropto:
Cogor & imperiis praefulis Archi piis.

Et in epitaphio in civitate Tranensi posito idem Iohannes *praclarus Archiepiscopus Tranensis, Sipontinensis, Garganensis ecclesiae, atque Imperialis Synkellus* dicitur. Nimirum Iohannes dicitur *Archiepiscopus Tranensis*, quod eum titulum aut a Byzantino patriarcha accepit, cui is addictissimus fuit, a quo & Synkelli honorem tulit, aut certe Scriptori ille historiae Translationis, eius-

dem fursuris homo, Graecanico tumore Iohannem *Archiepiscopum* appellavit, qui revera merus erat episcopus. Profecto Tranensis ecclesia hoc Iohanne sedente nondum metropolitum a Romano pontifice decus accepit. Dicitur *Sipontinus Archiepiscopus*; quod curam Sipontinae ecclesiae gessit post obitum Leonis, quem primum Sipontinum Archiepiscopum Benedictus IX. instituerat post annum MXXXIV. Quum autem Leo ad annum ML. vixerit; Iohannes hic, sub quo translatio S. Leucii facta dicitur, non nisi post eum annum ML. administrare potuit. Ante Leonis tempora Sipontinam sedem una cum Beneventana regebat Alphanus II., qui ab anno MXI. ad MLIII. sedit; sed post annum MXXXIV. Sipontinam Sedem a Beneventana Benedictus IX. disiunxit. Tandem dicitur Iohannes Tranensis *Pontificalis & Augustalis Synkellus*, hoc est Michaëlis Cerularii patriarchae CPolitani, & Constantini Monomachi Imp. cubicularius, a quibus decus hoc vanus homo accepit.

Consecrationi basilicae Cassinensis ab Alexandro II. anno MLXXI. peractae interfuerunt Archiepiscopi decem, inter quos *Tranensem* enumerat Leo Ostiensis. Quum itaque Tranensis sedes anno MLIX. episcopalis; anno autem MLXI. archiepiscopalis esset; liquet, inter medium hoc tempus Trantum metropolim factam. Excisa Salapia, huius sedis iura Tranensi attribuit Martinus V. Ceterum duo Tranensi metropolitae subsunt suffraganei, Vigiliensis & Andriensis. Ita in Notitia quinque patriarchatum: *Archiepiscopus Tranensis hos habet suffraganeos: Vigiliensem, Andrensem.*

Brundisium quis Romanorum pontificum in metropolim erexerit, non satis liquet. Res coniecturis agenda est. In diplomate Iohannis Canusini & Brundisini antistitis an. DCCCCII. edito idem Iohannes *Archiepiscopus Sedis Canusinae & Brundisinae Ecclesiae, decimo anno presulatus sui*, privilegium indulgisse legitur Bonifacio Abbati Coenobii Cuperfanensis s. Benedicti (27): unde habes, & Iohannem hunc ab anno DCCCXCII. praesulem factum fuisse, & Canusinam ac Brundusinam Ecclesias rexisse. Quod vero Iohannes *Archiepiscopum Canusinum & Brundisinum* se inscripserit, id illorum temporum abusui tribuendum; nam anno DCCCCII. Canusina sedes nec metropolitana fuit, nec exinde metropoleos decus umquam est nata (vid. supra p. cxLII. & seq. in not.); Brundisina vero multo post metropolis evasit. Nullam nimirum metropolim ecclesiasticam in Regno a Romanis Pontificibus erectam ante Iohannem XIII., qui eam dignitatem primus contulit Capuano Antistiti anno DCCCXLVI., satis compertum est. Quare Andreas Iohannis successor *Oretanus episcopus*, non Archiepiscopus, dicitur Protospatae loco mox laudando. Depreudato enim a Saracenis Canusio, post obitum Angelarii ea civitas instaurata Brundisino potius, quam Barenfi antistiti regenda est tradita, in odium scilicet Barensium, qui corpora ss. Sabini, Rufini, & Memoris inde abstulerant. Iohannes hic Canusinus & Brundisinus praesul Ughellum latuit: proinde seriei Brundisinorum antistitem ab eo contextae addendus est ante Andream. Iohanni in Brundisina cathedra successit

Andreas; quem a Porphyrio Protospata interfectum, testatur Lupus Protospata (28): *Anno DCCCCLXXIX. Occidit Porphyrius Protospata Andream episcopum Oretanum mense Augusti*: postquam nempe anno DCCCCLXXVII. incenderunt Agareni Civitatem Oriae, & cunctum vulgus in Siciliam deduxerunt, ut idem refert Lupus (29). Andreas autem Vriam, (modicum haud procul oppidum) Brundusina urbe ab iisdem Saracenis devastata, se recepit: quo factum, ut exinde episcopi *Brundusini* & *Uritani* dici coeperint. Ipse Andreas *Brundusinus* & *Uritanus* episcopus dicitur, & tantum *episcopus Oretanus* Lupo Protospatae. Theodosius *Oritanae Sedis Antistes* dicitur Auctori Historiae Translationis s. Leucii, quae post annum ML. acta est. Eustachius anno MLX. *se Brundusinum & Uritanum Archiepiscopum* inscripsit. Consecrationi Basilicae Cassinensis ab Alexandro II. celebratae anno MLXXI. inter decem, qui interfuerunt, Archiepiscopos, *Orietanus* enumeratur a Leone Ostiensi (30): unde habes, iam ante eum annum Uritanam, seu Brundusinam sedem archiepiscopali dignitate auctam. Urbanus II. Godinum arguit, quod nec Brundusii habitaret, nec *Brundusinus*, sed *Uritanus* archiepiscopus dici vellet. Paschalis II. anno MCX. simul coniunxit Brundusinam & Uritanam Ecclesias, iisque Ostunensem suffraganeum dedit. Unus itaque Brundusinae sedi paret Ostuni episcopus. Hinc in Notitia quinque Patriarchatuum scriptum est: *Archiepiscopus Brundusinus hunc habet suffraganeum, Ostunensem.*

Acris inter Uritanos & Brundusinos exarsit contentio, utra sedes praestaret alteri. Pro Brundusina pronunciavit Paschalis II. Labente tempore Uritani Franciscum Aleandrum Brundusinum archiepiscopum admittere negarunt, nisi se ut Brundusinum, ita & Uritanum metropolitam inscriberet, publicoque edicto testaretur, parem utriusque Sedis dignitatem esse; at a Paulo III. parere Brundusino, ut antea, iussi sunt. Finem iurgiis imposuit Gregorius XIV. anno MDXCI., a quo cautum, ut utraque civitas proprium haberet praesulem, Brundusium archiepiscopum, Uria episcopum, qui tamen non Brundusino, ne id molestum civi-

(28) In Chronic. tom. IV. Histor. Princip. Longob. p. 28. edit. Pratilli.

(29) Cit. loc.

(30) In Chronic. Cassin. lib. III. cap. XXVIII.

DE ORTV ET PROGRES. METROP. P.III. CAP.III. CLVII.
civibus esset, sed Tarentino metropolitae subesset. Inde Uritani
archiepiscopi appellari desierunt.

Tarentum episcopalis olim sedes fuit. Nullius Tarentini
praefulis nomen invenire est ante Gregorii M. tempora, cuius ex-
tant epistolae ad Andream & Honorium Tarentinos episcopos
(31). Subinde tres Synodis tribus subscribere; Iohannes Ro-
manae sub Martino I. anno DCXLIX.; Germanus CPolitanae
anno DCLXXX. sub Agathone P.; & Caesarius Romanae sub Za-
charia P. anno DCXLI. Tandem metropolitana dignitate au-
cta est; sed quo tempore, incertum. Ante annum DCCCCL-
XXVIII. Iohannes quidam *Tarentinae Ecclesiae Archiepiscopus*
nominatur in documento Pandulfi Caputferrei Principis Ca-
puani, & Landulfi eius filii de confirmatione Ecclesiae s. Mi-
chaëlis Archangeli de Monte Gargano, facta Landulfo Archie-
piscopo Capuano. At nudum eiusmodi titulum aut a Byzanti-
no patriarcha accepit, aut potius tumido more Graecanico Archie-
piscopus dictus est, qui revera merus erat episcopus; etenim a
Romano pontifice metropolitanam Tarentino antistiti dignitatem
declinante saeculo decimo collatam non legitur. Porro si tum
Tarentinus praesul metropolitanam a Romano pontifice partam
dignitatem habuisset, quinam ei paruissent suffraganei, Castella-
netae ne, Motulae, an Uriae? At Castellaneta, & Motula epi-
scopales sedes primum evaserunt aevo Roberti Wiscardi circa an.
MLXXX.; Uria vero anno MLXXI. iam metropolis erat, eiusque
sedis antistitem Tarentino metropolitae primus subiecit Gregorius
XIV. anno MDXCI. Sunt qui ante annum MLXXI. Tarentinam
sedem metropolitana dignitate auctam colligunt ex Leone Ostien-
si (32), qui consecrationi ecclesiae Cassinensis ab Alexandro II.
eo anno celebratae interfuisse refert Archiepiscopos decem, inter
quos *Tarentinum* appellat. Sed in Codice Ostiensis non *Ta-*
rentinus, sed *Ydrontinus* legitur. Coniici non abs re potest, Ta-
rentinam sedem circa annum MC. metropolim factam a Paschale II.
Hinc *Maraldus Tarantinus Archiepiscopus* cum multis Archiepisco-
pis & episcopis Regni consecrationi cathedralis ecclesiae Canusinae
in

(31) Lib. III. ep. XLV. ad Andream
Tarentin.

(32) Cit. loc.

CLVIII. F I M I A N I D I A T R I B A I.

in honorem s. Sabini ab eodem Paschale II. anno MCII. peractae interfuit, ut in huius Pontificis diplomate (33) legitur. Duos Tarentino metropolitae suffraganeos adsignavit Paschalis II., Motulensem & Castellatum; quibus a Gregorio XIV. anno MDXCI. Uritanus additus est. Hinc sub Tarentino metropolita priores duo suffraganei, nulla iniecta Vritani mentione, recensentur in vetustis Notitiis ante Gregorium XIV. editis. Sic Notitia quinque patriarchatuum: *Archiepiscopus Tarentinus hos habet suffraganeos: Mutilensem, Castellatum.* Eadem Thuanensis Notitia perhibet.

C A P. IV.

*De metropolibus Acheruntina, Compsana, Consentina,
& Theatina.*

Acheruntina metropolis quo primum tempore sit erecta; apertum non est. Id certum est, eiusmodi dignitate caruisse ad an. MLI. Sane sub Graecis Acheruntinus episcopus primum metropolitano Sanctae-Severinae, ut ex diatyposi Leoniana; tum anno DCCCCLXVII. a Polyucto CPolitano patriarcha Hydruntino subditus est, ut ex Luitprando liquet (1). Pulsis vero Graecis e nostris regionibus, a Romanis pontificibus Acheruntinus praeful Salernitano metropolitae parere iussus est, cui ab anno DCCCXCIII. ad MLI. suffraganeus fuit. Iohannes XV. diplomate Grimoaldo Salernitano Archiepiscopo dato anno DCCCXCIII. inter suffraganeas Salernitanae metropoleos sedes *episcopatum Acheruntinum* affert. Idem expressum est in diplomatis Sergii IV. anno MXII., Clementis II. anno MXLVII., & Leonis IX. anno MLI. datis. Post annum MLI. Acheruntia metropolis est facta; sed quo anno, & a quo Romano pontifice, incertum. Forte a Nicolao II., qui ab anno MLVIII. ad MLXI. pontificatum gessit, metropoliticum Acheruntinae sedi decus colatum

(33) Huius diplomatis, cuius *αυτογραφον* in Tabulario Capituli Canusini servatur, exemplar, ut est in vetustissimo marmore in Canusina ecclesia posi-

to, exscripsit Angelus Maria Tortora *Hist. eccles. Canusin. cap. XII. p. 170.*

(1) In Legation. ad Nicephor. Photam apud Murator. S.R.I. part. I. tom. II.

latum est. Godanus enim *Acheruntinus Archiepiscopus* dicitur in bulla Arnaldo Tricaricensi episcopo data an. MLX. (*). Gerardus *Acheruntinus Archiepiscopus* appellatur in privilegio a Roberto Wiscardo dato ecclesiae s. Iohannis de Salo Venusinae dioecesis anno MLXIII. Sub Alexandro II., qui Nicolao anno MLXI. mortuo, successit, Acheruntinus antistes metropolitica dignitate pollebat; Alexander enim diplomate Arnaldo Acheruntino Archiepiscopo dato anno MLXVIII., eidem *confirmat Archiepiscopatum Acheruntinae ecclesiae, cum omnibus parochiis suis civitatibus quinque, videlicet Venusio, Monte Milone, Potenza, Tulba, Tricarico, Monte Peloso, Gravina, Matera, Oblano, Turri Turfio, Lasiniano, Sancto Quiriaco, Virola &c.*; tum *pallium ex more ad missarum sollemnia celebranda, sicut concessum est antecessoribus suis*, ipsi indulget. Consecrationi basilicae Cassinensis ab Alexandro II. anno MLXXI celebratae interfuerunt decem Archiepiscopi, quos inter *Acheruntinum* enumerat Leo Ostiensis (2). Urbanus II. diplomate Alphano Salernitano Archiepiscopo dato anno MXCIX. Acheruntinum & Compsanum Archiepiscopos Salernitano tamquam Primati subesse iussit. Lupus Protospata Materanorum Archiepiscoporum meminit: An. MLXXX., inquit, *inventum est corpus B. Canionis in Acherontia ab Arnaldo Archiepiscopo*. Idem anno MCI. refert: *Hoc anno obiit Arnaldus Archiepiscopus Acherontinus*. Tum pergit: *Anno MCII. Indict. x. . . . mense Maii electus est Petrus Acheruntinus Archiepiscopus*. Celebris est Acheruntina Sedes ob multas ei datas a Romanis pontificibus decretales (**).

Acheruntino metropolitae plures contributi sunt suffraganei. In diplomate Alexandri II. Arnaldo Acheruntino dato anno MLXVIII. recensentur *Agnonensis, Gravinae, Potentinus, Tricaricensis, & Venusinus*. In diplomate Paschalis II. Petro Acheruntino anno MCVI. concessio, ei *confirmantur quaecumque metropolitano iure praeteritis temporibus pertinuisse noscuntur*, vide-

(*) Bullam hanc ex Archivo Tricaricensis Ecclesiae edidit, & a *robustis* calumnia strenue vindicavit Antonius Zavaronus episcopus Tricaricensis in Not. ad Bullam Godani Archiep. Acheruntin.

Neap. MDCCCLV. 4.

(2) Loco supra laudato.

(**) Videtis cap. cum clam de testam., cap. si de collusionem de reg. eccles., & cap. cum olim de cleric. coniugat.

CLX. P I M I A N I D I A T R I B A I.

delicet Venusinum, Gravinam, Tricaricum, Tursum, Potentiam & iidem suffraganei recensentur in diplomatis Eugenii III. anno MCLI. Roberto, & Alexandri III. anno MCLXXIX. Richardo Acheruntinis Archiepiscopis datis. Ita quoque in Notitia quinque patriarchatum scriptum est: *Archiepiscopus Agerontinus hos habet suffraganeos: Potentinum, Tricanensem, Venusinum, Carboniensem, Gravinensem, Anglonensem.* Et in Notitia e Bibliotheca Thuanensi evulgata: *Archiepiscopus Aggerontinus hos habet suffraganeos: Potentinum, Graviensem, Tricaricensem, Anglonensem, Venusinum.* Nec abludit Provinciale Romanum Leonis X.: *Archiepiscopus Acheruntinus hos habet suffraganeos: Materanen, unitum sibi, Potentin, Tricaricen, Venusen, Gravinem, Anglonem.* Anglona vero everfa, sedes episcopi Tursum a Paulo III. anno MDXLVI. traducta est.

Acheruntia anno MXC. mense Augusti admirandum in modum cremata est a seipsa, inquit Lupus Protospata. Quare quum civibus ferme deserta esset, Innocentius III. anno MCC. Andreae Acheruntino Archiepiscopo consulturus, qui in desolata paene Acheruntia suam tueri dignitatem non poterat, Materanam basilicam divo Petro sacram cathedralem effecit, & Acheruntinae Sedi sub uno eodemque Archiepiscopo adiunxit: *Propter evidentem, utilitatem, & necessitatem urgentem* (verba sunt Innocentii) *cathedralem ecclesiam apud Materam sic duximus statuendam, ut priori cathedrae uniatur.* Hinc Archiepiscopus Acheruntinus & Materanensis dictus (*). Stetit haec unio ad annum MCCCCXL. Orta enim inter clerum Materanensem & Acheruntinum contentione de alterutrius praestantia; Eugenius IV. eo anno MCCCCXL. alterum ab altero disiunxit, tribuitque Materanae ecclesiae rectorem Petrum episcopum Motulanum. Quatuor post annos Matera Acheruntinae, novo creato Archiepiscopo, ut utriusque commodo consuleretur, iterum unita est. Continuo inter utrumque clerum con-

(*) Materae episcopum ab Hydruntino metropolita iussu Polyesti Byzantini Patriarchae institutum, colligere licet ex Luitprando in sua ad Nicephorum Phocam Legatione. Matera vero

Graecis erepta, episcopus creari desiit: quod patet ex diplomate Alexandri II., in quo inter parochias Acheruntino episcopo contributas *Matera* recensetur, nulla iniecta episcopatus mentione.

contentio recrudit. Eam Sixtus IV. anno MCCCCLXXI. sic sopivit, ut harum ecclesiarum antistes, dum Acheruntiae inque eius dioecesi esset, *Acheruntinus & Materanus*, dum vero Materae ageret, *Materanus & Acheruntinus* nuncuparetur, publicisque tabulis se subscriberet. Iterum oborta lis prorsus peremta est a Clemente VIII. anno MDXCIX., qui pro Acheruntinis pronuntiavit. Quod vero episcopus Materae habitat, ubi urbs & basilica elegantior est, *Archiepiscopus Materanensis* vulgo appellatur.

Compšana sedes quando, & a quo pontifice metropolis sit instituta, ignoramus. Id certum est, suffraganeam Salernitani metropolitani fuisse ad annum MLX: quod ex diplomatis Clementis II. anno MXLVII. & Leonis IX. anno MLI. datis perspicuum est. Hariolari possumus, ab Alexandro II., qui ab anno MLXI. ad MLXXIII. pontificatum gessit, eiusve successore Gregorio VII. qui anno MLXXXVII. obiit, decus hoc Compspanae sedi collatum. Sane sub Gregorio VII. Leo Compspanus Archiepiscopus vixit. Porro Urbanus II., qui post Gregorium VII. sedit, Michaëli Salernitano anno MXCIX. concessit *super Compspanam, & Acheruntinam ecclesias, & earum suffraganeos primatum gerere*. Plures olim Compspano metropolitae paruerunt suffraganei. Quatuor, puta Muranensis, Laquedoniensis, Satrianensis, & Montis-viridis recensentur in Notitia quinque patriarchatum: *Archiepiscopus Compspanus hos habet suffraganeos: Marranensem, Ludonicensem, Satrianum, Montis-viridem*. Quintus, hoc est Angelopolis, sive s. Angeli Lombardorum, additur in Notitia e Thuanensi ~~Compspanus~~ *Compspanus hos habet suffraganeos: Moranensem, Laquedonensem, Satrianensem, s. Angeli, Montis-viridis*. Duos alios, puta Bisaciensem, & Belfinatensem (de hac sede nullum nunc extat vestigium) affert Provinciale Romanum Leonis X: *Archiepiscopus Consen hos habet suffraganeos: Moran, Belfinaten, Satrianen, Montis-viridis, Laquedonen, s. Angeli de Lombardis, Bisacien*. Lapsu temporis episcopus s. Angeli Bisaciensi primum a Leone X., tum a Paulo III. adiunctus est: Satrianensis autem Campaniensi additus, ac Montis-viridis in Nazarenum Archiepiscopatum transcriptus est. Ita

CLXII. F I M I A N I D I A T R I B A I.
tres nunc Compfano metropolitae parent suffraganei, Laquedo-
nensis, Muranus, & Bisacienfis.

Consentia quò primum tempore metropolis fit facta, non
liquet. Sedes haec varias pertulit vicissitudines. Primum Ro-
mano metropolitae paruit, uti constat ex Gregorio M. (3).
Concilio CPolitano III. sub Agathone P. anno DCLXXX. Ju-
lianus; & Romano sub Zacharia P. anno DCCXLIII. habito, An-
fridus, seu Roffredus *Consentini episcopi* subscripsere. Traducta per
Leonem Isauricum Calabria anno DCCXXII. a Romana ad
CPolitana sedem, Consentina Sedes Regino metropolitae subie-
cta est, ut ex Graecorum diatyposis patet (4). Non mul-
to post Longobardi Consentinam urbem Graecis abstulere, tan-
demque Salernitano Principatui attribuerunt; eam enim iam
ante annum DCCCLI. sub Longobardorum dominatione fuisse,
constat ex Capitulari Radelchisi Principis Beneventi eo anno
edito, quo pactum divisionis Principatus Beneventani cum Si-
conulfo Principe Salerni firmavit (5): *In parte vestra sint i-
sta Gastaldata . . . Tarentum, Latinianum, Cassanum, CV-
SENTIA, Lainus, Lucania, Consua &c.* Et Chronographus Caven-
sis ad an. DCCCXCVI. (6): *Interim Graeci cum Satacenae fines
Principatus (Salernitani) invadunt in Calabria, nempe in CV-
SENTIA, Besmianu, Latinianu &c.* Sub Longobardorum autem
dominatione Consentinus episcopus ad Romanum metropolitam
suum rediit. Ante an. DCCCCXX. Latini iuris erat Iselgrimus *Con-
sentinus* episcopus, qui cum Godelberto Abbate s. Vincentii de
Vulturno commutationes quasdam fecit & teste Chronographo
Vulturnensi (7). Hinc factum, ut Salernitano praefule in metro-
politanum erecto anno DCCCCXXXVI., Consentinus praeful, qui
sub Principatu Salernitano erat, suffraganeus Salernitani metro-
politae factus fuerit; cui ad annum MLI. paruit, uti constat
ex

(3) Lib. IX. ep. XLVII. & alibi.

(4) Vide part. II. cap. III. pag. LXXXIII.

(5) Ext. in Hist. Princip. Longobard.
tom. III. p. 216. Fines Salernitani Principi-
patus describit Pratillus not. ad Pere-
grinii diff. VI. de finib. Ducat. Benev.

ad Orient. p. 261. seq. tom. v. Hist. Prin-
cip. Longob.

(6) Ext. in Hist. Princip. Longob. tom.
IV. edit. Pratill.

(7) Lib. IV. apud Murator. S.R.I. tom.
7. part. II.

ex diplomatis praesertim Clementis II. anno MXLVII., & Leonis IX anno MLI. Hinc habes, Consentinam sedem anno MLI. nondum metropolitana dignitate illustratam. Coniectare licet post id tempus eam tali dignitate auctam; etenim Lupus Protospata scribit: *Anno MLVI. . . . obiit Petrus Archiepiscopus Cusentiae.* Hoc ergo anno Consentinus praeful iam Archiepiscopus erat. Praeterea in bulla a Godano Archiepiscopo Acheruntino data Arnaldo Tricariensi episcopo anno MLX. mentio iniicitur *Arnulphi Consentinae ecclesiae Archipraefulis.* Rogerius Dux diplomate anno MXCIII. edito donat *Arnulpho Archiepiscopo, eiusque successoribus quidquid ipsius pater (Robertus Viscardus) eius prioribus Archiepiscopis ecclesiam s. Dei Genetricis Mariae Cusentiae gubernantibus dedit.* Ceteri deinceps Consentini praefules *Archiepiscopi* passim dicuntur. Iam Consentino metropolitano unus parer Martorani episcopus. Sic in Notitia quinque patriarchatuum: *Archiepiscopus Cusentinus hunc habet suffraganeum, Marturanensem.* Multos quidem Consentina provincia completitur episcopos; sed omnes fere Romano metropolitae subsunt.

Postrema omnium Regni Neapolitani sedium in metropolim erectarum est Theatina. Hanc metropolitana dignitate instruxit Clemens VII. anno MDXXVI.; precibus Caroli Imp. & urbis Theatinae permotus, Tres episcopi ab eodem Clemente illi contributi sunt, Lancianensis, Pennensis, & Adriensis. Sed Pennensis episcopus primum apud ipsum Clementem, tum apud Paulum III. de iniuria sibi illata questus est; cum enim antea Romano metropolitae subesset, Theatino praeter morem antiquum parere. ~~in eam non cessavit sed a Paul~~ *sed a Paulo III. in pristinum ius restitutus est.* Adriensis episcopatus Pennensi adiunctus est. Lancianensis etiam praeful Archiepiscopus renuntiatus est a Pio IV. anno MDLXII. Eius loco Ortonae (exiguum est ad litus maris oppidum) Pius V. anno MDLXX. constituit episcopum, qui Theatino subesset. Ortonae; quod episcopo vix esset, unde viveret, addita est a Clemente VIII. Campa, tenue item oppidulum. Ita nunc Ortonensi episcopo metropolita Theatinus praeest.

*De metropolibus a Romanis pontificibus confirmatis, Regiensi,
Sanctae-Severinae, & Hydruntina.*

Non novas modo metropoles & Archiepiscopatus in Regno nostro Romani pontifices instituerunt, sed & a patriarcha CPolitano in veteri novaque Calabria erectas, pacis studio ratas habuere. Eiusmodi sunt Regina, Sanctae-Severinae, & Hydruntina, quas Graeci constituerunt; iisque Calabria Northmannorum virtute eiectionis, Romani pontifices, ne quid earum Sedium antistites e dignitate sua decessisse quererentur, confirmarunt. Profecto post depulso Graecos, in Calabriae ecclesiis haud immutata politia, quam tamdiu ratam habuerat Romana Sedes. Sub ipsis enim Graecis, Calabriae ac Siciliae dominis, quidquid dignitatis & honoris Graeci avulsis a Romana Sede Antistitibus contulere, id Summi pontifices prudenti oeconomia usi passim ratum habuere, ne spe illos aliquando sibi vindicandi penitus exciderent. Ita Nicolaus I. (1) a Michaële Imp. tantum Syracusani Archiepiscopi, non episcoporum omnium Siciliae consecrationem sibi restitui postulavit: quin Gregorium Syracusanum *adversus Patrem & Patriarcham suum* (Ignatium) *impietatis iacula enacuasse* adferere non dubitavit.

Regium Calabriae metropolis sub ipso forte Leone Isaurico facta est a CPolitano patriarcha, suffraganeis ipsi contributis episcopis *Vibonae, Taurianae, Locrorum, Russani, Scylacei, Tropaeae, Amanteae, Cotronis, Constantiae, Nicoterae, Bisuntini, Neocastri, & Cassani*, ut habent Graecorum diatypoſes (2). Pulsis Calabria Graecis, Regiensi Archiepiscopi adpellationem & iura sub Graecis adepta, diuque exercita, Romani pontifices paci prudenter inservientes rata habuerunt. Eius quidem iura metropolitica Gregorius VII. (3) facta recta servavit. Regium Graecis abstulit Robertus Wiscardus circa annum MLX. Vix erectis Graecis

(1) Ep. II. & IX. ad Michaēl. Imp. LXXXI. seqq.
apud Harduin. Conc. tom. V. col. 148.

(3) Lib. IX. Regest. ep. XXIV.

(2) Vide supra part. II. cap. III. p.

cis occurrit *Archiepiscopi Regiensis* mentio in donatione a Rogerio Comite anno MLXXXVI. facta Panormitanae ecclesiae (4); ei enim subscripsit Reginus antistes, cuius nomen excidit: *Ego V. Regiensis Archiepiscopus huic donationi interfui, & testis sum*. Qui temporibus hisce Reginam administrabat ecclesiam, vetus ius metropoliticum in Calabriae sedes exercere perrexit, ipsis non obstantibus, quin & probantibus Romanis pontificibus. Quum enim Rogerius a Gregorio VII. postulasset, ut pastorem Mileteni episcopatus a se recens instituto, una cum Roberto Troineni Electo consecraret; abnuuit pontifex, quod ad Regensem metropolitam, in cuius provincia ex duabus antiquis ei subiectis, Vibonae & Taurianae, ecclesia illa novabatur, novi episcopi consecratio spectare videretur: *De eo autem, inquit, quod super Electo Meliteni postulasti, noverit Nobilitas tua nobis esse intimatum, ad ius ecclesiae Rhegyptanae pertinere. Unde non aliter annuendum postulationi tuae perpendimus, nisi diligenter examinata iustitia, Melitensem Ecclesiam ad praefatae Rhegyptanae parochiae consecrationem non attinere constiterit*. Egregius hic locus ad ostendendum, Romanos pontifices, eiectionis Calabria Graecis, suam episcopis dignitatem & auctoritatem a Patriarcha CPolitano acceptam, servatam voluisse. Rata haberi vult Gregorius Reginae Sedi metropolitana iura sub Graecis iamdiu parta; si enim nova illi iura contulisset, facile pontifici patuisset, quibus limitibus provincia Regina contineretur. Eidem Regensi Sedi metropolitana iura, quae a tribus circiter saeculis sub Graecis comparaverat, intacta servari iusserunt Eugenius III. (cuius diploma fata nobis invidere) & Alexander III. diplomate Rogerio Regensi Archiepiscopo circa annum MCLXV. dato (5): *Aequum enim, & rationabile est, ut suus unicuique honor ecclesiae, atque collata dignitas Sedis Apostolicae munimine confirmetur. Quocirca, Venerabilis in Christo Frater Rogeri Archiepiscopo, tuis iustis postulationibus benignum impartimur assensum; & praedecessorum nostrorum felicitis memoriae GREGORII, & EUGENII (vides heic memorari deperditum Eugenii III. diploma de Regina ecclesia)*

Ro-

(4) Ext. apud Pisum. Notit. eccles. Panorm. in Alcherio tom. I. p. 74.

(5) Hoc diploma ex autographo, quod in Tabulario Regiensis ecclesiae adser-

vatur, exscripsit V. C. Iosephus Morisanius diatriba de Protopapis & Deuteris Graecor. cap. XII. p. 220.

Romanorum pontificum vestigiis inhaerentes, praedictam Regensem ecclesiam. . . sub B. Petri, & nostra protectione suscipimus, & praesentis scripti privilegio communimus. . . . Praeterea ipsum Regensem Archiepiscopatum, cum omnibus suis episcopatibus, videlicet Tropeiano, Neocastrensi, Sillano, Cassanensi, Bovensi, Geratino, Openi, & Cotronefi, atque cum adjacentibus parochiis suis, tibi, tuisque successoribus nichilominus confirmamus, & ordinandi, seu consecrandi episcopos, tam Graecos, quam Latinos ecclesiae tuae subiectos, licentiam, & potestatem pariter indulgemus. Tandem pallii usum Rogerio indulget, quibusque diebus eo uti liceat, praescribit.

Regiensi metropolitae tredecim, uti dictum, sub Graecis parvare suffraganei, *Vibonis, Taurianae, Locrorum, Rusiani, Scillacii, Tropaeae, Amanthae, Crotonis, Consentiae, Nicoteræ, Bisuniani, Neocastri, & Cassani*. In allato autem Alexandri III. diplomate octo sub Regino Archiepiscopo Sedes enumerantur, nempe *Tropaeae, Neocastri, Scyllacii, Cassani, Bovae, Hieracii, Oppidi, & Crotonis*. Ne mireris, ex tredecim episcopatibus Regino metropolitae subiectis sub Graecorum imperio, sex tantum ab Alexandro memorari; ex iis enim duo, Consentinus & Rossanensis, in Archiepiscopatus erecti: alii duo, Vibonensis & Taurianensis, a Saracenis excisi, in Milerensem episcopatum a Rogerio institutum, transiere: duo alii aliis adiuncti sunt, nempe Amantheanus Tropeano, & Nicoterensis Regino unitus, a quo Bonifacius VIII. anno MCCXCII. avulsit, & ipsi Regiensi metropolitae restituit. Bisunianensis episcopus, etsi a Graecis Regino metropolitae attributus sit ab ipsis fere abstractionis dioeceseon temporibus; mox tamen, urbe Graecis erepta per Longobardos, Salernitano Archiepiscopo, in cuius urbis Principatu erat, contributus a Romanis pontificibus (6); tandemque Romano metropolitae subiectus est, cui aevo Alexandri III. suberat. Porro in Alexandri diplomate Geratinus idem est ac Locrensis; medio enim aevo Locri restituti a Graecis s. *Cyriacae* nuncupati sunt, unde corrupto vocabulo *Hieracium* emerfit. Duo additi sunt episco-

(6) Vide supra cap. I. pag. cxxviii. & cap. IV. pag. clvii.

DE ORTV ET PROGRES. METROP. P. III. CAP. V. CLXVII.
 piscopatus, Bovenfis & Oppidenfis, a Graecis saeculo X. aut XI.
 instituti, Reginoque metropolitae suppositi. Cathacenfis vero e-
 piscopatus nulla in laudato diplomate mentio iniicitur; quod sub
 Alexandro III. adhuc erectus non erat. In Notitia quinque pa-
 triarchatuum sequentes enumerantur: *Archiepiscopus Reginus hos*
habet suffraganeos: Cassanensem, Neocastrensem, Catacensem, Cro-
toniensem, Cropiensem, Oppenscinum vel Oppidanum, Bovensem,
Geratinum, Squillacensem, Miletensem; est Domini Papae. In
 Notitia Thuanensi: *Archiepiscopus Reginus hos habet suffraganeos:*
Cassanensem, Crotoniensem, Bovensem, Miletensem exemtum,
Neocastrensem, Tropensem, Geratinum, Cathacensem, Oppensem,
Squillatensem. Et in Provinciali Romano Leonis X: *Archiepisco-*
pus Regen hos habet suffraganeos: Cassanen, Neucastren, Cata-
cen, Crotonien, Tropien, Oppiden, Boien, Geracien, Squillaten,
Nicoteren.

Sancta-Severina metropolis a Patriarcha CPolitano instituta
 fuit, assignatis ei suffraganeis quinque, *Euriatensi, Acerantino,*
Callipolitano, Aisylorum, & Veteris Castri, ut habent Graecorum
 dispositiones (7). Basilii *Sanctae Severinae metropolita* memoratur
 in constitutione Sisinnii patriarchae anno DCCCXCVII. evulgata.
 Graecis Calabria pulsis, Romani pontifices hanc Sanseverinaten-
 si sedi dignitatem ratam habuere. Stephanus quidem *Sanctae Se-*
verinae episcopus appellatur in instrumento Rogerii Ducis Cala-
 briae anno MCVI. scripto. At qui eum excepit Constantinus
 anno MCXV. ab eodem Rogerio *metropolitanus* dicitur. Ceteri
 deinceps Sanctae-Severinae praesules *Archiepiscopi* ubique inscri-
 buntur. Sub metropolita Sanctae-Severinae hi suffraganei recen-
 sentur in Notitia quinque patriarchatuum: *Archiepiscopus San-*
cti Severini hos habet suffraganeos: Ebuacensem, Stroniensem, Ge-
neocastrensem, Gerontinensem, Insulensem, Sancti Leonis. Con-
 sonat Notitia Thuanensis: *Archiepiscopus s. Severinae hos habet*
suffraganeos: Ebriacensem, Geruntinum, Stroniensem, Geneocastren-
sem. Et Provinciale Leonis X: *Archiepiscopus Sanctae-Severinae*
hos habet suffraganeos: Ebriacen, vel Umbriaticen, S. Leonis Grae-

cus,

(7) Vide huius diatribae part. II. cap. III. p. LXXXVI.

CLXVIII. F I M I A N I D I A T R I B A I.

cus, Genecastren, Sironien, Insulen, Geruntin, Strangulen. Episcopat-
tus S. Leonis a Pio V. anno MDLXXI abolitus est, iuraque omnia
in metropolim translata; Cariatensis vero Geruntinensi unitus.
Ita quinque tantum sedes enumerantur, Bellicastrum, Cariat-
tum, Strongylo, Umbriaticum, & Insula.

Hydruntum a Graecis primum Archiepiscopus sine ullis
suffraganeis, deinde metropolis a Polyucto Patriarcha CPolitano
circa annum DCCCCLXVIII. facta est, adsignatis quinque Hydrun-
tino Metropolitae suffraganeis, Turcici, Acheruntiae, Gravinæ,
Materæ, & Tricarici: *Scriptis itaque Polyuctus CPolitanus pa-
triarcha privilegium Hydruntino episcopo, quatenus sua auctoritate
habeat licentiam episcopos consecrandi in Acirentia, Turcico, Gra-
vina, Maceria, Tricarico, qui ad consecrationem Apostolici perti-
nere videntur*, inquit Luitprandus Cremonensis (8). Paruit Hy-
druntinus metropolita CPolitano patriarchae ad Northmannos
usque. Nicetas metropolita Hydruntinus anno MXXVIII. interfuit
Synodicae constitutioni Alexii Studitæ. Graecis e regioni-
bus nostris penitus eiectis, Romani pontifices Hydruntini me-
tropolitæ dignitatem sub Graecis partam bono pacis ratam ha-
buere. Concilio Salernitano ab Alexandro II. anno MLXVIII.
habito subscripsit *Hugo Hydruntinus Archiepiscopus*: quod nec
sumisset ipse sibi, nec probasset Alexander, nisi eam dignitatem
Hydruntinae Sedi collatam a Graecis ratam habuissent Roma-
ni pontifices, aut certe ipsi iam tum indulgissent. Idem Hugo
Idrontinus Archiepiscopus interfuit consecrationi ecclesiae Cassi-
nensis ab eodem Alexandro II. anno MLXXI. celebratae, teste
Leone Ostiensi (9). Ipsemet Hugo una cum Vrso Barenfi, &
A. Tarentino Archiepiscopis memoratur in donatione Rogerii
Ducis Apuliae Monasterio ss. Trinitatis de Venusio factae anno
MLXXI. Petrus Hydruntinus Archiepiscopus cum Gualterio Ba-
renfi, & Baigelardo Brundusino Archiepiscopis subscripsit privile-
gio, a Boëmundo Principe Antiocheno & Tarenti Domino Ni-
lo Abbati Basiliano s. Anastasii de Carbone anno MCXXVI. con-
cesso.

(8) In legation. ad Nicephor. Phoc.

(9) In Chronic. Cassin. lib. III. cap.
XXVII.

cesso. Hydruntino metropolitae a Romanis pontificibus quinque episcopatus contributi sunt, Aletium, Alexanum, Castrum, Callipolis, Vxentum. Sic Notitia quinque patriarchatum: *Archiepiscopus Hydruntinus*, inquit, *hos habet suffraganeos: Castrensem, Galopolitanum, Liciensem, Vgentinum, Leucensem*. Consonat Notitia Thuanensis: *Archiepiscopus Hydruntinus hos habet suffraganeos: Castrensem, Vgentinum, Gallipolitanum, Leutensem, Liciensem*. Et Provinciale Romanum Leonis X: *Archiepiscopus Hydruntinus hos habet suffraganeos: Castren, Gallipolitanen, Ogentin, Lauseden, Neritonem*. Leucensis episcopatus postea suppressus est.

C A P. VI.

De Archiepiscopatibus Rossanensi, Nazareno, & Lancianensi.

Non metropolitani modo, qui suffraganeis praesunt, sed et nudi *Archiepiscopi* sine subiectis suffraganeis extant in Regno Neapolitano (*). Eiusmodi sunt *Archiepiscopi* tres, *Ros-*

(*) Primum in Oriente, tum in Occidente, ac nominatim Regno nostro sequioribus temporibus innotuerunt honorarii *Archiepiscopi*, hoc est meri episcopi, qui primum post verum provinciae metropolitam locum obtinerent, ac episcopis reliquis honoratioribus essent. Eiusmodi Latinorum *Archiepiscopi* omnino respondent *Archiepiscopis* Graecorum. Nempe apud Latinos simplices *Archiepiscopi* non metropolitani illius provinciae, sed Romano pontifici *quicquid* subsunt; nullos, quibus praesint, episcopos habent, ac honoratioribus sunt prae meris provinciae episcopis. Tales quoque sunt *Archiepiscopi* Graecorum. Balsamon in Meditatis scribit, a *Patribus* sancitum, ut metropoles, quae sub se non habent urbes aliquas, episcoporum regimini subditas, *Archiepiscopos* habeant pontifices; ut inferiores hae quidem sint metropolitibus, at episcopatibus superiores. Sed conceptionior

rem nostram est Nilus Doxopatrius de quinq. thron. patriarchalib., ubi de Antiochena sede tradit, eam hodie habere metropoles tredecim; tum episcopatus sub singulis metropolitani enumerat; mox subdit: *Habet praeterea & alias metropoles, quae sub se nullos habent episcopos, numero octo: quae quum prius essent episcopatus aliis metropolitani obnoxii, in dignitatem metropolitani proveltae sunt, decretumque, ne aliis metropolitani subderentur, sed tantummodo Patriarchae Antiocheno*. Idem Nilus de Hierosolymitana Sede inquit, eam habuisse & alias metropoles, varios episcopatus sub se habentes; habere praeterea & *Autocephalos episcopatus vigintiquinque, Ἀὐτοκεφαλὰς Ἐπισκοπὰς εἰκοσινεννὰ*, non habentes sub se episcopatus, subiacere tamen Throno Hierosolymorum. Tandem Nilus ipse de sede CPolitana haec habet: *Καὶ αἱ Ἀρχιεπισκοπαὶ αἱ ὑποκειμένης*

CLXX. FIMIANI DIATRIBA I.

sanensis, Nazarenus, & Lancianensis; de quibus singulatim agendum.

Rossanensis Archiepiscopatus obscura sunt primordia. Olim nulla fuit episcopalis Rossani sedes, sed Thurii. Hac everfa urbe, Rossanum translata est. Ita Concilio CPolitano III. sub Agathone P. anno MCLXXX. Valerianus Rossanensis subscripsit. Sub Graecis episcopus Rossanensis Regino metropolitae attributus fuit, ut ipsorum latercula probant (1). Sub ultimis Graecorum temporibus videtur ecclesia Rossanensis archiepiscopali dignitate co-honestata. Ea enim Graeca semper fuit, & sub primis Northmannis Archiepiscopalis inventa est, uti liquet ex Gaufrido Malaterra (2), qui testatur, Rogerium Ducem *contra voluntatem Graecorum, qui Rossano maxima ex parte principabantur, Graeco Archiepiscopo eiusdem sedis defuncto, successorem Latinum eligendo subrogasse*; nec aliter Rossanum a Willielmo de Erentemanilia occupatam postea obtinuisse, quam *libertate urbi adserta, ut de gente sua Archiepiscopum sibi Graeci pro libitu eligerent*. Romani autem pontifices Rossanensis sedis sibi redditae archiepiscopalem dignitatem sub ultimis Graecis partam, pacis fovendae studio ratam habuere. Qui enim an. MCLXXXVII. Rossanensi Sedi praecerat Cosmas, *Archiepiscopus* appellatur quum in diplomate Tancredi Regis anno MCXCIII., tum in litteris Constantiae Imperatricis, quibus sedis illius privilegia rata esse iubet. Archiepiscopi Rossanensis meminit metropolita Regiensis in litteris ad Innocentium III. scrip-

tis

Θρονῷ Κωνσταντινουπόλεως, καὶ μὴδεν μητροπολίτι ὑποκειμεναι, μὴτε ἔχουσιν ὑφ' αὐτοῦ Ἐπισκοπὰς, *Archiepiscopatus item, qui Throno CPolitano subiacent, nulli tamen metropolitano obnoxii, nec sub se habentes episcopatus*. Quod vero honorarii hi Archiepiscopi provinciarum metropolitae non subessent, sed Patriarchae; dicti quoque sunt Ἐπισκοποὶ αὐτοκεφαλοὶ, & Ἀρχιεπισκοπικοὶ αὐτοκεφαλοὶ, hoc est, nulli subiecti metropolitae, quamvis αὐτοκεφαλοὶ quod ipsum *ex se sit caput* proprie significet. Porro quum eiusmodi Archiepiscopi primum inter provinciae episcopos locum haberent, *Protothroni* e-

tiam adpellati sunt: qua de re plura dat Lupus ad can. XII. Chalced. Oper. tom. II. p. 84. Praeter simplices Archiepiscopos sunt in Italia, Regnoque nostro *episcopi exempti*, qui nulli provinciae metropolitano, sed Romanae Sedi αὐτοῦς subsunt. Hi Archiepiscopis Graecis parum absimiles sunt: in eo tantum ab iis abludunt, quod nec provinciales episcopos honore praecedunt, nec *Archiepiscopi*, sed episcopi titulum gerunt.

(1) Vide supra part. II. cap. III. p. LXXXIII.

(2) Lib. IV. cap. XXII. Ext. in Biblioth. Sicul. tom. I. p. 241.

tis . Clemens IV. bulla anno MCCLXVI. data (3) Angelum Archipresbyterum Rossanensis Ecclesiae a Capitulo postulatam , ei praefecit ecclesiae: *Capitulum Canonorum Graecorum ecclesiae Rossanensis in Calabria per speciales nuncios &c. humiliter postulari fecere a nobis, ut cum ecclesia ipsa Graecum habere Archiepiscopum consuevit, dudum fuerit pastoris solatio destituta ... Fraternitati tuae per Apostolica scripta mandamus, quatenus supradicto Archipresbytero, si ad hoc merita noveris suffragari, vel aliam Graecam personam idoneam, quae tanto congruat oneri, & honori, hac vice praeficias.* Instrumento anno MCCLXXXI. conscripto (4), cui Canonici septem Latine, quatuor alii Graece subscribunt, legitur subscriptus: *Ego Angelus Rossanensis Archiepiscopus Graecus. Dionysii Archiepiscopi Rossanensis, qui sub Rogerio vixit, meminit Fridericus II. Imp. Rossanensi Archiepiscopo nullus nunc subest episcopus. Sic Notitia quinque patriarchatum: Archiepiscopus Rossanensis nullum habet suffraganeum: Bisinianensem, Est Domini Papae. Sancti Marci. Et Notitia Bibliothecae Thuanensis: Archiepiscopus Rosanus nullos habet suffraganeos: Episcopus Bisignianensis est exemptus.* Olim vero praefuisse videtur Bisinianensi, quin & Cariateni, cuius Sedem Geruntinae adiunxit Gregorius XIII. Cum autem Geruntina metropolitano s. Severinae sublit, Rossanensis, cui praesit, habet neminem.

Nazareni Archiepiscopatus origo haec est. Palaestina Saracenis erepta virtute Gotfredi Ducis, Nazareth Galilaeae oppidum, diuturna Christi Servatoris habitatione nobilitatum, a Latinis factum est eius provinciae metropolis. Sed anno MCXC. recuperata a Saracenis Palaestina, pulsi inde christiani diffugerunt, pars in Cyprum, pars in Italiam, quo etiam appulit Archiepiscopus Nazareus, cui a summis pontificibus, ne Nazareni Archiepiscopatus nomen interiret, honoraria Sedes constituta est Baruli, Apuliae urbe, in Tranensi dioecesi, adsignata ecclesia s. Mariae de Nazareth non procul a moenibus, cum iuribus & dignitate archiepiscopali. Deinde Nazareno Archiepiscopatu Cannensem sedem Callixtus III. anno MCCCCLV., & episcopatum

y 2

Mon-

(3) Apud Ughell. de Archiep. Rossanensib.

(4) Apud Ughell. ibid.

CLXXII. F I M I A N I D I A T R I B A I.

Montis-Viridis Clemens VII. anno MDXXXI. univit. Hinc Nazarenus Archiepiscopus titulum quoque habet *episcopi Cannensis & Montis-Viridis*. Everſa vero bellorum motibus baſilica ſ. Mariae de Nazareth, metropolitica ſedes in eccleſiam ſ. Bartholomaei intra oppidum a Pio V. anno MDLXVI. translata eſt. Singularis eſt Nazareni Archiepiſcopi praerogativa deferendi crucem, pallium, & mozzettam, non Baruli modo, ut in ſua cuique dioceſi, ſed & per univerſum Chriſtianum orbem, Roma excepta: quam ei indulſit Clemens IV. anno MCLXV.: deinde Innocentius VIII. anno MCCCCXCII., Clemens VII. anno MDXXV., & Pius V. anno MDLXVII. diplomatibus ſuis confirmarunt. Exercet Nazarenus antiſtes archiepiſcopalia munia in Nazarena, aliisque ſibi unitis eccleſiis, nullique Primati, ſed Romano pontifici ab initio ad haec uſque tempora *aequos* ſubſuit. Ob Cannenſem vero epiſcopatum Barenſi, & ob epiſcopatum Montis-Viridis Compaſano Archiepiſcopo obnoxius eſt. In diplomate Pauli III. anno MDXXXIV. edito expreſſum eſt (5): *Ipfumque Hieronymum epiſcopum (Nazarenum) ad debita & conſueſta obſequia ratione Cannenſis Archiepiſcopo Barenſi, & ratione unitae eccleſiarum huiusmodi pro tempore exiſtenti Archiepiſcopo Coſanenſi, cuius ipſa eccleſia Montis-Viridis ſuffraganea exiſtebat, praeſtari, ac teneri praefatus praedeceſſor noſter (Clemens VII.) voluit.*

Omnium recentiſſimus eſt Lancianenſis Archiepiſcopatus. Olim Lancianum Aprutii citerioris oppidum ſub ſpirituſuali Theatini Antiſtitis cura fuit. Deinde a Leone X. anno MDXV. epiſcopatu, Romanae ~~epiſcopatus~~ *aequos* ſubiecto, inſignitum eſt. Tum Theatino metropolitae Lancianenſis epiſcopus contributus a Clemente VII. anno MDXXVI. Id cum moleſtum epiſcopo & civibus eſſet, Pius IV. anno MDLXII., Philippi II. Regis auctoritate, Lancianum Archiepiſcopali honore decoravit, Leonardo Archiepiſcopo primum creato, uti conſtat ex Actis Conſiſtorialibus (6), cuius haec ſunt verba: *Romae apud ſ. Petrum in Conſiſtorio die IX. Feb. MDLXII. Sanctiſſimus erexit ad evitandas lites & diſcordias, & pro bono pacis conciliando, cathedralem eccleſiam Lancianenſem in metropolitanaſ, cui R. P. D. Leonardus de Marinis*

(5) Ext. apud Ughell. Ital. Sacr. tom. VII. pag. 779. ſeq.

(6) Apud eundem Ughell. Ital. Sacr. tom. VI. pag. 787.

DE ORTV ET PROGRES. METROP. P.III. CAP.VII. CLXXIII.
rinis episcopus de cetero illi ut Archiepiscopus praesit. In hoc
Lancianensis Archiepiscopus ceteris inferior est, quod nulla ei
provincia, episcopus nullus subfit.

C A P. VII.

*De metropolitibus Regni Siculi, Panormitana, Messanenfi,
 & Montis Regalis.*

DEcedamus nunc ad metropoles, quas in Sicilia Romani pontifices instituerunt. Eae sunt tres, Panormitana, Messanenensis, & Montis Regalis. Panormus non secus ac ceterae Siciliae urbes Romano metropolitano paruit. Avulsa deinde per Leonem Isauricum Sicilia a Romana ecclesia, erectaque a Graeco Patriarcha in metropolim Syracusana sede, huic Panormitanus episcopus contributus est, uti Graecorum diatypoſes ostendunt (1). Everſa vero Syracusana urbe a Saracenis anno DCCCLXXVIII., & Archiepiscopo captivo Panormum abducto (2), ubi Amirae Saracenorum sedes erat, Syracusanus episcopatus defecit. Labente tempore Graeci plurimi, qui Panormi sub Saracenorum tyrannide vivebant, Archiepiscopum sibi delegerunt. Northmanni sub Roberto Apuliae Duce Panormum occuparunt anno MLXXXI. Ind. x., decimo die intrante mensis Ianuarii, ut Ignotus Barenſis ait (3); ibique Graecum Archiepiscopum invenisse, testatur Gaudfredus Malaterra (4): *Ecclesiam, inquit, sanctissimae Dei genitricis Mariae, quae antiquitus fuerat, sed tunc ab impiis Saracenis violata templum superstitionis eorum facta erat, cum magna devotione catholice reconciliatam, dote, & ornamentis ecclesiasticis (Robertus & Rogerius) augment. Archiepiscopum, qui ab impiis deiectus in paupere ecclesia s. Cyriacae, quamvis timidus, natione Graecus, cultum Christianae religionis pro posse conſequebatur, revocantes reſtituunt (*)*. Hunc Graecorum Archiepiscopum Nicodemum fuisse,

(1) Vid. ſupra part. II. cap. III. p. xci r. & ſeq.

(2) Conf. Theodoſium Monachum ep. de excidio Syracuſar. ad Leonem Archidiacon., apud Murat. S. R. I. tom. I. part. I.

(3) In Chronic. tom. IV. Hiſtor. Prin. Longobarb. p. 334. edit. Pratill.

(4) Lib. II. ep. XLV.

(*) Albertus Piccolus diſſ. de antiq. iur. ecclef. Sicul. part. I. cap. VII. & VIII. contendit, verba haec apud Malaterram intruſa fuiſſe. At cum ſolide reſellit Pirrus Notit. I. Ecclef. Panormit. poſt exactos Saracen. p. 53. & ſeq.

CLXXIV. F I M I A N I D I A T R I B A I.

se, ex diplomate Calixti II. Petro Panormitano Archiepiscopo dato colligit Pirrus (5). Romani autem pontifices Panormitani Archiepiscopi iura sub Saracenorum dominatione parta rata esse iusserunt, ut Alexander II., Gregorius VII., & Paschalis II. Verba appingam bullae Gregorii VII. ad Alcherium Archiepiscopum, Romae Ind. VI. anno MLXXXIII. xvi. Kal. Maii datae, cuius haec inscriptio est: *Gregorius servus servorum Dei dilecto in Christo fratri Alcherio Panormitano Archiepiscopo salutem. Tum omnia sedis Panormitanae iura confirmat: Apostolica igitur auctoritate confirmamus eadem ecclesiae, & per eam tibi quidquid dignitatis & auctoritatis tenuisse probatur, item omnes eius suffraganeos episcopatus; vel si quis destructis illis in eorum loco statuti sunt, vel opitulante Domino statuuntur, ut in praefatae tuae ecclesiae pristinam redeant potestatem. Non multo post Calixtus II. diplomate ad Petrum Archiepiscopum (6), quae Panormitanae sedi Alexander II., Gregorius VII., & Paschalis II. concesserant, confirmavit. Tandem Hadrianus IV. anno MCLIV. Siciliam in suas provincias ita descripsit, ut tres episcopos Panormitano subesse iusserit, Gergentinum, Mazariensem, & Melitensem: *Sanctorum Patrum*, inquit, *sancit auctoritas, ut in singulis provinciis aliqua metropolis haberetur; hoc siquidem nos provinciae Siciliae deesse videntes, Panormitanam civitatem, quae solo fere nomine metropolis habebatur, in plenitudine dignitatis metropolim decrevimus statuendam, & civitates vestras ei iure metropolitico perpetuis temporibus statuimus subiungere. Ceterum Archiepiscopus Panormitanus tribus praestet episcopis, Agrigentino, Mazariensi, & Melitenfi. Sic in Notitia quinque patriarchatum: Panormitana metropolis hos habet suffraganeos: Agrigentinum, Mazariansem, Milevitanum. Eadem prorsus habet altera Notitia e Thuanensi Bibliotheca eruta.**

Messanenensis episcopus primum Romano metropolitae paruit, ut ex Gregorio M. (7), aliisque compertum est. Deinde Syracusano Metropolita in universam Siciliam instituto a CPolitana

no

(5) In cit. Notit. 1. Eccles. Panormit.

(6) Ext. apud Pirrum cit. loc. p.82.

(7) Vide dicta in huius diatribae part. 1. cap. IV. & VI.

DE ORTV ET PROGRES. METROP. P. III. CAP. VII. CLXXV
 no Patriarcha, ei contributus est, uti Graecorum Notitiae probant (8). Sub Saracenis Siciliae possessoribus Messanensis episcopus creari desiit. Messana autem Saracenis erepta virtute Rogerii Northmanni anno MLX., episcopatus Troinae, quod oppidum est non procul a Messana, ab eodem Rogerio institutus est circa annum MLXXX., Roberto Italo homine Troinenfi episcopo creato (*). Meminit Troinensis episcopi Gregorius VII. (9). Deinde Messanam, quae antiquitate & civium multitudine Troina potior erat, sedem episcopi consensu Urbani II. transtulit Rogerius anno MXCVI. Ad annum usque MCXXXI episcopalis sedes fuit. Hinc Willielmus MEXX. *Messanensium & Troinensium tertius episcopus* subscripsit. Qui Willielmo anno MCXXIX. successit Hugo, is Panormi adfuit, dum Rogerius Regni insignia suscepit anno MCXXIX., ac post Archiepiscopos recensetur inter meros episcopos, *Hugo Messanae episcopus*. Mox Antipapa Anacletus Messanam in metropolim erexit anno MCXXXI., eodem Hugone in Archiepiscopum creato, ut ex eius diplomate dato Priverni XVIII. Kal. Octob. anno Incarnat. MCXXXI. Duos is episcopos instituit, quibus Messanensis metropolita praeesset, Liparitanum & Cephalaedensem, uti constat ex duobus ipsius diplomatibus, quorum alterum Liparitanis, alterum Cephalaedensibus inscriptum est. Ecce tibi verba diplomatis ad Liparitanos an. MCXXXI. scripti (10): *Statuimus, ut iam dictum Liparitanum Coenobium episcopalem deinceps obtineat dignitatem, & proprium mereatur Antistitem, qui per manus venerabilis fratris nostri Messanensis Archiepiscopi munera consecrationis accipiat, & Messanensis ecclesiae, quam ipse, tam successores illius, tamquam suae metropoli debeat perpetuo subiacere.* Eadem diplomati ad Cephalaedenses sententia subest (11). Paullo post partam ab Anacletio dignitatem amisit Hugo, rescissis pseudo-papae Anacleti actis

(8) Vide supra part. II. cap. III. p. xcii.

(9) Lib. IX. ep. xxiv.

(*) Pirrus in Notit. Troinenf. p. 494. censet, Rogerium Troinenfi Sedi Robertum gentilem suum praefecisse. At Italum hominem fuisse Robertum hunc,

testis est Gaufredus Malaterra lib. IV. cap. xxiii.

(10) Ext. apud Pirrum Notit. II. Eccles. Messanens. pag. 387. seq.

(11) Vide integrum diploma apud Pirrum cit. loc. p. 388.

CLXXVI. FIMIANI DIATRIBA I.

actis ab Innocentio II. in Concilio Lateranensi II. anno MCXXXIX. Hinc Hugonis successores Gaufridus, Robertus II., Arnaldus, & Robertus III. interdum quidem *Archiepiscopi*, sed *episcopi* saepius appellantur. Et Eugenius III. dioecesim Roberti III. describens illum *episcopum* adpellat, & suffraganeorum non meminit. Tandem metropolitica Messanenſi Antistiti dignitatem reddidit Alexander III. diplomate circa annum MCLX. dato: unde quicum huic sedi praeerat Nicolaus, saepe subscripsit, *Nicolaus Dei gratia sacrosanctae Messanenſis ecclesiae primus Archiepiscopus* (12). Eidem Messanenſi sedi metropolitana iura rata esse iussit Lucius III. diplomate Velitris anno MCLXXXIII. ad Pastensem & Cephalaedensem episcopos dato (13), quibus *mandat, quatenus venerabili fratri nostro Richardo Messanenſi Archiepiscopo reverentiam & obedientiam impendant.* Duobus Messanenſis metropolita nunc praeesit episcopis, Cephalaedensi, & Pastensi. Praeter hos alii episcopi recensentur in Notitia quinque Patriarchatum: *Mesana metropolis hos habet suffraganeos: Cephaludensem, Pastensem, Lipariensem, CATANIENSEM, S. MARCI, Miletensem.* Et in Notitia Thuana: *Archiepiscopus Messanenſis hos habet suffraganeos: Cephaludensem, Pastensem, s. Marci, Militenum.* At episcopus Catanensis metropolitae Montis Regalis, & Melitenſis Panormitano contributus est; episcopus vero s. Marci in Consentina provincia exemptus est: Lipariensem quoque a Messanenſi metropolita subduxit Urbanus VIII. anno MDCXXVII., Romanoque addixit.

Recentior est metropoleos Montis-Regalis institutio. Mons-Regalis oppidulum erat, colli peramoeno impositum, quo Siciliae Reges animi gratia itare solebant. Id quum saepius faceret Willielmus II. Coenobium ibi extruxit anno MCLXVII., arcessitis e Cavenſi Monasterio monachis, eorumque Abbate Teobaldo. Basilicam extruxit Virgini Deiparae sacram, quae primum *s. Mariae Novae*, deinde *s. Mariae Regalis* dicta est: unde urbs postea nomen est nata. Nihil iuris Panormitano Metropolitae in eum Abbatem datum est; sed Romano pontifici suppositus ab Alexandro III. diplomate anno MCLXXIV. Mox oppidum episcopali

(12) Vid. Pirr. cit. Notit. p. 395.

(13) Apud Pirrum ibid. p. 398.

DE ORTV ET PROGRES. METROP. P.III. CAP.VII. CLXXVII.
 pali dignitate ornatum est anno MCLXXVI.; hoc enim anno idem
 Theobaldus primus Abbas episcopali dignitate auctus est, uti li-
 quet ex diplomate episcopi Mazariensis. Paullo post Montis Re-
 galis sedem metropolitana dignitate ornavit Lucius III. diploma-
 te anno MCLXXXIII. Nonis Februariis dato, dum Velitris mora-
 retur, Willielmo, qui Teobaldo successit, Archiepiscopo primum
 designato (14). In eo Pontifex ait, Willielmum Siciliae Re-
 gem *monasterium in loco, qui dicitur Mons Regalis construxisse,*
& brevi tempore templum Domino multa dignum admiratione con-
struxisse, adeoque redditibus, aliisque rebus ampliasse, ut simi-
le opus per aliquem Regem factum non fuerit a diebus antiquis, &
in admirationem homines adducat: a se autem petiisse, ut eundem lo-
cum dignitate metropolitana donaret, ideoque se Willielmum in
eiusdem sedis Archiepiscopum consecrare: Te itaque venerabilis
in Christo frater Guillelme, in eiusdem loci Archiepiscopum no-
stris tamquam beati Petri manibus consecramus, & pallii digni-
tate statuimus decorandum. Tum ipsi Catanensem episcopum
parere iubet: Episcopatum Catanensem... tibi tuisque successo-
ribus, sicut propriis Archiepiscopis, metropolitico in perpetuum iure con-
stituimus subesse. Mox eidem subiungere subdit monasterium Ma-
niacium dictum, quod illustris recordationis Margarita gloriosa quon-
dam Regina in dioecesi Messanensi construxit. Diplomati subscri-
bunt Cardinales quindecim, inque fine legitur: Datum Velletri
per manum Alberti S. R. E. presbyteri Card. & Cancell. Nonis
Februar. Ind. I. Incarnat. Dominicae anno MELXXXII. pontificatus
vero Domini Lucii Papae III. anno secundo, qui cum Indictione
prima concurrebat, mense Februario anno MCLXXXIII. pontificatus
men Lucius vocat MCLXXXII, quia anni initium cepit a die
xxv. Martii. Hinc Anonymus Cassinensis () in annum MCLXXXIII.*
institutionem metropoleos Montis Regalis confert: Anno MCLXXXIII.
... Lucius Papa III. apud Velletrum promovit Guilielmum Ab-
batem & Mariae Regalis de Panormo in Archiepiscopum Montis
Regalis. Paullo post episcopum Syracusanum Metropolitae Montis
Regalis subiecit Clemens III, an. MCLXXXVIII. Ita duo novo huic
 Tom.VI. z Me-

(14) Ext. apud Pirrum Sicil. Sacr. pag.
 408. & seqq.

(*) In Chronico, apud Pratill. Hist.
 Princip. Longob. tom. IV. pag. 113.

CLXXVIII. F I M I A N I D I A T R I B A I.

Metropolitae subsunt episcopi, Catanensis & Syracusanus. In Notitia quinque patriarchatum legitur: *Archiepiscopus Montis Regalis hunc habet suffraganeum, Syracusanum*. In Notitia vero Thua-na: *Archiepiscopus Montis Regalis hos habet suffraganeos, Syracusanum, Cataniensem*.

C A P. VIII.

De iuribus Metropolitanorum Regni Neapolitani & Siculi, ac patriarchica Romani Pontificis in eos auctoritate.

NOrunt omnes, metropoliticae potestatis ~~in~~ in episcoporum suffraganeorum consecratione, eorum ad provincialem synodum convocatione, causisque ipsorum diiudicandis, potissimum contineri. Iura haec Regni utriusque metropolitani, sive a CPolitanis, sive a Romanis pontificibus creati, & acceperunt, & re ipsa exercuerunt. Ita non meri nominis praerogativam, sed veram metropolitica dignitatem, auctoritatemque sunt nacti. Longum est ire per omnes: pluribus collatis monumentis rem conficiam; quum ceterorum omnium par sit ratio.

Primum consistam in metropolitanis a Byzantino patriarcha in Calabria & Sicilia constitutis, nempe Regiensi, Sanctae Severinae, & Syracusano. Hos metropolitica iura in suffraganeos episcopos exercuisse, luculentissime possemus adstruere, si edacis iniuria temporis, regionumque nostrarum calamitatibus tot monumenta haud excidissent. Ex iis autem, quae supersunt, res proclive conficitur. Graeci apud nos & *Metropolitanos*, & *Archiepiscopos* instituerunt. Ita in Calabria universa Reginum praefulem, tum Sanseverinatensem metropolitam renuntiarunt; Hydruntinum vero primum *Archiepiscopum*, tum metropolitanum dixerunt. In Sicilia episcopus Syracusanus *Metropolitanus*; Catanensis autem *Archiepiscopus* ab iisdem est factus. Inter Metropolitanos & Archiepiscopos apud iuniores Graecos id intererat, quod illi suffraganeis praeessent, & metropolitica in eos iura exercerent; hi nudum sine suffraganeis titulum haberent (1). Sic in Grae-

(1) Consule quae huius diatribae part. part. III. cap. VI. pag. CLXIX. in not. ediximus. II. cap. III. pag. LXXX. in not., & hac

Graecorum laterculis Regiensi, Sanseverinatenſi, ac Syracuſano Antiftitibus & *metropolitani* nomen, & ſuffraganei epiſcopi attribuntur: contra Hydruntino & Catanenſi epiſcopis nudus Archiepiſcopi titulus, & cui praefint, nemo adſignatur. Ex hoc diſcerniculo liquet, metropolitas a Byzantino patriarcha in his provinciis creatos iura metropolitana & accepiſſe, & exercuiſſe; ſecus nulla in re a meris Archiepiſcopis Graecorum diſtaſſent. Profecto non nudum titulum, ſed iura ipſa metropolitanicam dignitatem a patriarcha CPlitano epiſcopis noſtris collatam comprehendiffe, teſtimoniſ etiam liquet Luitprandi Cremonenſis epiſcopi (2), qui refert, Nicephori Phocae iuſſu Polyeuctum CPolitanum patriarcham metropolitana dignitate Hydruntinum Antiftitem, qui antea nudus erat Archiepiſcopus, auxiſſe, eique ſcripſiſſe, *quatenus ſua auctoritate habeat licentiam epiſcopos conſecrandi in Acirentila, Turcico, Gravina, Maceria, Tricarico*. Porro quis umquam concoquat, tot Calabriae ac Siciliae praefules a Romana ad CPolitanam Sedem vi Leonis Iſaurici abductos, CPolim ab ipſo Patriarcha conſecrationem accepturos proficiſci debuiſſe, non autem a propriis metropolitanis, quibus fuerant ab ipſo Graeco Pontifice contributi, ordinatos; praefertim quum Graeci tot adhibitis mediis ac illiciis illos ad ſe trahere, ſibiſque retinere, ipſorumque commodo adeo ſtudere conſueverint. Numnam Graeci eatenus deſipuerunt, ut oblato inani titulo ſine re, metropolitanis noſtris illudere ſe poſſe confiderint? Praeterea receptiſſimi erant in utraque eccleſia Nicaeni canones (3) de metropolitanico ſuffraganeorum conſecrandorum iure, & pervulgata diſciplina ad ſaeculum undecimum fere nuſpam immutata. Sed et illud adiciam, quod nunc primum calamum ſubit, in Concilio Nicaeno II. an. DCCLXXXVII. Siculos & Calabros praefules Tharaſium CPolitanum *oecumenicum Patriarcham ſuum* adpellaffe. Tharaſium ergo reverebantur tamquam Patriarcham, non metropolitanum; adeoque conſecrationem ab ipſis, quibus ſuberant, metropolitae accipiebant, quod praecipuum eſt metropolitanicum ius.

(2) In Legat. ad Nicephor. Phoc.

(3) Concil. Nicaen. I. can. iv. & vi.

Alia vero suppetunt, quae omnem de hac re dubitationem eximunt. Syracusanum Metropolitam sub Graecis universos Siciliae episcopos sedi suae suffraganeos ordinasse, conceptissimo liquet Photii patriarchae CPolitani testimonio (4), qui Gregorium Asbestam Syracusanum Metropolitam, hominem sibi additissimum, hortatur ad episcopos consecrandos: *Intende igitur, scribit, & prospere procede, MANVS IMPONENS, & sacra perficiens, gregem Christi augens, & multiplicans, veneranda templa extruens, & consecrans*. Ipsi Romani Pontifices temporum acerbitati deservientes, metropolitica, quae Syracusana sedes iura exercebat, haud impetierunt, sed rata potius habuerunt. Nicolaus I (5) a Michaële Aug. restitui Romanae Sedi petiit tantum Syracusani Archiepiscopi consecrationem, non item episcoporum omnium Siciliae, prudenti sane consilio usus, ne ceteroquin, Syracusana Sede partis iuribus deiecta, spem praecideret omnem, sibi aliquando revindicandi Siculos Antistites: *Volumus, ait, ut consecratio Syracusani Archiepiscopi nostra a Sede impendatur, ut traditio ab Apostolis instituta nullatenus nostris temporibus violetur*. Vides, Pontificem Syracusano nomen & iura *Archiepiscopi* haud negare; sed permissio illi Archiepiscopatu, adeoque metropolitico in Siculos episcopos iure unum id exigere, ut Romanum Pontificem tamquam patriarcham agnoscat, consecrationem ab ipso accipiendo. Idem Nicolaus (6) inter Archiepiscopos enumerat Syracusanum: *Mittantur etiam, inquit, de parte Ignatii Archiepiscopi quidam, Antonius Cyxici, Basilius Theffalonicae, Constantinus Larissae, THEODORVS SYRACVSANORVM*. Porro Marcianum II., qui Syracusanae ecclesiae praefuit post avulsam a Romano metropolita Siciliam, *non Romae consecratum, sed a tribus episcopis Syracusis*, scriptum est in veteri catalogo MSto ecclesiae Syracusanae (7), immutato scilicet vetustissimo more, quo Siculi praefules a Romano metropolitae Romae consecrabantur. Hinc colligere licet, Syracusanum metropolitanum non CPoli ab ipso

Pa-

(4) Ep. ad Gregor. episcop. Syracusan, apud Baron. ad an. DCCCLXX. n. 59., & Iohann. de Iohanne in Codic. diplomatic. Sicil. pag. 330.

(5) Epist. i. & ix. ad Michaël. Imp.

(6) Ep. viii. ad Michaël. Imp.

(7) Apud Pirrum Notit. Eccles. Syracul. in Marcian. ii. p. 609.

patriarcha, sed in eadem urbe ordinatum. Quod si metropolitanus Siciliae, cuius consecratio ad patriarcham praecipuo quodam iure pertinet, in ipsis Syracusis ordinabatur; quis credat, Syracusani metropolitae suffraganeos a CPolitano patriarcha consecrari debuisse? Non Siciliae modo praesules a Syracusano, sed & Calabriae a Regino metropolita consecrabantur. Rem perbelle adstruit Gregorius VII. (8), qui non multo post depulso Calabria Graecos, Regiensi Antistiti metropolitica iura a Graecis nata, ac tribus circiter saeculis vertentibus exercita, nominatim suffraganeorum consecrationem, intacta manere voluit. Is enim vix restitutis Romanae sedis Northmannorum pietate Calabriae episcopatibus, consecrare respuit Miletensem episcopum a Rogero Comite electum, quod eius consecratio pertinere ad Regnum Metropolitam videretur; in huius enim provincia ex duabus excisis Sedibus, Vibonis & Taurianae, Miletensis episcopatus fuerat a Rogerio institutus: *De eo autem, inquit, quod super Electo Melitensi postulasti, noverit Nobilitas tua nobis esse intimatum, ad ius ecclesiae Rbegytae pertinere. Vnde non aliter annuendum postulationi tuae perpendimus, nisi diligenter examinata iustitia, Melitensem ecclesiam ad praefatae Rbegytae parochiae consecrationem non attinere constiterit. En ut Regiensi Sedi conservata voluit Pontifex vetera in Calabrias ecclesias metropolitica iura, a Graecis accepta; si enim nova illi contulisset, quibus finibus provincia Regina contineretur, haud ignorasset.*

Progredior nunc ad Metropolitanos a Romanis Pontificibus in Regno Neapolitano constitutos. Agmen ducat Capuanus, omnium quorū quorū ~~Romani Antistites exercebant, antiqui~~ Hunc metropolitica iura & accepisse, & exercuisse, ne ambigas. Gerbertus tertius Capuae Archiepiscopus an. DCCCCLXXIX. Stephanum Caiaciensem episcopum sibi suffraganeum consecravit, ut ex consecrationis bulla ab eo data, quae sic habet (9): *Gerbertus s. Capuanae Sedis gratia Dei Archiepiscopus, fidelibus omnibus orthodoxis, Clero, Ordini, & Plebi consistenti Caiaciae ecclesiae, per Apostolicam institutionem nostro Archiepiscopatu subiectae; dilectissimis filiis in*
Do.

(8) Lib. IX. Regesti ep. xxiv.

chum in Sanctuar. Capuan. p. 771.

(9) Extat apud Michaëlem Mon-

CLXXXII. F I M I A N I D I A T R I B A I.

Domino salutem. Probabilibus () desiderii nihil attulimus tarditatis. Fratrem iam, & coepiscopum nostrum Stephanum vobis ordinavimus Sacerdotem &c. Anno Deo propitio Archiepiscopatus Domini Gerberti tertii Archiepiscopi in sacratissima sede beati Protomartyris Stephani, in ipsa die Kalend. Novembris Indictione octava. Ego Aldericus Calactinae ecclesiae episcopus consensi, & subscripsi. Ego Leo Suranae Sedis episcopus consensi &c. Datum per manum Iohannis Subdiaconi nostri Bibliothecarii in Kalend. iam dictis per superscriptam Indictionem. Benevalete (**). Nempe anno DCCCCLXXIX., quo Indictio VIII. in cursu erat a Kalendis Septembris inchoata. Adenulfus Archiepiscopus Capuanus Gerardum in episcopum Iferniensem consecravit. Bulla consecrationis haec est (10): Nos Adenulfus divina gratia humilis Antistes s. Capuanae ecclesiae Quoniam consecravimus praesulem Garardum venerandum virum in ecclesia s. Petri Apostoli, quae constructa esse videtur in civitate & Comitatu, qui dicitur Ifernienensis, quae subiecta esse videtur iam fato nostro Archiepiscopatu: in qua ecclesia multis temporibus destituta esse videtur a suo Pastore. Unde nunc pro precatu Sacerdotum, seu Levitarum, ac clericorum eiusdem ecclesiae s. Petri Apostoli consecravimus eorum iam dictum Garardum confratrem nostrum &c. In fine legitur: Ex iussione autem praedicto s. Antistiti scripsi ego Ioa. Diaconus, & Scriba ipsius s. dictae ecclesiae, & in sacratissimo eius palatio: in annis viginti & seu Archipresulatu eius in mense Ocluber, & in supradicta Indict. Data in sextodecimo Kal. Novemb. Idem Adenulfus Benedictum Sueffanum episcopum suffraganeum suum consecravit an. MXXXII. Bulla haec est (11): Adenulfus divina favente gratia humilis Archipraesul, Cle-*

(*) Huius bullae formula videtur esse communis. Ita concepta est bulla consecrationis Benedicti episcopi Sueffani. Eadem usus est Barbatius Surrentinus Archiepiscopus in bullis suis. Quin iam olim haud absimilem formulam passim Gregorius M. adhibuerat, ut ex eius epistolis patet.

(**) To Benevalete ab aevo Leonis IX. in Romanorum Pontificum bullis, conle-

tratis episcopis datis, adhibitum. Conf. Mabillon. lib. v. de re diplomatic. tab. L. & Cangeium in Glossar. med. & infim. Latinit. voc. Benevalete. Adhibitum & in bullis, quas Metropolitani Regni ordinatis a se praesulibus dedere.

(10) Apud Michaël. Monachum cit. oper. p. 573.

(11) Apud eundem Monachum ibid. p. 585.

Clero, Ordini, & Plebi civitatis Sueffanae ecclesiae, dilectissimis filiis in Domino salutem. Probabilibus desideriis nihil attulimus tarditatis. Fratrem iam, & coepiscopum nostrum Benedictum vobis ordinavimus praesulem &c. Damus interim in praeceptis, ut tu & successores tui veniatis causa manducandi nobiscum, & cunctis successoribus, quando vos accersire facimus ad celebrandum missarum solennia, seu peragendum quascunque ecclesiasticas causas. Post discessum siquidem tuum, successores tui, quot in episcopatu Sueffano eligendi sunt, consensu nostro, nostrorumque successorum veniant Capuam, & a nobis, sive a nostris successoribus consecrationem episcopatus accipiant, sicut continetur in privilegio, quod ab ecclesia B. Petri Apostolorum principis accepimus, & corroboratum apud nostrum Archiepiscopatum habemus a D. Benedicto summo Pontifice, & universali Papa. Huic ergo sedis nostrae praecepta servantes, devotis animis obsequi vos oportet &c. Ex iussione autem praedicto s. Antistiti scripsi Ego Io. Diaconus, & Scriba ipsius S. Capuanae Ecclesiae, & in sacratissimo eius palatio in annos viginti quinque Archipraesulatus eius, in mense Martio, & quintadecima dicta Indiæ. Data 14. Kal. Aprilis. Ab eodem Adenulfo Leo Atinensis episcopus consecratus est anno MXLIV. In Catalogo episcoporum ecclesiae Atinensis legitur: Anno Dominicae Incarnationis 1044. Adenulfus Capuanus Archiepiscopus, cum iam sceptrum Archiepiscopale sumisset, in sede Atinensi ordinavit Leonem praesulem. Casertani Episcopi a Capuano Metropolitano suo consecrabantur. Bulla Sennis Capuae Archiepiscopi ita concepta est (12): In nomine Domini nostri Iesu Christi. Sennes servus Iesu Christi, eius sola misericordia Capuanus Archiepiscopus &c. Clero, & Capitulo Casertano, dilectis in Christo filiis salutem & benedictionem in Christo &c. Notum sit igitur tam praesentibus, quam futuris ecclesiae Dei fidelibus, quoniam poscentibus ecclesiae nostrae Canonis, concedimus & confirmamus tibi venerabi-

li

(*) Benedictus Papa, a quo Adenulfus Capuanus privilegium accepit, fuit Benedictus VIII., qui anno MXII. electus est; nam ab anno MVIII., quo Adenulfus archiepiscopatum accepit, ad an. MXXXI.,

quo bulla haec scripta est, tempora concurrerunt Benedicti VIII., itemque Sergii IV., & Iohannis XVIII.

(12) Apud Monachum cit. loc.

li Confratri nostro Ranuulfo Casertano episcopo, tuisque successoribus in perpetuum, totam & integram dioecesim Casertani episcopatus, illis finibus, quibus nostri Antecessores tuis concessere, & confirmavere praedecessoribus &c. Tu autem, tuique successores, quoties vocati fueritis, nisi canonicam praetendatis excusationem, ad nos, & ad nostros successores venire debebitis. Post discessum vero tuum successores tui, qui nostro, nostrorumque successorum Casertanae ecclesiae sunt eligendi cons. . . . a nobis, seu a nostris successoribus EPISCOPATUS CONSECRATIONEM SVSCIPIANT, sicut in privilegiis sanctae Romanae ecclesiae Pontificibus, ecclesiae nostrae concessis continetur. In fine legitur: Ego Sennes Dei gratia Capuanus Archiepiscopus, & Domini Papae vicarius. Ego Io. Sueffanus episcopus. Ego Pannolfus Theanensis episcopus legi, & subscripsi. Ego Maurus Iserniensis episcopus subscripsi. Ego Giralduus Calinensis episcopus subscripsi. Ego Alfenus Abbas, & Archidiaconus &c.

Non Capuanus modo, sed & Beneventanus metropolita suffraganeos episcopos ordinavit, ceteraque metropolitica munia obiiit. Iohannes XIII. in ipso, quo Landulfum Beneventi Archiepiscopum creavit, diplomate, pallium ipsi concedit, ut eo quum certis diebus utatur, tum in consecratione episcoporum, tribuentes tibi insuper cum eo potestatem & honorem Archiepiscopatus, ita ut fraternitas tua, & successores tui infra suam dioecesim in locis, quibus olim fuerant, semper in perpetuum episcopos consecret, qui vestrae subiaceant ditioni, scilicet S. Agathae, Abellini, Ariani, Asculi, Bibini, Vulturariae, Larini, Thelesiae, Alifae. Iohannes XIV. Aloni Beneventano Archiepiscopo pallium misit anno DCCGCLXXXIV. his usus verbis: Pallium autem fraternitati tuae ex more ad missarum solennia celebranda transmissimus, quo tibi non aliter (ecclesiae tuae privilegiis in suo statu manentibus) uti concedimus, quam decessores praedecessoresque tuos nros esse incognitum non habes, scilicet in his festivitatibus, in Nativitate Domini &c. nec non in die tuae consecrationis, & in congregatione, ET CONSECRATIONE EPISCOPORVM . . . simulque tribuimus, atque concedimus licentiam tibi, tuisque successoribus EPISCOPOS ORDINANDI in his videlicet civitatibus, s. Agathae, Abellini, Quintodecimi, Ariano, Asculi, Bi,

Bibini, Vulturnariae, Larinae, Thelesiae, Alisi, Termulae, Triventi, & Sessulae. Revera Beneventanus Metropolitae attributos sibi suffraganeos consecravit. Landulfus primus Beneventanus Archiepiscopus Madelfridum in episcopum s. Agathae Gothoruna consecravit anno DCCCCLXX., ut ex ipsius diplomate liquet (*), ubi inter alia haec comprehenduntur: *Et quia semper sunt concedenda, quae rationabilibus congruunt desideriis, petentibus vobis, Madelfridum venerabilem presbyterum Episcopum consecravimus, atque per huius nostrae seriem confirmantes decrevimus, sanctam Agathensem ecclesiam, ut olim, semper episcopum habituram, &c. Quoties autem ibidem episcopus consecrandus est, semper ab hac metropolitana sancta Beneventanensi ecclesia, cui Deo auctore deservio, CONSECRATIONEM PERCIPIAT, simulque sancimus, ut praesules s. Agathensis ecclesiae quinquies in anno Beneventum veniant, ut participes festivitatum subsequens quibus inter hora cunctorum operari Domino referendae gratia, ea inter nos, quae mos ecclesiasticus exigit, confirmemus, scilicet in festivitate Pentecostes, & B. Bartholomaei Apostoli, & Natali Apostolorum Petri & Pauli, & in consecratione nostri Archiepiscopatus, ET IN ORDINATIONE NOSTRORVM EPISCOPORVM.*

Salernitanus quoque Antistes metropoliticae potestatem Romanae fedis beneficio acceptam adhibuit. In diplomate ab Iohanne XV. Grimoaldo Salernitano Archiepiscopo dato an. DCCCXCIII. haec inter alia comprehenduntur: *Tali namque ordine, ut facti sumus, id fieri decrevimus, ut tui, & successores tui in perpetuum habeatis licentiam & potestatem ORDINANDI EPISCOPOS ET CONSECRANDI in his subiectis vobis locis, hoc est Pestanensem episc. cum parochiis & adiacentiis suis, nec non episc. Acheruntinum simul etiam & episc. Nolanum, & episc. Bisinianensem, & episcopatum Maluttanensem, atque episcopatum Cusentiae cum omnibus parochiis, & adiacentiis eorum, sicuti in vestro anteriori usu pallii continetur. Et non habeant successores nostri in cunctis vestris episcopatibus, quos vobis subiecerunt, deinceps in per-*
Tom. VI. 22 perennum

(*) Hoc diploma ex Tabulario Ecclesiae Agathensis evulgavit Vghellus Ital. Sac. tom. VIII. p. 345.

CLXXXVI. FIMIANI DIATRIBA I.

*petuum aliquem episcopum consecrare, quod iam vobis concessum est. Eandem consecrandi potestatem iisdem prope verbis confirmarunt Sergius IV. diplomate Michaëli Salernitano an. MXII., Clemens II. diplomate Iohanni Archiepiscopo Salernitano an. MXLVII., & Leo IX. diplomate eidem Iohanni an. MLI. dato (13), addita sollemni clausula, & non habeant potestatem successores nostri in cunctis vestris episcopatibus, quos vobis subiecerunt, deinceps in perpetuum aliquem episcopum consecrare, quod iam vobis concessum est. Nec exciderunt monumenta omnia, quibus Salernitanum metropolitam suffraganeos suos consecrasse pateat. Alphanus primus Salerni Archiepiscopus Risum in Sarnensem episcopum consecravit, uti liquet ex consecrationis bulla, cuius autographum Longobardicis litteris conscriptum in pergamento servatur in Tabulario Sarnensis ecclesiae (14): *Alphanus s. Sedis Salernitanae gratia Dei Archiepiscopus, omnibus fidelibus orthodoxis, Clero, Ordini, & Plebi consistenti Sarnensis ecclesiae per Apostolicam institutionem nostro Archiepiscopatu subiectis, dilectis filiis in Domino salutem. Probabilibus vestris desideris nihil aequalius tarditatis. Fratrem etiam, & coepiscopum nostrum Risum vobis ordinavimus Sacerdotem &c. Datum scriptum per manum Marini Clerici, & Primicerii, & Cancellarii, & Bibliothecarii s. Salernitanae ecclesiae, anno Deo propitio Principatus Gisulfi eximii Principis vigesimo quinto, & nono anno Pontif. D. Alphani devotissimi Archiepiscopi. De mense Martio tertia die Ind. 4. Policastrensem etiam praefulem a Salernitano Metropolitano suo consecravit, probant Innocentii III. litterae anno 1191. Episcopo Caputaquensi & Abbati Cavenfi Salernitanae dioecesis datae (15), quibus expressum est, Iacobum a Capitulo Policastrensi episcopum electum ad Archiepiscopum Salernitanum accessisse, pro confirmationis & consecrationis gratia obtinenda.**

Metropolitanus Surrentinus suos quoque suffraganeos ordinavit.

(13) Ext. apud Ughel. Ital. Sac. tom. loc. p. 571.

(11) p. 377. seq.

(15) Apud Ughell. ibid p. 160.

(14) Ext. apud eundem Ughell. cit.

vit. Barbatus Surrenti Archipraeful Gregorium in Stabiensem episcopum consecravit, ut ex bulla consecrationis illius constat (16): *Nos Barbatus Dei gratia Archiepiscopus Sedis sanctae Surrentinae ecclesiae, omnibus fidelibus orthodoxis Clero, Ordini, & Plebi consistenti ecclesiae Stabianae per Apostolicam institutionem Archiepiscopatus nostri subiectae, dilectis filiis salutem in Domino. Probabilibus vestris desideriis nihil attulimus tarditatis: etiam confratrem nostrum, scilicet Gregorium presbyterum, vobis ordinavimus episcopum, cui dedimus in mandatis, ne umquam ordinationem praesumat facere illicitam &c. Ipsa vero sancta ecclesia (Stabienfis) sub nostrae sedis dominatione, & potestate liceat semper subiacer: quatenus nostris obediat mandatis, & Apostolica iubeatis iugiter observari praecepta. Et post pauca: Mandamus itaque vestrae dilectioni, ut per singulos annos vos, & successores vestri semel ad nostram Sedem veniatis, & nobiscum in hac sacra sede pariter ad Missam vestire. Huic ergo sanctae sedi nostrae praecepta servantes, de totis annis obsequi oportet. Vrsio Archiepiscopus Surrentinus Iohannem Stabiensem episcopum consecravit. Ecce tibi diploma (17): Vrsio divina gratia Archiepiscopus sanctae Surrentinae ecclesiae, omnibus fidelibus orthodoxis Clero, Ordini, & Plebi consistenti ecclesiae Stabianae per Apostolicam institutionem nostro Archiepiscopatus subiectis, dilectis filiis in domino salutem. Probabilibus vestris desideriis nihil attulimus tarditatis. Fratrem etiam, & Sacerdotem nostrum Iohannem vobis episcopum ordinavimus &c. Mandamus itaque vestrae dilectioni, ut per singulos annos vos, & successores vestri, semel ad nostram Sedem veniatis, & nobiscum in hac sacra sede pariter ad Missam vestire &c.*

Reginus Metropolitae suffraganeos quoque suos consecravit, Gregorius VII. (18) consecrare noluit electum Miletensem antistitem, quod eius consecrandi ius ad Regiensensem Metropolitanum pertinere videretur, idque tum demum se facturum profitetur, quum diligenter examinata iustitia, Miletensem ecclesiam ad Rhegynae parochiae consecrationem non attingere constiterit. In di-

(16) Extat apud Pium Milante de Stabian. eccles. diff. v. p. 210. seqq.

(17) Apud eundem Milante loc. cit.

(18) Lib. ix. Regesti cap. xxiv.

CLXXXVIII. P I M I A N I D I A T R I B A I.

plomate Alexandri III. Rogerio Regiensi Archiepiscopo, eiusque successoribus dato (19), haec inter cetera continentur: *Praeterea ipsum Regensem Archiepiscopatum, cum omnibus suis episcopatibus, videlicet Trapeiano, Neocastrensi, Sillano, Cassanensi, Bowenfi, Geratino, Openfi, & Cotronensi, atque cum adiacentibus parrochiis suis, tibi tuisque successoribus nihilominus confirmamus, ET ORDINANDI seu CONSECRANDI EPISCOPOS tam Graecos, quam Latinos ecclesiae tuae subiectos, licentiam & potestatem pariter indulgemus.* Tum pallium de more transmittit, ut eo quum praescriptis quibusdam diebus, tum IN CONSECRATIONIBVS EPISCOPORVM SVFFRAGANEORVM utatur.

Suos Barenfis Metropolitae suffraganeos ordinavit. Iohannes XX. diplomate Bisantio Archiepiscopo dato anno MXXV., ei concedit & confirmat, quod Romani Pontifices praedecessores sui Barenfi Sedi decreverant, ut *Archiepiscopus duodecim sub se ordinaret episcopos &c.* Tum ei permittit consecrare suffraganeos, pallioque uti: *Praeterea concedimus . . . quatenus licentiam habeas cunctis diebus vitae tuae utere pallium, ET EPISCOPOS CONSECRARE cum omni humilitate, atque reverentia.* Et post pauca: *Quas vero superscriptum Archiepiscopum Canusinum (hoc est Barensem) cum omnibus suis pertinentiis, ET EPISCOPOS IPSOS PER MANVS VESTRAS CONSECRANDI, atque usu pallii per auctoritatem Apostolicam utendi a praesenti octava Indictione omnibus diebus vitae tuae concedimus &c.* Et Urbanus II. In bul-
la Eliae Archiepiscopo Barenfi anno MLXXXIX. data ipsi pallii usum ex more concedit, ut eo inter Missarum sollemnia quum certis expressis diebus, tum IN ORDINATIONE EPISCOPORVM utatur. Ne vero longius, quam par est, noster evagetur sermo, quod de recensitorum metropolitaram auctoritate in suffraganeos suos hactenus edisseruimus, idem & de ceteris ex fide historiae adfirmandum; quum una eademque omnium ratio sit.

Ad Metropolitanos Regni Siculi nostra nunc convertatur ratio. Eos consecrasse attributos sibi episcopos, ceteraque metropolitica munia exercuisse, planum est. Gregorius VII. diplomate Al-

(19) Vide supra cap. v. p. CLXV.

Alcherio Panormitano Archiepiscopo an. MLXXXIII. (20) scripto, inter alia proficitur, se illi pallium mittere, ut eo cum certis diebus, tum *in ordinatione Episcoporum, seu ceterorum clericorum* utatur. Metropolitanus Messanensis Archiepiscopatu ab Anacleto auctus, Liparitanum & Cephalaedensem episcopos consecravat. Anacletus diplomate Hugoni Messanensi anno MC. dato (21) cavit, ut *Liparitanum Coenobium episcopalem deinceps obtineat dignitatem, & proprium mereatur Antistitem, qui per manus venerabilis fratris nostri Messanensis Archiepiscopi MVNERA CONSECRATIONIS ACCIPIAT, & Messanensi ecclesiae tam ipse, quam successores illius, tamquam suae metropoli debeat perpetuo subiacere.* Vi huius diplomatis Hugo Iohannem Liparensem Monasterii Abbatem episcopum constituit, ut ex eius bulla liquet (22): *In nomine Dei aeterni, & Salvatoris Domini nostri Iesu Christi anno ab Incarnatione eius MCXXXI. Indict. X. mense Octobri. Ego Hugo Dei gratia Messanensis humilis Archiepiscopus. Cur. unusquisque fidelium ecclesiae suae proventui debeat providere, Episcopus maxime ad Archiepiscopatum noviter promotus pro dignitate ecclesiae adipiscenda plurimum debeat elaborare. Idcirco ecclesiae Messanensis dignitati augmentandae discrete providentes, quia sine aliquantis suffraganeis honorifice consistere non posset; Liparitanam ecclesiam consilio Messanensium & Troinensium Canonice, utriusque denique Conventum episcopatum perpetuo constituimus. Igitur, frater in Christo carissime Iohannes nunc eiusdem ecclesiae Abbas, te Liparitanum episcopum eligi concedimus, ~~ita fuit ut tam tu, quam & tui successores~~ in nostra obedientia in posterum permanentes, A NOSTRIS MANIBUS, NOSTRORVMQVE SVCCESSORVM TAMQVAM NOSTRAE ECCLESIAE SVFFRAGANEI DEBEATIS CONSECRARI.* In Anacleti diplomate pro Ecclesia Cephalaedensi eodem anno MCXXXI. scripto (23) decernitur, *Cephalaedensem ecclesiam sedem episcopalem fore deinceps, in qua Cardinalem episcopum volumus de cetero permanere, QVI PER MANVS MESSANENSIS ARCHIEPISCOPI MYSTERIA CONSECRATIONIS ACCIPIAT. Et tam ipse, quam*

(20) Apud Pirrum Notit. i. eccles. Panormit. p. 70. seq.

(21) Apud eundem Pirrum in No-

tit. ii. eccles. Messanens. p. 387.

(22) Apud Pirrum ibid.

(23) Apud Pirrum cit. loc. p. 388.

successores eius debitam Messanenſi eccleſiae tamquam ſuae metropoli obedientiam ſtudent exhibere.

Habes itaque ex dictis , metropolitanos utriusque Regni , ſaeculo decimo ac undecimo revera ſuffraganeos episcopos ſibi attributos conſecraſſe , ceteraque metropolitica iura in eos exercuiſſe . Sane ius hoc conſecrandi ſuffraganeos metropoliticae dignitati innatum , & a Nicaenis canonibus confirmatum , receptiſſimum in Oriente ac Occidente fuit , & eiufmodi diſciplina ad ſaeculum undecimum fere nuſquam immutata eſt . Deinde hac ſuffraganeos ſuos conſecrandi poteſtate paſſim exciderunt Metropolitanſi noſtri , Romanis pontificibus illud ſibi revindicantibus . Iam ante Rogerium I. Siciliae Regem Romani pontifices conſecrationem episcoporum Siciliae ſedi ſuae vindicaſſe , liquet ex Romualdo Salernitano (24) , qui memoriae prodiſt , Rogerium , dum adhuc non Rex , ſed Siciliae Comes eſſet , ab Honorio II. an. MCXXVII. excommunicatum , *quia non permittebat , ut Siciliae episcopi venirent Romam* , utique conſecrandi . Idem Rogerius iam Siciliae Rex ſalutatus , compositis diſſenſionibus , quas cum pontifice Eugenio III. exercuit , circa eundem an. MCXXVII. conſecrationem episcoporum Regni , quam interceperat , illi liberam eſſe iuſſit : *Rex Rogerius Archiepiscopos , & episcopos terrae ſuae a Papa Eugenio iuſſit conſecrari* , ut idem refert Romualdus (25) . Deinde Willielmus I. cognomento *Malus* , Rogerii filius , ob diſſenſionem cum Hadriano IV. habitam , anno MCLV. inhibuit episcopis Regni , ne Romam conſecrandi pergerent , praefertim quod creatis in utroque Regno metropolitſis , nova tunc ea reſervatio quantum ad omnes Regni episcopos impugnari poſſe videretur . Mox foedere pacis inter Regem & Pontificem anno MCLVI. inito , quas Willielmus conſecrationes episcoporum utriusque Regni eripuerat , eas Hadriano reddidit . Appoſite Robertus de Monte (26) narrat , Willielmum I. cum Hadriano IV. *pacem feciſſe concedendo ei conſecrationes episcoporum Regni ſui , & Ducatus* , ſicut antiquitus eas habuit Romana eccleſia . Sed ipſa pacta inter Pontificem & Re-

(24) In Chronic. ad an. MCXXVII. L. ,
apud Murator. S.R.I. tom. VII.

(25) In Chronic. ad an. MCL.

(26) In Supplem. ad Chronograph.
Sigeberti Gemblacenſi. , tom. II. Bibliothec. Sicul. p. 951.

Regem conventa (27) audiamus. Ea haec habent n. III. Consecrationes, & visitationes libere Romana ecclesia faciet Apuliae, vel Calabriae civitatum, ut voluerit, aut illarum partium, quae Apuliae sunt affines, civitatibus illis exceptis, in quibus persona nostra, vel nostrorum beredum in illo tempore fuerit, remoto malo ingenio, nisi cum voluntate nostra, nostrorumque beredum. Et n. v. in Sicilia quoque Romana ecclesia consecrationes, & visitationes habeat. Ita post foedus hoc, quod metropoliticae dignitati infitum est, indulgentiae Romanorum pontificum in utroque Regno tribui coepit.

Quemadmodum, Metropolitanis in Regno Neapolitano & Siculo constitutis, Romani pontifices metropolitica in episcopos nostrates potestatem amiserunt, inque novos Metropolitans transfulerunt; ita patriarchicam in ipsos utriusque Regni Metropolitanos auctoritatem, quae in ordinandis Metropolitanis, iisdem ad Synodum convocandis, aliisque eiusmodi continetur, adepti sunt; illi enim Romano Pontifici subsunt non tamquam metropolitano, ut antea, sed patriarchae. Ita, metropolitica Romanae Sedis potestate sensim imminuta, patriarchica crevit. Et sane Romanos Pontifices Metropolitanorum Regni consecrationem semper sibi reservasse, atque peregissee, testatissima res est. Nonnulla afferam monumenta, ex quibus de ceteris iudicari potest, quum una omnium ratio sit. Iohannes XIII. (28) in bulla erectionis Beneventanae metropoleos haec habet: *Posterius vero tuae Ecclesiae Rectores post obitum tuum consecrationem ipsius Archiepiscopatus, ac honorem pallii ab hac sancta & Apostolica, cui Deo auctore deservio, Sede percipiant.* In diplomate Iohannis XV. ad Grimoaldum Salernitanum Archiepiscopum an. DCCCCXCIII. scripto legitur: *Post discessum siquidem tuum successores tui perveniant ad Apostolicam Sedem, & usum pallii, consecrationemque decretabiliter suscipiant; & si successores nostri consecrare noluerint, licentia sit vestrae sanctae Ecclesiae ab episcopis nostris suffraganeis consecrari.* Eadem expressa sunt in diplomate Sergii IV. Michaëli Salernitano anno MXII. inscripto: *Post discessum si-*
qui-

(27) Apud Baron. ad A.C. MCLVI.
n. 4.

(28) Apud Labb. Conc. tom. IX. col.
1238.

CXCII. FIMIANI DIATRIBA I.

quidem tuum successores tui perveniant ad Apostolicam Sedem, & usum pallii, consecrationemque decretabiliter suscipiant; & si successores nostri consecrare noluerint, licentia sit vestrae sanctae ecclesiae ab episcopis vestris suffraganeis consecrari. Tandem, ne cui nimius hac in re videar, Paschalis II. diplomate Petro Acheruntino metropolitae anno MCVI. dato (29), illi, eiusque successoribus confirmat potestatem in subiectis sibi locis *canonice & decretabiliter episcopos ordinandi ac consecrandi*, SALVA IN OMNIBUS SANCTAE ROMANAE ECCLESIAE AVCTORITATE. Quid plura? Efflagitanti Willielmo II. Siciliae Regi, ut Gualterius electus Panormitanae Sedis Archiepiscopus non Romae, sed a tribus de more Episcopis Panormi consecraretur, id ex venia singulari indulgit Alexander III.: *Licet in memoria*, inquit, *non existat, ut aliquis praedecessorum praefati electi (Gualterii) umquam fuerit; nisi a Romano pontifice consecratus, considerantes tamen &c., concedimus consecrari, ita tamen, quod hoc non debeat in posterum in exemplum assumi.* Adeo scilicet suam in metropolitanos nostros auctoritatem Romani pontifices servatam voluerunt.

C A P. IX.

De hodiernis Romanae provinciae finibus.

PROvincia Romanae nomine intelligimus, quam Summus Pontifex metropolitico, quo etiam pollet iure, administrat, in qua nempe episcopos ordinat, concilia provincialia celebrat, lites inter episcopos dirimit, ecclesias instituit, ceteraque metropolitae munera exercet. Amplissima prioribus quatuor ecclesiae saeculis fuit Romani Pontificis, tamquam metropolitani, provincia; ea enim per universam Italiam, qua a freto Siculo ad Alpium radices extenditur, latissime patebat (*). Divisa sub Constantino aut Theodosio Italia in septemdecim provincias, institutisque duobus Vicariis, Mediolanensi & Urbico, quorum illi septem *Italicæ regio-*

(29) Apud Vghell. Ital. Sacr. tom. VII. pag. 29. seq.

(*) Fulse de hac re differuimus diatriba V. quae est de patriarchica Roma-

ni Pontificis dioecesi. Ext. in nostris Auctariis ad Petrum de Marca, Oper. ipsius tom. VI.

DE ORTV ET PROGRES. METROP. P.III. CAP. IX. CXCIII.
regiones, huic reliquae decem *urbicariae* contributae sunt, Romana provincia angustioribus limitibus passim contrahi coepit. In Italicis enim regionibus quarto labente saeculo duo metropolitani, Aquileiensis & Mediolanensis, & quinto Ravennatensis emerferunt, quorum institutione metropolitana Romani pontificis in episcopos earum regionum auctoritas imminuta est. In urbicariis quoque provinciis per metropolitanorum institutiones Romana provincia passim contracta est. Ineunte saeculo sexto Calaritanus in Sardinia praesul metropolitanum decus accepit. Saeculo octavo episcopi Calabriae & Siciliae a Romano metropolitano ad CPolitanum patriarcham avulsi sunt Leonis Isaurici tyrannide, institutique ibi a Graecis metropolitani, & archiepiscopi. Saeculo decimo labente ipsi Romani pontifices metropoles in Campania erexerunt: quod idem saeculo undecimo & duodecimo fecerunt in aliis regionibus nostris, Apulia & Calabria, Lucania & Brutiis, Samnio, ac Sicilia. Amplitudinem Romanae provinciae passim imminutam arctioribus limitibus contraxit undecimo declinante saeculo Urbanus II., nova intra huius fines Pisana metropoli erecta. Quare saeculo duodecimo Innocentius III. (1) peculiarem Romani pontificis provinciam inter Capuanam & Pisanam positam inquit: *Praesertim cum ipse moratur in sua provincia speciali, videlicet inter Capuanam provinciam & Pisanam*. Novas post Innocentium imminutiones passa est Romana provincia. Martinus enim V. Florentiam; Pius II. Senensem; Pius IV. Vrbinateensem; Gregorius XIII. Bononiensem; & Sixtus V. Firmanam ecclesias in metropoles erexerunt. Quamobrem, licet ex Innocentii decretali etiamnum Romana provincia inter Capuanam & Pisanam contineri dicatur; episcopis tamen omnibus inter utramque existentibus haud coalescit, sed iis tantum, qui inter Capuanae & Pisanae provinciae fines positi, nulli subsunt metropolitae. Id liquet ex indictione Concilii provincialis die xxiv. Decemb. MDCCXXIV. a Benedicto XIII. facta, & Concilio ipso in Basilica Lateranensi sequenti anno ab eodem pontifice, ut metropolitae, celebrato; ad hoc enim vocavit Pontifex tantum episcopos

Tom. VI.

bb

in

(1) In cap. sua nobis, de offic. Vicarii.

CXCIV. F I M I A N I D I A T R I B A I.

in speciali nostra provincia constitutos, videlicet inter Capuanam & Pisanam, Archiepiscopos suffraganeis carentes, episcopos sedis Apostolicae immediate subiectos, & Abbates nullius dioecesis, iurisdictionem quasi episcopalem habentes, qui sibi metropolitanum, cuius provinciali Synodo interessent, ex Tridentini decreto non elegerunt.

Ipsos nunc episcopos Romanae provinciae recensamus. In veteri Notitia Romanae ecclesiae, saeculo duodecimo scripta (*), quam e Vaticano Codice Baronius (2) evulgavit, describitur Romana provincia, intra quam, praeter septem episcopos Cardinales, dictos *Collaterales*, quia Pontifici in Vrbe semper adstant, episcopi enumerantur sexaginta duo, qui suffraganei erant Romani pontificis, nulli alii Archiepiscopo subiecti, nempe in Campania decem, in Marsis sex, in Tuscia viginti & unus, in Umbria & Marchia viginti quinque. Ipsa Notitiae verba heic appingere non pigebit: *Insuper praeter septem collaterales episcopos, erant alii episcopi, qui dicuntur suffraganei Romani Pontificis, nulli alii Primati, vel Archiepiscopo subiecti, qui frequenter ad Synodos vocarentur. In Campania: Tiburtinus, Anagninus, Signinus, Ferentinus, Alatrinus, Verulanus, Soranus, Fundanus, Caietanus, Tarracinus. In Marsis sunt hi: Furconensis, Marsicanus, Valvensis, Theatinus, Pennensis, Aprutinus. In Tuscia sunt hi: Nepesinus, Sutrinus, Civitatis, Hortanus, Balneoregiensis, Vrbevetanus, Viterbiensis, Castrensis, Suanensis, Clusinus, Perusinus, Castellanus, Aricinus, Gostetanus, Volaterranus, Senensis, Lucanus, Pistoriensis, Florentinus, Fesulanus, Lunensis. In Umbria & Marchia: Spoletinus, Assisinus, Fugginus, Nucerinus, Eugubinus, Reatinus, Tudertinus, Amerinus, Narniensis, Interamnenis, Esculanus, Firmianus, Camerinensis, Auximianus, Numanus, Anconitanus, Esinus, Senogalliensis, Fanensis, Pisaurionensis, Farosemproniensis, Calliensis, Urbinas, Ariminensis, Ferentanus.* Huic Vaticanæ Notitiae congruit altera e Thuana Bibliotheca per Carolum a S. Paulo (3) vulgata, ex qua etiam integrum in rem nostram locum describere, su-

(*) Notitiam hanc annum MCC. antiquitate non excedere, facile potest ostendi ex episcopatibus tunc recens suppressis, vel unitis, vel recens institutis.

(*) Ad A.C. MLVII.

(3) In Geograph. eccles. tom. I. in Parergo p.68.

supervacaneum non est: *Isti sunt episcopi sub Romano Pontifice, qui non sunt in alterius provincia constituti. Ostiensis, Praenestinus, Tiburtinus, Ferentinus, Tarracinenfis, Caietanus, Valvensis, Aprutinus, Civitacensis seu civitatis Castellanae, Urbevetanus, Castrensis, Perusinus, Senensis, Lucanus, Fesulanus, Fulginas, Spoletanus, Ameliensis vel Amelinus, Esculanus, Auximanus, Esinus vel Esifinas, Pensauriensis, Urbinas, Portuensis, Sabinensis, Anagninus, Alatrinus, Soranus, Furconensis, Theatinus, Nepesinus, Ortanus, Viterbiensis, Suanensis, Castellanus, Grossetanus, Pistoriensis, Lunensis, Nucerinus, Reatinus, Narniensis, Firmanus, Humanas, Senogalliensis, Forosempronensis, Ariminensis, Albanensis, Tusculanus, Signinus, Verulanus, Fundanus, Marsicanus, Pennensis, Sutrius, Balneoregiensis, Tuscanensis, Glusinus, Aretinus, Vulteranus, Florentinus, Asininas, Eugubinus, Tudertinus, Interampriensis, Camerinensis, Anconitanus, Fanensis, Callensis, Feretranus.*

Ex his autem episcopis multi labente tempore subditi, novisque metropolitanis Florentino, Senensi, Urbinatenfi, Firmano, ac Bononiensi, a Romanis pontificibus in metropolitana provincia sua passim institutis, contributi sunt. At ne ita quidem de Romanae metropoleos maiestate ac amplitudine decessit; nam suffraganeos introrsum ademptos suppleant extrinsecus *Archiepiscopi suffraganeis carentes, Episcopi Sedi Apostolicae immediate subiecti, & Abbates nullius dioecesis iurisdictionem quasi episcopalem habentes, qui alias sibi metropolitanum, cuius provinciali Synodo interessent, ad formam Tridentini non elegerunt,* uti constat ex Romano Concilio provinciali Benedicti XIII. (4). Quod pertinet ad Regnum nostrum, sequentes episcopi in Romana provincia ultra Capuam fiti, Romano Metropolitanae ab antiquo paruerunt, *Soranus, Fundanus, Caietanus, Forconiensis, Marsicanus, Valvensis (nunc Sulmonensis unitus), Theatinus, Pennensis (cui Adriensis adiunctus), Aprutinus,* ut habent allatae Notitiae. Extra Romanam vero provinciam hi episcopi sive ab origine sua, sive ex privilegio postea exempti, Romanaeque Se-

(4) Vide litteras Indictionis huius Synodi ann. MDCCXXIV. scriptas.

CXCVI. FIMIANI DIATRIBARI.

di immediate subiecti sunt, *Aquinensis, Aversanus, Cavensis, Scalensis & Ravellensis, Bisuntianensis, Cassanensis, Milanenſis, s. Marci, Melphictanus, Monopolitanus, Melphienſis, Montis-peluſi, Neritonensis, Troianus, Triventinus*, inque Regno Siculo *Liparenſis*. His addantur Archiepiſcopi tres ſine ſuffraganeis, *Roffanensis, Nazarenus, & Lancianensis*: ac porro Abbates nullius dioceſis cum ſeparato territorio, ac ordinaria iuriſdictione, ut *Caffinenſis, SS. Trinitatis Cavensis, S. Spiritus Morronensis, S. Laurentii a Chartuſia Padularum*. Qui hodiernos Romanae provinciae ſuffraganeos plenius noſſe avet, is Acta conſulat Romanae Synodi provincialis ſub Benedicto XIII. anno MDCCXXV. celebratae.

Illud hoc loco haud praetereundum, episcopos nulli metropolitae ſubditos obſtringi vicinum ſibi metropolitanum eligere, cuius provinciae Synodo ſe ſiſtant. Tridentina Synodus (5), decretum innovans Concilii Lateranenſis V. ſub Leone X. (6), cavet, ut *epiſcopi, QUI NULLI ARCHIEPIſCOPO SUBIICIUNTUR, aliquem vicinum metropolitanum ſemel eligant, in cuius Synodo provinciali cum aliis intereſſe debeant, & quae ibi ordinata fuerint, obſervent: in reliquis omnibus eorum exemptio, & privilegia ſalva & integra mancant*. Hoc Tridentini decreto haud comprehenduntur epiſcopi exempti, qui in hodiernis Romanae provinciae limitibus poſiti ſunt. Loquitur enim Tridentinum de iis epiſcopis, qui nulli Archiepiſcopo ſubiiciuntur; qui autem in Romana provincia ſunt, Romanum pontificem tamquam metropolitanum ſuum habent, et ſuam provinciam Synodo ad-eſſe debent. Adhaec, in eiſmodi epiſcopis optime Tridentini mens impletur, quum Romanus metropolita iis cenſendus ſit VICINUS, legesque Concilii provincialis Romani ipſorum regimini adcommodari poſſint. Praeterea putandum non eſt, Tridentinos Patres ullum metropoliticae Romani pontificis poteſtati afferre detrimentum voluiſſe. Ita Sacra Congregatio, Tridentini Concilii interpres, die xxxi. Iulii an. MDLXXX. declaravit, hoc decreto non contineri epiſcopos Romanae provinciae, quod hi Ro-

(5) Seſſ. XXIV. de reformat. cap. II.

(6) Seſſ. I. conſt. quae incipit *regiminis*.

mano pontifici, tamquam eorum Archiepiscopo & Metropolitano *immediate* subiiciuntur. Idem cautum in Congregatione habita coram Benedicto XIII. die XXVIII. Martii MDCCXXV. Hactenus dicta intellige de iis Romanae provinciae episcopis, qui adhuc perseverant a cuiuslibet metropolitani subiectione, suntque adeo Romani metropolitae suffraganei; si enim ab ipso pontifice fuerint a Romana provincia divulsi, & inter suffraganeos alicuius metropolitani deputati, profecto huius provinciali Synodo adesse tenentur. De episcopis autem exemptis, Romanaeque Sedi *quæras* subiectis, qui extra Romanam provinciam continentur, ambigi iure potest, an vicinum metropolitanum sibi eligere teneantur, ut provinciali illius Synodo adsint. Plane interest, num ii a primæva origine sua in exemptione nati, an postea ex privilegio exempti sint. Si nativam habeant libertatem, magis est, ut eos Concilii decreto haud obstringi putes. Inquit enim Synodus: *in reliquis omnibus eorum exemptio, & privilegia salva ac integra maneant*; quibus verbis colligitur, eam loqui de episcopis per privilegium exemptis, adeoque alicui metropolitæ aliquando subiectis, non autem de episcopis, qui in libertate nati ab origine sua non alium adgnovere metropolitanum, quam Pontificem; quum exemptio sit quid seiunctum distinctumque a nativa libertate. Scite Fontaninus (7) censuit, hos a metropolitana Romani pontificis subiectione avellendos non esse, nec ius ecclesiis iamdiu quaesitum invertendum: *Ceteri enim, inquit, qui metropolitani ab origine sua semper habuerunt Romanum pontificem, ab hoc nequaquam sunt avellendi*. Si vero metropolitæ obnoxii aliquando fuerint, eiusque iurisdictione postmodum subducti, Romanaeque Sedi deputati, nullus ambigo, quin Concilii decreto parere teneantur. Quæ cum ita sint, Regni nostri episcopi, qui sunt in provincia Romana, semperque Romano metropolitæ adhaeserunt, provinciali vicini Archiepiscopi Synodo interesse non compelluntur: nec episcopi exempti extra Romanam provinciam positi, qui nativam habent libertatem; sed ii tantum, qui ex postfacto exemptionem per privilegium consequuti sunt.

CAP.

(7) Diss. de amplitudine peculiæ provinciae Summi Pontificis ut Romani me-

ropolitæ, deque episcopatu Eugubino eodem posito. Romæ MDCCXXV. 4.

An ecclesiasticae metropoles ex civili Regni dispositione fuerint a CPolitanis, & Romanis Pontificibus constitutae; disputatur.

NE quidquam intactum videar praeterire, quod ad rem, de qua agitur, illustrandam quodammodo confert; opportuno hoc loco inquirendum, an ex forma civili metropoles ecclesiasticae fuerint in Regno erectae? Distinguendum inter metropoles, quas Graeci, quasque Romani Antistites instituerunt. Illae secundum civilem dispositionem, quae in his provinciis adhuc sub Graecis vigeat, constitutae sunt. Sane sub ipso forte Leone Isaurico duae eodem prope tempore institutae metropoles ecclesiasticae, Syracusana in Sicilia, & Regiensis in nova Calabria; quarum illi universae Siciliae, huic autem episcopales totius Calabriae sedes attributae sunt. In duabus urbibus, civilibus provinciarum suarum capitibus, binae metropoles ecclesiasticae erectae. Syracusana urbs civilis erat universae Siciliae metropolis (*); Regium autem, Italia in provincias tributa, Brutiorum caput evasit, teste Olympiodoro, qui saeculo quinto sub Theodosio Iunioris claruit, in Historia, cuius epitomen servavit Photius (1): *μητροπολις ἐστὶ τῆς Βρυτανίας* (**). Quae vero a Romanis pontificibus in Regno excitatae sunt metropoles, aut sub Longobardis, aut sub Northmannis, aliisque Principibus nostris erectae sunt. Prioris generis metropoles ad ~~formam πολιτείας~~ a Longobardis inventae in regionibus hisce constitutae sunt; in posterioribus autem fere nulla civilis Regni dispositionis ratio est habita.

Profecto vigente Longobardorum dominatione, sub quibus metropolitani apud nos institui a Romanis pontificibus coeperunt,

(*) Pluribus collatis veterum testimoniis id demonstrat Dominicus Georgius Exercit. de antiq. Italiae metropolib.

(1) In Bibliothec. Codic. LXXX.

(**) Regio Brutiorum *Βρυτανίας* dicta Olympiodoro, & *Βρυτανίας* Polybio in eclogis lib. II., Dioni lib. XLI., & Zosimo lib. VI. *Βρεττανία* quoque inter I-

taliae regiones enumeratur in Notitia Graeca episcopatum apud Goar ad calcem Codini. Provincia *Britannorum* pro *Bruttiorum* occurrit apud Frontinum in libello de coloniis Italiae p. 328. ubi in aliis codicibus *provincia Britinorum*, & in vetustioribus *Brittiorum* legitur, ut adnotat Keucheni ad Frontin. p. 413.

runt, praestantiores civitates iis subditae fuerunt Beneventum, Capua, & Salernum. Hae urbes principes metropoles ecclesiasticae factae sunt. Primum Capuae Antistes, quae prae aliis urbibus caput extulit, metropolitanus renuntiatus est, eique parere iussi sunt episcopi, qui tum in Capuano Principatu extabant. Landulfus Capuae praeful anno DCCCLXXIII. per Ludovicum II. Imp. *Archiepiscopatum totius Beneventi* (hoc est Beneventani Principatus), & *ut Capuae metropolis fieret, quaesivit*, ut Erchempertus (2) ait. In Chronico Comitum Capuae refertur, a pontifice Iohanne XIII. consecratum fuisse Iohannem Pandulfi Principis fratrem *in Aula Archiepiscopum pro uniberso Principatu*, puta Capuae, ubi Pandulfus degebat, cui & Beneventanus suberat. Mox idem honos Beneventano Principatui collatus; etenim metropolitana dignitate auctus est episcopus Beneventi, quae *urbs tam ampli Principatus caput erat*, eique suffraganei dati sunt episcopi, qui in Beneventano erant Principatu. Quod vero Principatus iste omnium latissime pateret, factum est, ut Beneventanus metropolitanus numero suffraganeorum omnes Regni metropolitas facile vicerit. Principatus etiam Salernitanus metropolitanum decus demerebatur, utpote Capua & Benevento nulla re inferior. Hinc Antistes Salerni, quae urbs princeps erat eius Principatus, ad metropoliticae dignitatis fastigium evectus est, attributis ipsi suffraganeis ipsius Salernitani Principatus episcopis, qui tunc temporis extabant. Diserte Chronographus Cavenfis (3) testatur, Amato Archiepiscopo primum creato subiectum fuisse *totum Principatum*, hoc est universos Salernitani Principatus episcopos.

Nec in tribus tantum Longobardorum Principatibus Capuano, Beneventano, & Salernitano; sed & in Ducatibus Amalphitano, Neapolitano, & Surrentino, urbes principes metropoliticum decus a Romanis pontificibus consecutae sunt, & secundum civilem dispositionem ipsius Ducatus episcopi cuique metropolitano contributi. Amalphis, quae hac tempestate & civium

(2) In Chronic. n. xxxvi.

tom. IV. p. 421. edit. Pratill.

(3) Ext. in Hist. Princip. Longobard.

CC. F I M I A N I D I A T R I B A I .
vium numero, & opibus, & maritimo cum Graecis, Arabibus, Afris, Indis, aliisque gentibus commercio, omnibus nostrarum provinciarum civitatibus praestabat (4), metropolitica dignitatem, non secus ac Capua, Beneventum & Salernum, merebatur. Talis Amalphitanae sedi honos impensus est sub Mansone Duce, cui suffraganei assignati sunt ipsius Ducatus episcopi. Surrentum quoque, parvi licet Ducatus caput, eadem dignitate exornata est. Neapolis tandem urbs angusti olim Ducatus princeps in metropolim erecta, attributis Neapolitano Metropolitanis episcopis, qui in Ducatu Neapolitano tunc temporis extabant. Qui vetera novis metiri solet, is plane mirabitur, metropolim nos Capuae, Beneventi, Salerni, aliarumque inferiorum civitatum tot praesidere suffraganeis episcopis; Neapolim vero, urbem cuius universi caput, nonnisi paucis. At fines Ducatus Neapolitani, quo tempore Neapolitana sedes in metropolim evecta est, angusti erant; contra Principatus Beneventi, Capuae, ac Salerni multo latius patebant. Civilis autem formae ratio in erigendis metropolitibus vigente Longobardorum dominatione habita est. Neapolis quidem supra ceteras Regni urbes caput extulit sub Carolo I. Andegavensi, regia sede huc defixa: antea aliis cedebat. Episcopatus Caietae, quae urbs Ducatus quoque caput erat, ad metropoleos fastigium haud pervenit, quia id parvus angustusque Caietanus Ducatus non patiebatur. Ceterum metropoles sub Northmannis aliisque Regibus nostris non parvo numero passim erectas, civili Regni dispositioni haud respondere, rem perpendenti liquido patebit. Sub iis enim Regnum nostrum duodecim provinciis dispartitum est: contra ecclesiasticae metropoles, uti iam exposuimus, multo plures sunt.

F I N I S .

(4) Vide Willielm. Apulum lib. III. Rer. Northman.

Π Α Ρ Ε Ρ Τ Ο Ν

DE EPOCHÆ ET CAUSSA NOMINIS

CALABRIÆ AD BRVTTIOS TRANSLATI,

QUO PETRI DE MARCA lib.I. Concord. Sacerdot. & Imper.
cap.VII. n.IV. sententia ea de re expenditur.

LIM Calabria in peninsula Hydruntina, inter Isth-
mum Brundisium & Tarentum, tamquam Apu-
liae finitima, qua in mare Ionium procurrat Ita-
lia, potissimum continebatur. Eam & *Messapiam*,
& *Iapygiam*, & *Salentinam* veteres adpellarunt (1).
Bruttiorum autem Regio inter fluvios Sybarim in mari supero,
& Laum in infero coerceretur, Lucaniae contermina, & in
Austrum vergens. Postea Calabriae nomen Bruttiorum Agro im-
pertitum est. Id quo primum tempore, & quam de causa
factum, nunc dispicere est animus. Non ad ingenii exercitatio-
nem, sed ad veteres Calabrorum, Bruttiorumque res quum ec-
clesiasticas, tum civiles rite pernoscentas, haec pertinet inqui-
sitio. Atque hic temperare mihi vix possum, quin adversam Ca-
labrae, Brutiaeque rei vicem indoleam, & nostrorum de hac re
negligentiam accusem, ex qua factum est, ut priscae Calabro-
rum, Bruttiorumque res mire confuderint, atque interturbaverint.
~~Ipsi seculi Calabrorum antiquitatum commentatores~~ Gabriel Bar-
rius, Prosper Parisius, & Hieronymus Marafiotus, eiusmodi in-
dagem omiserunt, & ex eius rei ignorance pleraque ad ve-
terem Calabriam spectantia, in scite ad novam transtulere. Primus
ad quaestionem hanc accessit Camillus Peregrinius; tum Caspar
Beretta; tandemque alii. Ex exteris vero Petrus de Marca, li-
cet obiter atque aliud agens, in eiusmodi indagem profiliuit.
Nostrum itaque erit, eruditorum virorum de praesenti argumen-

(1) Strabo Geographiae lib. VI. II. sect. 4. n. 577.
Consule Cellarium antiq. Geograph. lib.

to sententias afferre, nedum excutere, ut tota res bono lumine collocetur.

Iam cl. Peregrinius (2), etsi annum, aut periodum, intra quam Calabriae nomen Brutiis communicatum est, non definiat, nec sub quo Imperatore, tamen sub Longobardis, & quidem a temporibus Romualdi Senioris Ducis Beneventani, eius nominis translationem a Graecis, veteri Calabria deperdita, factam feliciter coniecit, ne Thematum, sive provinciarum suarum nomina amitterent. Integrum heic locum recensere non gravabimur: *Mea est igitur de hoc coniectura, sub Longobardorum aetate, non tamen ab illis, sed a Graecis novum Brutio Agro vocabulum fuisse inditum. Nam Graeci (sic inquam conicio.) integram retinentes Siciliam, proximamque Brutiorum, Consistentiam ultra, haud magnam partem, nec non litoralia Acropolim usque multa, & Campaniae quoque maritimas urbes: atque etiam servantes, ut mox, & in subsequenti dissertatione palam fiet, ad superum mare,, regionem latissimam,, qualem eam dicit Paulus Diaconus lib. VI. cap. I. antiquissime Calabriam nuncupatam: haec loca, inquam, omnia sub duplici Themate descripserunt, ac in duas provincias contribuerunt, Sicilia pro una, reliquis vera quamvis admodum disiectis ditionibus, pro altera computatis, atque his Italicis omnibus sub unius antiquae Calabriae nomine, quae tunc amplior fructuosiorque ceteris erat portio, designatis. Qui rerum ordo ad tempora quum mansisset Imperatoris Constantis, postque eius necem quum primaeva illa Calabria a Duce Beneventi Romualdo Seniore, quod Paulus ibidem perhibet, admodum fuisset imminuta, Imperatores, qui Constantem sunt subsequuti, eodem Calabriae vocabula appellare perseverarunt, quae adhuc in Cis-Tyberina Italia servabant loca, tum ex consueto Graecorum fastu, ac ne sui Imperii Themata minora devenisse viderentur; tum quod reliquam ad Orientem trans Brundisium ac Tarentum provinciam, nunc fere,, Terra di Otranto,, olim vero antiquae Calabriae partem, nunquam amiserunt, ut post dicam: quo pacto novum hoc nomen Brutio Agro, etsi nec orani, nec soli, imperituri coeptum,*

ei.

(2) Diff. VI. de finib. Ducat. Beneventan. ad Orient. Ext. in Hist. Princip.

Longobard. tom. v. p. 268. edit. Prætil.

ei tamen uni firmitus inhaesit; quandoquidem Calabri Thēmatīs Praetores, sive cum Porphyrogenneta dicas „ Patricii „ vel „ Strategī „ amissa Graecis Tarento, quae regionis fuerat, caput, ad inferiorem Calabriam suam derulerunt sedem, ubi ditionis portio remanserat ceteris maior; Graecorumque ad exemplum Longobardi, ut assolet inter finitimos, mediterranea illic sua eodem vocabulo appellarunt, qui loca Tarentum ac Brundisium usque recentius pervasa, haud antiquo nomine Calabriam, sed ex adiacenti a se possessa regione dixerunt „ Apuliam „; Graeci autem quidquid erat ad superum mare dein nominarunt „ Longobardiam „ de quo post, sicque omnino desit primitivae Calabriae nomenclatura. Et mea de abditissima quidem re talis est divinatio.

Post Peregrinium Beretta (3) quo primum tempore, sub quo Imperatore, & qua de causa Calabriae nomen Bruttio Agro communicatum sit, detegere n̄sus est. Itaque Bruttium Calabriae nomine donatum non diu ante annum DCLXXX. colligit ex Synodica Agathonis P. epistola ad futuram Sextam Synodum oecumenicam eo anno data, in qua Episcopi in Brutiis positi se episcopos provinciae Calabriae subscribunt. Eruditi viri verba, quae huc faciunt, adscribam: Igitur anno Imperii XIII. Constantini IV. Pogonati, hoc est aerae vulgatae DCLXXX. iam confectum bellum Romualdi (Ducis Beneventani cum Graecis initum), iam translata sedes Graeci Praetoris Tarento in Bruttios, & tunc primum auditum nomen novae Calabriae in VI. Synodo Constantinopolitana sub Agathone dicto anno inchoata, & sequenti absoluta. Testes sunt tres episcopi Brutiorum Actioni IV. huius Synodi subscripti, Theophanius episcopus sanctae Thaurinae ecclesiae provinciae Calabriae: & infra, Georgius episcopus sanctae Thaurianae Ecclesiae provinciae Calabriae: & huic proximus tertius, Teodorus episcopus sanctae Tropeianae ecclesiae provinciae Calabriae. . . At Thurium superioris Calabriae, Taurianum & Tropeiam inferioris urbes fuisse, & Geographi veteres, & Lexicographi docent. . . . Adiuungi adhuc possent Stephanus Locrensis Ecclesiae, & Iulianus

* 2

RUS

(3) In diff. Tab. Chorogr. Med. aevi. Ext. apud Murator. S. R. I. tom. x. pag. 307.

nus Consentinae provinciae Calabriae. *At quia in provincia Calabriae in margine scribitur, nescimus, an sit additio Labbeana, vel textualis alterius codicis: tres praelaudati sufficient. Quid ergo clarius? Sed paullo ante annum DCLXXX. id nomen translatum adhuc observamus: quoniam nondum tunc in usu apud omnes: etenim alii episcopi tres ecclesiarum Crotonensis Petrus; Scyllacinae Pautus; Tempesanae Abundantius, omnes subscribuntur provinciae Bruttiorum. Ibidem etiam Tarentinae Germanus dicitur Calabriae, quia quum Tarentum accenseretur Lucaniae, & Brutia ac Lucania essent una provincia, saltem civiliter, ut ex Notitia Imperii, & ex aliis, ideo Brutia facta Calabria, & Germanus Calabriae dicitur. At cur tandem Hydruntinae Iohannes dicatur Bruttiorum, quaerimus a viris doctis. Deinde causam affert nominis Calabriae Brutiis impositi: Recolere superest, cur facta haec translatio, dum Graeci tunc non amisissent integram Calabriam veterem, ultra Tarentum & Brundisium, Hydruntum praesertim servato. At oportet, quod Romualdus ultra dictas duas urbes, plures alias illis ademerit, quas Paulus ex more retinet, ut in descriptione Calabriae II. 21. Significat eas tantum per ea verba VI. 1., & omnem illam, quae in circuitu est, latissimam regionem suae ditioni subiugavit: „ & reapse Porphyrogenitus excipit solum Hydruntum. Ut ut sit, nominis mutatio est secuta, sicut breviter innuit Peregrinus dicta diss. VI. pag. 181., tum consueto Graecorum fastu: ac ne sui Imperii Themata minora devenisse viderentur; Tandem pergit Beretta: Ex illo itaque posteriori tempore nectum tota Bruttia penitus dicta fuit Calabria (ut aetate Leonis III. Iconomachi ab anno DCCXVII. iam nomen effect ubique diffusum, quum Miscellae lib. XXI. pag. 150. dicitur, quod Sergius Praetor Siciliae, confugit ad proximos Calabriae Longobardos, qui nuper eius partem occupaverant, & pag. 152. quod idem impius Leo, tributa capitalia . . . Siciliae seu Calabriae superimpofuit, verum etiam Calabriae nomen ad proximam Lucaniae & Campaniae oram maritimam transiit, ut docet idem Peregrinus diss. V. pag. 155. in fine, ex quodam antiquo documento Actorum S. Martini, in quo fit mentio „ Messanae, quae in Calabria est, vere tamen in Campania,*

quum

quum sit vetus Misenum prope Puteolos, Baias, & Cumas.

Ego autem quae viri doctissimi Peregrinius & Beretta de re praesenti tradiderunt, enucleatius explicabo, atque confirmabo. Calabriae nomen paullo ante annum DCLXXIX. ipso loquendi usu, non quidem apud omnes, sed quosdam tantum recepto, primum communicari coepit Bruttiorum regioni. Id praeclare conficitur ex Synodica Agathonis P. laudato anno ad futurum Concilium CPolitanum III. scripta (4), cui ex episcopis civitatum in Bruttio Agro positarum, quinque ex provincia Calabriae, non Bruttiorum, uti prius fecerant, subscribere in hunc modum, *Stephanus Locrensis provinciae Calabriae, Theophanes Thurinus prov. Calabriae, Georgius Taurianensis prov. Calabriae, Theodorus Tropeianus prov. Calabriae, Crescens Vibonensis prov. Calabriae*; quatuor se provinciae Bruttiorum dixerunt, nempe *Julianus Consentinus provinciae Bruttiorum, Abundantius Tempsanus provinciae Bruttiorum, Petrus Crotonensis provinciae Bruttiorum, Paulus Scyllacinus provinciae Bruttiorum*. Ex episcopis autem veteris Calabriae Iohannes Hydruntinus se provinciae Bruttiorum; Germanus vero Tarentinus provinciae Calabriae subscripsit. Iam vides, ab his usque temporibus binas provincias confundi promiscuo nomine coepisse; adeoque Bruttiorum Agrum & novo Calabriae, & antiquo Bruttiae nomine peraeque adpellatum, ac vicissim veteri Calabriae Bruttiorum nomen communicatum. Tandem reiecto Bruttiorum nomine, illud Calabriae tantum superfuit, eoque significatum quidquid Graecis sive in veteri Calabria, sive in nova, hoc est Agro Bruttio a Longobardorum incursione remansit. Exemplorum abunde est apud veteres scriptores. Calabriae nomine Bruttiorum regionem adpellat Eginhardus, Hadriani Papae aequalis (5), iis verbis: *Italia rota ab Augusta Praetoria usque ad Calabriam inferiorem, in qua Graecorum, ac Beneventanorum constat esse confinia*. Pari modo Hadrianus P. (6) Calabriam universam ad mare Inferum, seu Bruttium Agrum designat; dum scribit, *Atelgisum cum Missis Imperatoris (Constantini) in partibus Calabriae residere iuxta confinium*

(4) Apud Harduin. Concil. tom. III. col. 1127.

(5) In vit. Caroli M.

(6) Ep. XLVI. ad Carol. M.

finium Ducatus Beneventani. Tandem Anastasius Bibliothecarius (7), Theophanes (8), alique sexcenti ad Bruttium Agrum significandum Calabriae vocabulo utuntur. Si quis autem quaerat, cur Calabriae nomen ad Bruttios translatum sit, in proclivi causa est. Romualdus I. Dux Beneventi inter annos DCLXVIII. & DCLXXX. Graecis abstulit Tarentum, Brundisium, omnemque fere veterem Calabriam, exceptis Hydrunto & Callipoli, ut ex Paulo Diacono (9), & Constantino Porphyrogenneta (10) colligitur. Graeci vero inde usque ab eo tempore, ne Thematata, seu provincias suas decrevisse viderentur, consueto tumore, confusa veteris Calabriae parte, quam possidebant, cum Bruttiis, quibus dominabantur, promiscuo Calabriae, aut Bruttiorum nomine, quidquid residuum iis erat, designare coeperunt; donec, Bruttiorum reiecto nomine, Calabriae tantum remansit. Quemadmodum vero a Graecis, veteri deperdita Calabria, ad Bruttios Calabriae nomen translatum; sic a Longobardis *Apuliae* nomen ad antiquam Calabriam, quam occupaverant, extensum est. Hinc posteriores Graeci veterem Calabriam cum antiqua Apulia *Longobardiam* adpellarunt, ut ex Porphyrogenneta (11) liquet.

Iam vero imperare mihi non possum, ut Peregrinio & Berettae adstipuler, illud interferentibus, a Graecis, amissa veteri Calabria, ex Tarento, quae regionis caput erat, ad Bruttios Praetoris Graeci sedem translata fuisse. Etenim nullus ad ea usque tempora extitit Praetor, qui veterem Calabriam regeret. Profecto vigente Romano Imperio Campania & Sicilia per Consulares; Apulia & Calabria, ~~Lucania~~ & Bruttium per Correctores; Samnium per Praefides regebantur. Occidentali extincto Imperio, vetus provinciarum Romanarum magistratus sub Theodorico, aliisque Gothorum Regibus, Italiae dominis steterunt, ut ex Cassiodoro (12) compertum est. Pulsis Italia Gothis per Narsethem

(7) In vit. Iohannis V. papae, in vit. Ioh. V., & in vit. Gregor. II.

(8) In Chronic. ad an. Incarnat. secundum Alexandrines DCCXXIV.

(9) Hist. Longobard. lib. II. cap. XVII.

(10) De Administr. Imper. cap. XVII.

p. 82. edit. Bandur.

(11) Cit. cap. XXVII., & de Thematib. lib. II. themat. x.

(12) Lib. I. Variar. ep. III., & lib. III. ep. VIII.

them Iustiniani Ducem an. DXLIII., missoque deinde a Iustino II. circa an. DLXVIII. Longino in eam cum summo imperio, novam Italia regiminis formam induit; is enim sustulit e provinciis Consulares, Correctores & Praesides, ex Vrbe Senatum & Consules, ex Italia Praefectum Praetorio, cui substituit Exarchum, qui Ravennae sedebat, penes quem totius Italiae cura erat (*): tantum spectabilibus civitatibus dedit inferiores iudices, dictos *Duces*, alias per *Tribunos* regebat. Stante itaque Exarchatu, in universam Italiam Exarchorum praecipuae fuere partes, institutis Ducibus, & missis Tribunis. Romae, Neapoli, Amalphi, Surrenti, Caietae Duces praepositi. Calabria vero non Duci, aut Praetori, sed Exarcho sub Tribunis parebat, ut ex Gregorio M. (13) constat. Tantum Siciliae suus, ut antea, mansit Praetor, qui & *Praefectus*, & *Patricius*, & *Strategus* dictus est. Exarchatu circa an. DCCLII. (**) perempto, Graeci quod in veteri Calabria, & Brutiis sibi remanserat, una cum omnibus maritimis locis Caietam usque, sub uno Calabriae nomine Praetori Siciliae regendum commiserunt. Per haec tempora nomen Calabriae cum Sicilia confundi coepit, quod ea ab eodem Praetore Siciliae regeretur. Hinc in Septima Synodo anno DCCLXXXVII. celebrata (14) *Theodorus episcopus Thaurianae Siculorum Insulae* dicitur. Sicilia vero fere tota Graecis sub Basilio Macedone an. DCCCLXXVIII. erepta per Saracenos, ad servandum quod in veteri, novaque Calabria remanserat, inque Apulia recuperaverant, Duces, Graece *Стратиги*, huc miserunt. Tunc primum inducti sunt Duces, seu Strategi Apuliae, & Calabriae. Primus ~~Apuliae Strategus, sub Basilio Macedone missus, Stephanus~~ *Maxentius Cappadox* occurrit apud Porphyrogenetam (15). Strategus autem Calabriae veterem, novamque Calabriam administrabat.

(*) Conf. Sigon. lib. 1. de Regn. Ital. ad an. DLXVI. in fin., & Blondum lib. VIII. decad. 1. p. 102.

(13) Lib. IX. ep. xcix.

(**) Conf. de hac re Sigon. lib. III. de Regno Ital. sub Aistulpho. ad an.

DCCLII., & Murator. in Annalib. ad eum annum, ac diss. 1. Antiq. mediae aevi.

(14) Aet. VII.

(15) In Basilio Macedone n. LXI. edit. Combesii.

bat, sedemque Regii habebat, ubi ad tempus Regii a Roberto Guiscardo capti perstitit, teste Scylitze (16). Hic aliquando *Strategus Siciliae* dictus, ut appellatur Cosmas Anthius in documento apud Ughellum (17). Nonnumquam iidem fuerunt Apuliae, & Siciliae Strategi. Ita Marianus Patricius *Strategus Calabriae, ac Longobardiae* dicitur Ostiensi (18). Et Nicephorum Magistrum ἀμφωτρωτων κυρων, Ιταλιας τε και καθ', ημας Καλαβριας, *utramque regionem, Italiae pariter, & Calabriae nostrae* rexisse, inquit Auctor vitae Sancti Nili Iunioris (19). Iam intelligis, post captam demum Siciliam a Saracenis anno DCCCLXXVIII. Graecos Italicas Regiones sibi subiectas in duo themata, seu provincias, *Siciliae, & Longobardiae* partitos, easque duobus Strategis regendas detulisse. At enim Constantinus Porphyrogenneta (20) hanc administrandi rationem ad tempora Narsethem praeceuntia refert. Nimirum is male novit veterem sui in Italia Imperii politiam, & nova vetustis admiscuit (*). Idem Porphyrogenneta (21) haec a veritate haud aliena memoriae prodidit: *Decimum thema Sicilia. Ceterum Sicilia insignes urbes habet, Syracusas, & Tauromenium dictum, ipsumque Agrigentum, & civitates partim desertas, partim a Saracenis occupatas. Syracusas certe sub Basilio illo praeclaro Imperatore coeperunt Saraceni; Tauromenium vero sub Leone Sapientissimo Imperatore. Quotquot igitur deserta fuerint oppida, haec ab ipsis Saracenis detinentur. Sola Calabria a Christianis tenetur, in qua etiam Regium est, & oppidulum S. Cyriacae, & S. Severinae, & Croto, & alia quibusdam oppida; quae dum (Graece ὁ στρατηγος Strategus) Calabriae dominatur. Sunt autem sub Sicilia, & eius Duce (Graece Stratego) urbes viginti duae. Pro τὴ dominatur Peregrinius & Beretta legerunt dominabatur: inde forte ipsorum de veteri Praetore Calabriae fluxit opinio. Illud heic non reticebo, saeculo decimo quidquid Graeci prospera for-*

tu-

(16) Tom. II. p. 853.

(17) Ital. Sacr. tom. VIII. p. 47.

(18) Lib. II. cap. II.

(19) Editus est a Caryophilo.

(20) De Administr. Imper. cap. XXVII.

(*) Errata, quae Porphyrogenneta in

enarrando Italiae regimine admisit c. XXVII. de Administr. Imper., castigat Asseranus de Reb. Neap. & Sicul. lib. I. cap. II. n. 17. seqq. & cap. XIII. per tot.

(21) De Themat. lib. II. themat. X. Occidentis p. 28. edit. Banduri.

tuna usi in Apulia recuperarunt, novo subdidisse magistratui regia paene potestate instructo, ac Barii degenti, quem *Catapanum* (*) dixere. Sed pluribus haec persequi, non est huius loci.

Reliquum est, ut Petri de Marca de praesenti argumento doctrinam expendamus; aliorum enim de hac ipsa re sententias, utpote a veri specie alienas, nihil moror (**). Colligit itaque vir summus ex laudata Agathonis Synodica anno DCLXXIX. scripta, aevo huius Pontificis veterem provinciarum Calabriae & Bruttiorum distinctionem adhuc perstitisse; deinde sub Leone I. saurico anno DCCXXVI. innovationem in provinciarum Italiae inferioris appellatione, ac distributione factam, testimoniis Hadriani P. & Eginhardi adstruit. Eius haec sunt verba: *Non est tamen dissimulandum, in eadem diatyposi seu laterculo (Leoniano) provinciarum metropolitam Regii collocatum esse in ordine trigesimo secundo metropolitaram, qui a Sede CPolitana pendent, inscriptumque Calabriae metropolitam; quum tamen, ut dixi, Regii civitas sita sit in provincia Brutiae. Vnde nolim aliquis colligat, mendum irrepsisse in textum, sed innovationem factam fuisse in provinciarum Italiae inferioris appellatione & tributione. Perseverabat adhuc Agathonis Papae temporibus provinciarum Calabriae & Brutiae antiqua distinctio. Etenim in subscriptionibus epistolae Synodicae Concilii Romani recensentur inter episcopos provinciae Calabriae Locrensis, Tarentinus, Thurinus, Taurianus, Tropeianus, Vibonensis, & Hydruntinus in contextu Graeco melius, quam in contextu Latino, ubi provinciae Bruttiorum adscribitur. Inter episcopos vero provinciae Bruttiorum annumerantur Consentinus, Crotonensis, Scyllaciensis, & Tempsanus. Sed quadraginta sex posthaec annis pars illa Italiae, quae ab Imperatoribus CPolitans retenta*

**

con-

(*) Videbis de hac re prae ceteris Cangium in Glossar. voc. *Catapanus*, ac Possinum in Glossar. ad Alexiad. Annae Comnenae voc. *Καταπανο*.

(**) Thomas Aceti in prolegomen. ad Barrium p. 36. contendit, ante septimum saeculum Calabriae nomen Bruttis haesisse. Nae is magno conatu maximas agit nugas. Nec aevo Iustiniani Bruttium Agrum *Calabram* nuncupatum fuisse, rite colligitur ex Miscella lib. xvi., ubi Belisarius ex civitatibus *Calabriae Melito* (hoc est Mileto) & *Consentia* populos collegisse ait, ut Neapolim civibus vacuefactam impleret; tota enim fabella de

Neapoli populis e Sicilia, Calabria, Apulia, & Campania arcessitis impleta, abest a textu Paulli Diaconi Historiae Miscellae Auctoris, uti liquet ex Romana illius editione an. MCCCCLXXV. Quare recentior Collector, qui Miscellam Paulli auxit, non ex vetustis monumentis, sed ex fabellis narratiunculam illam hausit. Qui vero Calabri nominis translationem saeculo tandem decimo factam tuentur, manifesti erroris arguuntur ex Synodica Agathonis, Diatyposi Leoniana, Anastasio Bibliothecario, Theophane, aliisque scriptoribus saeculo decimo vetustioribus.

est, Calabriae nomen est indepta. Quod probatur eximie duobus testimoniis Hadriani & Eginhardi. Hic enim ait, Carolum M. obtinuisse, „Italiam totam, quae ab Augusta Praetoria usque in Calabriam inferiorem, in qua Graecorum & Beneventanorum constat esse confinia, ... Ceterum Calabriae nomine tunc Bruttia, Lucania, Apulia & Calabria specialiter dicta significabantur. Similis huic locus apud Hadrianum I. qui ad Carolum scripsit, Adalgisum Ducem accessisse, ad Missos Imperatoris (scilicet Graeci) in partibus Calabriae iuxta confinium Ducatus Beneventani, „Hinc factum, ut in diatyposi Graeca Regium dicatur metropolis Calabriae, quamvis pertineat ad provinciam Bruttiae, non autem ad Calabriam specialiter dictam. Duodecim autem episcopatus (quin tredecim) huic metropoli adscripti in illa diatyposi partim siti sunt in Bruttia, ut Consentiae, Crotonae, Scyllacii, qui provinciae Bruttiae accensentur in Synodica Concilii Romani sub Agathone; partim siti sunt in Calabria, ut Locrensis, Vibonensis, Taurianus & Tropeianus, qui inter episcopos Calabriae describuntur in dicta epistola. Haftenus Marca noster. Verum ex Synodica Agathonis vir emunctae naris colligere potius debuisset, iam tum duas provincias Calabriae & Bruttiorum inter se confundi, & promiscuo nomine appellari coepisse, quam veterem utriusque distinctionem sub Agathone adhuc perseverasse. Etenim in ea ex episcopis in Bruttio Agro positis, quinque se provinciae Calabriae; quatuor provinciae Bruttiorum subscribunt: contra ex episcopis Calabriae unus se provinciae Bruttiorum; alter provinciae Calabriae dicit. Id non alia de causa factum, quam quia anno DCLXXIX. Bruttiorum regio & nova Calabriae, & veteri Bruttiorum nomine aequè adpellaretur. Venia vero. Marcae extero homini ultro concedenda est, si ex qua provincia essent nostrates illi praefules, qui Synodicae Agathonis subscribere, non satis noverit. Scilicet in veteri Bruttiorum Agro siti sunt non modo Episcopi Consentiae, Crotonae, Scyllacii, qui provinciae Bruttiae accensentur in Synodica Concilii Romani sub Agathone, ut recte vidit Marca; verum etiam Locrensis, Vibonensis, Taurianus, & Tropeianus, quos in Calabria veteri is perperam collocat. Hi quidem provinciae Calabriae se appellant in Synodica illa, non quod episcopales ipsorum sedes in veteri Calabria existerent, sed quia temporibus Agathonis Calabriae nomen Bruttio Agro iam esset impertitum.

F I N I S.

I N D E X C A P I T V M

I N O P E R E C O N T E N T O R V M

A N T E L O Q.

XI.

Pag. I.

- PARS. I. **I**N qua nullum in Regno Neapolitano & Siculo metropolitanum, praeter Rom. pontificem, a primis Ecclesiae saeculis ad Leonem Isaurum, & quod excurrit, extitisse ostenditur; ac secus sentientes refelluntur. Pag. XII.
- CAP. I. Nullus in Campania & Samnio metropolitanus, praeter Rom. pontificem, a primis Ecclesiae saeculis ad Leonem Isaurum, & quod excurrit. ibid.
- CAP. II. Nullus in Apulia & Calabria metropolitanus, praeter Rom. pontificem, ad Leonem Isaurum, & quod excurrit. XXX.
- CAP. III. Nullus in Lucania & Bruttis metropolitanus, praeter Rom. pontificem, ad Leonem Isaurum, & quod excurrit. XXXV.
- CAP. IV. Nullus in Sicilia metropolitanus, praeter Rom. pontificem, ad Leonem Isaurum, & quod excurrit. XLII.
- CAP. V. Refelluntur qui alium a Rom. pontifice metropolitanum in Regno Neapolitano admittunt ante Leonem Isaurum. L.
- CAP. VI. Refelluntur qui alium a Romano metropolitanum in Sicilia admittunt ante Leonem Isaurum. LXIII.
- PARS II. In qua de Metropolitanis & Archiepiscopis in utroque Regno a patriarchis CPolitanis institutis fufe disseritur. LXIX.
- CAP. I. De Calabriae & Siciliae Episcopis a Rom. Metropolita ad Constantinopolitanum patriarcham abductis. ibid.
- CAP. II. De iurisdictione Patriarchae Constantinopolitani in Episcopos Calabriae ac Siciliae. LXXVI.
- CAP. III. De Metropolitanis & Archiepiscopis in Calabria & Sicilia a patriarchis CPolitanis institutis. LXXIX.
- CAP. IV. Nullum in ceteras Regni Ecclesias, Calabris & Siculis exceptis, CPolitani patriarchae ius. XCVI.
- CAP. V. De avulsis Calabriae ac Siciliae Ecclesiis Rom. pontifici restitutis. CXI.
- PARS III. In qua de Metropolitanis & Archiepiscopis in utroque Regno a Rom. Pontificibus institutis, aut confirmatis disseritur. CXV.
- CAP. I. De ecclesiasticis Regni Neapolitani metropolibus, ac primum Capuana, Beneventana, & Salernitana. CXVII.
- CAP. II. De metropolibus Amalphitana, Neapolitana, & Surrentina. CXXX.
- CAP. III. De metropolibus Barenfi, Sipontina, Tranensi, Brundusina, & Tarentina. CXXXVI.
- CAP. IV. De metropolibus Acheruntina, Compsana, Consentina, et Theatina. CLVIII.
- CAP. V. De metropolibus a Romanis pontificibus confirmatis, Regiensi, Sanctae-Severinae, & Hydruntina. CLXIV.
- CAP. VI. De Archiepiscopatibus Rossanensi, Nazareno, & Lancianensi. CLXIX.
- CAP. VII. De metropolibus Regni Siculi, Panormitana, Messanensi, & Montis-Regalis. CLXXIII.
- CAP. VIII. De iuribus Metropolitanorum Regni Neapolitani & Siculi, ac patriarchica Rom. pontificis in eos auctoritate. CLXXVIII.
- CAP. IX. De hodiernis Romanae provinciae finibus. CXCII.
- * * 2
- CAP. X.

CAP.X. An ecclesiasticae metropoles ex civili Regni dispoſitione fuerint a CPolitanis, & Rom. pontificibus conſtitutae, diſputatur. CXCVIII.

PIAPEPTON De epocha & cauſſa nominis Calabriae ad Bruttios translata, quo Petri de Marca lib. 1. Concord. Sacerdot. & Imper. cap. VII. num. 1v. ſententia ea de re expenditur. in fin. p.L.

INDEX AVCTORVM

Qui laudantur, notantur, explicantur.

A

Allatius (Leo) *notat.*, pag. 81. in Not.
 Amicus (Antoninus) *notat.*, 63.
 Anaſtaſius (Philippus de) *notat.*, 135. in Not.
 Affemanus (Ioſeph Simonius) *laudat.*, *notat.* 88. & 140. in Not.
 Aſte (Franciſcus de) *notat.*, 88. in Not.
 A Sancto Paulo (Carolus) *notat.*, 62. 63.
 Aceti (Thom.) *notat.*, 9. in Parerg.

B

Baſamon (Theod.) *notat.*, 22. in Not.
 Baronius (Caesar) *notat.*, 118. 132. in Not.
 Ballerini fratres *laudant.*, 59.
 Benedectini Operum S. Gregorii editores *laud.*, 61. 66. 68.
 Beretta (Caſpar) *laud.*, 70. in Not., 3. in Parerg., *notat.* 6. *ibid.*
 Beveregius (Guil.) *laudat.*, 81. in Not.
 Beatillus (Antonius) *notat.*, 137., & 142. in Not.
 Bibliothecarius (Anaſtaſius) *laud.*, 77. 112.
 Bollandus (Ioh.) *laud.* 143., *notat.*, 137. in Not.
 Blondus (Flavius) *notat.*, 118.

C

Canifiſus (Henr.) *laud.*, 51.
 Cantelius (Petrus Iof.) *notat.* 56. 132. & alibi.
 Caveus (Guil.) *notat.*, 88. in Not.
 Caracciolus (Antonius) *notat.*, 131. in Not.
 Caietanus (Octavius) *laud.*, 95.
 Coultantius (Petr.) *laud.*, 25.
 Chioccarellus (Bartholomaeus) *laud.*, 133., *notat.*, 132. in Not.
 Cellarius (Chriſtoph.) *laud.*, 1. in Parerg.
 Cluverius (Philippus) *laud.*, 58.

D

Doxopatritus (Nilus) *notat.*, 84. 90. in Not., 107. ſeqq.
 Du-cangius (Carolus) *laud.*, 106. in Not.
 Dupinius (Lodov. Ellies) *notat.*, 63.
 F
 Ficoronius *laud.*, 95.
 Fontanius (Iult.) *laud.*, 197.
 Freccia (Marin.) *notat.*, 135. in Not.

G

Garnerius (Ioh.) *notat.*, 56. ſeqq.
 Georgius (Dominicus) *notat.*, 56. 112.
 Goar. (Iac.) *laud.*, 83.
 Gregorius M. *explicat.*, 21. in Not.
 Gretſerus (Iac.) *notat.*, 81.
 Gruterus (Ian.) *laud.*, 59.

H

Hallier (Franc.) *notat.*, 52. 63.
 Harduinus (Ioh.) *laud.*, 77. & alibi.
 Holſtenius (Lucas) *notat.*, 52.

I

Ignotus Barenſis *laud.*, 141. & alibi.
 Iannonius (Petrus) *notat.*, 51. 101. 106. 147. 158. 159. & 129. in Not.
 Iohanne (Ioh. de) *laud.*, 70., *notat.*, 72. 92. 95. in Not.

K

Keuchenius *laud.*, 198.

L

Labbeus (Philippus) *laud.*, 68.
 Lauretus (Matthaeus) *notat.*, 118.
 Leunclavius *notat.*, 10. in Not.
 Le Moyne (Stephanus) *laud.*, 85.
 Lettera (Vincentius) *notat.*, 65.
 Lucentius (Iul.) *laud.*, 51., *notat.*, 87. 150. 153. in Not.
 Luitprandus epiſcopus Cremonenſis *laud.*, 89. Lu

Lupus (Christian.) *notat.*, 87. 114. 150.
153. in Not. M

Mabillonius (Ioh.) *laud.*, 130.

Malaterra (Gaufrid.) *laud.*, 94.

Marca (Petrus de) *notat.*, 4. seqq. in Ante-
loq., 52. 62. 63. 84. 87. in Not., & 9. in Parerg.

Manfredus (Franc.) *notat.*, 65.

Mazochius (Alex. Symmachus) *laud.*, 80.
99. & alibi, *notat.* 100. 118. 132. in Not.

Milante (Thomas Pius) *laud.*, 187.
135. in Not.

Miraeus (Aubertus) *notat.*, 81. 131. in
Not.

Monachus (Michaël) *notat.*, 118. 123.
131.

Morfanus (Ioseph) *laud.*, 165. in Not.

Morabitus (Carolus) *notat.*, 67.

Muratorius (Lud. Ant.) *laud.*, 59. 118.
127. in Not., *notat.*, & 101. &
103. N

Norilius (Henric.) *laud.*, 59., *notat.*, 118.

Nucaeus (Angelus) *notat.*, 63.

O

Orlendus (Franc.) *notat.*, 63.

Ostiensis (Leo) *explic.* 121. & 147.

P

Pagius (Antonius) *laud.*, 118., *notat.* 71.
132. in Not.

Pagius (Franc.) *laud.*, 118.

Paulinus Nolanus episcopus *explicat.*, 59.

Pratillus (Franc. Maria) *laud.*, 118.

Peregrinius (Camillus) *laud.*, 2. in Pa-
rerg., *notat.* 118. 132. in Not., & 6. in
Parerg.

Piccolus (Albert.) *notat.*, 67. 72. 91.

173. in Not.

Pirrus (Roccus) *laud.*, 173., *notat.* 73.
91. 175. in Not.

Porphyrogenneta (Constantinus) *notat.*,
8. in Parerg.

Protospata (Lupus) *laud.*, *notat.*
140. in Not.

R

Remondinus (Ioh. Steph.) *laud.*, 59.

S

Salmasius (Claud.) *notat.*, 72. in Not.

Sarnellius (Pompeius) *notat.*, 56. 118.
115. 150. in Not.

Sigonius (Carolus) *laud.* 70. in Not., &
118.

Sirmondus (Iacob.) *notat.*, 52.

Scorpus (Franc.) *notat.*, 92. in Not.

Schobar (Christoph.) *laud.*, 77.

Strabo *laud.*, 1. in Parerg.

Scylitzes (Ioh.) *laud.* in Parerg.

T

Tortora (Angel. Maria) *laud.*, 157. in
Not.

Theophanes *explic.*, 71.

Thomassinus (Ludov.) *notat.*, 63.

Troilus (Placidus) *notat.*, 147. in Not.

V

Valesius (Henricus) *laud.*, 64. in Not.

Vipera (Marius) *notat.*, 56. 118.

Vita (Ioh. de) *notat.*, 56. seqq., 118.

Vghellus (Ferdinandus) *notat.* 56. 104.
127. 132. 137. 142. in Not.

Z

Zavarronus (Antonius) *laud.* 159., *notat.* 73.

INDEX RERVM PRAECIPVARVM.

Prior numerus partem; alter caput; tertius paginam designat.

A

Abbates Regni Romanae sedi im-
mediate subiecti. III. 9. 196.

Acheruntia quo anno cremata a sei-
psa, eiusque ecclesia Materanenfi ad-
iuncta. III. 4. 160. Quando metropo-
lis facta. III. 4. 158. & 159. Ei mul-
tae a Romanis Pontificibus decretales

datae. *ibid.* in Not. Qui eius suffraganei.
III. 4. 160.

Alcherius Panormitanus Archiepiscopus
a Gregorio VII. pallium accepit. III.
8. 189.

Amalphis in metropolim ab Iohanne
XV. erecta. III. 2. 130. Eius suffraga-
nei. *ibid.*

An-

Andronicus quo tempore imperavit . I.

4. 107.

Apuliae & Calabriae episcopatus . I. 2. 30.

Romano metropolitae olim subiecti. *ib.*

Ab eo Apuli Calabrig. praefules ordina-

bantur. II. 4. 104. Apuliae sedes bellorum

occasione Beneventanae unitae. I. 5. 60.

Apuliae nomen ad veterem Calabriam

extensum a Longobardis , pag. 6. in

Parerg.

Archiepiscopi Regni sine suffraganeis .

III. 5. 169. Respondent honorariis Grae-

corum Archiepiscopis. III. 9. 169. in

Not. Cur hi dicti *Protasbromi*. *ibid.*

Athalaricus Gothorum Rex quo tempo-

re regnavit. I. 5. 62.

Aversanam Sedem Romanae subiecit

Martinus V. idque Callixtus III. con-

firmavit. III. 2. 135.

B

Balsamon Patriarcha Antiochenus quan-

do vixit. II. 4. 107.

Barbatus Surrentinus Archiepiscopus Gre-

gorium in Stabiensem antistitem con-

secravit. III. 8. 187.

Barium saeculo sexto haud metropolis fa-

cta. I. 5. 61. Haec civitas sub Longo-

bardis, Graecis, & Northmannis. *ibid.*

Quando facta metropolis. III. 3. 137.

seqq. Qui eius suffraganei. III. 3. 145.

& 148. Barenis metropolita suos or-

dinavit suffraganeos. III. 8. 188.

Benevalere quando adhiberi in bullis coe-

pit. III. 8. 182.

~~Beneventanae~~ *Cadia* metropolis an anti-

quissima. I. 5. 57. seqq. Metropolitanam

dignitatem ab Iohanne XIII. primum

accepit. III. 7. 124. seqq. Qui eius

suffraganei. *ibid.* Suos Beneventanus

Metropolita suffraganeos consecravit .

III. 8. 184.

Brundusina metropolis quo tempore in-

stituta. III. 3. 155. Ei subest Ostuni

episcopus. *ibid.*

Bruttiorum Ager quibus limitibus olim

coercebatur, pag. 1. in Parerg. Quando

Calabria dictus, 2. *ibid.*

Bruttii dicti *Britanni*. III. 10. 118. in Not.

C

Calaris civilis *Sardiniae* metropolis, sae-

culo sexto ecclesiastica evasit , pag. 9.

in Anteloq.

Calabria quos olim fines habuit, pag. 1.

in Parerg. Quando Calabriae nomen

Bruttio Agro impertitum. *ibid.* pag. 2.

& seqq. An ullus olim veteris Cala-

briae Praetor. *ibid.* pag. 7.

Calabriae & Siciliae episcopi a Romana

ad CPolitan. ecclesiam quo anno

abducti. II. 1. 71. Patriarchae CPoli-

tano diu paruerunt. II. 2. 76. seqq.

Campaniae urbes episcopales . I. 1. 13.

Romano metropolitae suberant. *ibid.*

Canusium post annum 872. devallatum

a Saracenis. III. 3. 144. & 145. Num-

quam Archiepiscopali dignitate dona-

tum. III. 3. 102. ad 144. in Not.

Capua olim civilis Campaniae metropo-

lis, non ecclesiastica , 9. & 10. in

Anteloq. , & I. 5. 52. seq. Eius e-

piscopus R. pontifici parebat. I. 5. 55.

Metropolis ab Iohanne XIII. anno

966. primum dicta. III. 1. 117. Eius

suffraganei. III. 1. 123. Metropolita

Capuanus metropolitica iura exercuit.

III. 8. 181. Cur sub Gregorio M.

Capuae episcopus Neapoli Ecclesiam

sibi subditam habebat. I. 1. 21.

Catanensis in Sicilia Archiepiscopatus quan-

do a Graecis institutus. II. 3. 94. & seq.

Civiles metropoles in Oriente post Con-

stantinum ecclesiasticae evaserunt: quod

in urbicariis provinciis haud factum. I.

5. 53. seq.

Compsana sedes quando metropolis facta.

III. 4. 161. Ipsius suffraganei. *ibid.*

Constantinopolitanus Patriarcha in Ca-

labria & Sicilia Metropolitanos insti-

tuit. II. 3. 80. Ei quae sedes subiectae.

II. 3. 81. & 82. An in alias Regni ec-

clesias , praeter Calabras & Siculas,

ius exercuit. II. 4. 96. Illius in Anti-

stites Calabriae & Siciliae auctori-

tas. II. 2. 77. seqq.

D

Dedicationes Ecclesiarum Siciliae, cete-

ra-

rarumque urbicarum provinciarum, non nisi cum venia Rom. metropolitana ab episcopis peractae. I. 4. 47.

Demetrius Neapolitanus episcopus ob nefanda crimina depositus a Gregorio M. I. 4. 18.

Diatyposis. Leonis Sapientis de sedibus CPolitano throno subiectis. II. 3. 81. in Not. Quis eius auctor. *ibid.* Quot editiones. *ibid.*

Dioeceseos avulsio a Romana ecclesia sub Leone Isauro peracta. II. 1. 70. seq. Quo anno. *ibid.* Avulsarum Calabriae & Siciliae Sedium restitutio a Northmannis facta. II. 5. 113.

Dorum Beneventanum episcopum Leo M. increpat. I. 1. 29.

E

Aeclanum quo loco fuerit. I. 3. 58.

Elias Barenis Archiepiscopus pallium ab Urbano II. accepit. III. 8. 188.

Episcopi nulli metropolitae subiecti tenentur vicinum sibi metropolitanum eligere, cuius provinciali Synodo se fistant. III. 9. 196. Ab hac lege eximuntur episcopi in Romana provincia positi, qui semper Romano pontifici adhaerunt; itemque episcopi exempti extra Romanam provinciam, qui nativam habent libertatem. III. 9. 197. Episcopi Regni nostri in Romana provincia siti. III. 9. 194. & seq. Qui novis metropolitans contributi sunt. III. 9. 195.

Episcopi Calabriae ab anno 732. ad saeculum XI. CPolitano patriarchae subiecti. II. 4. 98. Ab eo tempore Conciliis CPolitans frequenter adfuere, numquam Romanis. *ibid.* Omnes Calabriae Siculique praefules, qui octavae Synodo interfuerunt, a Byzantinis patriarchis Methodio, aut Ignatio consecrati. *ibid.* Episcopi vero Campaniae, Samnii, Apuliae, & Lucaniae vel post Isauro tempora a Romano pontifice ordinati sunt, Romanisque Synodis interfuerunt. II. 4. 99.

F

Formula communis bullae consecrationis episcoporum. III. 8. 81. in Not.

Frequentum terraemotu deiectum. I. 5. 58.

G

Garganici frustra contenderunt oppidum suum archiepiscopali titulo donari. III. 5. 151.

Gerardus Iserniensis episcopus a Capuano Archiepiscopo suo consecratus. III. 8. 182.

Gerbertus Capuae Archiepiscopus Stephanum Caiaciensem suffraganeum suum ordinavit. III. 181.

Graeci quos Metropolitanos & Archiepiscopos in Calabria & Sicilia constituerunt. III. 3. 178. Post Siciliam a Saracenis occupatam Italicas regiones sibi subiectas in duo themata, *Siciliae* & *Longobardiae*, partiti sunt, easque duobus Strategis regendas commiserunt, pag. 8. in Parerg.

Gregorius M. quo anno decessit, p. 8. in Anteloq. Canonum & veterum institutorum custos & propugnator, *ibid.* Metropolitana iura exercuit in episcopos Samnii, Campaniae, Apuliae & Calabriae, Lucaniae & Bruttiorum, atque Siciliae, parte I. a cap. I. ad 4.

Gregorius VII. Alcherio Panormitano Archiepiscopo pallium mittit. III. 8. 189. Eius epistola, qua iura metropolitana a Regensi sede sub Graecis adepta confirmantur. III. 5. 165.

Gregorius Stabienis episcopus consecratus a Barbato Archiepiscopo Surrentino. III. 8. 187.

Gualterius Panormitanae Sedis Archiepiscopus. III. 8. 182.

H

Hadriani I. epistola ad VII. Synodum, & ad Constantinum ac Irenem. II. 5. 111.

Hirpini qui. I. 5. 58.

Hydruntum a saeculo octavo ad undecimum Graecis paruit. II. 3. 87. seq. in Not. Eius ecclesia a Romana Sede cum ceteris avulsa. *ib.* Quando Archiepiscopatus honorem a Graecis obtinuit. II. 3. 88. Metropolis a Polyucto CPolitano patriarcha est dicta. *ibid.* Confirmata a Romanis pontificibus. III. 5. 168.

XVI.

INDEX RER. PRAECIPVAR.

168. Quot habet suffraganeos. III. 5.
169. I

Iohannes XIII. primus omnium metropolitam dignitatem episcopis nonnullis Regni indulgit. III. 8. 191.

Iohannes Stabiensis Episcopus a Surrentino Archiepiscopo suo consecratus. III. 8. 187.

Iohannes Tranensis cur ab Auctore Historiae translationis S. Leucii dicitur *Sipontinus Archiepiscopus, nec non Pontificalis & Augustalis Synkellos*. III. 3. 154. in Not.

Iohannis VIII. epistola ad Carolum Calvum de miserrima regionum nostrarum conditione sub Saracenis. III. 3. 146. in Exkurs.

Julianus Aeclanensis Episcopus. I. 5. 58. in Not.

Italia quam habuit regiminis formam sub Gothis, pag. 6. in Parerg. Quam a Longino accepit, *ibid.* pag. 7.

L

Lanciensis Archiepiscopatus origo. III. 6. 172. Sub eo nullus est episcopus. III. 6. 173.

Landulfus Capuanus episcopus ope Ludovici. II. Imp. metropolitam dignitatem adipisci natus est. I. 5. 56. Eius conatus in irritum cessere. *ibid.*

Landulfus Pandulfi Principis filius primus Beneventi Archiepiscopus. III. 1. 124.

Madelfridum in episcopum S. Agathae Gothorum consecravit. III. 8. 185.

Leo Isauricus quando imperavit. II. 1. 69. Bellum facie imaginibus indixit. *ibid.* Ecclesias Calabras, Siculas, & Illyricanas a Romana ad CPolitana sedem traduxit. II. 1. 70.

Leo Atinensis episcopus a Capuano metropolitano suo consecratus. III. 8. 183.

Leucensis episcopatus suppressus. III. 5. 169.

S. Leucii corporis translatio facta sub Iohanne Tranensi episcopo. III. 3. 153. in Not.

Lucaniae & Bruttiorum urbes episcopales. I. 3. 35. Romano metropolitae suberant. *ibid.* Ab hoc Lucani Bruttique prae-

sules ordinabantur. I. 3. 36. Eorum subscriptiones in Synodis Romanis. I. 3. 37. Ipsorum causae a Romano metropolitano suo iudicabantur. I. 3. 38. Cur olim Romani pontifices episcopis Lucaniae ac Bruttiorum litteras inscripserunt, numquam metropolitans. I. 3. 41.

M

Madelfridus episcopus s. Agathae Gothorum a Landulfo Beneventi metropolitano suo consecratus. III. 8. 185.

Magnae Graeciae fines veteres. II. 4. 110.

Manfredonia a quo extracta. III. 3. 151.

Marcus Melodus Hydruntinus praeful quando vixit. II. 3. 88.

Matricula quid. I. 2. 32.

Messana olim episcopalis, non metropolitica sedes. I. 6. 67. Quando metropolis facta. III. 7. 175. Qui eius suffraganei. III. 7. 176.

Metropoles in Regno a CPolitans, & Romanis pontificibus an ex forma civili erectae. III. 10. 198. seqq. Metropolitanorum iura, pag. 3. in Anteloq. Ea revera metropolitani Regni nostri exercuerunt. III. 8. 178. seqq. Quando episcoporum Regni consecratio Romanae sedi reservata. *ibid.* Qui antiquiores in Regno metropolitani a CPolitans Patriarchis instituti. II. 3. 80. seqq. Qui omnium primi a Romanis pontificibus creati. III. 1. 118. seq.

Minturnensem ecclesiam desolatam Formiensi univit Gregorius M. I. 1. 26.

Misenum numquam Neapolitanae sedi paruit. III. 2. 134. Eversum a Saracenis, eiusque sedis praedia Neapolitanae addita. III. 7. 135.

Montis-Regalis metropoleos institutio. III. 7. 178. Eius suffraganei. *ibid.*

N

Nazareni Archiepiscopatus origo. III. 6. 171. Sedes ipsi unitae. III. 6. 172. Quae Nazareni Archiepiscopi privilegia. *ibid.*

Neapolis antiquitus metropolis ecclesiastica non fuit. I. 5. 50. Numquam paruit CPolitano patriarchae. 2. 131. seq.

Qui

Qui eius suffraganei. III. 2. 134. & seq.
 Nicetas Neapolitanus episcopus non
 Graecus, sed Latinus, nec a Byzanti-
 no, sed Romano Antistite consecra-
 tus. II. 4. 104.
 Nicoterensem episcopum poenitentiae ad-
 dixit Gregorius M. I. 3. 39. Nicoterensis
 episcopatus Regiensi unitus. III. 1. 166.
 Northmanni Calabria & Sicilia potiti a-
 vulsas ecclesias illico Romanae Sedi
 restituerunt. II. 5. 113. Quin ei novas
 a se fundatas subiecerunt. II. 5. 114.
 Notitia verus Romanae ecclesiae anno
 1200. antiquior non est. III. 9. 194.
 in Not.

O

Oppidenſis episcopatus sub ultimis Grae-
 corum temporibus institutus. III. 5. 167.
 Opportunum ad perfectam conversionem
 hortatur Gregorius M. I. 1. 29.
 Oretanus episcopus. III. 3. 155.

P

Pallium non solum metropolitanis, sed &
 simplicibus episcopis dari solebat. I. 6.
 60. & seq.
 Panormum antiquitus ecclesiastica metro-
 polis non fuit. I. 6. 65. seq. Quando me-
 tropolis facta. III. 7. 173. Qui Panor-
 mitani metropolitae suffraganei. III.
 7. 174.
 Patriarchae CPolitano Calabriae ac Si-
 ciliae praesules iam ante an. 787. pa-
 uerunt. II. 1. 70.
 Paullus Nepesinus episcopus a Gregorio
 M. visitator missus Neapolim. I. 1. 132.
 Petro Subdiacono Campaniae iniungit
 Gregorius M., ut Numerium Nuceri-
 nae ecclesiae diaconum, si episcopatu
 dignum iudicet, Romam mittat con-
 secrandum. I. 1. 16. Eidem imponit,
 ut Secundinum Abbatem ob crimina
 deponat, ordinetque Theodosium a
 Congregatione postulat. I. 2. 20.
 Petro Hydruntino episcopo Gregorius M.
 delegat visitationem Ecclesiarum Brun-
 dusii, Lipiae & Gallipolis pastoribus
 destitutarum. I. 2. 30. & I. 2. 33.
 Policastrensis episcopus a Salernitano me-
 tropolita suo consecratus. III. 8. 186.
 Protothroni apud Graecos qui. III. 6.
 170. in Not.

Provincia quaeque suum in Oriente ha-
 buit metropolitanum; secus in arabicariis
 provinciis, pag. 7. in Anteloq.

R

Reginus episcopus ante Leonem Isaurum
 metropolitanus non fuit. I. 5. 62. seq.
 Primum a CPolitano patriarcha me-
 tropolitanus renuntiatus, & quando.
 II. 3. 81. Quot ei suffraganei a Graecis
 contributi. II. 3. 83. Metropolitana iura
 ipsi a Romanis pontificibus confirma-
 ta. III. 5. 164. Qui illi suffraganei a
 Romanis pontificibus assignati. III. 4.
 166. & 167. Consecravit episcopos suf-
 fraganeos, aliaque in hos exercuit
 metropolitana iura. III. 8. 187.
 Risus Sarnensis episcopus a Salernitano
 metropolita suo consecratus. III. 8.
 186.
 Rogerii Siciliae adhuc Comitis cum
 Honorio II. dissensiones. III. 8. 190.
 Romanus Pontifex a primis ecclesiae tem-
 poribus ad exitum saeculi quarti fuit
 universae Italiae metropolitanus, pag.
 1. in Anteloq. Quo pacto sensim coerci-
 ta metropolitana ipsius dioecesis, pag.
 2. *ibid.* Is unus metropolitanus eccle-
 siarum omnium utriusque Regni ad
 Leonem Isauricum. I. a cap. I. ad 6.
 per tot. Metropolitana iura explicavit
 in ecclesias Regni interdum per episco-
 pos, aut Subdiaconos suos. I. 4. 49. Cur
 metropolitana illius auctoritas sensim in
 Regno immutata, & patriarcha crevit.
 III. 8. 192. Semper sibi metropolitanorum
 Regni nostri consecrationem R.
 Pontifices reservarunt. III. 8. 191.
 Romanae ecclesiae patrimonia in Calabria
 & Sicilia vi Leonis Isaurici in fiscum
 redacta. II. 1. 70.
 Romanae provinciae fines olim amplifi-
 simi. III. 9. 192. Cur sensim coangu-
 stati. III. 9. 193. Qui nunc eius limi-
 tes. III. 9. 194. & seq.
 Romualdus Dux Beneventi Sipontinam
 sedem, templumque S. Michaelis in
 in Gargano precibus s. Barbatii Be-
 neventanae adiunxit. III. 3. 148. Grae-
 cis Tarentum, Brundisium, aliasque
 urbes abtulit. II. 4. 47.
 Rossanensis Archiepiscopus primordia.

III. 6. 170. Nullus ei subest episcopus
III. 4. 171.

S

S. Sabini corporis inventio sub Rogerio
Duce Apuliae. III. 3. 144. in Not.
Eius tumulo inscriptio quando, & a quo
posita. *ibid.*

Sabino. Subdiacono iniungit Gregorius
M., ut Regitani Cleri adversus epi-
scopi sui querelas scrutetur. I. 3. 38.

Salernitanus praeful quando metropoliti-
cam dignitatem accepit. III. 1. 137. Qui
eius suffraganei. III. 129. Metropoliti-
ca iura revera accepit, & exercuit III. 8.
185.

Salpensis episcopus Barenfi metropolitae
subiectus. III. 2. 136.

Samnium una e suburbicariis provinciis
I. 1. 28. Veteres in eo urbes episcopales.
ibid. Eius metropolitano Romanus
pontifex. *ibid.*

Sancta-Severina a Graecis & episcopalia,
& metropolitana sedes facta. II. 3. 86.
& II. 4. 108. Quinam eius suffraganei.
ibid. A Romanis pontificibus confirma-
ta. III. 5. 167. Qui nunc Sanctae-Se-
verinae metropolitano subsunt. III. 5.
108.

Saraceni quo tempore Siciliam invaserunt.
III. 3. 146. & seq. in Not. Saracenicae
in Apuliam incursionis, & Canusii de-
praedati epocha. III. 3. 144. in Excursu.
Secundi ordinis ministri qui. I. 6. 63.

Serapis Capuae metropolitani bulla. III.
8. 183.

Sergius Neapolitanus episcopus a Gre-
gorio III. in ordinem redactus. I. 5.
52. & II. 4. 103.

Sicilia nullum, praeter Romanum pon-
tificem, metropolitano habuit ad Leo-
nis Isauri tempora. I. 4. 42. & I. 6. 63.
seqq. A Romana Sede vi Isauri primum
avulsa. II. 1. Quot in ea metropoles
erectae sunt. III. 3. 117. Siciliae prae-
sules a Leone M. reprehensi, quod sol-
lemnem baptismum numerosius in E-
piphaniam, quam in Paschate, & Pen-
tecoste conferrent adversus morem Ro-
manae Ecclesiae. I. 4. 42. Quot in
Sicilia Episcopi aevo Leonis M. 16. Ro-
manis Synodis aderant. I. 4. 44. seq. A

Romano metropolita suo iudicabantur.
I. 4. 46.

Sipontina sedes desolata cum ecclesia s.
Michaelis in Gargano Beneventanae
adiuncta. III. 3. 148. Seiuncta a Bene-
dicto IX. III. 3. 149. Ob Siponti inter-
ritum Archiepiscopi sedes in novam
civitatem translata, quae *Mansfredonia*
dicta est. III. 3. 151. Quando in me-
tropolim erecta. III. 3. 150. seq. Qui
eius suffraganei. III. 3. 152.

Stratopi Apuliae quando creati, pag. 7.
in Parerg.

Subscriptions. epistolarum Rom. pontifi-
cum, & Conciliorum ad rationem ci-
vilis, non ecclesiastici plerumque sa-
ctae, pag. 7. & 8. in Anteloq. In sub-
scribendis Synodis non urbium digni-
tatis, sed episcoporum aetatis ratio o-
lim habebatur. I. 6. 65.

Surrentinus episcopus quando metropoli-
ta creatus. III. 2. 135. seq. Qui-
nam eius suffraganei. *ibid.* Surrentinus
metropolita suffraganeos suos ordina-
vit. III. 8. 186.

Syncelli Augustales & Pontificales qui.
II. 4. 106.

Syracusana civitas olim totius Sicillae
metropolis civilis, non ecclesiastica.
I. 6. 64. Eius episcopus a CPolitano
patriarcha metropolitano dictus, &
quo tempore. II. 3. 97. seq. Sub Grae-
cis universos Siciliae episcopos sibi
contributos ordinavit. III. 8. 180. Cur
metropolitica dignitatem amisit. III. 7.
173. Quando a Saracenis direpta. *ibid.*

T

Tarentum quando in ecclesiasticam me-
tropolim erecta. III. 3. 157. Qui eius
suffraganei. III. 3. 158.

Tharastus e laico ad CPolitanum pa-
triarchatum erectus. II. 5. 112. Eum
Oecumenicum patriarcham suum adpel-
lant Siculi & Calabri Antistites in
Concilio Nicaeno II. III. 8. 179.

Theatina Sedes quando metropolis fa-
cta. III. 4. 163. Qui eius suffraganei.
ibid.

Tranum sedes olim episcopalis. III. 3.
154. seq. Quot sub se loca habuit.
III. 3. 153. Barenfi ecclesiae adiuncta
est.

INDEX RER. PRAECIPUAR.

XIX.

et. *ibid.* Quando ecclesiastica metropolis evasit. *ibid.* Quot eius suffraganei. *ibid.*

Troinensis episcopus a Gregorio VII. consecratus. II. 5. 114.

V

Venantio Patricio Panormitano scribit Gregorius M., Urbicum Abbatem merito electum in episcopum, sed reluctantem cogendum non esse. I. 4. 43.
Venerio Vibonensi episcopo Taurianensis & Turritanae ecclesiae visitationem demandat Gregorius M. I. 3. 36.

Victor Neapolitanus Archiepiscopus non sub Gregorio I., sed VI. vixit. I. 5. 51.

Visitatores a Metropolitanis mittebantur, ad canonicam novi episcopi electionem procurandam. I. 1. 23. Eos Romanus pontifex deputavit ecclesiis Campaniae pastore orbatis. *ibid.* Lucaniae, Brutiorum, aliarumque. I. 4. 47. & alibi.

Vitaliani P. diploma commenticium. I. 1. 60.

Vnio Carinensis ecclesiae Regiensi facta a Gregorio M. I. 3. 40.

Vnio vel commendatio ecclesiarum non producit metropolitica dignitatem. I. 5. 61. Quibus modis & causis uniantur ecclesiae. *ibid.*

Vria episcopum, Brundisium Archiepi-

scopum accepit; sicque turbae intrae Vritanos & Brundusinos a Gregorio XIV. direntae. III. 3. 156.

Vrso Archiepiscopus Surrentinus Iohannem Stabiensem episcopum consecravit. III. 8. 187.

S. Willibaldi vitae scriptor quando vixit. I. 5. 51. & 55.

Willielmi I. cum Hadriano IV. dissensiones, & pacta conventa. II. 5. 114. seq., & III. 8. 190. seq.

ERRATA CORRIGE.

pag. 9. Patillus	Pratillus.
57. dispicio	dispicio
102. an. DCCCCLXXXIV.	DCCCCLXXXVI.
131. victorem	Victorem
132. in in annum	in annum
ib. supposititium	supposititium
143. dominus	dominis
146. Ignorus	Ignotus
161. fustraganeum	suffraganeum
pag. 7. In Parerg.	
Exarchum	Exarchum
8. quibufdem	quaedam
ibid. quae	quibus

Levioribus mendis, si quae forte offendes, humane Lector, ignosce, eaque in Typographi incuriam confer.

Adm. Rev. U. J. D. D. Dominicus Cavallaro in hac Regia Studiorum Universitate Profess., revideat Autographum enunciati operis, cui se subscribat ad finem revidentis ante publicationem, num Exemplaria imprimenda concordent ad formam Regalis Re-
scripti, & in scriptis referant. Dno. 27. Sept. die. 1866. Jussu. Januarii. 1873.

MATTHAEUS ARCH. CARTH. C.M.

Legi opus, cui titulus: *Ad Petri de Marca Concordiam Sacerdotii & Imperii & opuscula Supplementa & Auctaria &c.* a Carmino Fimiano Antecessore doctissimo conscriptum, quo Marca illustratur, suppletur, notatur: & quod magis est, vetus & nova ecclesiarum Neapolitanarum & Sicularum disciplina enarratur. Est quidem Opus de Concordia Sacerdotii & Imperii veluti totius iuris publici ecclesiastici instructissimus thesaurus, summaque arte & peritia omnium canonum, & totius historiae ecclesiasticae elaboratum; at Archiepiscopus vere illustrissimus illius auctor (quae humanae naturae misera conditio est) in tanta rerum varietate saepe acutam non vidit; saepe sibi constans non fuit, variasque de una eademque re sententias diversis locis protulit; multa, monumentorum inopia, observare & illustrare non potuit; multa etiam aut omisit, aut obiter pertractavit, quae tamen digna erant, ut fusius dicerentur & illustrarentur. Et quod magis dolendum est, Archiepiscopus illustrissimus veterem ecclesiarum regni nostri (quae olim inter ecclesias suburbicarias censebantur) disciplinam ad examen revocans, non semper ex vero rem proposuit. Finis nempe illustrissimi viri erat iura & antiquitates ecclesiae Gallica-nae

nae illustrare & confirmare: in quem finem ius omne ecclesiasticum & veterem historiam adhibere voluit, etsi non omnia semper pari felicitate & acumine expenderit. Optandum ergo erat, ut tantum *Marcae Opus* emendatius haberetur: in primis vero necessarium erat, ut antiquitates ecclesiarum Neapolitanarum & Sicularum illustrarentur, & novis monumentis & probationibus adsertae & instructae in publicum usum prodirent. Id praestitit lucubrationibus & commentariis suis doctissimus noster Antecessor: cui fini universam paene antiquitatem iussit intervenire, in primis vero versat vetera monumenta, quae ad ecclesias suburbicarias spectant, in omnibus ferme *Marcae* eruditionem & acumen aemulatus. Ita procedit integrum *Opus*: nunc vero tantum exercuit prelum diatriba I. de ortu & progressu metropolitae ecclesiarum in Regno Neapolitano & Siculo &c. Tantum *Opus* typis committi, & in publicum evulgari, e re publica esse censeo. Neap. idib. Junii C1D1CCCLXXVI. Dominicus Cavallarius.

Die 10. mensis Julii 1776. Neapoli.

Viso rescripto suae Regalis Maiestatis sub die 6. currentis mensis, & anni, ac relatione Rev. U. J. D. D. Dominici Cavallaro de commissione Rev. Regii Cappellani Maioris, ordine praefatae Regalis Maiestatis.

Regalis Camera S. Clarae providet, decernit, atque mandat, quod imprimatur cum inserta forma praesentis supplicis libelli, ac approbationis dicti Rever. Revisoris. Verum non publicetur, nisi per ipsum Revisorem facta iterum revisione, affirmetur quod concordat, servata forma Regalium Ordinum, ac etiam in publicatione servetur Regia Pragmatica, hoc suum.

SALOMONIUS.
PATRITIUS.

MARGAS MACCIUCCA.
VIDIT FISCUS R.C.

Illustris Marchio Citus Praef. S. R. C. & ceteri Illustris Aulae Praefecti tempore subscriptionis impediti.
Reg.

Carulli.

Athanasius.

Admodum Rev. Dom. D. Dominicus Malarbi S. Theol. Professor revideat & in scriptis seferat. Neap. die 26. Junii 1775.

JOSEPH ROSSI DEP.

EXCELLENTISS. ET REVER. DOMINE.

Quanta quanta sunt, quae doctissimus Petrus de Marca in praeclarissimo opere de Concordia Sacerdotii & Imperii copiose sciteque consignavit; tamen pleraque ei humanitus excidere, quae incautiores fallere possunt. Ea omnia modesto & sine acerbitate confutat Vir clarissimus Carminus Fimianus in his Diatribis penitiorae sacrae eruditionis suppellectile refertissimis. Adhaec elegantissimus Auctor quum sparsim, tum praecipue in Auctariis id agit, ut rei Ecclesiasticae Regni Neapolitani & Siculi, deterisa caligine, lucem adspargat: quae tractatio quum ei feliciter cesserit, quantopere sit nostris Ecclesiis profutura, unusquisque per se intelliget. Jam vero nihil huic Operi inest, quod sanctissimam Religionem, morelve laedat; proinde illud posse censeo in publicam lucem emitti. Neapoli XII. Kal. Augusti C1D1CCCLXXVI.

Humilissimus chens
Dominicus Antonius Malarbius.

Assensu relatione Domini Revisoris, imprimatur. Die 24. Julii 1776.

JOSEPH ROSSI DEP.

VA1 1532677

166.
c
19.

